T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

DİYARBAKIRLI ALİ EMİRÎ DİVANI, İNCELEME-METİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEFER SERİN

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. H. İbrahim YAKAR

GAZİANTEP
HAZİRAN 2007

ÖZET

DİYARBAKIRLI ALİ EMİRÎ DİVANI, İNCELEME-METİN

SERİN, Sefer
Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı ABD
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. H. İbrahim YAKAR
Haziran 2007, 347 sayfa

Osmanlı'nın son döneminde yaşamış olan Ali Emirî, şairliğinden ziyade araştırmacı kişiliğiyle ve kitaplara olan tutkusuyla tanınmıştır. Özellikle Divanu Lügati't-Türk gibi bir çok önemli eserin orijinal nüshalarını bulup ortaya çıkarmış; elindeki bu yazma eserlerle de Fatih Millet kütüphanesinin temelini atmıştır. Bu çalışmada kendi kütüphanesinde bulunan üç divanından olgunluk dönemine ait olan divanı okunarak divanının Latin harfleriyle transkripsiyonu yapıldı; hayatı, edebî şahsiyeti ve divanı hakkında bilgi verildi.Ali Emirî'nin edebî şahsiyeti divanına dayanılarak açıklandı. Divan, " kasideler, tevarih, gazaliyat ve tahmisat" tan oluşmaktadır.Bu divan traskribe edilerek Ali Emirî'nin edebi zevki yeni nesillere aktarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Ali Emirî, Divan şiiri, Fatih Millet Kütüphanesi, Divanu Lügati't Türk

ABSTRACT

AN ANALYSIS AND CONTEXTUAL TRANSCRİPTİON OF THE DIVAN OF ALİ EMİRİ OF DİYARBAKIR

SERİN, Sefer
Master of Arts Thesis, Department of Turkish Language and Literature
Supervisor: Asist Prof. H. İbrahim YAKAR
June 2007, 347 pages

Ali Emiri who lived in resent periods of Ottoman has known with his passion to books and research personality not more poems. Especially he discovered very popular original editions like Divanu Lugati't Turk also set Fatih Millet Library up by using hand writing literary Works. One of three his own literary works which is belonging his age of maturity made transcription with Latin letters by reading his own literary work informed about his lives literary works and literary personality. Ali Emiri's literary personality has been explained bear with his literary works. Literary works includes very unique masterpieces like tarihler (histories), gazeller (ghazals), tahmisler (takhmis')etc. The literary work made transcription and Ali Emiri's literary delight have been tried to pass new generation on.

Key words : Ali Emiri, Divanu Lugati't Türk, Fatih Millet Library, Divan Poem

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ

XIX. yüzyıl, Divan edebiyatının son demlerini yaşadığı yüzyıldır. Ali Emirî bu son dönemin şairidir. Elimizdeki divan, yazarın kendisinin kurmuş olduğu Fatih Millet kütüphanesinden alınmıştır. Başka nüshalarla karşılaştırma olanağı olmamıştır. XX. Yüzyıl tezkirelerinde Ali Emirî ile ilgili bilgiler bulunmaktadır.

Ali Emirî Divanı Fatih Milet Kütüphanesi, Ali Emiri kitaplığı manzum 38 numarada kayıtlıdır. Ali Emirî Divanı el yazma bir divandır. Divanın son yarısı ya mürekkep değişikliğinden ya da kağıt değişikliğinden silik çıkmıştır. Bu da okumakta güçlükler çekmemize sebep olmuş, divanın bazı yerlerindeki kelimeler okunamamıştır. Bu kelimeler ilgili yerlerde gösterilmiştir. Şair, yazdığı şiirlerin bir kaç tanesini de eksik bırakmıştır. Çalışmam boyunca, değerli fikirlerinden sürekli istifade ettiğim ve metnin okunmasında bana yardımcı olan sayın hocam Yrd. Doç. Dr. H. İbrahim YAKAR Bey'e teşekkür ederim.

Gaziantep 2007 Sefer SERİN

KISALTMALAR LİSTESİ

AKM : Atatürk Kültür Merkezi
a. g. e. : Adı geçen eser
a. g. m. : Adı geçen makale
c : Cilt
G : Gazel
K : Kaside
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
mf : Müfredat
s : Sayfa
ss : Sayfalar
Tah : Tahmis
Tar : Tarih
TDK : Türk Dil Kurumu
Tpl. : Toplam
vd. : Ve diğerleri

TABLOLAR LİSTESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. GİRİŞ

Divan edebiyatı, Türk yazı dilinin İslam estetiğine dayalı edebî ürünlerinin adlandırılmasında kullanılan kavramların başında gelir.[1] Divan edebiyatı, geleneği olan bir edebiyattır. Şair için bu geleneğin dışına çıkmak mümkün değildir. Şairler aynı konu, aynı dil ve mazmunlarla kişisel yeteneklerini kullanarak yeni şeyler ortaya koymanın çabası içindedirler.[2] Ali Emirî de, bu geleneğe uyan bir Divan şairidir.

Ali Emirî'nin Divanında 20 kaside, 23 tarih manzumesi, 168 gazel ve 50 tahmis vardır. Bu çalışmada Ali Emirî Divanının Latin harflerine aktarılmasına, Ali Emirî'nin hayatı ve edebî kişiliğinin anlatılmasına çalışılmıştır. Ali Emirî divanında bazı gazellerin bazı beyitlerinin Kur'an ayetlerinden telmih olması dışında tamamen Türkçedir. Sadece, Hz. Ömer' e ait manzum bir dua Arapça olarak şair tarafından divana alınmıştır. Ali Emirî de diğer Divan şairleri gibi Arapça ve Farsça kelime ve terkipleri şiirlerinde sık sık kullamıştır.Bunun yanı sıra o zamana dek Divan edebiyatında kullanılmayan kelimelerin şair tarafından kullanıldığını da müşahede ettik. Metnin oluşturulması Timurtaş[3] ve Ünver'e[4] göre yapıldı. Ali Emirî Divanının bazı yerlerinde silinen ya da okunamayacak kadar tahrip olmuş kelimeler vardır. Bu kelimelerden kendi tahminlerimize göre okuduklarımız [ ] işareti ile gösterilmiştir. Okunamayan ya da tamamen silinmiş kelimelerin yerine ise sıralı noktalar (…..) kullanılmıştır.Ali Emirî, divan içerisinde kendi adının geçtiği yerler ile tahmisat bölümünde gazelini aldığı kişilerin adının geçtiği yerleri parantez (   ) içerisinde göstermiştir; biz de öyle gösterdik.

---

[1] Muhsin Macit. (2003). *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı.* Grafiker Yay. Ankara. s. 47

[2] [2] Ömer F. Akün. (1994). *Divan Edebiyatı,* İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, c. 9, İstanbul, s. 389.

[3] Faruk K. Timurtaş. (1994). *Osmanlı Türkçesine Giriş,* Alfa Yay. c. I. İstanbul, ss. 81-191.

[4] İsmail Ünver. (1993). Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler, *Türkoloji Dergisi*, c. XI, ss. 51-89.

Ali Emirî'nin hayatı hakkındaki bilgiler tezkirelerden ve kendisi üzerine yapılan araştırmalardan alınmıştır. Ali Emirî'nin edebî kişiliği ise kaside ve gazellerinden örnekler verilerek açıklanmıştır.

1.2. XIX. YÜZYILDA DİVAN EDEBİYATININ GENEL DURUMU

XIX. yüzyılın edebi yapısı ile ilgili görünümü de kısaca şöyle özetleyebiliriz:Toplumda çeşitli alanlarda yapılmaya çalışan yenilik hareketlerine paralel olarak XIX. yüzyılda edebiyatta da edebi türler ve içerik açısından yeni bir edebi anlayışın ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir. Ancak yeni ortaya çıkan edebiyat eskiden tamamıyla kopmamış, özellikle şiirde eski ile yeni arasında önemli bir fark olmamıştır. Dil, vezin ve nazım şekilleri büyük ölçüde aynıdır. Ayrıca yeni edebiyatın önde gelen isimleri eskiyi öğrenerek yetişmiş olduklarından eski tarzda yazmayı sürdürmüşlerdir. Bununla birlikte devlet idaresinden toplum hayatına kadar her alanda görülen eski yeni ikiliği edebiyatta da ortaya çıkmış, ancak edebiyat alanındaki değişiklikler yavaş olmuştur.[5]

Asrın ilk yarısı genellikle önceki asrın bir devamı olarak gelişimini sürdürmüştü.Bu asır,yeni bir hamle yapacak güçten mahrum kalan ve kendi içinde büyük isimler yetiştiren klâsik edebiyatın geç dönemidir[6]**.**

Şevket-i Buharî'den sonra önemli bir temsilci yetiştiremeyen Fars edebiyatı,bu asırda şairler için bir çekim merkezi olma özelliğini kaybeder.Artık Fars şairleri,Türk şairleri için bir telmih unsuru olmanın ötesinde bir anlam ifade etmemektedir.Yüzyıllardır süregelen büyük bir gelenek bu asırda da birçok temsilci yetiştirmiştir.Sadece İstanbul kütüphanelerinde divanı olan şairlerin sayısının 114 ü bulması; bu edebiyatı besleyen kaynakların hâla canlılığını koruduğunu göstermektedir. Divan sayısını fazlalığında matbaa imkanlarının artması da göz ardı edilmemelidir. Fakat ortaya koyulan eserler, genellikle derinlikten ve incelikten yoksun,içi boş,vezinli-kafiyeli söyleyişlerden öteye gidememiştir.Yüzlerce şairin arasından üslup sahibi şairler bir kenara,önceki asrın ikinci derece şairleri ayarında bile şair yetiştirmemiştir.[7]

---

[5] Mine Mengi. (1999). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi,* Akçağ Yay., Ankara, s. 231
[6] Osman Horata. (2003). *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı.* Grafiker Yay. Ankara. ss. 152-153.
[7] Osman Horata. a.g.e. s.153.

Yetişen isimler, genellikle üstad şairlerin yolunda giden, taklit ve tekit seviyesinde kalan nazire şairleridir.[8]

[8] Osman Horata. a.g.e. s.153.

İKİNCİ BÖLÜM
KAYNAK ÖZETLERİ VE ALİ EMİRÎ

2.1. KAYNAK ÖZETLERİ

Bu çalışmadaki temel kaynağımız Diyarbakırlı Ali Emirî Efendi'nin Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Kitaplığı manzum 38 numarada kayıtlı buluna el yazma divanıdır. Divan münacatla başlayıp naat-ı şerifle devam etmekte daha sonra da din büyükleri ile devrin devlet büyüklerine kasidelerle sürdürmektedir. Bunun dışında divanda 20 kaside, 168 gazel, 23 tarih, 50 tahmis bulunmaktadır. Divan 85 varaktır.

2.2. ALİ EMİRÎ

2.2.1. Ali Emirî'nin Hayatı[9]

Diyarbakır'da doğdu. Şair Saim Seyit Emiri Çelebi'nin torunlarından Seyit Mehmed Şerif Efendi'nin oğludur. İlk tahsilini Diyarbakır'da Sülükiyye Medresesi'nde yaptı. Amcası Fetullah Fevzi Efendi'den Farsça dersleri aldı. Daha sonra, dayılarının Mardin sancağı tahrirat ve rüsumat müdürü bulundukları sırada oraya giderek başta Ahmet Hilmi Efendi olmak üzere bazı müderrislerden üç yıl kadar çeşitli dersler aldı; kısa zamanda Arapça ve Farsçasını ilerletti. Bu arada eski tarzda şiirler yazmaya başladı. 1875'te telgrafçılık kurslarına katılarak telgrafçı oldu. 1876'da V.Murad'ın cülusu üzerine bir cülusuye kalemi aldı. 1878'de Hey'et-i Islahiyye ile Diyarbakır'a gelen Abidin Paşa'nın yanına müsevvit olarak girdi. Onunla birlikte Harput, Sivas ve Selanik'e gitti. Daha sonra Sus (Kozan) sancağı aşar müdürlüğü ile Adana Aşar nezareti başkatipliği yaptı. Sırasıyla Levkovik, Kırşehir ve Trablusşam Sancağı muhasebeciliklerinde, Mamuretü'l-aziz (Elazığ) ve Erzurum defterdarlıklarında, Yanya ve İşkodra maliye müfettişliklerinde, Halep defterdarlığı ile Yemen maliye müfettişliğinde bulundu. Bu arada "Rütbe-i ûlâ sınıf-ı

---

[9] Çalışmamızın ana kaynağını Ali Emiri'nin hayatı ve eserlerini kapsamadığı için bu konudaki bilgiler Haluk İpekten. (2002) *Şair Tezkireleri,* Grafiker Yay. Ankara. s.171. özetlenerek alınmıştır.

sânîsî" nişanı ile taltif edildi; 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından sonra kendi isteği ile emekli oldu. Emekliye ayrıldıktan sonra Millî Tetebbular Encümeni, Taslif-i Vesaik-i Tarihiye Encümeni başkanlığı ile Tarih-i Osmani Encümeni üyeliği yaptı. Başkanlık Osmanlı arşivi dairesi Tasnif Komisyonu'nun başında bulunduğu sırada da kendi adına izafe edilen "Alî Emîrî Tasnifi"ni meydana getirdi. Aynı zamanda Vakıflar Nezareti'ne uzun "vicdanname"ler yazdı; eski eserlerin bakımsızlık ve ihmalini dile getirerek kamu vicdanını temsil etti. 23 Ocak 1924'te öldü. Mezarı Fatih Camii haziresindedir.

Hayatı boyunca gittiği her yerde kitap koklayan Ali Emirî Efendi, bilimsel ve edebî faliyetlerini emekliliğinden sonra daha da hızlandırmış. Bir ara, eski Oğuz şehri olan Cend'e kadar giderek bir çok değerli eser ve vesika toplamış, Kırşehir muhasebecisi iken de masrafları kendisinden, işçiliği dervişlerince karşılanmak üzere Hacı Bektaş Velî dergahını tamir etmiştir. Orta seviyede bir şair, usta bir münekkit olan Ali Emîrî Efendi'nin asıl büyük yanı, hayatı boyunca toplamış olduğu paha biçilmez değerlerde kitaplardan oluşan kütüphanesini, Fatih'te kendi kurduğu Millet Kütüphanesi'ne bağışlamasıdır. Bu kütüphaneye çoğu nadir ve tek nüsha olan 16.000 cilt eser vakfetmiş; ölümüne kadar da bu müessesenin müdürlüğünü yapmıştır. Ali Emîrî'nin önemli hizmetlerinden biri de Kaşgarlı Mahmud'un ozamana kadar ele geçmeyen meşhur Divanu Lügatî't Türk adlı eserini bulması ve bilim âleminin hizmetine sunmasıdır. Bütün bu faaliyetlerin arasında biyografi ve tezkire türünde birçok eser kalem almış, bazı eski eserleri de "Nevâdir-i Eslâf" adlı altında haşariyelerle yeniden yayınlamıştır.

2.2.2. Ali Emirî'nin Eserleri[10]

1. Cevahirü'l-mülûk: Başta devrin sultanı Abdülhamit'e olmak üzere, Osmanlı padişahlarına nazmen ve nesren yazılmış medhiyeleri ve yine Osmanlı padişahlarının, bazı şehzadelerin Türkçe, Arapça ve Farsça yazdıkları bazı şiirler, tarihlerden örnekler topladığı eseridir. Cevahirü'l- mülûk, İstanbul 1319; Cevahirü'l-mülûk, İstanbul 1330/1911-12.

2. Divan: Millet Kütüphanesi'nde üç nüshası vardır.

3. Durub-ı Emsal: Ali Emirî' nin manzum örnekleriyle atasözlerini topladığı fakat bitiremediği üç ciltlik müsvedde bir eserdir.

---

[10] Haluk İpekten. a.g.e. ss.171-173.

4. Esami-i Şuarâ-yı Âmid: Millet Kütüphanesi, Ali Emirî, Tarih Yazmaları, nr.781/1' de kayıtlıdır.

5. Ezhar-ı Hakîkat: Bir nasihat kitabıdır.Cümlenin ilk harfleri alfabetik olarak düzenlenmiş, 220 nasihat ve vecize vardır.İstanbul 1334.

6. İşkodra Vilayet Osmanlı Şairleri: Ali Emirî bu tezkiresini, önsözünde belirttiği üzere maliye müfettişi olarak İşkodra'ya ikinci gidişinde, İşkodra'da şiir söyleme geleneğini öğrenmesi üzerine yazmıştır.Eser, yayınlandı.

7. Levâmihü'l-hamîdiyye: Ali Emirî II. Abdülhamit'i övmek ve tebrik etmek için yazdığı kasideleri toplamıştır.

8. Mirâtü'l-fevâid: Diyarbakır, alimleri, sanatkârları ve diğer meşhurlarını toplayan bu tezkire Ali Emirî Efendi'nin en büyük ve en önemli eseridir.Bitirdiğini söylediği bu kitabın da tamamı elimizde yoktur.

9. Müsahabe-i Edebîye: Ali Emirî Efendi Yahya Divanı'nın neşrini tenkit ettiği yazılarını İkdam gazetesinden kesip bir deftere yapıştırmıştır.

10. Osmanlı Vilayet-i Şarkiyesi: Doğu illerini tek tek ele alıp nüfusları, coğrafyaları, mahsülleri, ithalat ve ihracatları, kasaba ve köyleri, tarihçeleri ve tarihî eserlerini anlatmıştır. Diyarbakır'da basılmıştır.

11. Tezkire-i Şuarâ-yı Âmid: Miratü'l Fevâid adlı tezkiresinin, sadece şairleri kapsayan bir özetidir.

12. Vesaikü'l âsâr: İlk önce Osmanlı şairlerinin nazirelerinden birer ikişer beyit toplamaya başladığı ve sonra nazire olmayan eserlerden de örnekler alıp yayınlamağa başladığı eserdir.

13. Yemen Hatırası: Kitap M. Serhan Tayşi tarafından Latin harflerine çevrilmiş; ancak basılmamıştır.

Kayıp Eserleri:

1. Âdâbü'l akvâm: Miratü'l Fevâid' e benzer.

2. Kitabü'l-Eganî: Kitabü'l-Eganî adlı eserin tercümesidir.

3. Mevahibü's-sülûk: Osman Gazi'nin oğlu Alaaddin Paşa'dan itibaren on üç şehzadenin şiirleri ve bunlara yazılan nazireler.

4. Osmanlı Şairleri: 16 ciltlik bir tezkire olduğu söylenmektedir.Ali Emirî'nin Vesaiku'l-âsâr adlı eserin bu eser olduğu da söylenmiştir.

5. Teselya Osmanlı Şairleri: Yenişehir'de iken yazdığını söylediği bir başka eserinin adı.

6. Tuhfetü'l-beliyye: Hiciv ve hezel kitabıdır.

7. Yanya Vilayeti Osmanlı Şairleri: Adından da anlaşılacağı üzre Yanya şairleri hakkında bir tezkiredir.

8. Yemen Kıtasındaki Türk Müellif ve Şairleri: Yemen'e ikinci kez tayin olduğunda derlemiştir.

Yayınladıkları

Acaibü'l-letaif İsmiyle Hıtay Sefaretnamesi, İstanbul 1331'de neşretmiştir.

Âsâfname, İstanbul 1326'da neşretmiştir.

Câm-ı Cem-âyîn, İstanbul 1331'de neşretmiştir.

Mardin Mülûk-ı Artukiye Tarihi Kitabeleri.

2.2.2.1. Ali Emirî'nin Divanı

Ali Emirî Divanı Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emiri manzum 38 numarada kayıtlıdır. Divanda 1 münacat,1 naat- şerif,1 tevhid u münacat, 1 nuut-ı şerife ve de din büyükleri ile devrin devlet adamlarına yazılmış taplam 20 kaside, 23 tarih manzumesi, 4'ü natamam olmak üzere toplam 168 gazel ve 50 tahmis ve de Arapça olarak Hz. Ömer'in duası vardır.

Ali Emirî Divanının tavsifi şöyledir:

Varak : 85

Satır : 24 (Çift Sütun)

Ölçüler : 12,80 x 9,60

Yazı : Rik'a

Ali Emirî Divanının tamamı manzumdur. Bazı gazellerin bazı beyit ve mısralarının Arapça yazılmasının dışında divanın tamamı Osmanlı Türkçesiyle yazılmıştır.

2.2.2.1.1. Nazım Şekilleri

Ali Emirî Divanı'nın nazım şekilleri esas alındığında divanın muhtevası şöyledir:

2.2.2.1.1.1. Kaside

Ali Emirî Divanı'nın başında 18 kaside, tevarih kısmından sonra da 2 tane daha kaside olmak üzere toplam 20 kaside mevcuttur. Bu kasideler farklı vezinlerle yazılmıştır. Bazı mısralarda Kur'andan birer terkib bulunmasının dışında ve de Hz.Ömer'e ait 5 beyitlik bir dua alıntısının dışında bütün divan Türkçe yazılmıştır. Şair, kasidelerinde Allah'ı tesbih etmiş; Hz.Muhammet, ehl-i beyt ve dört halifeye sevgisini dile getirmiş; bunlar dışında din büyüklerinden sadece Mevlana Celaleddin-i Rumî'ye bir kaside yazmıştır . Ali Emirî, 3 kasidesini II. Abdülhamit için yazarken, Abdülaziz Han, Muhammet Reşat Han, Muhammet Vahdeddin Han ve II. Abdülhamit'in vezirlerinden Abidin Paşa için birer kaside yazmıştır.

2.2.2.1.1.2. Gazel

Ali Emirî Divanı'ında 168 gazel vardır. Divandaki gazellerin 4'ü 5 beyitli, 19'ı 6 beyitli, 106'sı 7 beyitli, 25'i 8 beyitli, 4'ü 9 beyitli, 3'ü 10 beyitli, 1'i 11 beyitli, 1'i 13 beyitli, 2'si 14 beyitli, 1'si 3 beyit yazılıp bırakılmış ,1'i 6 beyit 1 mısra, 1'i de 7 beyit 1 mısra yazılıp bırakılmış natamam 4 gazelden müteşekkildir.

Ali Emirî, gazellerinde genellikle dinî-tasavvufî konuları ele almaktadır. Ali Emirî Divanı'nda aşka dair gazaller de mevcuttur..

2.2.2.1.1.3. Tarih

Ali Emirî Divanı'nda toplam 23 tarih düşürme vardır.Bunların beyit sayısı birbirinden farklıdır.

2.2.2.1.1.4. Tahmis

Tahmis, bir gazelin beyitlerinin üstüne aynı ölçü ve uyakta üçer dize eklenerek yazılmış manzumelerlerdir. Ali Emirî Divanı'nında ikisi natamam 50 tahmis vardır. Tahmisini yaptığı gazelleri, kişilerin isimlerinin ilk harfine göre sıralamıştır. Bu sıralamayı Arap harflerine göre yapmıştır. Elif harfiyle başlayan sıralama mim harfiyle bitmiştir.Tahmisi yaptığı gazellerin 27 tanesinin önünde " Diyar-bekirli" sıfatı varken,10 tanesinin ön-adı ise akraba isimleridir. Kardeş olan iki hanım şairin 3 gazelinin tahmisini yapmış olması da ayrıca kayda değerdir.

2.2.2.1.2. Vezin

Ali Emirî, Divan edebiyatının birbirinden farklı vezinlerini kullanmıştır.

Ali Emirî'nin kullandığı aruz vezinlerinin nazım şekillerine göre dağılımı Tablo 2. 1'de gösterilmiştir.

Tablo 2.1. Vezinlerin Nazım Şekillerine Göre Dağılımı

Ali Emirî Divanı'nda Kullanılan Vezinler	G	K	Tah	Tar	Tpl.
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün				1	1
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	12	1		4	17
Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	2			1	3
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün	2			1	3
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	83	6	12	3	104
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün		2		1	3
Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün				1	1
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün	4	2		1	7
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün	7	3			10
Mef'ûlü Mefâ'îlü Fâ'ilün	1				1
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün	46	5	37	10	98
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	9		1		10
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün		1			1
Müstefilün Müstefilün	1				1
Müstefilün Müstefilün Müstefilün Müstefilün	1				1
Toplam	168	20	50	23	261

2.2.2.3. Ali Emirî'nin Edebî Kişiliği

Ali Emirî, şiir zevkine sahip bir şairdir.Çokça yazmış olması ve kolayca söyleyişleri bazen güzel mısralar yazamamasına neden olmuştur denilebilir. Ali Emirî, divan şiiri geleneğine bağlıdır. Zarif ve güzel beyitler kaleme aldığı bir gerçektir. Divan edebiyatına hakim olduğu vezinleri kullanmadaki kudretinden ve olgun mısralarından açıkça anlaşılır.

İster erbâb-ı ġınâdan ḳıl beni ister faḳîr
Ey felek dünyâ içün ben eylemem minnet saŋa

G. 90/3

Âyet-i ʻaşḳı rûḥ-ı pâkinden ezber itmege
Hemdemim bir ṭıfl-ı mekteb isterem meşreb bu yâ

İstemem câm-ı hilâli ṣunsa sâḳî-i felek
Sâġar-ı feyżi leb-â-leb isterem meşreb bu yâ

G. 164/3-4

Ve diğer divan şairleri gibi şairliğini övmekten de geri durmaz; her fırsatta kendini ve şiirini över:

Evvelinden ẓâhir oldı naẓmımıŋ encâm-ı feyż
Berḳ urur aṡâr-ı tevfîḳâne sübḥân ibtidâ

tevḥîd u münâcât 1/2

Besmeleyle eyledim tertîb-i dîvân ibtidâ
Ẓâhir oldı sözlerimde feyż-i Yezdân ibtidâ

tevḥîd u münâcât 3 /1

Ali Emirî, devrin sosyal olaylarından bîhaber bir tutum sergilemez; devrindeki sosyal olaylara karşı duyarlıdır. Bu duyarlılık içerisinde sanayi devrimine de dikkat çeker, milletler arasındaki mücadeleye de…

Kim virdi serseri Deli Petroya ġayreti
Geldi ẓuhûra sâḥa-i vüsʻatda Rusya

Kim oldı ʻavn u nuṣret ile ḳuvvet ẓuhûr
İtdi esir Napolyonu Prusya

Münâcât 2a/7-8

Kimdir bilâd-ı ġarbı iden şimdi müstenâr
Oldı nerden saŋayiʻ-i gencine Avrupa

Münâcât 2a/10

Teknolojik gelişmeler karşısında hayranlığını gizlemez ve merakını kaybetmez. Zamanın, ileri seviyede olma ve gelişmişlik göstergesi olan alet ve araçlarına daima hayrandır. Yeni icatlara hayranlığı Ali Emirî'yi telgrafçılık kurslarına katılmasına sebep olmuş ve şair telgrafçı olmuştur. Ali Emirî bununla da yetinmeyip telgraf, telefon, tahtelbahir (denizaltı), tayyare üzerine şiirler yazmıştır. Bu divanında da telgraftan, vapurdan, mıknatıstan bahsettiği mısraları mevcuttur. Ali Emirî, bütün bu gelişmeleri takdirle karşılarken, bütün bu icatları sebeplerin sebebi olan Huda'ya da bağlamayı unutmayacak kadar dindardır.

Nerden alır bu sür'at-i bî-mişli telġraf
Vapurât gibi nice olmuş yem-i âşinâ

Münâcât 2a/13

Cezzâb olur ḥadîdi ne ḳuvvetli mıḳnaṭıs
Meczub ider ne [tecrübe] ile kâhı kehrübâ

Münâcât 2a/5

Kendi nefsi üzerinden bütün insanlara nasihat eder ve mutasavvıf şairler gibi mâsivadan uzaklaşıp Allah'a yaklaşmak gerektiğini söyler. Her ne varsa cihanda sebep O'dur ve her şey O'ndandır.

Eşref-i maḫlûḳ iden insânı sensiŋ yâ Ḫudâ
Cevher-i efrûz eyleyen îmânı sensiŋ yâ Ḫudâ

tevḥîd u münâcât 10/1

Dünyâya baḳmadan ġarażım ḥüsnü görmedir
Pazara gitmeden emelim deca-i ḥoş-nümâ

Münâcât 3a/15

Terk it yeter muḥabbet-i dünyâyı ey göŋül
İḳbâle ḳıl naẓar olur encâmı lâ-beḳâ

Münâcât 2a/24

Yâ Rab seniŋ 'inâyetiŋe ḳaldı her işim
Yoḳsa benim için olamaz çâre-yi rehâ

Münâcât 3a/25

Ḳaṭreye baḳsam derim ya müste'ân
Ẓerreye baḳsam derim yâ Rabbenâ

Na'at-ı şerîf/19

Şiirlerinde yer yer Allah'ın isimlerini zikrettiği gibi Kur'an ayetlerinden ifadeleri de kullanır.

"İẕ- humâ is̱neyni fil-ġâri "oldı şân-ı aḳdesiŋ
Ma'şer-i aḳvâm 'arş u ferşe 'âlem pîşevâ

K.5a/1

Mütevazidir :

Vâveyl Emirî işte ol günlerde ḥâline
Herkes seni iyi biliyor sen iseŋ fenâ

Münâcât 3a/19

Zamanın yöneticilerini eleştirdiği de olur :

Yıḳarlar dirler itdik mülki i'mâr
Âṣarlar dirler itdik ḫalḳı iḥyâ

17a/19

"Mirâtü'l-fevâid" adlı eseri Diyarbakır, alimleri, sanatkârları ve diğer meşhurlarını toplayan bir tezkireyken, "Tezkire-i Şuarâ-yı Âmid " adlı eseri bu tezkirenin sadece Diyarbakırlı şairleri kapsayan bir bölümüdür. Bütün eserlerinde kendi memleketi olan Diyarbakır'ın mutlaka izi vardır. O Diyarbakır'a sevdalıdır. Bu sevgisinden dolayı tahmisat bölümünde ekseriyetle Diyarbakırlı şairlerin gazellerini almıştır. Bu divanında da:

Degildi memleketden ḫârice çıḳmaḳ baŋa maḳṣûd
Baŋa cennet gibi dil-cû gelirdi Âmed sevdâ

20a/16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. ALİ EMİRÎ DİVANI (METİN TRANSKRİPSİYONU)

MÜNÂCÂT

1b
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Kimdir şu âfitâbı iden merkez-i żiyâ
Kimdir şu mâhı eyleyen âyine-i dücâ

Olmuş naṣıl vücûd-pezîr işbu mümkinât
Kimdir şu ka'inat-ı bedi'i iden binâ

Kimdir Mesîḥ ü Meryemi Cibrîli ḫalḳ iden
Ḳavm-i Yaḫûdi kimdir iden sevḳ-i iftirâ

Kimdir veren ḥabîbine tâc-ı nübüvveti
Kimdir iden kevâfiri maḥrûm-ı ihtidâ

Tezyîn iden nücûm ile kimdir 'avâlimi
Tenvîr iden cihânı naṣıl şemsi rûşenâ

İtmez naṣıl bu gerdiş-i dâ'imden inḥirâf
Ṭurmuş naṣıl mu'allaḳ hevâda bu asya

Nerden ẓuhûra geldi bu deycûr-ı (……..)
Nerden ḥuṣûle erdi bu rûz-ı ṣafâ-nümâ

Nerden olur ẖusûf u kusûfe zemîn-i sebeb
Nerden ḳamer-i nümûde ider şekl-i inhinâ

Pervâne ider bu cev-i havada naṣıl ṭuyûr
Nerden ẓuhûra geldi ʻavâlimde bu hava

Deryâ naṣıl temevvüc-i zîbâ ʻayân ider
Böyle naṣıl ider cereyân âb-ı dil-küşâ

Nerden bu âb u tâba olur dem-be-dem ḳarîn
Eyyâm-ı nev-bahar u dem-i şiddet-i şitâ

Meh iḳtibâs-ı nûr idiyor âfitâbdan
Ya âfitâb nerden ider kesb-i incilâ

Kimdir seḥâb-ı sabiḥi raḥmet-feşân iden
Nerden gelir żuhûra bu berḳ-i şerir-nümâ

Her şey naṣıl bu maʻrekede çift olur ʻayân
Dâʼim naṣıl müsâvi ṭoġar merd ile nisâ

Kimdir iden luḥum u şuḥûmu lezîz u çerb
Kimdir viren dehân ile emʻaya iştihâ

Aŋlar naṣıl tekellümünü birbirine enâm
Eyler żuhûr-ı ẖalḳ beşerden naṣıl ṣadâ

Kimdir cemâl-i dilberi ṭüfenk-endâz iden
ʻUşşâḳ-ı zârı kim idiyor ʻaşḳa mübtelâ

Çıḳdı mezâda Yûsuf u Lokmân gibi zevât
Nerden żuhûra geldi bu beyʻ bu iştirâ

Def‘-i hevayice nice ẖâdim olur dü-dest
Ṣanduḳa-i vücûda naṣıl naḳl ider dü-pâ

2a
Bu nâz u ‘işve buldu neden bu leṭâfeti
Nerden ẓuhûra geldi güzellerde bu edâ

Nerden ider bu ġazze-i ḥüsn bütân żuhûr
‘Âşıḳda nerden oldı bu ẖûn-ı dil-i ẖafâ

Ebrû-yı dil-rübâda nedir vesme-i laṭîf
‘Aşıḳda nerden oldı bu baẖt-ı siyah-nümâ

Dilberdeki tebessüm-i ‘aliyye nedir
‘Âşıḳda ẕevḳ ü neş’e deminde nedir baŋa

Cezzâb olur ḥadîdi ne ḳuvvetli mıḳnaṭıs
Mecẕub ider ne [tecrübe] ile kâhı kehrübâ

Şâhiya birbirine ẖaṣm-ı cân-şikâf
Yek digeriyle baṭn u merġûb âşinâ

Kim virdi serseri Deli Petroya ġayreti
Geldi ẓuhûra sâḥa-i vüs‘atda Rusya

Kim oldı ‘avn u nuṣret ile ḳuvvet ẓuhûr
İtdi esîr Napolyonu Prusya

Her şehr-i dar-ı feyż idi biŋlerle ‘âleme
Almışdı bu meziyyeti nerden Boṭamyâ

Kimdir bilâd-ı ġarbı iden şimdi müstenâr
Oldı nerden saŋayi‘-i gencîne Avrupa

Dünyâyı titreten Bonapart oldı nâ-bedîd
Bir an içinde yandı bütün şehr-i Mosḳova

Kimdir veren buẖâra bu âs̱âr-ı ḥayreti
Kimdir eden şimendiferi böyle tîz-pâ

Nerden alır bu sür'at-i bî-mis̱li telġraf
Vapurât gibi nice olmuş yem-i âşinâ

Gerçi 'ayân ṭebâyi'-i eşyâda bile ẖavâṣ
Ḫâṣiyyeti kim eyledi eşyâda iẖtifâ

Kimdir ẖavâṣı eyleyen esbâb-ı düşmenî
İnsanı kimdir itdiren esbâba ilticâ

Olmuş kimi denâ'it ile bî-ḳarâr –ı ḥırs
Bulmuş kimi ḳanâ'at ile feyż-i kimyâ

Cennet evinde (……) âdamına itdi meyl
Dünyâda oldı kendine iḥfâdına ġedâ

Yâ Rab nedir bu 'âlem-i hestîde iẖtilâf
Olmuş nîçün tebâyin efkâr rû-nümâ

Bir ẖâkdan çıḳar şecere-i zehr u ney-şeker
Bir naẖldan olur gül ile ẖâr rû-nümâ

Bir 'iṣmet uġruna kimisi ḥâbbe fedâ ḳılar
Eyler kimi bir aḳçe içün 'iṣmetin fedâ

Her ẕerre oldı ders-i rumûz-ı mükevvinât
Her ḳaṭre oldı cevher-i âyîne-i beḳâ

Geldi ẓuhûra ṣan‘at esrâr-ı sermedî
Binâ-yı ḳudret eyledi nâdîde bir binâ

Luṭf eyledi bu debdebeyi rû’yet eyledim
Olsun cenâb-ı ẖâliḳa biŋ ḥamd u biŋ ṡenâ

Terk it yeter muḥabbet-i dünyâyı ey göŋül
İḳbâle ḳıl naẓar olur encâmı lâ-beḳâ

Allaha rabṭ -ı ḳalb ile lazımdır iẖtiyâṭ
Biŋ ẖânümânı maẖv idiyor bir ufaḳ ḳaẓâ

Âzâde ol cihânda ḳadem çek bu baġdan
Zîrâ ki ẖâr maṭlub-ı ‘âlem virir eẕâ

Çek sürme-i ḥaḳîḳati çeşm-i baṣîrete
Ol âşinâ-yı ḥikmet –i esrâr-ı Kibriyâ

1. Mezobotamyâ : El-Cezîre Ḳıṭ‘ası

2b
İster melîḥ u ẖûb ola ister ḳabîḥ u şer
Bu mâsivâda her ne olursa ṣûver-nümâ

Eyler hezâr ḥikmet-i pinhân ile ‘ayân
Bir padişâh-ı aḳdesi lâ-yüs’el iḥtivâ

Ḫalâḳ-ı kün-fekân ṣamed lem yezel feşân
Sultân-ı taẖt-ı salṭanat keyfe mâyeşâ

Yektâ-yı taẖtıŋa ‘ayândır ‘ayân-ı ġayb
Manẓûr-ı zîr perde eyvân-ı istivâ

Ferd u Ḳadîm u Ṣâni‘ u Ḳuddûs u Müste‘ân
Hay u Kerîm u Mu‘ṭî u Ḳayyûm u Kibriyâ

Âyine-i ḥaḳîḳate taṣvîr-i bî-‘ayân
Gencine-i şu’ûne kemâl ebed-nümâ

Nûr-i ezel nuḳûş-i ‘adem setr-i intiẓâm
Feyż-i ebed raḥîm serâ perde-i ḫafâ

Ḫallâḳ -ı menzil-i ṣuḥuf u çar mîn kitâb
Aṣl-ı ẓuhûr u sırr-ı ḳadim rûḥ-ı mâsivâ

Ma‘nâ-yı aḳdesi kutb-i ṣan‘-ı evvelîn
Kenz-i ezel mâl-ı ebed âyet-i beḳâ

Nûr-ı mubîn-i arż u semâ ‘âlem u ‘alîm
Künh-i ḫafâ netîce-i mażmûn-ı itilâ

Biŋ perde-i bedâyi‘ ḳudretden âşikâr
Biŋ vehm ü ẓan içinde daḫî vaḥdet-i incilâ

İtmez nihân şuhûdını esrâr-ı ġayb u rayb
Eyler ‘ayân-ı vücûdını âs̱âr-ı iḫtifâ

Yâ rab nedir bu debdebe-i şân-ı lâ-yezâl
Yâ rab nedir bu kevkebe-i ‘iz-ı lâ-fenâ

Başdan başa ‘avâlimde Allahu ekberi
Ser tâ-be-pâ ḫalâ’iḳa ḫallâḳ-ı ẕûl‘aṭâ

Olmuş cemâl-i revnâḳ-ı eyvân kün fekân
İstemiş kemâli mebdei’ u encâmı iḥtivâ

Ṭâ‘atda ḳudsiyân u ḳanadîl-i iḫtirân
Bir câmi‘-i muḳaddesidir ḳubbe-i semâ

Eyler kemâl-i ṣıddıḳ ile tevḥîd ẕâtını
Bil-cümle etḳiyâ u berâyâ u aṣfiyâ

Ġaffâr-ı a‘ẓamâ ṣamadâ Rabb-i erḥama
Ey ḫastagân-ı ye’se viren raḥmetiŋ şifâ

Sensin viren bu çâker bî-tâba ḳudreti
Sensin iden bu kemteri mesrûr câ-be-câ

Vicdânıma ilâhî münâcât-ı aḳdesiŋ
Baḫşeyledi o mertebe feyż ebed behâ

İtsem revâ ḫalâ’iḳ-i dünyâya elvedâ‘
Virsem sezâ me‘âşir-i ‘uḳbâya merḥabâ

Sensin viren ilâhî baŋa ‘akl u naṭḳ u cân
Sensin viren ilâhî baŋa ni‘met u ġıdâ

Sensin iden bu bî-kesi maḳrûn-ı iḥtirâm
Sensin iden ḥayât ile pâbende dâ’imâ

Bildir ilâhî cümle lisânı bu ‘âcize
Tâ her biriyle ḥamd ü s̱enâ eylesin saŋa

Ben istemem ḥadîḳa-i ṣaḥrâ-yı maṭlabı
Yâ Rab kitâb-ı feyżine beni eyle âşinâ

İtmem rumûz-i küngüre-i arşı cüst u cû
Bir ẕerre elvirir baŋa âyîne-i ḫafâ

‘Akl u zekâ didikleri tezyîd-i beht ider
Feyż-i celîliŋ olmaz ise zînet-i ḳuvvâ

‘Avnüŋ ilâhî eylemişdi muḥâfaẓa
Şem‘-i ḥayâtım itmiş idi çoḳdan inṭifâ

Yâ baḥr içinde ölmüş idim şimdi ben ġarîḳ
Yâ nehr içinde ölmüş idim vâṣıl-ı fenâ

Yâ ġurbeti gezerken olurdum ḳarîn mevt
Yâ ṭaġları âşarken olurdum keşîde-pâ

Yâ nâgihân ṭururken olurdum ‘adem nuşîn
Yâ ansızın yürürken iderdim beḳâyı-câ

3a
Te’lîm iderdi bünyemi yâ iştidâd-ı ṣayf
Te’ṣîr iderdi yâ cismime ṣadme-i şitâ

Esb-i ḥarûn yaḳardı giderken mesîreye
Nâr-ı derûn yaḳardı ederken göŋül ṣafâ

Ṭuġyân iderdi tende ‘anâṣır bilâ-sebeb
‘İsyân iderdi dilde bilâ- devâ

Bir gün iderdi yolda yâ ḥaydûd bî-nişân
Bir şeb ḳılardı nevmde sarıḳ yaẖud hebâ

Bel‘ eylemezdi loġmayı yâẖûd ten ża‘îf
Nûş eylemezdi âbı yâẖûd cism bî-ḳuvvâ

Evde ṭururken ẖâne olurdı yâ münhedim
Yolda giderken başa inerdi yâ bir binâ

Yâ öldürirdi tîġ-i şehûdla bir denî
Yâ nâkihân irerdi dile asrib-i ḳażâ

Yâ les‘ iderdi sevâm yâẖûd ledġ ider hevâm
Yâ bel‘ ider (……..) yâẖûd maḥv ider vebâ

Sen eylediŋ muḥâfaẓa ey Rabb-i ẕûlminan
Senden gelir baŋa bu ‘inâyetle bu ‘aṭâ

Lüṭf-ı inâyet eyleyüb ey ẖâliḳ-i rahîm
Sen eyledikce ‘âleme irsâl-ı enbiyâ

İnsanlarıŋ olur kimi Şeddâd-ı bî-şu‘ûr
Nâdaŋların olur kimi Nemrûd-ı bî-ḥayâ

Amma gelince ḥâline bu ‘abd-ı müẕnibiŋ
Bir ẕerre şükr ni‘metiŋi itmedim edâ

Ki ḥırṣ-ı dilberânla göŋül oldı bî-ḳarâr
Ki derd-i maḥveşânla yürek oldı pür-hevâ

Rü’yâda iştiġâl iderim gül ruẖân ile
Fikrimde mehliḳâ beççe ẕikrimde dil-rubâ

Dünyâya baḳmadan ġarażım ḥüsnü görmedir
Pazara gitmeden emelim deca-i ḥoş-nümâ

Virdi binâ-yı cisme ẖallal seyl-i ma‘ṣiyet
Uġrar cezâya her dem çürük olsa bir binâ

Ol gündeki nice veli ẓannetdigiŋ ricâl
‘Aksi ẓuhûr ile diyecek vâ-nedâmetâ

Ol gündeki nice deli ẓannetdigiŋ zevât
Nûr-ı velâyet üzre olur ânda rû-nümâ

Ol gün bütün serâ'ir-i mektûma ref' olur
Ol gün bütün ẖalâiḳ-i dünyâ ider bukâ

Vâveyl Emirî işte ol günlerde ḥâline
Herkes seni iyi biliyor sen iseŋ fenâ

Bir derde düşmüşem ki bu ʻâlemde ḥâṣılı
Baḳdıḳça kendime iderim nefret ü ḥayâ

Laḥyem ṭutubda başıma yumruḳla żarb ider
Gelseydi şimdi nezlime Cibrîl-i ẕû'l-ḳuvvâ

Lâtaḳneṭuyu gerçi bu yurduŋ maheyminâ
Bu mertebe taġâfülüm itmezdi iḳtiżâ

Vâ-ḥasretâ ne rû-siyah bî- [memâlikim]
Vâ-firḳitâ ne bî- edebim vâ-nedâmetâ

Yâ Rab seniŋ ʻinâyetiŋe ḳaldı her işim
Yoḳsa benim için olamaz çâre-yi rehâ

Kesmem yine ümîdimi Rabb-i raḥimsiŋ
Bir bilmişim cenâbıŋı ey Rabb-i ẕû'l-ʻatâ

Yoḳdur yüzüm verecek başḳa bir sözüm
Peyġamberiŋ şefâʻatına itdim ilticâ

3b

NAʻAT-I ŞERÎF

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Olmadım ḥâl-i cihâna âşinâ
Eylemiş ḥayrân beni bu mâsivâ

Ben neden girdim bu ten zindânına
Murġ-ı lâhutdandır bu ibtilâ

İsterim çâk eyleyim ârâmımı
Eyleyim cism-i elemnâkımı fedâ

Ḫande mi itsem ilahî girye mi
Ben neyim bilmem nedir arż u semâ

Bir cihân-ı digeriŋ müştâḳıyam
Bu ġarîb iledir baŋa dâm-ı belâ

Nerdedir yâ Rab sımâṭ-ı ma'rifet
Olmuşum ḥasretle muḥtac-ı ġıdâ

Rabbenâ enzil 'aleynâ mâ'ide
Rabbenâ etemmim lenâ âmâlenâ

Yalnız ben mi cihân ḥayrânıyım
Yoḳsa dünyâ ben gibi ḥayret-nümâ

Yalnız ben mi perişân-ı cihân
Yalnız ben mi bu dâme mübtelâ

Ben mi maḳrûn-ı belâ-yı bî-şimâr
Baŋa mı te'ṣîr-i ẕerrât-ı ḳażâ

Cümle 'âlem ben gibi ḥayrân ise
Elvedâ' ey inbisâṭ-ı mâsivâ

Ben naṣıl ṣabr u taḥammül eyleyem
Gözlerimden yaş gelir ṣubḥ u mesâ

Bu żaʻîfi söyleden bilmem nedir
Bende yoḳdur iḳtidâr-ı iştikâ

Mehlikâne bu heves nerden gelir
Nerden olmaḳda ḥuṣûl-i iştihâ

Bir eṣerden rû-nümâ çeşmimde heb
Ḍaḥk u ġam seniŋ güher ḥüzn ü ṣafâ

Fikrimiŋ tahlîli her âh u enîn
Gûşumuŋ tesbîhi her ṣavt u ṣadâ

Zîr ü belâyı ʻavâlim cümle ḫaḳ
Şeş cihet mâsivâ cümle Ḫudâ

Nev -civân görsem derim Allah bir
Pire- zen görsem derim yâ Kibriyâ

Ḳaṭreye baḳsam derim ya müsteʻân
Ẓerreye baḳsam derim yâ Rabbenâ

Ne ider tevḥîd-i telḳîn gûşuma
Eyliyor temcîd-i iʻlâ her nevâ

Ḳuvvetim yoḳ dest-i bîna secde âh
Âh ey dest-i ümîd bî-vefâ

Nerde maḥbûbum Resûlüm nerde ben
Nerde şu bed-baḫt olan cism-i hebâ

Ol Resûlüllah-ı aẓʻam kim ânıŋ
Ẕâtıdır sulṭân-ı taḫt-ı iṣṭifâ

Ol Ḥabîbullah ki ism-i pâkıdır
Aḥmed ü Ḥâmid Muḥammed Muṣṭafâ

4a
Evvelîn ḥarf-i kitâb-ı mümkinât
Aḫarîn lafẓ-ı suṭûr-ı ‘itilâ

Nûr-ı raḥmet tâc-i miḥrâb-ı sucûd
Tâc-ı raḥmet-i nûr miḥrâb-ı Hudâ

Âfitâb-ı maşrıḳ-ı ‘arş-ı ‘aẓîm
Şu‘le tâb-ı levḥ-ı maḥfûẓ tuḳâ

Eylese taġyîr-i mâhiyyât-ı ġam
Şekl-i diger kesb ider bu mâsivâ

Ẓulmet-i şeb şu‘le baḫş rûz olur
Tâc-ı ẓulmet zînet-i farḳ-ı ṣafâ

Nûr-u çeşm-i enbiyâ ü mürselîn
Mafḫar-ı ‘âlem imâm-ı etḳiyâ

Ḳâhir-i küfr-i celî sulṭân-ı dîn
Mâḥi-i şirk-i ḫafî nûr-i Hudâ

Âsitânı ḳıble-i ehl-i necât
Ma‘şer-i arż u semâya muḳtedâ,

Vechiniŋ dildâdesi gerû beyân
Cebhesinden âfitâb eyler ḥayâ

Pişevâ-yı evvelîn u âḫirîn
Evvelîn ahirîn pişevâ

Şer'îdir bir çarsu-yı bî-zevâl
Hep rıżâ-i ilâhî dir bey' u şirâ

Emîriniŋ icrâsı bîlâd-ı na'am
Hükmünüŋ infâd-ı bîçûn ü çerâ

Şehriyâr-ı mülk-i mâzâġıl başar
Şeb-çerâġ-ı a'ẓam tâc-ı rıżâ

Yâ Resûlallah fedâ cânım saŋa
Yâ Ḥabîbullah saŋa ruḥum fedâ

Merḥabâ ey surûr-ı ferd-i intiḥâb
Merḥabâ ey pişevâ-yı enbiyâ

Merḥabâ ey şehsuvâr-ı künfekân
Merḥabâ ey iftiḥâr-ı aṣfiyâ

Merḥabâ nûr-ı mubîn-i kâ'inât
Merḥabâ feyż-i 'amîm-i mâsivâ

Ḥâlim olmuşdur firâḳıŋla yamân
Yâ Resûlallah mürüvvet ḳıl baŋa

Ben saŋa müştâḳım ammâ bu 'aceb
İtdiler âṣm beni nefs u hevâ

'Âşıḳa bürhân gerek ammâ benim
Ẕenb ü fısḳ olmuş umurum dâ'imâ

Nerde görsem bir güzel divânesi
Ben (………) nerde bir dâr-i riyâ

Maḫremem her yerde yüz rind-i sefîh
Hem-demim her yerde biŋ şaḫṣ-ı fenâ

Bu mudur ṣıdḳ-ı muḥabbet biŋ esef
Ben müḳirrem bende yoḳ şerm ü ḥayâ

Yâ Resûlallah eger ʻavn u medet
Eylemezseŋ ḥâlim oldı pek fenâ

Yalnız Allahı taṣdîḳ eylerim
Bir de vardır ṣıdḳ u iḳrârım saŋâ

Bende başḳa hîç sermâye yoḳ
Yâ Ḥabibî eylerim senden ricâ

Sen şefâʻat ḳıl baŋa yevm-i nedm
Sen ʻinâyet ḳıl baŋa rûz-u cezâ

Ten şikâfem cân-ḫırâşem mürde-dil
Şaḫṣ-i lâ-yeḳal sefîh bidâdâ

4b
Çeşm ü ebrûda olan ḥâl-i laṭîf
Ḫande-i dilberdeki feyż ü ṣafâ

Ḫânumânsuz mecâlim oldı âh
Bî- mecâlem nâtuvânım dâimâ

Her işim ẕenb ü günâha munhaṣır
Her sözüm âṣâm u ʻiṣyân ḫaṭâ

Ḥavṣalamda nâb u ḳuvvet yoḳ benim
Olmuşam iḫvân-ı ʻibâdatdan cüdâ

Kimseler olmaz benim gibi żaʻîf
Olmuşam maḥrûm-ı reftâr şifâ

Evvelâ Allahu Ekber ṣoŋra sen
Çeşm-i ḥaḳ-bînimde yoḳdur mâʻadâ

Yâ Muḥammed ṣavtını gûş itmişem
İstemem dünyâda başḳa bir ṣadâ

Sen naḳd u luṭf u şefḳatle ġanî
Ben ise dünyâda bir müflis-i gedâ

Sen cezâyı ʻafv iden bir pâdişah
Ben iki dünyâda şâyân-ı cezâ

Sen şefâʻat kânısın cürm ehline
Ben ise âlûde-i cürm ü ḫaṭâ

Sen şehinşâh-ı serîri-i mefġaret
Ben zebûn-ı pençe-i nefs u hevâ

Sen ṭabîb-i çâre sâz-ı kâ'inât
Ben merîż-i nâ-ümîd mâsivâ

Bir nigâh şevḳatiŋ biŋ ḫastaya
Muḥteşem sermâye-i feyż-i şifâ

Bir zelâl raḥmetiŋ biŋ teşneye
ʻAyn-i kevs̱er çeşm-i âb-ı beḳâ

Ḫâk-i payıŋ sürme-i çeşm-i necât
İltifâtıŋ ehl-i fiḳre kimyâ

Ey göŋül ḳaṭ‘-i enîn it elvirir
Müjde kısm-ı meftûḥdur bâb-ı ricâ

Elvirir itdiŋ kelâm-ı nâ-maḥal
Elvirir ḳıldıŋ ṣudâġ-ı nâ-becâ

Elvirir ey müflis-i naḳd-i s̱evâb
Elvirir ey ḥamil-i ḥaml ẖaṭâ

Elvirir ṣâḥib-i ẕenb-i ‘aẓîm
Elvirir ey bî-ḥicâb u bî-ḥayâ

Bu Emîrî eylemez ḳaṭ‘-ı ümîd
Ḳul seniŋ fermân seniŋ yâ Rabbenâ

Ḥażret-i Ṣıddîḳ-ı ‘Aẓam Efendimiz Ḥaḳḳında
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Oldı dünyâya Resûllüllah muḳaddim pîşevâ
Ṣoŋra oldı Ḥażret-i Ṣıddîḳ-ı ‘Aẓam pîşevâ

Öyle ṣıddîḳ-ı mu‘aẓẓam kim odur ẕat-ı bülend
Öyle ṣıddîḳ-ı mu‘aẓẓam kim mükerrem pîşevâ

Bi‘s̱et-i peyġamber-i evvel odur taṣdîḳ iden
Levḥ - i maḥfûẓ ḥaḳîḳatde muraḳḳam pîşevâ

Cevheri ruẖşân tac-ı sâbiḳûn olmuş ol ẕât
Cümle aṣḥâb-ı güzîne olmaḳ elzem pîşevâ

Ḥażret-i peyġambere yâ Rab nedir ol inḳiyâd
Aferîn ey ins ile cin-i müsellam pîşevâ

5a

"İẕ- humâ is̱neyni fil-ġâri "oldı şân-ı aḳdesiŋ
Ma'şer-i aḳvâm 'arş u ferşe 'âlem pîşevâ

İrtiḥâl itdikde ẕât-ı Ḥażret-i Peyġamberi
Oldı dünyâya bîḫaḳ yek mefhem-i pîşevâ

Ḥilm içinde şiddeti şiddet içinde re'feti
Gösterir dünyâya kim oldır mütemmim pîşevâ

Yanadır ol ġayret-i dîn-i mubîn-i Aḥmedî
Bârekallah ey fażîlet-mend ü ekrem pîşevâ

Böyle bir ḫalḳ-ı mükemmel böyle bir 'azm-ı metîn
Eylermiş dünyâ yüzünde ḫângi efḥam pîşevâ

Yâ Muṭahhar yâ Muḥammed yâ Mükerrem yâ 'Atîḳ
Seniŋ İslâma bîḫaḳ âb-ı zemzem pîşevâ

Sensiŋ ol yâr-ı celîl ḥażret-i faḫr-i resul
Görmemiş görmez saŋa hemtâ bu 'âlem pîşevâ

Pîşevâ oldıŋsa ḳanġi ceş-i 'âlî gevhere
Oldı gûyâ Ḥażret-i Cibrîl a'ẓam pîşevâ

Eylemez ẕâtıŋ gibi ibrâz-ı âs̱âr-ı ẓafer
Olsa ḳanġi 'askere Behrâm u Rüstem pîşevâ

Fetḥ-i evvel ḥamlede te'min eden ẕatıŋ gibi
Ḳanġi bir ġavġada oldı ḳanġi âdem pîşevâ

'Adl ile inṣâf ile iḳdâm ile iḥsân ile
Pek mükemmel pek muvaḳḳir ve pek müvessim pîşevâ

Sendedir ‘ilm -i ilâhi sendedir feyż-i ḫafî
Ey ḥaḳiḳî vâḳf-ı esrâr-ı mübhem pîşevâ

Ẕât-ı zi-şânıŋ gibi ibrâz-ı ḳudret eylemez
Olsada bir leşkere İskender u Cem pîşevâ

İbtidâsı oldı heft iḳlîm-i tesḫîr eylemen
Ol zamân ki oldı ẕât-ı pâkın iḳdam pîşevâ

Yâ ḫalife ẕât-ı pâkıŋdır olan ba‘derresûl
Fażl-ı ehliyetle dünyâya mün‘im pîşevâ

Sensiŋ her bir maṣlaḥatta maẓḥar-ı tevfîḳ-i Rab
Sensiŋ her bir işde lüṭf-ı ḥaḳ-ı mülhem pîşevâ

Bî-kesem bî-vâyeyem âvâreyem dâreynde
Ol bu ‘abde ey penâh ibn-i âdem pîşevâ

Âh ol gün ki olur her ẕenb u ‘iṣyân ehline
Hey’et-i dehşet-nümâda (……) elzem pîşevâ

Âh o günkü ne semte eylesem med nigâh
Her ṭarafdan olmada biŋ ḥasret u ġam pîşevâ

Âh o günkü ne yerden istesem imdâd olur
Ẕenb ü âlâm u kudûret ye’s-i mâtem pîşevâ

‘İlm ile ‘irfân ile muḥabbet aḫlâḳ ile
Ey olan rû-yi zemîne pek muḳavvim pîşevâ

Merḥamet ḳıl ol zamânda bu Emîrî mücrime
Ḫâli pek müşkil olur ey ḫalḳa erḥam pîşevâ

Şimdîden itmekdedir arż-ı deḫâlet şânıŋa
Ol çetin günde unutma ey mükerrem pîşevâ

Kesmem ümîd-i şefâʻat yâ velîullah-ı medet
Çünki sensiŋ ümmet-i İslâma her dem pîşevâ

Çâkerin ʻabd-ı ḥaḳiriŋdir ḳuluŋdur bu żaʻîf
Ey mümîn-i mücrimîn ey haḳḳa maḫrem pîşevâ

Ḥażret-i ʻÖmer fârûḳ Efendimiz Ḥaḳḳında
Mefʻûlü Fâʻilâtü Mefâʻîlü Fâʻilün

Yâr-ı Muḥammed-i ʻArabî ḳuṭb-ı evliyâ
Fârûḳ-ı aʻẓam âyet-i kübrâ-yı kibriyâ

Yaʻnî cenâb-ı ʻumde-i ʻuẓmâ-yı müslimîn
Sulṭan-ı bî-neẓîr ʻavâlim cihânküşâ

5b
Sertâc-ı enbiyânıŋ ikinci ḫalîfesi
Nûr-ı çerâġ mescid u miḥrâb- ı kibriyâ

Fettâh-ı bî-mis̱âl-i cihân Ḥażret-i ʻÖmer
Keşşâf-ı müşkilât- ı ẓafer-i rûḥ-i etḳiyâ

Virdi cihâna ʻadl ile bir intiẓâm-ı tâm
Âz bir zamân içinde ʻadîm oldı eşḳıyâ

Ḥayretde ḳaldı rû-yi zemîn ḫalḳ-ı ser-be-ser
Yâ Rab nedir bu himmet u iḳdâm-ı iʻtînâ

Yâ Rab nedir bu ġayret-i bî-mis̱l bî-neẓîr
Yâ Rab nedir bu ḳudret u ʻadl u ittiḳâ

İtseydi nûr-i dîdesi evlâdı bir ḳuṣur
Raḥm eylemez virir idi şer‘an ağır cezâ

On yıl içinde fâtiḥ-i nefs-i cihân olan
Fârûḳ-ı a‘ẓamı ne ṣanırsıŋ â bî-vefâ

Ehliyet ânda himmet u ‘ulviyet ândadır
Nûr-ı kerâmet ândadır ey şaḫṣ-ı bî-ḥayâ

Seb eylemek sezâ mıdır ol ‘âlî serveri
Gelmiş mi bir daha ‘âleme bir öyle pişevâ

‘Adl u kerem mücessem sulṭân-ı dîn iken
Bu naẓm-ı pâkî yâd idüb eyler idi baŋa

Naẓm-ı Ḥażret-i ‘Ömer

يا من(.....) انين العبد فى الندم
يا من لديه دواء الدء ؤلسقم

نام اليون و عين العبد سامرة
تبكى بيابك رسط الليل فى العلم

اذنبت كل زنوب فاعترت بها
(.........)عرفتك باتوحيد و الشيم

لا(.........) رجاى يا سيدى
يا غافد الذنب للراجين ياكرم

ارحم لفضلك لاتظر الى ذللى
ن الكريم كثير ال(.......)عن خديم

Ey nâle-i nedâmet ‘abdi seven Ḫudâ
Ey cümle derd u ‘illetde lüṭf eylesen devâ

Gözler uyar benim gözüme uyḳu girmez âh
Babında ağlarım kimi vaḳti idüb recâ

Her bir günahı işlemişem gerçi ben faḳaṭ
Bir bilmişem cenâbıŋı ey ferd-i ẕû’l-aṭâ

Kesmem ümîdimi der-i lüṭfuŋdan ey Raḥîm
Senden olur olursa baŋa çâre-i rehâ

Baḳma benim ḳuṣurıma raḥm u ‘inâyet it
Ey ‘afv- ı ‘abdine çoḳ olan ẕât-ı kibriyâ

6a
Gördüŋ mü ey gözüm kim imiş Ḥażret-i ‘Ömer
Şetme sezâ mı böyle şahinşâh-ı bî-riyâ

Her ẕerresi ‘Ömer çağırır cism-i zarımıŋ
Ḥâk eylese vücûdumu ṭâḥûne-yi ḳażâ

Ey din içinde eyleyen ikmâl-i ‘Arabın
Ey pâdişâh-ı kişver-i yektâ-yı beḳâ

Ey dîn yolunda câmi‘ içinde olan şehîd
Eylerken namâzı cemâ‘at ile edâ

Ṣubḥ-ı ḳıyâmet olsa idi âh ol ṣabâḥ
Tek itmeseydi bu işe bu lûlû-ı ictirâ

İslâma oldı her ne kim oldıysa ey dirîg
İtdi ‘Ömer azîmet-i lâhût-ı Kibriyâ

İşte o günden oldı ‘ayân rû-yi iḫtilâf
İşte o günden itdi telâṭüm yem-i belâ

On yıl ḳadar daha yaşasaydı eger ‘Ömer
Dünyâyı ḳaplamışdı bütün nûr-i ihtidâ

Ey pertev-i vilâyet ile âfitâb-ı dîn
Ey cevheri kerâmet ile nûr-i iṣṭifâ

Ey himmet-i ʻadâletle şems-i maşrıḳeyn
Ey ḳudret-i ẖilâfet ile tac-ı etḳıyâ

Bî-çâredir sinemdedir dil-fekendedir
Büyürken Emîrî bî-şerm ü bî-ḥayâ

Meydâna geldiginde ḥisâb u kitâb-ı ḥaḳ
Maġlûb pençe-i elem oldıḳda eḳviyâ

Bu ʻabd-i müznib elem -efzaya ḳıl medet
Ahvâl-i riştehayrda it lüṭf ile rehâ

Ḥażret-i ʻOsmân Ẕînnûreyn Efendimiz Ḥaḳḳında
Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Ḥażret-i ʻOsmân Ẕînnûreyn ol kân-ı ḥayâ
Câmiʻ ḳurân dîn-i meşhûrdur ol pişevâ

Oldı dâmad-ı muʻallâ-yı ḥabîb-i muḥterem
Mecd u ʻizzetle iki defʻa o ṣâḥib-i ittiḳâ

Bir ḳızım daha olsa ʻOsmâna virirdim söyledi
Zevce-i s̱âniyesi göçdükde ẕât-ı Muṣṭafâ

Yâr-ı s̱âlis̱dir Resûlallah ʻâlî sîrete
Ol velî-i muḥterem ol pîşevâ-yı evliyâ

Rûz u şeb meşġûl idi Ḳur'ân ile taḳvâ ile
Şebde ḳâ'im rûzda ṣâimdi ol bedr-i decâ

Ġayret-i sıdḳ ile ol server-i ḳavm-i ‘Arab
Ḥażret-i peyġambere îmâna geldi ibtidâ

Sâbiḳûndan oldı ol ẕât-ı mu‘allâ-yı enâm
Fâ’izundan oldı ol nûr-i mübîn-i etḳıyâ

Ḥażret-i peyġamberiŋ uġrunda cümle varını
Ol İslâmda ârslân gibi itdi fedâ

Gerçi çoḳ cevr u cefâlar eyledi ḳavm-i Ḳureyş
Dönmedi ṣabr u taḥammülden ol merd-i Kibriyâ

Zevcesiyle ruḫṣad-ı lüṭf-i Resûlallah ile
Gitti birḳaç yıl Ḥabeş iḳlimine ol muḳtedâ

İtdi ba‘d-el hicre naḳl-i Yes̱ribe raḥmet-i nis̱âr
Maḳdem-i peyġamber-i ẕî-şâna oldı [cebhese]

Bî‘at-ı şûra ile oldı imâm-ul müslimîn
Ḥażret-i Fârûḳ idince ‘azm-ı iḳlim-i beḳâ

6b
Mülk-i şer‘-i şerîf ḥażret-i maḥbub-ı ḥaḳ
Rehber-i Ḳur’ân- ı a‘ẓam maẓhar-ı feyż-i Ḫudâ

Nûr-i şefḳatinle müzeyyen merḥametle muttaṣıf
‘İlm u re’fetle münevver şehriyâr-ı inzivâ

Feyż-i sermed der-ı emced vâḳıf-ı sırr-ı ṣamed
Şems-i âfâḳ velâyet-i muḳtedâ- yı aṣfiyâ

Gevher-i gencine-i ‘iṣmet-i külli baġ-ı edeb
Râḥil-i ḳurb ilâhî râżî-i ḥükm-i ḳażâ

Ṣârib-i şehîd –i şehâdet vâsl-ı ẖuld-i berîn
'Arîc-i lâhût-i ḳudret-i serfirâz mâsivâ

Revnaḳ-ı ṣadr ẖilâfet oldı on üç yıl ḳadar
Evvel-i Ḫudâvendigar kerem-fermâ manṣûru'l livâ

Nûr-ı ṣadrından bulurdı incilâ perde-i ġuyûn
Vech-i pâkından melâ'il-i gökde eylerdi ḥayâ

Yâ emîrü-l mû'minîn yâ dürr – i iklîl-i şeref
Eylesün luṭfuŋ bu mücrim ḥastaya baḥş-ı şifâ

Yâ imâmü-l müslimîn yâ maẓhar-ı feyż-i celîl
Ḥüsn-i niẓarıŋ bu 'abd –i 'âcize versün ṣafâ

Âldı eṭrafım benim ẕenb u günâh bî-ḥisâb
Ṣardı her yanım benim 'iṣyân u âs̱âm u ẖaṭâ

Elli yıldır eylerim pend u naṣîḥat nefsime
Gelmiyor imân u insâfa o kâfir mâcerâ

Nefsimiŋ küfr ü 'inâdı böyle eylerse devâm
El-firâḳ ey 'aḳl u iz'ân elvedâ' ey eṣdiḳâ

Digere 'aṭf –ı ḳuṣûr itmekde yoḳ ḥaḳḳım benim
Kendi ḥâlimden yine kendim idersem iştikâ

Geçdi eyyâmım bütün âs̱âm ile esḳâm ile
Oldı hep 'ömrüm benim evhâm ile maḥv u hebâ

Bir gün olsun olmadı baġî u hevâ senden ba'îd
Âh ey nefs-i le'îm ey ṭab'-ı ġaflet iḥtivâ

Yâ emîrü-l mû'minîn işte budur ḥâlim benim
Merḥamet ḳıl sen yetiş imdâdıma rûz-i cezâ

Kefe-i mîzân –ı maḥşer ḳorḳarım lebrîz olur
Hep günâhımla meded itmez iseŋ ol gün baŋa

Sensiŋ aṣfâ –yı ilahî hem de dâmâd-ı Resûl
Sensiŋ ittiḳâ-yı ḥaḳîḳat ma'den ḥ'ilm u ḥayâ

İnşâallah ol çünîn günde unutmazsıŋ beni
Bu Emîrî pür ḥaṭâ sen ṣâḥib-i luṭf u 'aṭâ

Ḥażret-i 'Alîyu'l Murtażâ Efendimiz Ḥaḳḳında
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

'Alîyu'l murtażâdır haydar-ı kerrâr-ı bî-hemtâ
'Alîyu'l murtażâdır ṣafder-i dünyâ u mâ-fî-hâ

Cenâb-ı fâtiḥ-i Ḥayber olan şîr-i Ḫudâdır bu
Bunuŋla faḥr ider eşrâf-ı nesl-i Âdem u Ḥavvâ

Melek ḫaṣlet hümâyûn sîret ibn-i 'ammi peyġamber
Furûġ-ı dîde-i 'adnân u hâşim mefḥar-ı dünyâ

Mu'aẓẓam ḳahraman ṣaf-şikâf Ḥendeḳ ü Ḥayber
Mu'allâ şehsuvâr ġazve-i bedr cihân perâ

Odur ibn-i Ebû Ṭâlib odur dâmâd-ı peyġamber
Cenâb-ı vâlid sıbṭeyn zevc-i Ḥażret-i Zehrâ

Çekince ẕûlfiḳârı düşmâna tenk olur meydân
Binince düldül-i çâpkerde teslîm olur a'dâ

7a

‘Alîdir nusẖa-i kübrâ ġanîdir her dü ‘âlemde
‘Alîdir maẓhar-ı sırr-ı ‘acâyib ḳudret-i mevlâ

Muḳîm bârgâh –i ẖamse-i âl-i ‘abâdır bu
Budur kerrâr-ı bî-ferrâr a‘ẓam server-i dünyâ

Budur âl-i abâ-yı ẖamseniŋ esmâ-yı ẕî-şânı
Cenâb-ı Muṣṭafâ ve murteża sıbṭeyn ile Zehrâ

Henüz tâ ṭıfl ikenden mekteb-i ta‘lîm olmuşdur
Ḥużûr-ı ḥażret-i sulṭân sübhân aldı esrâ

Budur üstâd-ı müstesnâ-yı serâ’ir-i lâhûtî
Dıraẖşândır ẖamîrinde nuḳûş-ı ‘ilm ü-l esmâ

‘Ayândır levḥ -ı ḳalbinde nigâh nefer ile ebyât
Nümâyândır kelâmında rumûz-ı lâ ile illâ

Ezel cevlângahında payın urmuş kûy-ı imkâne
O demden başlamış tâ ḥaşredek gerdân olur dünyâ

Odur Cibrîl ḥaṣlet-i maḥrem esrâr-ı ‘arşullah
Odur şehper kuşâ-yı aşiyân ‘âlem ma‘nâ

Saŋa müştâḳım ey meydân-ı ferdîyetde leyṣullah
Cemâl-i bâkemâliŋ ru’yet olmuş maḳṣâd-ı aḳṣâ

Sen ol sulṭân-ı ẕî-şân bilâd-ı efḍalitesiŋ
Ḳarîn-i ḥal olur îmâ-yı fermânıŋla biŋ da‘vâ

Sen ol fermân-ı fermâ-yı cihân a‘ẓamiyetsiŋ
Ḳarîn-i ṣulḥ olur bir emr-i ẕî-şânıŋla biŋ ġavġâ

Eger bir ferde luṭfuŋ itmiş olsa ẕerrece imdâd
Felekden bir daẖî dünyâ yüzünde eylemez şekvâ

Çıḳub kenf –i celîl-i ḥażret-i sulṭân-ı kavneyne
Seniŋle oldı bütlerden müberrâ ka‘be-i ‘alâ

O demde isteseydiŋ şems-i ‘âlemtâb kerdûnî
Yarından fek iderdi sendeki bâzû-yı müsteṣnâ

Henüz bir ṭıfl endik sâl iken ey ḳudve-i ‘âlem
Namâzı eylediŋ peyġamber-i ẕî-şân ile îfâ

İmâm’ul müslimînsiŋ ey şehin-şâh-ı cihân-perver
Cemâ‘atde saŋa İslâm olan bu ümmet-i ‘uẓmâ

Sen oldın ḳâhir i‘dâsın oldıŋ kâsir-i eṣnâm
Sen oldıŋ kâtib-i ḳudret sen oldıŋ şâfi‘-i ferdâ

Sen oldıŋ sâḳi-yi kevṡer sen oldıŋ revnaḳ-ı münir
Sen oldıŋ fâtiḥ-i Ḥayber sen itdiŋ merḥabı ifnâ

Cihânıŋ pehlivân-ı eşheri ‘amr ibn-i ‘abdûdî
Cihân ḥayretde ḳaldı eylediŋ bir ḥamlede ilḥâ

Benim dünyâda yoḳdur bir murâdım ey şeh-ı a‘ẓam
Baŋa derd-i derundur rûz u şeb endişe-i ‘uḳbâ

Cihâna geldigim demde bizi bir ẖayr u nef‘im yoḳ
Hemân her bir günâhı işlerim bî-ḳayd u bî-pervâ

Dem-â-dem mest sercûş-ı günâhım rind-i ‘iṣyânım
Bu dünyâda meger ben içmemiş olsam daẖî ṣahbâ

Kunh-i ṣahbâları itmiş beni ser-mest ü ser-gerdân
Ne ḥükmi var mı ẓâhir -nümânıŋ olmuşam rüsvâ

Evet bed mest-i bî-pervâ-yı meydân-ı cihânım ben
Meḳâlim cümle küfür-efzâ umûrum cümle nâbercâ

Mey u maḥbûbe da'irdir bütün güftâr u eş'ârım
Ne ḫavf-ı Ḥażret-i Mevlâ ne fikr-i dehşet-i ferdâ

Faḳaṭ peyġamber-i ẕî-şâna var iḳrâr u taṣdîḳim
Benim dünyâda 'abd-ı padişâh yes̱rib u baṭḥâ

Sen imdâd it Emîrî çâkere rûz-i ḳıyâmetde
Ki peyġamberle sensiŋ nitekim Hârûn ile Mûsâ

Ümîdimsiŋ efendimsiŋ vefâlı şehriyârımsıŋ
Ṭabîb-i dil-pesendimsiŋ benim bîmâr-ı derd efzâ

7b
Ḫulaṣa ey ulu sulṭân netice ey büyük ḫaḳan
Budur senden niyâzım ey şehin-şâh-ı kerem-fermâ

Ḫalâṣ eyle bu 'abdiŋ lecce-i deryâ-yı maḥşerden
Biḥaḳḳ-i nûr-i "Bismillehi mecrîḥâ u mersîḥâ"

Ḥażret-i Fâṭıma Zehrâ Efendimiz Ḥaḳḳında
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Dürr-i ṣedef-i ḳudret idi Ḥażret-i Zehrâ
Mâ-fevḳ-i taṣavvûrda idi re'fet-i Zehrâ

Peyġamber-i ẕî-şânıŋ odur bint-i güzîni
Fikr it ne ḳadar 'âlî idi nisbet-i Zehrâ

Peyġamber-i ẕî-şânı severdi o ḳadar kim
Dîdârı idi âyîne-i rû’yet-i Zehrâ

Nûr-i edeb u zühd ile olmuşdı muḫammer
Tâ rûz-i ezelden beri mâhîyet-i Zehrâ

Faḫr-i şeref vâsıṭa-i Aḥmed-i mürsel
Her silsilede olmada ẕürrî’et –i Zehrâ

‘Afv-ı künh ümmet-i İslâm idi yekser
Hengâm-ı nigâhında olan ücret-i Zehrâ

Oldıḳda Resûl-i ‘Arabî ‘âzim-i Firdevs
Hiç ḳalmadı dünyâ ona raġbet-i Zehrâ

Ġaybûbet-i peyġamber ile oldı marîż
Gitdikce füzûn oldı ġam u zaḥmet-i Zehrâ

Âġlardı babam dirdi iderdi yaḳasın çâk
Bir laḥẓa sukûn bulmaz idi kurbet-i Zehrâ

İtseydi tesellî ne ḳadar Haydar-ı kerrâr
Bir vechle def‘ olmaz idi ḥasret-i Zehrâ

Şehzâde Ḥasan eyler idi aġlıyaraḳ pend
Bir ẕerre rucû‘ itmez idi râḥât-ı Zehrâ

Şehzâde Ḥüseyn eyler idi ‘arż-ı tesellî
Ârtar idi kendine ḥirḳat-ı Zehrâ

Ne zevci gözündeydi ne evlâdı ne dünyâ
Her bir naẓara ẓâhir idi riḥlet-i Zehrâ

Feryâd u fiġân olmuş idi yâr u enîsi
Peyġamberiŋ evṣâfı idi ṣoḥbet-i Zehrâ

Bir merṣiye-i ṣâ’iḳa zâ eyledi inşâd
Bir kere oḳu baḳ ne imiş ḳudret-i Zehrâ

Yâ Rab ne o sûzeş ne o âteş ne o ḥirḳat
Yâ Rab ne belâġat ne imiş riḳḳat-i Zehrâ

Peyġambere cümle buleġâ merṣiye yazdı
Naẓmı bulamaz hiç biriniŋ ḳıymet-i Zehrâ

Ṭurmam bu cihânda dir idi âh Muḥammed
Hep ‘amel-i kelâm olmuş idi ülfet-i Zehrâ

O Cemşîd-i cemâlinden o nûr-ı melekûtuŋ
Eyyâm-ı peyġamberde olan behcet-i Zehrâ

Hep nâle iderdi görüb evlâd u aḳârib
Günden güne ża‘îf âvar idi ḳuvvet-i Zehrâ

Bir servi bülend-i melekût olmuş iken âh
Ḫam olmuş idi ḥasret ile ḳâmet-i Zehrâ

Âncaḳ âra yerde yedi ây geçmeden evvel
Olmuşdı ‘ayân mâtem-i ġaybûbet-i Zehrâ

Mâtemzede –i firḳat olan Haydar-ı kerrâr
Feryâd ile çekmekde idi ḥasret-i Zehrâ

Nûr-ı baṣar-ı ümmet olan evvel iki âhû
Nev tuḥfe-i ‘âlîgevher Ḥażret-i Zehrâ

8a

Yani Ḥaseneyn ol iki şehzâde-i ẕî-şân
Giryân olaraḳ eylediler ḫidmet-i Zehrâ

Ey böyle ḥamîyyetle iden ʻâleme nefret
Ey ṣâhîbe-i himmet ve vey himmet-i Zehrâ

Maḥşerde benim vâlidemi eyleme nisyân
Ceddâtımda ey güher-i ʻiṣmet-i Zehrâ

Ben de ḳulunum ḳıl baŋa da luṭf ile imdâd
Ey nûr-i ḥaramḫâne-i ʻulvîyet-i Zehrâ

Ḫamuş Emîrî yeter itdiŋ yeter itdiŋ
Dünyâ-yı ġarîḳ-i elem u miḥnet-i Zehrâ

Bir nûr-i muʻallâ idi o cedd-i melekûte
Hep ḳaldı göŋüllerde faḳaṭ ḥasret-i Zehrâ

Ol nûr-i mubîn ḥürmetine eyle imdâd
İslâma bugün ḫâliḳ-i ẕûl ʻizzet-i Zehrâ

Ḥażret-i Ḥasan Müctebâ Efendimiz Ḥaḳḳında
Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Derdime dermân Ḥasan-ı müctebâ
Murde dile cân Ḥasan-ı müctebâ

Ḥażret-i peyġambere ʻâl-i ḥafîd
Eşref-i insân Ḥasan-ı müctebâ

Zâde-i ʻâl-i güher-i mürteżâ
Fâris-i meydân Ḥasan-ı müctebâ

Nûr-ı dil-i fâṭıma bint-i resûl
Güher-i ruḫşân Ḥasan-ı müctebâ

Ekber-i evlâd-ı ‘alîdir o şâh
Ma‘den-i îmân Ḥasan-ı müctebâ

Bezm-i ḥaḳiḳatde velîdir o mâh
Ravnaḳ-ı ekvân Ḥasan-ı müctebâ

Nûr-i ṣibġâ-yı dil u cân Ḥüseyin
Cânlara cânân Ḥasan-ı müctebâ

İsm-i Ḥasan ḫalḳ-i Ḥasan muḥterem
Raḥm-i ferâvân Ḥasan-ı müctebâ

Pertev-i miḥrâb-ı mu‘allâ-yı dîn
Ḥâmil-i Ḳur’ân Ḥasan-ı müctebâ

Bir naẓar-ı lüṭf ile i‘mâr ider
Biŋ dil-i virân Ḥasan-ı müctebâ

Eyledi ẕâtındaki ‘irfân ile
‘Âlem-i ḥayrân Ḥasan-ı müctebâ

Gülşen-i ḫilḳatde ‘adîmü-l neẓîr
Ġonca-i ḫandân Ḥasan-ı müctebâ

Sâ‘i-yu maḥv fitne-i iḫtilâf
Ṣulḥ eyle sulṭân-ı Ḥasan-ı müctebâ

Merḥametiŋ ma‘deni bedr-i umum
Mu‘addiline kân Ḥasan-ı müctebâ

Nûr-ı decâ bedr-i saẖâ ẕurr-i pâk
Ṣâḥib-i iḥsân Ḥasan-ı müctebâ

Ḥilm ile deryâ o şeh-i bî-neẓîr
'İlm ile 'ummân Ḥasan-ı müctebâ

8b
Olsa da maḥzûn
Herkese şâdân Ḥasan-ı müctebâ

Olmadı birgün bu elemẖânede
Kimseye ġażbân Ḥasan-ı müctebâ

Nûr-i mücessem-i şeref-i kâ'inât
Raḥmet-i raḥmân Ḥasan-ı müctebâ

Rûḥ-i münevver gül-i gülzâr-ı feyż
Sâye-i yezdân Ḥasan-ı müctebâ

Kevkeb-i ruẖşân sipehr-i ulûm
Tire-i taban Ḥasan-ı müctebâ

Sâlik-i takvâ
Mâlik-i ġufrân Ḥasan-ı müctebâ

Oldı semm-i muhlik ile 'âḳibet
Şâh-ı şehîdân Ḥasan-ı müctebâ

Mühr-i seẖâ maẓhar-ı ẖulḳ-ı 'aẓîm
Mefẖar-ı şâhân Ḥasan-ı müctebâ

Gevher-i yektâ-yı cihân kemâl
Maṣdar-ı 'irfân Ḥasan-ı müctebâ

Ey şeref-i a‘ẓam-ı nesl-i beşer
Şâh-ı mülk şân-ı hasan müctebâ

Ey güher ḫalk ile bîmişli ḫalk
Mâh-i dıraḫşân Ḥasan-ı müctebâ

Görmedi ẕâtıŋ gibi mücella necîb
Dîde-i devrân Ḥasan-ı müctebâ

Sendedir ârâyîş ‘ahd vefâ
Sendedir iḥsân Ḥasan-ı müctebâ

Pertev-i ḥubbuŋdur olan göŋlüme
Şem‘-i furûzân Ḥasan-ı müctebâ

Eyle kemâl kerem ü lüṭf ile
Ḳabze fermân Ḥasan-ı müctebâ

Rûz-i cezâda baŋa olsun şefî‘
Ey şah-ı ẕî-şân Ḥasan-ı müctebâ

Ben ḳuluŋum eyleme nisyân ḳuluŋ
Cân saŋa ḳurbân Ḥasan-ı müctebâ

Ḥażret-i Ḥüseyin Efendimiz Ḥaḳḳında
Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

Merd-i yegâne şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ
Yektâ süvâr-ı saḥa-i ġufrân-ı Kerbelâ

Ḫûrşîd-i asmân-ı zemîn Ḥażret-i Hüseyin
Nûr-i ezel güzîde-i meydân-ı Kerbelâ

Aṣlı Kerem miṡal-i himem surûr-i ümem
Ser-defter-i cemâ‘at-i yârân-ı Kerbelâ

Perverde-i reyâhîn-i ezel nûr-i kibriyâ
Şah-ġonca-i ferîd-i gülistân-ı Kerbelâ

Necîl-i necîl ḥażret-i sultân
Der-i celîl ma‘den-i ẕî-şân-ı Kerbelâ

9a
Revnaḳ-ı fezâ-yı ḳubbe-i ḥażrâ-yı meşrıḳeyn
Pertev-i niṡâr-ı encüm-ü erkân-ı Kerbelâ

Nûr-i ‘uyûn ḥażret-i Kerrâr u Fâṭıma
Şâhân-ı âfitâb-ı dıraḫşân-ı Kerbelâ

‘Âl-i ḥafîd-i aḥmed-i mürsel delîl-i ḥaḳ
Şem‘-i ebed-feşân-ı şebistân-ı Kerbelâ

Ol cedve-i-i cemâ‘at-ı ‘âlemki ẕâtıdır
Ḫurşîd-i göğe meh-i taban-ı Kerbelâ

Ol fırḳa-i münîre o enbâ-yı ehl-i beyt
Oldı o dem ki encüm-i raḫşân- ı Kerbelâ

Oldı o reh-revân-ı mu‘allâya sedd-i râh
Ḳavm-i Yezîd o zümre-i fettân-ı Kerbelâ

Âh o zamân ki ḥamle-i a‘dâ-yı şavm ile
Ġarḳ oldı ḫûn-ı dehşet-i meydân-ı Kerbelâ

Ṭûfân restḫîr ile âh ol zamân ki âh
Deryâya döndü sâḥa-i eyvân-ı Kerbelâ

Âh ol zamân ki beŋzedi ṣaḥrâ-yı maḥşere
Feryâdü'l 'aṭşla beyâbân-ı Kerbelâ

Oldı o demde ḳudret ile Ḥażret-i Ḥüseyin
Bir ḳaḥramân-ı 'âl-i ẖırâmân-ı Kerbelâ

Ḥayrân iden cihânı şecâ'atler eyledi
A'dâ-yı şevmi eyledi perişân-ı Kerbelâ

Bir ḳaṭre âb-ı virmedi ol şâha küfeyân
Bundan ṣaḳladı âşîna o ẖâḳan-ı Kerbelâ

Ẕât-ı celîl-i leşker-i nûş eyleseydi âb
Bir başḳa şekil alırdı ẖiyabân-ı Kerbelâ

Kendi ṣusuz cünûdu ṣusuz neylesin o şâh
Yüz miṣli var idi ol ticân-ı Kerbelâ

Teşkîl iderdi naḳş-ı fa'âl semend ile
Cevlân deminde gülşen-i seyrâna Kerbelâ

Lâyıḳ mıdır yanında ẖurûşân iken Fırât
Ṣu içmeden şehîd ola merdân-ı Kerbelâ

Ḳur'ân-ı cebraîl gibi indi o dem ki âh
Gerdûn-ı raẖşeden yere sulṭân-ı Kerbelâ

Yardı bütün cunûdını a'dâ-yı ebteriŋ
İrdi Fırâta ol şah-ı ẕî-şân-ı Kerbelâ

Dest-i mübârekinle ṣuyu aldı aġzına
Oḳlarla oldı şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ

Birleşdiler serîr-i sarây-ı na‘îmde
Sulṭân-ı enbiyâ ile sulṭân-ı Kerbelâ

Şu içmege muvaffaḳ olaydı o ḳahramân
A‘dâ olur yine maḥv u perîşân-ı Kerbelâ

Her dem fażîlet ehline ey ‘özr iden felek
Ey nâ-sezâ müretteb-i ṭuġyân –ı Kerbelâ

Ey cevher iden hemîşe sezâvâr ḥürmete
Ey nâ-beḥâ mesîb-i ḥırmân-ı Kerbelâ

Żayf-ı celîle böyle mi eylerler iḥtirâm
Lâyıḳ mıdır şu vaḳ‘a miḥmân-ı Kerbelâ

Aġuş-ı Muṣṭafâda ki ma‘ṣûm-ı ‘izz u nâz
Olmaḳ revâ mı çâk-ı gırîbân-ı Kerbelâ

Ey ins-i cine ẖâk-ı der-i kuḥl-i iftiḥâr
Bedr-i decâ cenâb-ı süleymân-ı Kerbelâ

Pâyıŋ turâbını öpeli böyle ẖoş ḳoḳar
Nesrîn ü sümbül ü gül ü reyḥân-ı Kerbelâ

9b
Ey reh-nümâ-yı ḳâfile-i etḳıyâ Ḥüseyin
Les‘ itdiler vücûdıŋı mârân-ı Kerbelâ

Ey bedr-i a‘ẓam-ı ufḳ-ı istivâ Ḥüseyin
Ledġ itdi cismi pâkıŋı ṣu‘bân –ı Kerbelâ

Ey ẖâmis-i mübârek âl-i ‘abâ Ḥüseyin
Manẓûrıŋ oldı cevr-i ferâvân-ı Kerbelâ

Ḫâmûş ol ey Emîrî ki bu naẓm-ı âteşin
Dehşetle oldı âteş-i sûzân-ı Kerbelâ

Açdıŋ yeter yeter dil-i nâlâna tâze derd
Ẕâten yaḳar göŋülleri destân-ı Kerbelâ

Muhtaçdır bu çâkeri imdâde yâ Ḥüseyin
Ey server-i yegâne-i meydân-ı Kerbelâ

Raḥm it ‘inâyet- i kerem ile ṣaḥâbet it
Maḥşer gününde ey şah-ı ẕî-şân-ı Kerbelâ

Ḥażret-i Mevlâna Celâleddin-i Rûmî Ḥaḳḳında
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Bilâd-ı Ḳonya oldı maṭla‘-i taban-ı Mevlânâ
Bütün dünyâyı ṭutdu şöhret-i raḫşân-ı Mevlânâ

Ḳalur mâdûn efkârında ḳayd-ı mâsivâallah
Nedir yâ Rab bu ‘âl-i ḳudret-i ‘irfân-ı Mevlânâ

Sezâdır pertev-i endâz-ı ‘uyûn-i Cibrîl olsa
Ġubâr-ı kuy-i nûru-l nûr ‘izz ü şân-ı Mevlânâ

Mis̱ali erdirir ‘ayne-l yaḳine ehl-i idrâki
Mu‘allâdır ser-â-pâ maṭla‘- i dîvân – ı Mevlânâ

Bütün dîvân-ı ‘âli-l ‘âleniŋ her beyt-i mümtâzı
Ḥaḳîḳat gülşeninde bir gül-i ḫandân-ı Mevlânâ

Yâḫut ebyât-ı nükheddârınıŋ her beyt-i feyyâżı
Rubûbiyyet gülistânında bir reyhân-ı Mevlânâ

Olur idrâk idenler âşinâ-yı nükte-i tevḥîd
Kitâb-ı meṣnevidir öyle bir burhân-ı Mevlânâ

Lisân-ı sır-ı ḳudret tercümân-ı ġayb-ı ḥikmetdir
Degildir meṣnevî beyhûde bir destân-ı Mevlânâ

Budur evvel bir kitâb-ı ekmel –i ‘âlem ki her beyti
Olur âyîne-yi nûr-i ‘alûşân-ı Mevlânâ

Olur baḥṣ itdigi ṭûṭîler İsrâfîl ü Mikâil
Feżâ-yı ‘arş-ı a‘ẓam oldı Hindistân-ı Mevlânâ

Eger ḥarf ile cevherlerin dünyâ ü mâ-fî-hâ
Dükenmez öyle çoḳdur vâridât-ı kân-ı Mevlânâ

Cenâb-ı mürşid-i a‘ẓam Celâleddîn-i Rûmî kim
Olur derk-ı kemâlinde cihân ḥayrân-ı Mevlânâ

Ḳalır ba‘de mücerred zîr-i pây-ı evvelinde
Feżâ-yı ma‘rifetde başḳadır cevlân-ı Mevlânâ

10a
Ḫamîri maḥrem-i esrâr-ı ġayb-ül ġayb ḳur’ândır
Der-i feyżinde Cebrâ’il olur derbân-ı Mevlânâ

Ṣelâḥaddîn-i zer-kûb Celâleddîn-i erġûndur
Ḳıyâs eyle nedir bir kerre dervîşân-ı Mevlânâ

‘İmâd-ı ümmet-i ‘uẓmâ sirâc-ı millet-i beyżâ
Olurlar dâ’imâ hem meslek-i ẕî-şân-ı Mevlânâ

İçerler âb-ı kevṣer çâr-yârıŋ dest-i lüṭfundan
Olanlar teşne-i ‘âl-i ‘abâ-i ‘aṭşân-ı Mevlânâ

Duẖul-i cennete bî-şüphe ʻuḳbâda olur bâʻiṣ
Müyesser olsa bir ʻabde cihânda nân-ı Mevlânâ

Surûrumdan ser-tâcım irer ẖûrşîd-i eflâke
Eger bir kerre olsam Ḳonyada mihmân-ı Mevlânâ

Uyansa ẖâbdan dest-i ümîdinde bulur mevcûd
Eger rû'yâda olsa âdeme iḥsân-ı Mevlânâ

Lisânında ʻumumuŋ berḳ uran lafẓ-ı [eṭʻâ]dır
Eger tâ Hinde vâṣıl olsa bir fermân-ı Mevlânâ

Bu ʻâlemden degildir âyîne-yi manẓûr olan eşyâ
Verâ-yı mâsivâdır sâḥa-i seyrân-ı Mevlânâ

Seniŋ ḥaddiŋ degil ḥaḳ üzre vaṣf itmek o sulṭânı
Yeter ey ẖâme bitmez naʻt-ı bî-pâyân-ı Mevlânâ

(Emîrî) ḳaldı bî-yâr-u ḥazîn bu ġamlı dünyâda
Aŋa imdâd ideŋ ey sevgili yârân-ı Mevlânâ

Oḳunduḳca kitâb-ı maʻnevî bu ʻabd-i rencâre
Duʻâlar eyleyiŋ ey meṣnevî-i ẖânân-ı Mevlânâ

10b

Der Sitâyiş-i Ḥażret-i ʻAbd'ul-azîz Ḫân

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Bulmadım dünyâda gitdi kendimce bir âşinâ
Ḥamdelillah âşinâ ders u kitâb oldı baŋa

Saḥe-i mażmûn u maʻnâ gülşânımdır benim
Güllerim evrâḳ-ı ẖârım bülbül-i destân-sezâ

Ḫâṭıra her ẕerre biŋ mażmûn u ma‘nâ ‘arż ider
Ṣanki olmuşdur bütün mażmûn u ma‘nâ mâsivâ

Cümle ḳarşımdan geçer oynar yerinden kâ’inât
Ben urṣadım ki s̱âbit merkezimde dâ’imâ

Devr ider bir intiẓâm üzre zemîn ü âsumân
Gösterir her ibtidâ-yı girdişi bir intihâ

Aŋlarım a‘lâ ile ednâyeyi indikce nigâh
Sa‘y ider insânı ancaḳ kâmiyâb-ı itilâ

Şükürlillah sa‘yi idüb kesbeyledim ‘ilm u kemâl
Pişevâ oldı baŋa imdâd-ı feyż-i Kibriyâ

Çoḳ es̱er yazdım bi ‘avnillah-i ḥadîs̱ (…..) iken
Her birine taḳrîr ü taḥsîn eyledi bay u gedâ

Şimdi nevbet geldi sulṭân-ı zamânıŋ vaṣfına
Öyle sulṭân kim odur ẓill-i cenâb-ı Kibriyâ

Öyle sulṭân kim vücûd-ı ‘adl ü şefḳat kânıdır
Öyle sulṭân kim ẓuhûr-ı revnâḳ-ı mülk-i ṣefâ

Çünki oldıŋ öyle bir sulṭâna vaṣṣâf ey göŋül
Şüphesiz baḫt ü sa‘âdet inḳiyâd eyler saŋa

Şehriyâr-ı muḥterem sulṭân-ı ‘âl-î muḥteşem
Tâcdâr-ı pür-kerem şâhin-şah-ı müşkil-küşâ

Ẕûlfiḳâr-ı ḳahr-ı a‘dâ Ḥaydar-ı Ḳerrâr-şân
Âşinâ-yı ehl-i şefḳat-ü şems ehl-i cefâ

Ḥażret-i ‘Abdü’l-Azîz Ḫân pâdişâh-ı kâmrân
Zînet-i taḫt-ı ḫilâfet şehriyâr-ı müctebâ

Emîrîniŋ her noḳṭası revnaḳ-ı tırâẓ ‘adl ü dâd
Mülkünüŋ her köşesi bir ma‘den-i feyż ü ġınâ

‘İzz-ü rıf‘at asitân-ı şânınıŋ çâkerleri
Mecd ü necdet pişegâh-ı şevḳetinde (…….)

Âsitân-ı ‘adliniŋ derbânları ḫâṭır nevâz
Âfitâb-ı ‘adliniŋ envâr-ı feyż-i dil-kuşâ

………………………………………….
Râh-ı ta‘ẓîminde gûyâ âsumân eyler ṣadâ

Vaṣfınıŋ mażmûnuna dildâde her rey-i ṣevâb
Emîrîniŋ ma‘kûsine da‘vâda bâṭıl iddi‘â

Heybetinden ânlara dünyâda yoḳ cây-i penâh
Ẓâlimân eyler ‘adem ṣihr ellerinde iḫtîfâ

Ḳaddını doġruldamaz ‘aṣrında ḳanlı ẓâlimân
Heybetinden ḳâmet-i şemşîrler olmuş dû-bâ

Bir eliŋ deryâ-yı himmet bir eliŋ baḥr-i kerem
Ortada olmuş vücûd-u bî-miṣalin mülteḳâ

Etḳiyânıŋ nûr-i ‘ayni aṣfiyânıŋ
Eşḳiyânıŋ ḳâhir-i ḫâḳân-ı ehliyet-nümâ

Şehriyâr anıŋ şehin-şâh-ı mülûküŋ zübdesi
Pâdişâhânıŋ celâlet şân-ı sulṭân-ı zekâ

Vâḳıf-ı her noḳṭa-yı esrâr-ı dünyâdır o şâh
Ṣafvet-i vicdânıdır âyîne-yi ‘âlem numâ

11a
Kâşif her nükte-i âs̱âr-ı eşyâdır o mâh
Merkez-i ‘irfândır ḳuṭb-i muḥîd-i mâcerâ

Kimseden kimseye zamânında şikâyet eylemez
Bâd-ı ṣarṣardan meger deryâlar itsün iştikâ

Gögsüni żarb eyleyüb feryâd idüb ‘afvuŋ umar
Ber-ṭaraf-ı dert ü meşaḳḳat ber-ṭaraf-ı cevr u ezâ

Bir daha ẓulm itmeden tevbeyle fâriġ oldılar
Ânları ‘aff it devâm tövbe itdikce şahâ

Onlara vermişti fırṣat bir ṭakım me’murlar
Yoḳsa kimlerdir nedir mâhiyet-i cevr ü cefâ

Yüz viren me’murlarsa ḳahr-ı ‘adliŋ oldılar
Ses çıḳarmaz artıḳ eyler iḫtifâ dert ü belâ

Pâdişâhâ serfirâzâ kâmkârâ ḫusrevâ
Ey serîr-i salṭanatda şehriyâr-ı müctebâ

On yedi yaşında bir ṭıfl-ı sebeḳ-ḫûnem henüz
Nerde ben nerde mu‘allâ ẕâtıŋı medḥ ü s̱enâ

Geldiğim günden beri dünyâya diḳḳat eyledim
 Kimseye itmez vefâ bildim huban ü bî-vefâ

Gördüm amma muḫterem ‘ilm ü hüner aṣḥâbını
Âŋladım ‘ilm ü hünerdir iftihâr-ı mâsivâ

İtmedim dünyâda artıķ başķa şeye i‘tibâr
Başladım ‘ilm ü hüner taḥṣîline dâ’imâ

Ol ķadar taḥṣîli ‘ilm ü sa‘y ü tâm itmekdeyim
İtmemiş bir kimse hiçbir şeye böyle i‘tinâ

Gelişde gidişde yanımda beraberdir kitâb
Uyķuya varsam da dersim gösterir rû’yâ baŋa

La‘b ile ẕevķ ü ṣafâ itmekdedir eṭfân-ı şehr
Ben ise taḥṣîl ile itmekdeyim ẕevķ ü ṣafâ

Nezd-i aķrânımda maḥbûb-i zîbâ her kitâb
Bir gülistândır içinde sâhe-i ‘ilm ü ‘alâ

‘İlm ü irfân derler memlû imiş sûķ-i cihân
‘İlm ile itmekdeyim dünyâda ben bey‘ ü şirâ

İtmemişse kim ki taḥṣîl-i hüner gördüm ẕelîl
Ṭutmamışsa kim ki fermân-ı peder buldum gedâ

‘Avn-i ḥaķla inşâllah eylemem tekmîl-i ‘ilm
Tâ ki olsun iki dünyâda medâr-ı itila

Rehber olsun isterim âvîze-i nûr-i ‘ulûm
Öldiġimde vâṣl-ı hengâme-i rûz-i cezâ

Ey cihâna nûr-i âsâyiş viren ẓıll-i ilah
Ey yegâne şehriyâr-ı mülk olan şems-i seẖâ

Mülke ‘adliŋ virdigi âsâyiş olmuşdur sebeb
Herkesiŋ maķṣûdini te’mine nûr-i rahmâ

Devr-i ‘adliŋde nice mektebler olmuşdur küşâd
‘Ahd-i feyżiŋde nice ‘âlimler olmuşdur rû-nümâ

Çünki dünyâda kâlem ṭutdı yed-i bî-ḳudretim
Vâcib oldı ẕâtıŋa itmek teşekkür ibtidâ

Ey Emîrî el virir artıḳ suda-i şehriyâr
Terk-i eṭnâb it ki geldi vaḳt-i mefrûz-i du‘â

Dâ’imâ maḳrûn ola her ‘azm-i ḥüsn-i niyete
Ṣaḳlasun bed-ḫâh olan su-i ḳarînden kibriyâ

Dâ’imâ olsun serîr-i salṭanatda pâyidâr
Ḫâkiye-yi dîde-i âfâḳa olsun nev-binâ

11b

Ḳaṣîde-i Sulṭân Murâd Ḫâmisi

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Bugün oldı ‘ayân âs̱âr-ı lüṭfi ḥażret-i mevlâ
Bugün oldı -nümâyân çehrelerde nûr-i şevḳ-i efzâ

Bu şeb ḳandillerle baḥr u ber öyle münevverdir
Ṣanır insân ‘urub itmiş degil şems-i cihân ârâ

Degil birbirine tercîḥ-i ḳâbil rûz ile leylî
Ṣâbaḥ-ı a‘lâdan leyâl-i rûzdan zîbâ

Degil encüm-i felekde eylemiş gûyâ şehr-i âyîn
Nücûm-ı âvîze-i ‘ibzâ zemîn âyîne-yi bâlâ

Ahalîde olan şevḳ ü ṣafâ ta‘rîfden ‘âlî
Göŋüllerde olan ẕevḳ-ü ferḥ tavṣîfden vâlâ

Kimi şâdân kimi reḳṣân kimi cûşân kimi pûyân
Nümâyân başḳa bir seyrân-ı müzeyyen kûh ile ṣahrâ

Ṣanûr âdem ki yâ dünyâya çıḳmış cennet-i firdevs
Yâẖûd cennet kesilmiş ser-te-ser ma'mure-i dünyâ

Ahâlî birbirin tebrîk ider faẖr u meserretle
Efâżil birbirin teşrîk ider tebrîke ser-tâ-pâ

Degildir seb'a-ı seyyâre gûyâ çerẖ-ı vâlâda
Yedi güzele baḳar rû-yi zemîn çerh-i pâ-bercâ

Ḳızıl yapraḳ aşılmış ol ḳadar çünkim soḳaḳlarda
Ṣanur âdem ki âmed-i şehr-i gülşen eylemiş peydâ

Temâşâ ṣûretiyle ḳanġi bir şehraha 'azm itseŋ
İder ta'ṭîr nefercan-ı bûy-i 'anber sârâ

Ṣanur âdem felek 'anber nis̱âr-i rûy-i arż olmuş
Zemîn bir ṭabla-i ẖoş-bû zamân bir gülşen zîbâ

Budur ol 'âlem âradım budur ol mevsim-i ẖürrem
Hużûr-ı gül-i ruẖân lebrîz nezd-i râhdan tenhâ

Cihân başdanbaşa bir nev-bahâr-ı rû-ẖamiş oldı
Gider nâlân elem pinhân ṣafâ ẓâhir ferḥ peydâ

Bugün oldı 'aṭâ-yı ḥażret-i ẖallâḳ-ı a'ẓamla
Binâ-yı fitne-vîrân ẖânumân mefsedet yaġmâ

Bugün reşk-âvar dehre oldı dâr-ül-mülk asitâna
Cülûs itdi bugün taẖt-ı cihân-pirâ bir dârâ

Naṣıl ʻîd itmesün dünyâ naṣıl şûr itmesün ʻâlem
Çekildi nâmına bir şâh-ı ẕî-şânıŋ bugün ṭafrâ

Şehin-şâh-ı cihân Sulṭân Murad ḫâmis-i ẕî-şân
Ḫılâfet taḫtına oldı şehin-şâh-ı kerem-fermâ

Zülâl-i ṣoḥbet-i firdevsî istiʻdâde bir kevṣer
Nihâl ḳâmet-i lâhût-i istimḳâḳe bir ṭûbâ

Veliy-yi ʻahd iken dünyâyı ṭutdı şöhret ü şânı
Ânuŋ meftûn olan ʻirfânına ʻalâ ile ednâ

Ânuŋ ḥaḳkında ʻâlî-i şiʻir iderdi şâʻirân inşâd
Ânuŋ ḥaḳkında durr-i neṣr iderdi nâṣirân imlâ

Odur bir âfitâb-ı gülistân-ı şevḳ et-i devlet
Odur bir şeh-nihâl-ı âsmân-ı ḳudret-i uẓmâ

Olur ḥaḳḳ-ı humâyûnunda böyle mediḥân-ı mediḥ
Olur vaṣf-ı kemâlâtında böyle şâʻirân-ı gûyâ

Cihânın şâh ü mâhı ʻâlemiŋ sulṭân-ı âgâhı
Zamânıŋ pâdişâh-ı aʻẓam-ı ḫaḳan-ı Cem-sîmâ

O şehin-şah ki ḫavf-ı ḳahrı ḫışmından olur ẓâhir
Cunûn-i fitne-i ʻâlem sükûn-şûreş dünyâ

12a
Ḫilâfet taḫtgâhında mürüvvet şîma bir sulṭân
ʻAdâlet kûh-i ḳâfında mehâbet pîşe bir ʻanḳâ

Ġanîdir ṭabʻ-i pâk-i cîfe-i ednâsı ʻâlemden
Der-i şâhânesinde bendedir iclâl ü istiġnâ

Ḥużûr-u dilistân-ı mültecâ-yı ma'şer-i iḳbâl
Fezâ-yı âsitân-ı bûse-gâh-ı ḫaṣm bî-pervâ

Medâr-ı feyż-i ehliyet beḳâ-yı feyż-i cem'iyet
Server-i sîne-i millet sirâc-ı ümmet-i beyżâ

Vaḥîd-i sâḥa-i himmet ferîd-i 'âlem-i necdet
Ḳıvâm-ı meknet devlet-i ümîd ḫidmet-i 'ulyâ

Ḫudâvendi kerem-fermâ şahin-şâh-ı kerem-güster
Mizâc-ı ḫussa-i dehre mesîhâ-yı şifâ-baḫşâ

Kerîmâ şehriyârâ ḫusrevâ şâhâ-felek ḳadrâ
Ey ol sulṭân ki ben itmem tasavvur ẕâtıŋa hemtâ

Zamânında culûs-i bî-neẓîriŋ vâḳi' olmuşdur
Ḳudûmuŋ tâzeden cân verdi mülk-ü millete zîrâ

Bu bir emr-i müsellemdir ḳuṣur yoḳ pâdişâhlarda
Faḳaṭ i'fâl iderler bir ṭaḳım eclâf-ı müsteṣnâ

Eger dünyâda herkes râżî olsa ḥaḳkına şâhım
Ḳalır mı ḳâżî-i şehre lüzûm rü'yet-i da'vâ

Ne alçâḳ kimseler âh kim bir maḳṣad uġrunda
İderler ḥîleler ẓâhir ḳılarlar fitneler peydâ

Bu ḥâl-i şevreşe baḳdıḳça öyle ẓan ider göŋlüm
Cihân ḥayrân zamân velhân felek ṣâmit beşer şeydâ

Ḥalâṣ itsün cenâb-ı kibriyâ bu mülk-i ma'ṣûmi
Bu ednâ kimselerden tâ ki fırṣat bulmaya a'dâ

Veḳayıḳ-rîşe bir sulṭân-ı ẕî-şân-ı kerem versiŋ
İdersiŋ inşâllah tazeden bu kişveri iḥyâ

Ẓuhûr ittikçe icrâât ü işlâḥât ü tevfîḳât
Bu ʻabd-ı müstemendiŋ de ider tebrîkler icrâ

Yigirmi olmamış sinni henüz bu ʻabd-ı memlûküŋ
Faḳaṭ tanẓîm-i eşʻâr itmede yoḳdur baŋa hemtâ

Tamamen ʻömrümü ṣarf eyledim ʻilm ü kemâlâta
Ḥadîs̱i'l sin iken oldım anunçün böyle bî- hemtâ

Vilâyet ḫalḳı bil-cümle ider taḳrîr-i ʻirfânım
Benim baş ile sulṭân-ı dâr-ul mülk-i istiġnâ

Evet sulṭân naẓmım şehr-i âmed taḫtgâhımdır
Mefuzândır baŋa şimdi riḳâb-ı ʻâlem-i mensa

Beni ser-mest-i ʻirfân eylemişdir saġır tevfîḳ
Egerçi müddet-i ʻömrümde ben nûş itmedim ṣehbâ

Kelâmımdan olurlar żîyf-ı eyvân suḫan meşbûʻ
Żiyâfetgâh-ı himmetde sözümdür beyżâ-i tura

Gelir biŋlerle mażmûnlar olur fermânber ḥaḳimim
İdersem cânib-i cemʻiyet maʻnâya bir îmâ

Ḥarîminde olur iḥrâm bende inḳiyâd-ı elfâẓ
Dilimdir ümmet-i mażmûn naẓm-i kaʻbe-i maʻnâ

Kelâmım âyet-i Kübrâ-yı lâhût belâġatdır
Ḥayâlimdir feṣâḥat ʻarşına Cibrîl-i bî-pervâ

Emîrî elverir artıḳ du‘ânıŋ geldi hengâmı
Ḳaṣîde vâṣıl oldı intihâya elvirir eṭrâ

Ḫüdâ âmâline îṣâl ide sulṭân-ı ẕî-şânı
Ola maḳṣûd-ı maḳbûl ḥużûr-i ḥażret-i mevlâ

12b
Du‘â güherlerin ‘arż eyledikce ‘arş-i a‘lâya
İcâbetle bula ‘ind-i Ḫudâda ḳıymet-i ‘ulyâ

Der Sitâyiş Sulṭân ‘Abdulḥamîd Ḫân
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Cihân kesb eylemişdi bir zamândır ḥâl-i ġam-fersâ
‘Ayândı kişveriŋ her cânibinde şuruş u ġavġa

Nuḳûş cevher âyîne-i âfâḳa baḳdıḳca
Olurdı dîdeye yek-pâre ẓâhir ṣûret-i şekvâ

Bütün mażmûn-ı derd u ġamdı ra‘d u bâdıŋ âvâzı
Bütün ma‘nâ-yı şevreşd-i ḥuṭûṭ-i mevce-i deryâ

Sukûn o Cemşîd-i arż u âsumândan ṣanki ölmüşdi
Ḳamer peymâne-i miḥnet zemîn kehvâre-i ẕehya

Ṣanurdım sâḥa-i dünyâyı bir mirât-ı maḥşerdir
Bütün ḫalḳ-ı cihân olmuşdu yekser vâle ü şeydâ

Ṭarîḳ-i rüşvete sapmışdı me’mûrân-i âsâyiş
İşrâ eylemezdi kimseden endîşe-i verdâ

Kemâl ḫavf u dehşetinden naẓargâhında maẓlûmuŋ
Leyâliŋ her demi olmuşdı ṣanki bir şeb-i yeldâ

S̱îmân âşinâ-yı żâbiṭân şehr-i âsâyiş
Sefîhân âmirân bî-ḥayâya maḥrem -ü hempa

Baḳan yoḳ diŋleyen yoḳ aŋlayan yoḳ ḫavf iden yoḳdı
Ne vehm-i maḥşer-i ferdâ ne ḫavf-ı ḥażret-i Mevlâ

Zebûn-ı renceş-i miḥnet re'âya-yı 'adâlet-ḫâh
Mehâ-yı tecâvüz her ṭaraf a'da-yı bî-pervâ

Baḳardım ḥâl-i dünyâya olurdım ye'se müstaġriḳ
Nedir dirdim ilâhî bundaki ḥikmet naṣıl yaġma

Zamâne âḫir oldı çıḳmalı yâ Ḥażret-i Mehdî
Cihân pek fâcir oldı gelmeli yâ Ḥażret-i 'İsâ

Seniŋdir ḳudret u ḳuvvet seniŋdir saṭvet ü heybet
Âcı bu millet ü mülke amân yâ Ḥażret-i Mevlâ

Biḥamdülillah cenâb-ı kibriyâ lüṭf u 'inâyetle
'İnâyet eyledi bir pâdişâh-ı ma'delet pîrâ

Naṣıl bir pâdişeh-i şâhin-şeh-i iḳlîm-i ehliyet
Naṣıl bir pâdişeh-i şâhin-şeh-i orenk isti'lâ

'Adâlet rehberi şeh-râh-ı isti'dâd 'irfânı
Mürüvvet cevher vicdân sulṭânısın ser-ta-pa

O şâhıŋ ḥüsn-i icrâât ü tedbîr salikinden
'Adâlet oldı nûr efzâ şekâvet oldı nâ-peydâ

İlahî dâ'im ol sulṭâna ḳıl iḥsân-ı tevfîḳat
İlahî eyle bundan böyle de aḥḳâmını icrâ

Şahin-şâh-ı mü'eyyed Ḥażret-i ʻAbdülḥamîd Ḫânı
İde cümle umûrunda muvaffaḳ Ḥażret-i Mevlâ

O şahin-şeh ki olmuş ḥalḳa-i bâb-ı hümâyûni
Kerde-dâd hahân-ı cihâna ʻurve-i vuṣḳa

13a
O şahin-şâh-ı aʻẓam ol cihânbân-ı muʻaẓẓam kim
ʻUluvvi fıṭrat-ı pâkında olmuş iḥtimâʻ ârâ

Vaḳâr u heybet ʻazm u ṣebât ü himmet ü temkîn
Kemâl u ʻifvet ʻadl u ṣalâḥ u ṭâʻat u taḳvâ

Bugün eylesün ḫûrşîd-i ʻâlemtâb taʻẓîme
Debir asmân-ı salṭanat ilḳâsını imlâ

Meh-i burç-i ʻadâlet âfitâb-ı ʻâlem himmet
Furûġ-ı çeşm-i şevḳ et şemʻ-i cemʻ-i bezm-i ġumfersâ

Yegane gevher-i ʻâlemhâ-yı maʻden-i ḳudret
Güzîde-i şeb-çerâğı iftiḫâr-ı millet-i beyżâ

Gedâ-perver vefâ-yâver kerem-küster bülend-eḫtar
Mülk ḫaṣlet felek rifʻat kavî himmet ḳamer-sîmâ

Kerem-sâlâr-ı ümmet kehf-i millet membaʻ-i ḥikmet
Sitem-fersâ-yı ʻâlem bedr-i aʻẓam mefḫar-ı âbâd

Olur ʻazm u ṣebâtından ḥaddâd ṣegâh-ı ʻâlemde
Ḳıyâm-ı emş ü âsâyiş ḳuʻûd-i fitne-i ber-pâ

ʻUluv himmeti ol rütbe kim maẓlûmu şâd eyler
Henüz irmezdün evvel güşüne âvâze-i şekvâ

Bulur müsted‘ayân ceyb-i is‘âfında âmâde
Ẓuhûr itmezden evvel semt-i müsted‘idin istid‘â

Ḥarîm-i ravża-i ‘irfân-ı cennetdir taṣavvurda
Mu‘alla fikridir gûyâ ki ânda ravża-i ṭûbâ

Olur ol ma‘nevi ḳâmet-i şecerden dâ’imâ ḥâṣıl
‘Adâlet merḥamet şefḳat miṣâli meyve-i raġnâ

Nümâyândır furûġ-ı dâniş efrûz cebininde
Żiyâ-yı feyż-i i‘ma pertev-i ehliyet fezâ

‘Ayândır gülnihâl hilye-i ẕât-ı ‘afîfinde
Gül-i ẖoş nükhet gülzâr-ı taḳvâ-yı Ebu’l Derdâ

Cemâl-i pâkı bir âyîne-i feyż-i ilâhîdir
Kim ânda cilve-i pîrâdır ser-â-ser ẖaṣlet ‘ülyâ

‘Aṭâ mudġam rıżâ mużmar zekâ tâbân nehâ pinhân
Vefâ ẓâhir ṣafâ bâhir żiyâ rûşen seẖâ peydâ

Ḫayâl-i ṣûret esrâr-ı ġayb’ul ġaybe âyîne
Żamîr-i berḳ nûr’il nûr naẖl-ı vâdi-i ma‘nâ

Kerem-baẖş kerem-kâr kerem-sâz u kerem-perver
Kerem-ḥayr u kerem-rîz ü kerem-bîr ü kerem-fermâ

Şehin-şâh –ı felek ḳadrâ cihândâr semâ câhâ
Ey ol sulṭân ki miṣliŋ görmemişdir dîde-i dünyâ

Sen ol ‘âl-i himem ẖâḳân-ı a‘ẓamsın ki sayeŋde
İder bir ‘abd nâçiziŋ ṭoḳuz eflâka istinġâ

Beşersiŋ lîk ‘âlîdir beşerden fi‘l-i memdûḥuŋ
Bulunmaz sende ẓulm u neḫvet u a‘râż nâ-bercâ

Furûġ-i zühdüŋ olsa hâdi-i şehrâh-ı ṭâ‘âti
Reh-i ‘iṣyâna ‘azm itmezdi Bel‘âm ibn Ba‘urâ

S̱ebât-ı ‘iṣmet-i ṭab‘ıŋ ile olsaydı hem fıṭrat
Żülâle münḳalib olmazdı âḫar reh bir ṣa‘â

Necm-i enîse terkîb-i beşerde ‘adl ile ḥikmet
Yine mümkin degildir saŋa bir mânend ola peydâ

Ṣadâḳat pîş-i iclâliŋde bir ‘abd-i kemer beste
Seḫâvet dest-i iḳbâl-i humâyunuŋda bir elmâ

Maḳâm-ı himmetiŋ ‘âlîdir âfâḳ-ı taṣavvurdan
Temâşâya yetişmez medd-i nûr dide-i ḫilyâ

13b
Çemenzâr –ı laṭîf ‘adl u dâdın in’ikâsından
Zümrüd rengini kesb eylemişdir ḳubbe-i mînâ

Ahâli râḥatıçün terk-i râḥatdır saŋa râḥat
Sen ol ‘adl-ı mücessemsin ki yoḳdur ẕâtıŋa hemtâ

Vücûd-i mürde-veş ḥâli idi rûḥ-i ‘adâletden
Mesîḥâ sen ki itdiŋ tâzeden kişverleri iḥyâ

Kerem baḫşâyiş-i dest-i zer efşânıŋ ile vâle
Ḫırad naẓâre-i aḥkâm-ı tedbîriŋ ile şeydâ

Sirâyet eylese bir sâye-i nâçîze tedbîriŋ
Olurdı sırr-ı râh-ı âfitâb-ı âsımâ peymâ

Kelâmım sâye-i lüṭfuŋda eslâfa müreccehdir
Niṣâr-ı vaṣfıŋ itdim durr-i pâk ma'na-yı uḫrâ

'Aceb mi ṭab'ım itse fereş zîr-i pây-ı evṣâfıŋ
Çıkardım kârkâh-ı dilde böyle mu'teber kala

Bugün ṭabımıŋ cûş u ḫurûşı himmetiŋdendir
Ki te'ṣîr-i ḳamerden baḥre cezr u med olur peydâ

Nola tebrîk idersem baḫtiyâr ṭab'ıma dâim
Ki oldı vaṣf-ı iclâliŋde bugüne süḫan-perâ

Ne ḥaddimdir ki ḫâm eylesün ḥaḳ üzre evṣâfıŋ
Ne mümkün eylemek deryâyı bir mîzândan icrâ

Naṣıl olmaz du'â-yı şevḳetiŋ ârayiş-i nuṭḳum
Naṣıl itmem ṣenâ-yı ḥażretiŋ biŋ şevḳ ile îfâ

Mu'âdiliŋ Selim-i evvela Sulṭân Süleymân
Naṣıl şâd olmayım yâ ey veli-yi ni'met-i 'uẓmâ

Bi-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Mürsel Emîrî 'abd-ı memlûküŋ
Feminden infikâk itmez du'â-yı lâ-mekân peymâ

Ḫulûṣ-i ḳalb ile da'vât-ı iḳbâl-ı hümâyûnuŋ
Bu mevḳi'de sezâdır eylesem tekrâr ile îfâ

Ola her işde yâver ẕâtına tevfîḳ-i rabbâni
İṭâ'at eyle fermânıŋa dünyâ u mâ-fî-hâ

O bir düşman ki emriŋden sermu inḫirâf eyler
Serin-i ġaliẓînde ḫâk eylesün şemşîr-i ḫûn pâlâ

Żiyâ-yı ʻadl u dâdıŋ ṭâs-ı çerẖ-i pür-ṭınîn itsün
Olub şân u şekûh şevḳetle günden güne iʻlâ

Ruẖ-i ferḥunde fâlaŋ iki dünyâda saʻîd olsun
Şefîʻiŋ Ḥażret-i Peyġamber olsun rûz-i vâveylâ

Ḳabul eyle duʻamı yâ mucibes-sâ'ilîn âmîn
Biḥaḳḳ-ı levḥ-ı aʻẓam arş u kürsi-yi Hażret-i Ṭaha

Der Sitâyîş Sulṭân ʻAbdulḥamîd Ḫân Ġâzi
Mefʻûlü Mefâʻîlü Mefâʻîlü Feʻûlün

Bilmem ne zamân uşlanacaḳdır dil-i şeydâ
Lâyıḳ mı perişân ola bu nusḥa-i Kübrâ

Bir yâre esir itdi beni âh bu göŋlüm
Benden baŋa geldi yine bu derd-i ġam efzâ

Ḫun-i dil aḳıtdım didiler kim geliyor yâr
Ferş itdi göŋül râhına bir ḳırmızı dîbâ

14a
Sırr-ı lebini nâlem ile âŋladı ʻuşşâḳ
Bülbüllere virdim ḫaber-i ġonca-i raʻnâ

Ecrâmı ṭutuşsa nola âhımla sipihriŋ
Âteş gibi zîrâ ki olur ṣâʻid-i bâlâ

Zaẖm âçdı dilzâre ḫadnın naẓar -ı yâr
Gülzâr-u vefâ virdi yine bir gül-i zîbâ

Bülbül gibi bir zemzeme itdiŋ baŋa iḥsân
Maḥṣûl-i zemîn dil olan ey gül-i maʻnâ

Kim ṭâlib ise olsun âŋa hoş u mübârek
Ben istemem ârtıḳ güher-i maṭlub-ı dünyâ

Ancaḳ iderim pâdişeh-ı ‘âlemi tavṣîf
Burhân-ı ẖilâfetdir o sulṭân-ı mu‘allâ

Taḳdîm ideyim öyle pesendîde ḳaṣîde
Her beyt ola ḳıymetde birer gevher-i yektâ

Amâ nice gevher ṣanasın kevkeb-i dürri
Ḳurban ola her beytine bir lülü u lâlâ

Her mıṣra‘ ola ḥâiz envâ‘-i ma‘âni
Bir nûr-i mülemma‘ ola her müfred ġarâ

Her kim oḳusa eyleye taḥsîn-i ferâvân
Her kim ki gûş itse ola vâle u şeydâ

Merġûb u müzeyyen ola maḳbûl u münevver
Müştâḳ ola mażmûnuna her şâ‘ir-i yektâ

Zîrâ o şehin-şehde olan râ-yi dıraẖşân
‘İrfân-ı cihân-perver ü idrâk-ı mu‘allâ

Bir kimsede ta şimdiye dek yerdeŋ olmadı meşhûd
Ta şimdiye de olmadı bir kimsede peydâ

Her râ-yi hümâyûnı ki bir nûr-i mübeyyendir
Amâ ki bizim gördügümüz nûrdan a‘lâ

Sulṭân Ḥamîd H̱ân ki ḳudûmuyla buldu
Örnek-i şehâmet yeŋiden şevḳet bâlâ

Eyler ümemi rû-yı zemîn ẕâtıŋa ta‘ẓîm
Fermânını sükkân –ı semavât ider icrâ

Ol dem ki biner raẖş-ı hümâyûnuna ol şâh
Cevelânı virir lerziş kûh-i efkan-ı ṣahrâ

‘Azm eylemeyub burc-i kemâlatda ṭururdı
Ḫurşîd-i cihân-pervere emreylese îfâ

Bir müflise bir s̱ervet-i Ḳârûnî virirse
Baẖş eyledi ẓan eyler o şeh baḥşiş-i ednâ

Dâmen-i kerem-küsterini öpmek içündür
Ḫamgeşine olur mâh –ı nev-şa‘şa‘a pîrâ

İtdi şeref-i maḳdemi ‘âdilleri memnûn
Ẓâlimlere geldi maraż-ı ẖoşyet ü pervâ

Şâhâ melikâ Cem-sîmâ nûr-i ‘uyûnâ
Ey taẖt-ı ẖilâfetde şehin-şâh-ı mu‘allâ

Ey hâdim-i bünyân nifâḳ-ı en’iyet
Ey ẖâdim-i ‘âl-i güher Yes̱rib ü Beṭḥa

Sen ol şeh -ı feraḥ ‘ilm mülk ü melül
Re’yiŋden âlır nûrını âyîne-i dünyâ

14b
Sen ol güher-i mâḥaṣıl-ı genc-i şerefsiŋ
Ẕâtınla bulur ḳudretsır rütbe-i ‘ulyâ

Âl dâdını eflâkdan erbâb-ı kemâliŋ
Ancaḳ yine sensiŋ alacaḳ ey şeh-i yektâ

Bu ‘adliŋ ile oldı felek emriŋe maḥkûm
Serkeşlik ide ḫadîmin var düşman ḫodrâ

Her işde seniŋ eylediġiŋ ‘azm u metânet
Başdan başa ma‘lûm-ı re‘âya ü berâyâ

Ammâ kim bir mes’eleyi itse emânet
Muṭlaḳ idiyorlar ânı ma‘ḳûsuna icrâ

Bilmem nereden geldi bu efkâr-ı bâṭıl
İslâma yaḳışmaz bu ṣıfat-ı ṣayf u deriġâ

Vâlîler olur ekṣeri rüşvet ile mâ’alûf
Me’mûrlar olur ekṣeri dildâde-i ṣahbâ

Rûşen-dil idi cümle memâlikde ahâlî
Me’mûrlar azdırdı bütün onları ḥayfâ

Vâlîlere çatmaḳ içün eşrâf-ı vilâyât
‘İşretleri rüşvetleri hep itdiler icrâ

Başdan çıḳıyor cümle memâlik bu gidişle
Bir de baḳarız oldı cihân fâsıḳ u rüsvâ

Ne ḥavm ne şefḳat ne mürüvvet ne ‘adâlet
Ne ‘adl u saḫa ne kerem ü ġayret taḳvâ

Bir de ‘ulemâ eyledi taġyîr-i mesâlik
Her ferdi virir birbiriniŋ ḥaḳḳına fetvâ

Müşkil olan emriŋ büyüği işte budur bu
Zîrâ ‘ulemâdır idecek kişveri iḥyâ

Ḫallaḳ-ı cihân cümlemize baḫş ide inṣâf
Îḳâẓ ide hem cümlemizi Ḥażret-i Mevlâ

Ammâ ki şehin-şâh-ı cihân himmet iderse
Iṣlâḥa çabuḳ yüz dutar elbette bu dünyâ

Zîrâ ki olur pâdişahân ẓıll-ı ilahî
Anlarda urur nûr-i Ḫudâ berḳ-i tecellâ

Bir pâdişeh memlekete eylerse ʻadâlet
Elbetde olur şeş – cihet memleket iḥyâ

Yoḳ ʻâlem-i fânide ʻadâlet gibi bir nûr
Ol nûr-i ʻadâlet gibi zincir-i işrâ

Dünyâyı ʻadâletdir iden vâṣıl-ı s̱ervet
Dünyâyı ʻadâletdir iden gülşen-i zîbâ

Ey pâdişeh-i ʻâdil-i yektâ-yı ʻavâlim
Maʻmûr ola devrinde seniŋ saḥa-i dünyâ

Zîrâ ki ʻadâletle mübeccelsiŋ efendim
Maẓhar ider elbette seni luṭfuna Mevlâ

Artıḳ ne bu eṭnâb-ı suḥan bedr-i Emirî
Hengâm-ı duʻâdır ḳılma mevsim-i erḫâ

Ḥaḳ şevḳ u şeṭâretle seni eyleye memnûn
Maḫzûn ola me’yûs ola dil-ḫûn ola aʻdâ

Bir ẕerre es̱er görmeyesiŋ miḥnet u ġamdan
Maḥkûm ola fermân-bera ola emriŋe dünyâ

15a

Der Sitâyiş-i Sulṭân ‘Abdülḥamîd Ḫan Ġazî

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Oldı yâver baŋa iḳbâl sa‘âdet peymâ
Dîde-i maṭlabıma geldi yeŋi nûr u żiyâ

Kevkebim mihr-i dıraḫşân gibi oldı tâbâta
Meh-ı tâbân gibi oldı emelim cilve-numâ

Ḳalmadı ṭurre-i nev-şâhid tab‘ımda şikenc
Oldı imdâd ḳılıŋ şâne gibi ‘uḳde küşâ

Olalı maẓhar-ı elṭâfı o şems-i ‘adliŋ
Ḳalmadı ṣafḥa-ı dilde leke-i renc u ‘anâ

Bu ta‘âṭuf baŋa dünyâ ṭolusı ni‘metdir
Yere batsun ḥışm u debdebe vü genc ü ġınâ

Hep ẓuhûr eyledi feyż-i eṣer luṭfi ile
İdeli ḫidmet-i şâhânesini pişe baŋa

Ṣûret-i şûḫ u kelâmımda bu ġonca u şîve
Ṣafḥa-i sine-i ṭab‘ımda bu aṣâr-ı ṣafâ

Hep o sulṭân-ı celî munḳabitiŋ himmetidir
Eyleyen ‘âlem-i âsûde-i ḥarb u ġavġa

Öyle sulṭân-ı ‘aṭâ meşreb deryâ-dil kim
Ġarḳ-ı luṭf u keremi oldı ser-â-ser dünyâ

Ṣâḥib-i cevher-i ‘irfân olan erbâb-ı suḫan
Vaṣf-ı pâkinde olur böyle cevâhir peydâ

Ḥâmi-i millet-i beyżâ güher-i kenz-i ẖired
Ṣafdır ṣaf –vega ʻâdil-i ṣâḥib-i taḳvâ

Ḫâtem-i mülk-i seẖâ dâdger-i efser u genc
Sâye-i luṭf-ı Ḫudâ merdumuŋ çeşm-i ʻaṭâ

Yüzü ẖûrşîd-i hudâ ḳalbi ġanî aḳlı ḳavî
Dili lebrîz-i ṣafâ baẖtı civân yektâ

Nûr-i çeşm-i ʻaẓimet ḳuṭb-ı medâr-ı şevḳ et
Ḫüsrev-i taẖt-ı ẖilâfet şeref-i mülk-i ẕekâ

Âfitâb-ı niṣfet surûr-ı ferâẖ ẖaṣlet
Gevher-i tâc-ı ʻadâlet ḳamer-i burc-ı vefâ

Muḳtedâ-yı ʻurfâ pâdişeh-ı cedd-i ber-cedd
Pîşevâ-yı kermâ müctenib-i cevr ü eẕâ

Murteża kevkeb-i sulṭân Ḥamîd ʻâdil
Ḥâmi-i dîn nebî ṣıfatkeş-i renc ü cefâ

Öyle sulṭâna kerem göster deryâ-dil kim
Sıġmaz erḳâma niṣâr eylediği naḳd-ı seẖâ

Öyle sulṭân kim ânıŋ debdebe-i şânından
Kûh-ı ḳâf üzre düşer lerze-i ẖavf-ı ʻanḳâ

Dîne ẖayru'l-ẖalef ḥażret-i Sulṭân Selîm
Nâm-ı ẕî-şân u hümâyûnuna şâyân u sezâ

Bir olur dest-i celâlinde ruḥâm u isfenç
Böyledir ḳuvvet-i bazu-yı şeh-i bî-hemtâ

Ṭursa ḥükmeyle nola bende gibi rû-yı zemîn
Nola emreyle şitâb eylese çarẖ-ı vâlâ

Sayesinde biri durduḳca bulur ʻizzet ü câh
Devletinde biri gittiḳce bulur ḳadr-ı berhâ

Ravża-i himmetine âb-ı beḳâ nâmıya ẖîz
Dûḥa-i şevḳ etine mühr-i ilâhî ola

Ṣafvet-i sinesi âzâde-i jengâr-ı ḥased
Cevher-i ṭabʻı maṣûn-i ġaraż u kin u riyâ

ʻAḳl-ı kül cevher-i idrâkına yâkût-ı münîr
Nûr-i ḥaḳ cebhe-i iḳbâline ḳandîl-i beḳâ

Ġażab-ı zelzele-i cevf-i zemîne mânend
Dehşet-i ṣâ’iḳa-i cû-semaya hemtâ

Olsa peşt-i beşere pençe-i iḳbâl-i ẓahîr
Bulsa kânûn-i celâletdin es̱er-i kerem-i hevâ

15b
Rûbʻ-i meskûnu yaḳar pertev-i kerem şebtâb
Kûh-i berzi yaḳar ṣadme-i dest-i żiʻfa

Nitekim şâh ḥużûrunda ṭurur bende-i narẖ
Pîş-i divân celâlinde ṭururlar emre

Bezl ider mâmalik-i baḥr u beri bir günde
Dem-i baẖşişde yed-i himmeti bilmez iḥṣâ

Reşeḥât ḳalemi dâd-ı Ḫudâdır bî-şek
Fıṭrât-ı suẖanı feyż-i ezeldir gûyâ

Ol olur dâġ-ı dil-i nâdire gûyân-ı cihân
Bu olur ẖâl-i ruẖ-i dilber-i lâhûr u ẖaṭâ

Suẖan-ı zîb-i fikâr ẖâne-i Hind ü Efrenc
Ḳalem-i mâşṭe-i ṣûret-i Çin u ma'nâ

Esb-i saṭranç gibi râst revânı şaşırır
Cünbüş esbini seyr itse eğer raẖṣ-ı semâ

Ḫadşe-i 'aḳdi s̱üreyyâ deyre nâk engûr
Pertev-i cevher-i ṭabi'yle zemîn bulsa nemâ

Yed-i beyżâ-yı devâsuzına Lokmân ḥayrân
Ḫasta-i ye'se virir luṭf-ı humâyûn-ı şifâ

Ḫüsrevâ baḥr kefâ kâmurâ dâdgerâ
Ey o sulṭân ki zamânında 'adîm oldı cefâ

Sensiŋ ol 'âdil-i yektâ ki seniŋ ẖavfından
Uramaz kimseye dest-i şemî şaẖṣ-ı ḳafâ

'Ahd-i âsâyiş-i 'adliŋde şikâr eylemez
Ṣal ṣal u ṣa've-i bî-ḳudret-i şâhîn-i belâ

Ṣayd ider ejder-u 'anḳâ-yı tezd ü [veknehoş]
Olsa feyż-i naẓarıŋ peşt ü penâh-ı ża'fâ

Pîşegâh-ı der-i iclâliŋ olur mâl-a-mâl
Görilür 'adliŋ ile maṣlaḥat-ı bay u gedâ

Raġbet-i gevheri iḥrâz idemez seng-i siyâh
Saŋa kimse olamaz bez̠l-i keremde hemtâ

Şaşırır semt-i teveccühte tereddüt eyler
Ḳıble-i vechini gördükde seniŋ ḳıble-nümâ

Ne ḳadar olsa da üstâd eğer bir şâʻir
İdemez vaṣf-ı humâyûnuŋı ḥaḳ üzre edâ

Nerde ben nerde seniŋ ʻâlî olan evṣâfıŋ
Bu ḳaṣîdemle ʻubûdiyeti itdim icrâ

Ben ki ʻâciz ḳalayım vaṣf-ı humâyûnuŋda
Başḳa şâʻirlere ârtıḳ nice mümkün îfâ

Baŋa maẖṣuṣ u müsellemdir edâ-yı eşʻâr
Baŋa mevdûʻdur esrâr-ı nukât-ı maʻnâ

Benim ol şâʻir-i üstâd-ı cihân pîrâ kim
Yazarım surʻat ile naẓmı ṣaḳlamam aṣlâ

Oldı endîşemiŋ eğlencesi naẓm-ı eş'ar
Ḫub u nadîde düşer her ne söz itsem imlâ

Ḥikmet -i nuṭḳum ider rûḥ-i Felâṭûn-i ẖamîl
Benim ol fâżıl ṣâhib-i suẖan-ı bî-hemtâ

Her kelâmım sebeb-i ḥayret-i yârân-ı ʻırâḳ
Her sözüm nâdire-i ẖuṭṭe-i belẖ u naġme

Şâhid ẖâmem idince ʻilmi âsâ ḥareket
Vârıdât-ı dû-cihân olsa yetişmez maʻnâ

Kâmkârâ baŋa ḥaḳsız yere ʻözr eyledi âh
Bir ġarâyet rûş u efʻâ niş-i süflî edâ

Mel‘anat ma‘deni tezvîr ü sefâhat baḥrı
Şeyṭanat mesbağı maḥrûm-i edeb bir şeydâ

16a
Cism-i murdâr-u cinṣinde ser-â-pâ mevcûd
Derm-i fâlic ü esḳâm-ı seḳâmet pîrâ

Ne ḥuḳûḳa naẓar eyler ne ider ḥaḳḳı ḳabûl
Ol ebâṭıl-ı ḥired ol mudmin-i beng-i ṣahbâ

Ḥaḳḳa râżî mi olur ṭoġruyı eyler mi ḳabûl
İttiḫâẕ eyleye bir kimse ki tezvîr-i ṣafâ

Hîç âdem dinilür mi o gibi masḫaraya
Eyledi kendini ‘âlem içinde rüsvâ

Cümle ef‘âli virir ṭab‘-ı selîme nefret
Ḥarekâtında bütün buġż u ḫabâṣet peydâ

Yoġ iken bir ġarażım ḥüsn-i emelden ġayrı
Beni de eyledi aḫîr hedef-i tîr-i ezâ

Tevde-i râhım ḫâr-ı ġam ‘âlem rîzân
Dûde-i âhım ile renk âlır ecrâm-ı semâ

İsterem eyleyeyim devlet-i dine ḫidmet
‘Âleme göstereyim berîd-i beyżâ-ı zekâ

Hayf kim eylediğim gayretim ḥâ’il (……)
Ârzû eylediğim ḫidmete mâni‘-i sufehâ

Tam ḳırḳ beş sene oldı felek tîre nihâd
İtmedi maḳṣad u maḳṣûdıma nâ’il ḥayfâ

Beni hileyle bilâd-ı Yemene sevḳ itdi
Ṣûret-i ḥaḳ idüb iẓhâr bir ef'â sîmâ

İtdiğim ḫidmeti itmiş degil ânda kimse
Mu'teriftir bunı taṣdîḳ ile cümle dünyâ

İki yıldır beni ma'zûl bıraḳdı o le'îm
Yalŋız ben mi ḥazîn oldı bütün mülke belâ

Ey Emîrî nice bir bu cedel pey-der-pey
Gâh tefâḫür gâhi şekvâ yetişür eyle du'â

Nice kim barigah-ı kevn ü mekâna bir câdır
Miḥverinde nice kim girdiş ider arż u semâ

Maṭlab-ı pâkini iḥsân ide ḫalâḳ-ı cihân
Maḳṣad-ı ḫayrıŋı ḫâsıl ide elṭâf-ı Ḫudâ

Mülk ü millet ide sa'yıŋla teraḳḳî her dem
Dîn ü devlet bula iḳdâmıŋ ile isti'lâ

Genc-i miḥnetde ola pertev-i baḫtıŋla seniŋ
Ḫayra vü tîre dil dîde-i ḫaṣm-ı a'dâ

Sulṭân Muḥammed Reşâd Ḫân Ḥaḳḳında Ḳaṣîde
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Yine ṭuġyân u şevreş oldı peydâ
Yine bir başḳa şekle girdi dünyâ

Eşirâ yüz bulub meydâna çıḳdı
Şeh-i żî-şana ṭuġyân itdi ada

Âtıldı ortaya maḳṣad-perestler
Göründi ṣûret-i ḥaḳdan ser-a-pâ

ʻAvâlim âldı bir şekl-i muṭalsım
Ḥaḳâyıḳ ḥal-i nâ-ḳâbil muʻammâ

Münâfıḳlar müzevirler fenâlar
Ser-â-pâ oldılar hürriyet ârâ

Kimi ḥîleyle ġaṣb-ı mesned eyler
Kimi ẖudayla mümtâz berâyâ

16b
Kimi ister ki olsun şeyẖü'l-İslâm
Kimi ister ki olsun ṣadr-ı aʻlâ

Ḥamiyetle kimi kürside nâṭıḳ
Kimi âġlar ider ẖalḳa veṣâyâ

ʻAḳılsızlar denîler sâde diller
İder ki bunlara tahsîn-i evḳâ

Netice şâh-ı ẕi-şâna toḳundı
Ḥuṣûle geldi maḳṣûd-i eşirâ

O sulṭân-ı müdebbir ẖalʻ olundı
Saray pâdişâhı oldı yaġma

Żamîrinde ḥarîṣân-ı denîniŋ
Daha vardı nice âmâl u ẖülyâ

Ne fitne ḳaynadurlardı şeb u rûz
Ne maḳṣad itmek isterlerdi icrâ

Bi-ḥamdillah ḥakîm u muḳtedirdir
Yine taḫta gelen sulṭân-ı yektâ

‘Ayân itdi her işte ol şehin-şâh
Sükûn u ṣabr ile tedbîr-i iḫfâ

Tevâżu‘la kemâl-i ma‘rifetle
Numâyân eyledi ḥüsn-i mudârâ

Göŋülden eylerim taḳdîr u iḳrâr
Güzel tedbîr ü ḫidmet itdi îfâ

Ḥaḳîḳatda budur sulṭân-ı ṣâbır
Ḥalîm ü ‘âḳil ü maḳbûl u dânâ

Melik-ḫaṣlet nebî-sîret Muḥammed
Humâyûn u niḳbet sulṭân-ı vâlâ

Oḳundı ismine şâhâne ḫuṭbe
Çekildi nâmına ṭuġrâ-yı ġarrâ

Şehin-şâh-ı cihân-ı sulṭân Muḥammed
Reşâd Ḫân sâye-i ḫallâḳ-ı yektâ

Budur sulṭân-ı mes‘ûd u mübârek
Budur ḫaḳan-ı mümtâz u mu‘allâ

Żamîrinden ġaraż ma’dûm-ı muṭlaḳ
Ṭab‘dan ṭab‘-ı ẕi-şân-ı bab-ı mu‘arrâ

Ḳażaya baḳ ki menfûrî iken ḥarb
Zamânında âçıldı bâb-ı ġavġa

Bir iki kendini bilmez le'îmân
Sebeb oldı bu emr-i şerre ḥayfâ

O sulṭân yoḳsa ḳan dökmek ne mümkün
Yazıḳ kim emr-i vâḳi' oldı peydâ

O sulṭân-ı serîr-i istiḳâmet
Bu işden olmadı memnûn aṣlâ

Vücûd-ı raẖm u şefḳatden muẖammer
Mizâcı luṭf u raḥmetden mürebbâ

Serîr-i salṭanat ẕâtıyla pür-nûr
Penâh-ı memleket rûḥ-ı muṭarra

Ümîd-i mülk ü millet mâh-ı emced
Ḳavî azm ü suẖandan-ı muṣaffâ

Żamîr-i müşrik-i ṣulḥ-ı hidâyet
Kelâmı selsebil-i feyż-i Mevlâ

Dıraẖşândır cemâlinde ṣabâḥat
Cebîni maṭla'-i nûr u tecellâ

17a
Kerîmâ şehriyârâ pâdişâhâ
Ey ol sulṭân ki ẕatındır mu'allâ

Yazardım böyle mi na'at-ı celîliŋ
İderdim böyle mi evṣâfıŋ icrâ

Cihân olmuş baŋa bir maḳber-i ye's
Zamân etmiş baŋa ġadr u ta'addâ

Otuz yıldır bütün ẖidmetlerimde
Güzel bir ṣîyt u şöhret itdim ifḳâ

Dem-a-dem ben baŋa derdim muhaḳḳaḳ
Devam itmez bu yolda ḥâl-i dünyâ

Gelir bir gün ârarlar müstefîmi
O mevsimde olur ḳadrim huveydâ

Zamâne ʻaksine bir girdiş itdi
Geçen demler arandı şimdi ḥayfâ

Çıḳub meydâna junlarla çocuḳlar
ʻAcâyib ḳubḥ meslek oldı peydâ

Henüz mekteb nedir fehm itmeyenler
Kesildi her biri üstâd-ı yektâ

O gûna bî-şuʻûrân kendi kendini
Cihângîr eyliyor ẖülyâ-yı bî-ḥaya

Taṣavvurdur tefekkürdür ser-â-ser
ʻAceb rü'yâ ʻaceb bî-câ-yı ẖülyâ

Kimi der ki biziz merd-i muẓaffer
Bizimdir dir kimi Belẖ u Buẖârâ

Bize âzdır Edirne yanında Ḳoṣova
Bize lâyıḳ mıdur Baġdâd u Şehbâ

Kimi dir nicemiz poladdandır
Demirdendir kimi dir bizde aʻżâ

Kimi dir âŋlarım esrâr-u kevni
İdersem göz ucuyla çarẖa îmâ

Siyâset ʻaḳl u ḥikmet cümle bizde
Vuḳûf u tecrübe beyhûde daʻvâ

Kimi dir ki biziz dünyâda şimdi
Cihândâr u cihângir-i muʻallâ

Bilen yoḳ âŋlayan yoḳ diŋleyen yoḳ
Tefâẖür çoḳ budur de'b-i eşirrâ

Yıḳarlar dirler itdik mülki iʻmâr
Âṣarlar dirler itdik ẖalḳı iḥyâ

Siyâsetden ne âŋlar şaẖṣ-ı nâdân
Niçün baḥṣeyliyor elvândan aʻmâ

Ṭutulmaz raʻşadâr ellerle saġar
Niçün bilmez bunu eşẖâs-ı ẖûdrâ

Ṭutarsa ra'şadar elcâm-ı ṣahbâ
Düşer sâġar âḳar ḥâk üzre ṣahbâ

Baḳub bu ḥâllere ḥayretde ḳaldım
Düşündüm eyledim efkâr u ẖülyâ

Teḳâʻud olmaġa virdim ḳararı
Didim lâzım degil iḳbâl-i dünyâ

Egerçî âdeme dünyâda râḥat
Mudârâdır mudârâdır mudârâ

Mudârâ bunlar ile ḳâbil olmaz
Kim vardır her birinde başḳa sevdâ

Kimi ʻârif kimi ammâ ki melʻûn
Kimi ʻâḳil kimi ammâ ki şeydâ

Biḥamdilillah çekildim iyn ü ândan
Mekân râḥatmıdır kenc-i tenhâ

Benem şimdi cihânda merd-i kemnâm
Ne maṭlub var dilimde ne temennâ

17b
Uzaḳ benden ḥarîṣân-ı meṭâlib
Riyâkâran-ı yârân ve eḥibbâ

Faḳaṭ baḳdıḳca ḥâl-i kâ'inâta
Dilim lebrîz ḫûn-i ġam ser-a-pâ

Devâm eyler mi böyle su-i tedbîr
Sürer mi böyle ḥâl şur u yaġma

Yıḳub maḥv u hebâ itmek içün mi
Bize terk eyledi bu mülk-i eya

Sefâhatgâh-ı cehl itmek içün mi
Bize lüṭf itdi bu iḳlîmi Mevlâ

Yazıḳ cennet gibi zîbâ bu mülke
Yetiş imdâda ey ḫallâḳ-ı yektâ

Cenâb-ı pâdişâha eyle imdâd
Odur zîrâ ki sulṭân-ı aṣefâ

Faḳaṭ herkes münâfıḳ-sîret olmuş
Ne yapsun pâdişâh-ı ‘âlem ârâ

Olursa luṭf u iḥsânıŋ ilâhî
Döner ḥâl-i ṣalâḥa ḥâl-i dünyâ

Cihân hep ẓulmet-âbâd felâket
Heman şah-ı cihân bir şems-i yektâ

Bu söz-i şeker yeter artıḳ Emîrî
Du‘â -yı pâdişâhı eyle icrâ

Muvaffaḳ olsun o sulṭân-ı cem-câh
Bi-ḥaḳ sûre-i Yasin u Taha

Cihân olsun muti emr u nehye
Elemler mundafi‘ olsun ser-a-pâ

Livâ-yı nuṣreti itsün münevver
Żiyâ-yı sûre-i inna feteḥnâ

Şehriyâr-ı zamân Sulṭân Muḥammed Vaḥîdeddîn Ḫân (……..) cülûsi ḥaḳḳında
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Tazeden bir girdiş oldı yeryüzünde rû-nüma
İnḳılâbât-ı cihânıŋ ḥâli itdi iḳtiżâ

Eyledi ‘azm-i beḳâ Sulṭân Reşâd Muḥterem
Mesken itsün cennet-i a‘lâ-yı lüṭf-i Kibriyâ

Ḥażret-i Sulṭân Vaḥîdeddîn Muḥammed Ḫân ile
Oldı taḫt-ı salṭanat revnaḳ avn-ı itila

Ḥaḳ te‘âli eylesün hemi mübârek dem-be-dem
Rabbi a‘lâ eylesün mes‘ûd vera mecîd dâ’imâ

Ḥaḳ muvaffaḳ eylesün lakin zamân pek tenkdir
Naḳd-i beyt’ül-mâl mefḳûd ortada ḳaḥṭ u ġılâ

Bir ṭarafdan iḫtilâf meşveret emr-i ‘aẓîm
Bir ṭaraf ḳaḥṭ-ı ricâl memleket müşkül belâ

Bir ṭarafdan Rumili ma‘rûżdur fetretlere
Bir ṭarafdan Âsyâ olmuş maḳarr-ı ibtilâ

Bir ṭarafdan ba‘żı bed-ḫahân râhat ṭurmayub
Neşr iderler Avrupaya dürlü dürlü iftirâ

Bir ṭarafdan an-be-an peydâ olan müdhiş ḥarîḳ
Böyle bir şehr-i şehîdi eyledi mahv u hebâ

18a
Ehl-i İstanbuluŋ eŋ müşkil zamânıdır bugün
Millet ü mülke mu‘în olsun cenâb-ı Kibriyâ

Mülk-i İslâmıŋ giriftâr oldıġı âfetleriŋ
Biŋde bir mümkin degil ta‘dârını itmek edâ

Yalŋız ehl-i Sitanbul mu esîr-i müşkilât
‘Âlem-i İslâmı yekser itmiş istîlâ belâ

Derdler çoḳ ortada nâbûddür ḥâziḳ-i ḥakîm
Ḫastalar çoḳ ortada mef‘ûddur amma devâ

Nerdedir fikr-i cihetmend ile bir müstaḳîm
Nerdedir tedbîr-i ‘âcil nerde âs̱âr-ı şifâ

Himmet istid‘â iderdim bulmuş olsam bir veli
Vird iderdim rûz u şeb bilsem mü’es̱s̱îr bir du‘â

İşte böyle bir zamân -ı bî-emânda ḥâṣılı
Eyledi taẖta cülûsi ol şehriyâr-ı müctebâ

Olmamış dört oğlı hiçbir pâdişâhıŋ şehriyâr
Ḥażret-i Sulṭân Mecîde oldı lüṭf-i Kibriyâ

Ola Sulṭân Murad H̱an saniyen Sulṭân Ḥamîd
S̱âlis̱en Sulṭân Reşâd H̱an tevâ‘zu iḥtivâ

Râbi‘an Sulṭân Vaḥîdeddîn Muḥammed H̱an pâk
Virdi taẖt-ı şevḳ et-i ‘Os̱mânıyâna incilâ

İşte dördünci birâderdir bugün sulṭân melik
Bir ṭarafdan da devâm eyler idi ammâ ġazâ

Çâresiz ġavġa-yı buḥrân pervere virdi ẖitâm
Çâre-i ṣulḥ u ṣalâḥ-ı mülke itdi ibtidâ

Şehriyâr-ı muḥterem şâhin-şeh-i ferâẖ-ı ‘ilm
Pâdişâh-ı muḥteşem sulṭânı re’fet iḥtivâ

Bu muḳarrerdir ki aġâz-ı ḥayâtından beri
Bir büyük vicdâna mâlikdir şeh-i müşkül-küşâ

Böyle eyler vaṣfını ol şehriyâr-ı eşheriŋ
H̱uṭbe-i pirâ-yı belâġat şâ‘irân ẖoş edâ

Şu‘le-i miḥrâb-ı himmet ẖâdim-i din-i mubîn
Cevher-i tâc-ı ‘adâlet gevher-i kenz-i ẕekâ

Faẖr-i millet bedr-i ümmet âfitâb-ı salṭanat
Rûḥ-i devlet cism-i şevḳ et pîşevâ-yı eẕkiyâ

‘Âlem-i ulviniŋ Cemşîd-i ẖûrşîd-i efseri
Sâḥa-i ehline ẖaḳan haydar-ı ittiḳâ

Ḫâk-i pay-i rüşenâ baẖş-ı ‘uyûn-i iftiẖâr
İttiḳâsı rüşenâ baẖş-ı ḳulûb-ı etḳiyâ

Ḳaṣrınıŋ pîrâyesi enva‘-i âyât-ı celîl
Sâye-i şâhânesi himmetres-i bay u gedâ

Nuṭḳ-ı ‘ulûv-i cevheri mażmûn-ı âyât u ḥadîs̱
Fikr-i feraẖ-ı eẖteri âyîne-i ‘âlem-nüma

Şehriyârâ pâdişâhâ kâmkârâ ẖüsrevâ
Ey żamîr-i enveri mestûr-i lüṭf-i Kibriyâ

Gerçi oldıŋ pek muhim bir demde sulṭân-ı enâm
Cümleniŋ ma‘lumu ta‘rîfe ne ḥâcet mâcerâ

Her işe ṣabr u metânetdir medâr-ı inkişâf
Sa‘y idüb ṣabr itmeli imdâd ider ‘avn-i Ḫudâ

Sa‘y u himmetle olur dünyâda maḥv-ı müşkilât
Sa‘y u himmetdür viren mirât-ı ye’se incilâ

İnşâallah ref‘ olur ehakḳ-ı siyâsetden seḥâb
İnşâallah ẓâhir u tâbân olur bedr-i dücâ

İnşâllah terk ider ṭuġyânı baḥr-ı iẖtilâl
İnşâllah mevc-i dehşetnâk-i maḥv eyler Ḫudâ

Sendedir taḳvâ vü ġayret sendedir ḥüsn-i ḫulûṣ
Sende var nûr-i ḥamiyet sende var ḫavf u recâ

Hem veli‘ahd iken hem pâdişâh-ı ‘aṣr iken
Oldı müsta‘id ḥużûruŋla bu ‘abd-i bî- riyâ

İtmedi bir pâdişeh bu ‘abde böyle iltifât
Ḥaḳ ẓâhir olsun saŋa ey şâh-ı iḳlîm-i vefâ

18b
Âh şunlar ki bütün âmâli cerr-i menfa‘at
Âh şunlar ki bütün âlûde-i riyb u riyâ

Âh şunlar ki hezârân yüz ṭaşırlar her biri
Hem ṭutarlar her yüze biŋ güne mir’ât seḳâ

Her biri ẓâhirde ḫoş ṣoḥbet müeddeb pür-vaḳâr
Her biri ammâ ḥaḳîḳat ‘âleminde bî-ḥayâ

Fikr u ẕikri ḥâcetinden fażla terfiye ‘ayâl
Ẕikr ü fikr-i nâbecâ talṭîf-i ṣahr u aḳrabâ

Aḳrabâsı olmayan biŋ ehl-i istihḳafdan
Mültezemdir aḳrabâsından bir echel muṭlaḳa

Sözlerin itmişdir ṣaḥâbet her ẕerresi
Gözlerin pûşîde kılmış perde-i cehl-i du‘â

Bilmiyor insân bu ḥâliŋ ġayesi nereye varır
Bilmemek ḳâbil mi bilmem hep bilür bay u gedâ

Şekle baḳsaŋ muntaẓam insân dimek lâzım gelir
Meslege baḳsaŋ cihânda yoḳ daha bundan fenâ

Lafa baḳsaŋ muḥterem ehl-i ḥamiyet ẕû-fünûn
Ḥâle baḳsaŋ ḳahraman-ı ẖaşyet-i rûz-i cezâ

Ẓâhire baḳsaŋ faḳîh ü sâlik-i ṣavm u ṣalât
Düşmen-i şerr ü feṣâḥat mahmar zenb u ẕinâ

Böyle olsaydı ḥaḳîḳatde eger meslekleri
Cennet olmuşdı cihân şimdi beşerdi evliyâ

Fi'il nerde ḥâl nerde nerde meslek âh âh
Âh ey eṣnâf-ı cellâdân-ı ẖuyrîz-i ḳażâ

İşte bundandır ki pek müşkildâr-ı ṣalâḥ-ı cihân
İşte bundardır ki farḳ olmaz sefîh u etḳiyâ

İşte bundandır ḳalır ḥayretde erbâb-ı 'uḳûl
İşte bundandır şaşar bilmez ne yapsun muḳtedâ

Ḥâl böyleyken yine ey şehriyâr-ı muḥterem
Sende var ḥüsn-i fażîlet sende var fi'l-i zekâ

Birbirinden şüphesiz tefrîḳ idersiŋ bunları
Çünki yoḳ ta'rîfe ḥâcet ey şeh-ı müşkil-küşâ

Böyle bir şâh-ı ferâset iḥtivâ 'aṣrındayız
İnşâllah ẖayrolur aḥvâl-i millet câ-be-câ

Elvirür artıḳ Emîrî böyle eṭnâb u ṣadâ'
Ḥażret-i Mevlâya yalvar geldi hengâm-ı du'â

Nicekim bâḳî ṭurur bu çârgâh-ı nîlgûn
Birbirini ta'ḳîb ider tâ nice kim ṣubḥ u mesâ

Taẖt-ı iclâlinde olsun paydâr ol pâdişâh
Görmesün vicdân-ı pâki ẕerrece renc ü ‘inâ

Mükünü iḥyâya ḥaḳ itsün muvaffaḳ ẕâtını
Ḳalmasun derd ü elem asâyiş olsun rû-nüma

19a

Ḳaṣîde Dersitâyiş-i ‘Âbidîn Bege Ser-ḳomiser Iṣlâḥât-ı Vilâyât-i Diyârbekir Ma‘mûre-il ‘Azîz u Sivas Der-vaḳtı ki Bâyâye –i Rumeli Beylerbegi Vilâyet-i Sivas nîz bûde-i zamime teveccüh bude

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Mübârek bâd me’mûriyetiŋ ey server-i vâlâ
Maḳâmıŋ ẕâtıŋa ẕâtın maḳâma sa‘d ide Mevlâ

Sivasa vâlî olduŋ Rumeli Beylerbegi oldıŋ
Vüzâranla ferien mesnediŋ olsun daha a’lâ

Bu yaḳut-ı beşâretle oluncasami‘am tezyîn
Vucûd-ı kemterânem oldı gûyâ tazeden iḥyâ

Sevindim ol ḳadar kim eyleyim bilmem naṣıl ta‘rîf
Lisânımda surûr-i ḳalbimi yoḳ ḳudreti îfâ

Du‘â-yı devletiŋ her laḥẓa her dem her nefes her ân
Benim vird-i zebânımdır bi-ḥaḳḳ-ı ḥażret-i Ṭaha

Ṭutub yüzden ziyâde ser-keşânı dest-i himmetle
Maḳarrı oldı ol ẖûbinleriŋ zindân ile menfâ

Sivasıŋ mülheḳâtında dahî ba-‘avn-i yezdânı
Bütün şirâr du‘asıyla olur nâbûd u nâ-peydâ

Çıḳınca Âmed sevdâdan oldıŋ Ma‘dene vâṣıl
Henüz bir gevher-i yektâyı Ma‘den eyledi peydâ

Tevaḳḳuf itmediŋ Ma‘dende ammâ ‘azm-i râh itdiŋ
Didiler çıḳdı Madenden ne ‘âl-i gevher-i yektâ

Saḥâb-ı raḥmet âsâ küh u ṣaḥrâ-yı güzâr itdiŋ
İrişdiŋ sâḥa-i Sivasa ey destûr-i bî-hemtâ

‘Alimlerle meşâyiḫle i‘âẓamla Sivas ḫalḳı
Müdebdeb resm-i istiḳbâl-i yekser itdiler icrâ

Sivas nehri kenârında ṭurub nuṭḳ itdigiŋ demde
Zülâl kevs̱ere ‘aks itdi gûyâ sâye-i ṭûbâ

O cem‘iyet ‘aceb âyîne-i maḥşer nümun oldı
O nuṭḳuŋ eyledi dilmerdkân miḥnet-i iḥyâ

Ola nâ-baḫtı mes‘ûduŋ ‘urûc-ı ġâyet maṣnıb
Ola meşġûl medḥiŋ ḳudsiyâŋ ‘âlem-i bâlâ

Bu âl-i meşreb memdûḥ ile yoḳ ẕerrece şüphem
Olursuŋ maẓhar-ı elṭâf-ı sulṭân cihân-pîrâ

Vücûduŋ bir ṣedefdir luṭf-ı sulṭândır yektâdır
Münâsibdir olursa der bî-hemtâ ṣedef-pîrâ

Şehin-şâh ḳadruvanıŋ naṣıl manẓûru olmazsıŋ
‘Uluvv-i meşrebiŋde müctemi‘dir ey kerem baḫşâ

Seḫâferes merḥamet ġayret mürüvvet mecd u ehliyet
Şecâ‘at ma‘delet ‘iffet fütüvvet ṭâ‘at ü taḳvâ

Nigâh maḥrem-i tezyîn ider bir başḳa ʻulviyet
Beni ḥayrân iden bu ẖaṣletindir ey melek-sîmâ

Pey-â-pey ṭabʻ-ı pâkıŋdan olur ḥaḳḳ-ı ahâlide
ʻAdâlet rû-nüma şefḳat hüveydâ merḥamet peydâ

Seniŋ ey gevher-i yektâ kemâl-i şevḳ u şâdiden
Bugün vaṣf-ı bî-mânendiŋi tekrâr ider dünyâ

Muʻin-i mülk ü millet şehin-şâh-ı ʻâlem himmet
ʻİlm-i efrâz meydân-ı ʻadâlet ẕât-ı bî-hemtâ

Ḫidîv-bende perver kâmkâr ʻâṭıfet küster
Keremkâr-ı ẓafer yâver-i kerîm maʻdelet peymâ

19b
Ẓâhîr ehl-i ʻiffet âfitâb-ı ṭârımı ʻiṣmet
Belâ-yı mübrem aṣḥâb-ı rüşvet ḳâmiʻ-i aʻdâ

Nûr-i şeb-çerâġ-ı aʻẓam gencine-i ḥikmet
Muʻaẓẓam iftiẖâr-ı bî-neẓîr-i millet-i beyżâ

Cenâb-ı ʻÂbidîn Paşa ki ẕikr-i fażl u ʻirfânı
Olur taḳdîr ile ârâyış-ı cemʻiyet-i dünyâ

Naṣıl olmaz cihân âşüfte-i eṭvâr u aẖlâḳı
Liḳâ dilkeş ṣıfat-ı ʻâlî ẖired kâmil suẖan zîbâ

Ferâzende ḳudûm devletiyle ṭâliḥ himmet
Ṭarâzında vücûd himmetiyle mesned bâlâ

Bulur (……….) maḳṣûdı âġûş ümîdinde
Henüz ebru-yı baẖtında suẖadâr olmadan îmâ

Miṣâl lerzeş-i seyḫâb-ı dâ'im bim u ḳahrından
Olur endâm-ı düşmende nümâyân ra'şe-i a'żâ

Ṣalâḥ meşrebinden mâye âlsa 'anżur-ı fıṭrat
İdebilmez 'Azâzîl-i la'în bir kimse bî-iġvâ

Ta'alluḳ eylese aḥkâmı ferżâ cem'-i eżdâde
Olur ḫûrşîde mesken (…….) şeb-i yeldâ

Olursa âfitâb-ı ḥükm-i ṭâliḥ-i 'azb u ḳahrından
Ḳıyâmetler ḳopar maḳbûl olmaz tevbe-i 'adâ

Ḫuṭûṭ-i cebhe-i pâkında ma'nâ-yı ẕekâ ẓâhir
Rumûz-ı ṣoḥbet-i ḫâṣında mażmûn hüdâ peydâ

Kelâm âbdâr-ı teşne-i bî-rûḥa rev' âver
Dehân-ı feyżine ki kevṣer ma'nâya bir mecrâ

Ḫiṣâl-i 'adl ile tâbân mizâc-ı luṭf ile raḫşân
Kemâl-i ma'rifet peydâ kelâm-ı encümen ârâ

Ne âṣef âṣef-i kâmil ne kâmil kâmil-i fâżıl
Ne fâżıl fâżıl-ı 'âdil ne 'âdil 'âdil-i yektâ

Dil (……..) olmuş dûrbîn nükte-i esrâr
Olur imrûz-ı 'âlem çeşmine âyine-i ferdâ

Eger 'adlin teḫayyül itse leyli gamze bir maẓlûm
Olur suzinden olsa came habi (…………)

Eger deryâya te'ṡîr etse bâd-ı şiddet ḳahrı
Yerinden ayrılır bâlâ-yı gühere çıḳar deryâ

Mail-i ṣoḥbet-i erbâb-ı fażla menba‘-ı mażmûn
Kelâm-ı ḥikmet-i ehl-i kemâle ḥâṣıl ma‘nâ

Eger bir ẓâlime ṭûfân ḫışmı olsa mevc-i endâz
Girerdi çeşm-i giryânında deryâ şekline dünyâ

Ḳumandan olsa bir iḳlîm-i ṣâdır-ı emr-i âsâyiş
Tevâżu‘yla gelir dâmân-i ḥilm-i bûs ider ġavġa

Seḫâ gülzâr feyżinde yetişmiş nergis dil-cû
Vefâ gülniḥâl cûdunda nümâyân ġonca-i zîbâ

Mürüvvet gülistân ‘iffetinde dilküşâ sünbül
‘Adâlet bostân şefḳatinde bir güzel elma

İderken şefḳat ü iḥsân rûḥ efzasını rü’yet
Gelir fikre cinân bağındaki elma ile ayva

20a
Ḫudâvend felek ḳadrâ ḫidiv-i âsumân câhâ
Ey ol âṣef ki yoḳdur ni‘met-i ‘adliŋde istis̱nâ

Bu da bir miḥnetli cilve-i nâdîde ezâdır
Muḥaḳḳaḳ var bunuŋ taḫtında bir şerefraḥ-pîrâ

Süṭûr-i levḥ-i maḥfûẓ ḥisabe-i ḫâme–i ḳudret
“Sivas u ‘Abidîn” lafẓ-ı müsâvî itmiş imlâ

Bu müstaḥsen taṣârrufdan ben itdim öyle istinbâṭ
Mübeşşirsiŋ vüzâratla ḳarîbân ey kerem-pîrâ

Ta‘accub itme bu te’vîl-i müstes̱nâdan ey âṣef
Saŋa azdır vüzârat ey ḫidiv-i ma‘delet ârâ

Sen ol feraḥ şiyem-i destûr bî-mânend u ʻaḳılsıŋ
Kemâl-i ʻaḳlıŋa nisbetle Eflâṭun olur şeydâ

Ṭoġursa günde bir ḫûrşîd ferżâ mâder-i ʻâlem
Ẓuhûr itmez saŋa mânend bir ḫayru-l ḫalef aṣlâ

ʻAcem mülkinde ẓâhir olmadı ẕâtıŋ gibi ʻâdil
ʻArab arżında peydâ olmadı ẕâtıŋ gibi esḫâ

Bu dil-cû memleketde ḥüsn-i tedbîr gelse maḥv oldı
Ser-â-ser ʻâdet-i nâ-muntaẓam âyîn-i nâ-bercâ

Gören bir ḍarbe-i ḳahrıŋ olur ol rütbe-i sergerdân
Ṣanır ifrâṭ-ı ḥayretden felek esfel zemîn bâlâ

Nigâh ḥıfẓıŋ olsa ʻâlem-i ḫurâbıŋ nigehbânı
Daḫî ʻömründe hiçbir kimse görmez ḳorḳulu rü’yâ

Hilâle döndü ḳahrıŋ heybetinden ḳanlı ẓâlimler
Olur böyle anıŋçün ḳâmet-i şemşîrler dû-tâ

Güneş nûr-i żamîriŋle musâvât iddiʻâ itse
Olur iẟbât-ı ḳâbil olmayan beyhûde bir daʻvâ

Seni görmezden evvel ʻâleme baḳdıḳca söylerdim
Beşer efrâdı pür-şevreş –i cihân maḥşer-i ġavġa

Görünce ḫaṣlet-i pâkıŋ sözümden inḥirâf itdim
Ne ʻâlî kimseler ḫalḳ eylemişdir Ḥażret-i Mevlâ

Degildi memleketden ḫârice çıḳmaḳ baŋa maḳṣûd
Baŋa cennet gibi dil-cû gelirdi Âmed sevdâ

Bi-vaḳt ṣûretinde infikâkı eylediŋ tebliġ
Ne çâre böyle câri oldı fermân-ı ḳażâ efżâ

Beni müsteġraḳ itdiŋ ni'met-i elṭâf u iḥsâna
Degil ḥaddim dimek ġurbet ilinde ḳalmış tenhâ

Żiyâfetḫâne-i lüṭfunda mest-i câm-ı vaṣf oldım
Ḥarâm olmaz içilse meclis-i Firdevsde ṣahbâ

Faḳaṭ bilmem niçün ey ḥażret-i destûr-i 'âl-i şân
Çıḳınca ġurbete bir derde düşmüşdür dil-i şeydâ

Faḳiriŋ ḥâline baḳsam olur vicdânım âzurde
Dil âzârem ġaniye baḳsam itmez şükrünü îfâ

Neden ḫalḳıŋ kimi bed-meşreb olmuş kimi ḫoş-ṭiynet
Nedendir telḫ olur ḥanẓal neden şirîn olur ḫurmâ

Baḳarsam 'âşıḳ u ma'şûḳa eyler fikrimi meşġûl
Nedendir surḫ olur elma nedendir zerd olur ayva

Vaṭanda bunları aṣlâ tefekkür itdigim yoḳdı
Beni eglendirirdi rûz u şeb aḥbâb u rûz efzâ

Yanımda vâlideynimin ṣafâ vü zevḳe müstaġraḳ
Mekânım ya gülistânlardı yaḫud ṣoḥbet-i ḥalvâ

O demler gitdi elden eyledi bir ḳuş gibi pervâz
Baŋa şimdengeri imdâd ider rü'yâ ile ḫülyâ

Ġaraż ġaraż itmedir aḥvâli gün-a-gün dünyâyı
Ġariḳ-i ni'metem yoḳsa şikâyet eylemem ḥâşâ

20b

Hemân emreyle vaṣfıŋ âsumâne eyleme îṣâl
Seferi sayeŋde îrâş fütûr itmez baŋa aṣlâ

Ḫayâlim gülistân vaṣfıŋa lâyıḳ gül-i ḫoş-bû
Kelâmım ḳâmet-i evṣâfıŋa şayeste bir kâlâ

Ya ḫâmem yazdı böyle bir güzel naẓm-ı neşâṭ âver
Ya nesc itdi ṣanâyi'ḥâne dil bir güzel dîbâ

Ticâretgâh-ı endişe yed-i ḳudretle memlûdur
Ser-â-ser kâle-i mażmûn ser-â-pâ gevheri ma'nâ

Emirî 'acz ile vaṣfıŋda ḫâmuş olsa lâyıḳdır
Naṣıl ta'dâd olunmaḳ mümkün olsun lecce-i deryâ

Ḫudâvendâ bu da mehżâki lüṭfuŋ himmetindendir
Bu târiḫ-i selise maẓhar oldı ta'bi bî-pervâ

Ḫayâl itdikce ol vaḳtı ki teşrîfiŋden oldır
Du'â-yı devletiŋ dergâh-ı ḥaḳḳa eylesün eşrâ

Bu târiḫimle eylerler ahâli birbirini tebrîk
Sivasa virdi revnaḳ 'adl-i pâk-i 'Âbidîn Paşa

1296

Hezârân müjdeler olsun saŋa ey kilk-i feyż-ârâ
Degil vaḳt-ı tavaḳḳuf ol hemân biŋ şevḳ ile gûyâ

Bu bir vaḳt-ı münevverdir neẓîr-i 'ıyd-i ekberdir
Bi-hamdillah ḳabûl oldı du'â -yı âsumân peymâ

Sezâver olsa ḫâmem haşre dek artıḳ ṣenâ (……)
Muradınca felek bir girdiş itdi âferin icrâ

Ne girdiş-i pek muvâfıḳ bî-mu'âdil girdiş-i 'ulvî
Ki ḥaḳ üzre bunuŋ nef'î degildir ḳâbil iḥṣâ

Sevindim ol ḳadar kim eylesem bilmem naṣıl ta'rîf
Lisânımda surûr-i ḳalbimi yoḳ ḳudret-i îfâ

Ḫilâfı meşrebzendir sipehriŋ gerçi bu girdiş
Ânı ḥâlinde ḳoyar mı hiç şehin-şâh ḥüküm efzâ

Şehin-şâh-ı cihân 'Âbdülḥamîd Ḫân-ı kerem-perver
Ki 'adl u raḥmetde gelmemişdir ẕâtına hemtâ

Budur mülk-i 'adâletde ferîdi'l dehr-i şâhin-şâh
Budur taḫt-ı ḫilâfetde veli-yi ni'met-i uẓmâ

Budur ol pâdişâh-ı ma'rifet-pîrâ ki lâyıḳdır
Ḥamîr-i pâkı olsa reşk-i ḫûrşîd-i cihân ârâ

Şeh-i 'âl-i eṣerdir şehriyâr-ı mülk perverdir
'İbâdullahı ḳıldı selsebîl şefḳat-ı iḥyâ

Cihândar 'al-i ḥuṭuvet cihânbân-ı velî ḫaṣlet
Cihângîr-i 'Ömer heybet vekîl-i Ḥażret-i Ṭaha

Ḫudâvend-i ẓafer âyîn-i medâr-ı intiẓâm-ı dîn
Keremkâr-ı ḳadr-ı temkîn himemkâr-ı cihân-pîrâ

21a
Żiya-yı meclis-i nuṣret ḥayâ-yı cebhe-i ḳudret
Ḥayât-ı ümmet-i sermed necât-ı millet-i beyżâ

Ḫamîdinde sünûḥât-ı ilâhî cilve-pîrâdır
Kelâmında tecelli eyliyor 'ulviyet-i ma'nâ

Göŋülde ḥub-u ʻâle-lʻâlî rûḥ-i aʻẓam olmuşdur
Duʻâ eyler o şâh-ı bî-neẓîre ser-te-ser dünyâ

Miṣâl lerzeş-i seyḥâb dâ’im bîm-i ḳahrından
Olur endâm-ı düşmende nümâyân-ı gına ażâ

O sulṭân-ı kemângîr-ü ḥadeng endâz-ı ḳudret kim
Olur ẓâhir yedinde sırrı aʻṭa-l ḳûs-i bârîhâ

Bütün eḳvâl u efʻâlinde o sulṭân-ı ẕi-şânıŋ
Dem-â-dem el-melûk mülhemûne sırr-ı olur peydâ

Yine geldi ẖurûşa baḥr-i gevher-i yaş elṭâfı
Yine bir çâker ʻâlem pesendin eyledi iḥyâ

Ne çâker bir kerîm-i maʻdelet peydâ ki lâyıḳdır
Ḫamîr-i pâki olsa reşk-i ẖûrşîd felek-peymâ

Cenâb-ı ʻÂbidîn Paşaya yaʻni ferṭ-i luṭfundan
Vüzârat câme-i ʻâlem-behâsı eyledi iksâ

Vüzârat câmesi bir ẖilʻat-ı bî-miṣl-ü ʻulvidir
Ânıŋ şâyân ḳadr-ı pâkidir bu ẖilʻat-ı zîbâ

Vücûdıyla maḳâm-ı ẖârice buldı ârâyış
O ʻâl-i mesnede şayestedir bu âṣef-i vâlâ

Ne âṣef âṣef-i ʻâdil ne ʻâdil ʻâdil-i kâmil
Ne kâmil kâmil-i fâżıl ne fâżıl fażl-ı yektâ

Olursa böyle olsun bârekallahu lüṭf-i bî-mânend
Olursa böyle olsun mâşâllahu himmet-i ʻulyâ

Furûġ-ı himmet-i cevlân ide âfâḳ-ı nuṣretde
Muvaffaḳ eyle ol pâdişehi Ḥażret-i Mevlâ

Bu ʻâl-i meşreb-i memdûḥ eyle yoḳ ẕerrece şübhem
Olur meşġûl-i medḥ-i ḳudsiyân-ı ʻâlem-i bâlâ

Vüzârat-ı ẕâtına şâyândır ol destûr ẕi-şânın
Ḳabûl ü iʻtirâf eyler bütün dünyâ u mâ-fî-hâ

Nedir ol rea-yi bî-hemtâ nedir ol fikr-i ʻâle-l ʻâl
Nedir ol meslek-i aʻlâ nedir ol saʻy-ı müsteẟnâ

Ẓârif u muḳtedir-i ʻâdil laṭîf u (……….) kâmil
Cihân kâşânesinde nâẓir-i âyîne-i ʻafâ

ʻAd ü ẓulm u neẖvet düşman âsîb-i sefilîn
Muḥib-i ʻadl u şefḳat âşinâ-yı ʻiṣmed-i taḳvâ

Hüner meydânınıŋ yektâ suvârı fażl ü ʻirfânı
Kerem ṣaḥrasının cevlângiri merd-i saḥâ peymâ

Derinde çâker u dildâdesi inṣâf u âsâyiş
Rehinde bende-u efkendesi iḳdâm u istiżâ

Sözünde maʻdelet ẓâhir dilinde maʻrifet mużmar
Ḳudûmunda şeref bâḥir yüzünde merḥamet peydâ

Keremkârâ vezîrâ maʻdeletkârâ felek ḳadrâ
Ey ol âṣef ki sensiŋ cümle vaṣfa lâyıḳ u aḥrâ

Sen ol destûr-i erḥamsıŋ ki olmuşsun ẖulûṣi üzre
Muḥib-i meslek-i feyż celâletdîn ü Mevlânâ

Vezirim söyledi sulṭân-ı bî-hemtâ bi-ḥamdulillah
Saŋa ey server-i ʻâl-i şîm ey âṣef-i zîbâ

Seniŋdir şimdi meydân pâdişâh-ı maʻdeletkâra
Duʻâ âldır ʻadâlet ile ât ṭut ey kerem-fermâ

Keremkârâ bende (…….) elbette ḳâʼilsiŋ
Neler luṭf eyliyor bir diḳḳat eyle Ḥażret-i Mevlâ

Diyârbekir ü Ḫarput ile Sivas u Selânikde
Kitâbet ḫidmetim zîrâ ki bir yıl olmadı ḥâlâ

Şaḳî taḳîb iderken Rumeli semtinde birlikde
Müşîr-i ḫâriciye oldıŋ ey destûr-ı bî-hemtâ

21b
Yine birlikde geldik cânib-i şehr-i İstânbula
Saŋa çoḳ iltifât itdi şehin-şâh-ı cihân-pîrâ

Bunuŋ bil ḳadrini ey nûr-ı ʻaynım şükr it Allaha
Hezârân baz gün işgâle mâlikdir zamân zîrâ

Faḳîre lüṭf ü iḥsân iġtiyaya iltifât eyle
Hele bî-kes yetimâ-i ferâmuş eyleme ḳaṭʻâ

O dervişân-ı dil-rîşân ki ḥaḳḳa muġteferdirler
İderler hem ḫulûs-i ḳalb ile ṣavm u ṣalât îfâ

Dem-â-dem bunlarıŋ da ḥâlini tedḳîḳ ü teftîş it
İki dünyâda tâ kim kâmyâb itsün seni Mevlâ

Seniŋ vâḳʻa olan teklîf ü ıṣrârınla bu ʻâciz
Vaṭandan âyrı düşdi itdi terk-i Âmed sevdâ

Keremkârâ benim bu ẖidmetimde eyleme nisyân
Vaṭandan çıḳmaġa bir iḥtiyâcım yoḳ idi aṣlâ

Mücerret iltifâtıŋ terk-i evṭâna sebeb oldı
Ġarîḳ-i lüṭf kim memnûnum ey destûr-i ṣâhib râ

Ḳırâ'at eyleriz İbn-i Es̱îri giceler gâhî
Gahî virmekdeyiz ẖaḳaniye birlikde çoḳ ma'nâ

Hele Mes'ûd bîhem İbn-i Ḫaldûn gibi s̱âriẖler
Bize olmaḳdadır dâ'im gedâ-yı rûḥtenpîrâ

Gice gündüz bize yâr u enîs-i himmetşîn oldı
Ẓâhîr-ü ḥâfıẓ ḳâânî u dîvân-ı Mevlânâ

Ḥarîrî İbn-i Fârıż mesnevi mânendi çoḳ 'âlî
Kitâblar dem-be-dem olmaḳda yârân-ı ṣafâ baẖşâ

Bu âz bir luṭf u iḥsân mı bu âz bir emr u fermân mı
Bunuŋ şükrini degil mümkün benimçün eylemek îfâ

İderdiŋ her vilâyetde vücûhî ṭoplayub ibrâz
Ġazel yaẖud ḳaṣîde her ne dem itdikce ben imlâ

Kemâl-i sür'at u devletle 'azm itdikce yollarda
Derin raḥş iderdiŋ nâkihâ-yı ey melek-sîmâ

At üstünde oḳurdum muṭlaḳâ nâdîde bir naẓm
Ġazel var mı diye itdikce istifsâr u istifṣâ

Sivas şehrinden İstânbula 'azm eyler iken birgün
Henüz menḳûş-i fikrimdir ferâmûş itmedim aṣlâ

Yaġub ḳarlar ser-â-pâ pür nûr-i yek-pâre ṭolmuşdı
Cihân başdan başa bir mermer-i berrâḳ idi gûyâ

O melikiŋ iḫtiyâr âdamları ḥayretle dirlerdi
Zemîn görmüş degildir çoḳ zamândır öyle bir sermâ

Boşanmışdı ser-â-pâ atlarıŋ üstündeki yükler
Benim şırtımdı zîrâ meḥmel-i es̱vâb ile eşyâ

Şaşırmışdı burûdet ol ḳadar bu ʻabd-i nâ-çizi
Bizim ṣaḥrâ mıdır deryâ mıdır bilmez idim aṣlâ

Yürürdüm yolları pek sâkit u maḥzûn u veli-ḳudret
Yorar mı yaṭur mu neylerim bilmez idim ḳaṭʻa

Süvâri gönderüb bu bende-i nâ-çizi istetdiŋ
Mühim iş var diye sürʻat ile itdim temenna-yı irhâ

At üstünde gelince nezdiŋe var mı didiŋ bir şey
Ben işe olmuyordım bir cevâba muḳtedir ammâ

Ki zîrâ aġzımı açdıḳca ben şiddetli bir rûzigâr
Ḳapardı aġzımı bir lâf söyletmezdi bî-pervâ

Ḳırâ'at eyledim bu beyti ancaḳ cebr u zor üzre
Beşaşet gösderdib güldüŋ idi ḫâṭırdadır ḥâlâ

Ṭöküb mecrâ-yı femde olmuyor âb-ı suḫan çâre
Cihânı şiddet-i sarmâ o rütbe itmiş istîlâ

Yeter artıḳ Emîrî itme taṣdîʻ ol keremkârı
Şitâbân ol duʻâ ya el virir tafṣîl eyler iṭrâ

22a

Seni ẕât-ı Ḫudâ itsin iki dünyâda berḫûrdâr
Muvaffaḳ eylesün her bir işiŋde Ḥażret-i Mevlâ

Vücûdun luṭfidir dünyâ ve mâ-fî-hâya Mevlânın
Baŋa vâcib saŋa itmek du'â -yı lâ-mekân peymâ

Du'â dan ṣoŋra da lâzım gelir tebrîk içün târiḫ
Ki tâ ḳayd-ı tevârîḫ eyleyüb erbâb-ı istiḳżâ

Mükemmel bî-bedl târiḫ-i cevher eyledim inşâd
Müşîr-i ḫâriciye oldı 'âdil 'Âbidîn Paşa
1297

22b

TEVÂRÎḪ

Sulṭân-ı 'Osmâniyân Sulṭân Vaḥîdeddîn Muḥammed Ḫân-ı Sâdisi Ḥażretleriniŋ şehzâde beglerini hengâmında Şehzâde-i Civânbaḫt Erṭuġrul Efendi Ḥażretleriniŋ şeref ârâ-yı mess'adet olan târiḫ-i vilâdet necîbâneleri

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Şehzâde-i Sulṭân Muḥammed Ḫân-ı güzîndir
Şevḳatle necâbetle pesend dîde-i dünyâ

Ol ẕât-ı vaḥîde o keremkâr-ı necîbe
Luṭf itdi Ḫudâ yemş ile şehzâde -i yektâ

İtdi bu vesileyle o şehzâde -i 'âlî
Ced şeref efzâlarınıŋ râmını iḥyâ

Mesrûr ü mu'ammer olalar vâlid u mevlûd
Yâ Rab bi-ḥaḳḳ-ı şeref Ḥażret-i Ṭaha

Ser-tâc-ı du‘â çıḳdı bu târiḫ-i mücevher
Şehzâdemiz Ertuġrul-i mes‘ûd ebede Mevlâ
1230

Târiḫ-i sâl-i Sulṭân ‘Âbdülḥamîd Ḫân
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Ḫüsrev-i ‘âl-i neseb şâhin-şeh-i ferraḫheb
Pâdişâh-ı münteḥab şevḳet-penâh muḳtedâ

Kâşif-i esrâr-ı ḥikmet müttekâ-yı ‘aḳd u ḥal
Müşekâf-ı ma‘rifet şehinşeh-ı müşkilküşâ

Membe‘-i silsâl ḳudret-i meşriḳ-i subḥ u kerem
Maṭla‘-ı fecr-i sa‘âdet muḳsim-i ‘adl u seḫâ

Ḳuṭb-i a‘ẓam mîr-i efḫam feyż-i ekrem cem-i ‘ilm
Mâh-ı ‘âlem şâh-ı i‘lem surûr-i ḥaydar-livâ

Kâ’inât ârâ müzekkâ merḥamet efzâ kerîm
Ma‘delet-pîrâ mu‘allâ pâdişâh-ı müctebâ

Ḥażret-i ‘Âbdülḥamîd Ḫân mü’eyyed kim olur
Rehber-i aḥḳâm-ı ilhâm cenâb-ı Kibriyâ

Ma‘den-i taḥḳiḳa her güftâr-ı dürr-i şâhvâr
Baḥr-i feyż her maḳâl-ı gevher-i ‘âlem-bahâ

Fikriniŋ üftâdesi ḥikmet-verân ibtiṣâr
Re’yiniŋ şûrîdesi ma‘nâ-ı şâhâne ẕekâ

Bedr-i fażlından semâvât fażîlet mütennîr
Nûr-i ‘irfândan âfâḳ ru’yet rûşnâ

Her kelâmında ledünniyât-ı ḥikmet âşikâr
Her sözünde sânaḥât feyż-i aḳdes rû-nüma

Nûr-i fikr-i âsumân şevḳet-i şems-i münîr
Berḳ-i rey-i meclis-i ʻirfâna mişbâḥ-ı hüdâ

Cilve eyler saḥa-ı ṭabʻında ʻavn-i müsteʻân
Neşr ider mişkât-ı vaḥdânî cihân üzre ṣabâ

23a
Ḥażret-i Cibrîli her bir himmeti ẖoşnûd ider
Ḳuvvet-i ẓehra olur ervâḥ-ı pâk-ı enbiyâ

Fıṭratında müstetir ḳudsiyet-i feyż-i kemâl
Cebhesinde tecelli-yi ʻulviyet nûr-i vefâ

İstemâʻ itdikce her bir re’y-i (……) (…….)
Ṣâd olur ʻuḳbâda ṣadîḳ-i ʻaliyyi-l mürteżâ

Ol şehin-şâha iki dünyâda ʻavn-i ḥaḳ ile
Hem muʻîn hem şefiʻ olsun Muḥammed Muṣṭafa

Olmaya jenk-i elem mirât-ı ṭabʻında ʻayân
Dâ’imâ mesrûr ola ol ẖüsrev-i ferrûḥliḳâ

Ol şehin-şâh-ı ʻÖmer ʻadl-u hümâyûn maḳdem
ʻAbd-i memlûk-i Emîrî rûz u şeb eyler duʻâ

Ḫâme-pîrâ oldı bu târiẖ-i menḳûṭ u laṭîf
Sâl-i Ḫân ʻAbdulḥamîdi emced eyle yâ Ḫudâ
1295

Târiḫ-i Sâl-i Sulṭân ʻAbdulḥamîd Ḫân

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Ey şehin-şâh-ı cihân sulṭân-ı ḫûrşîd-i iştihâr
Pâdişâh-ı kadr dânesiŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Himmet u iclâl ile iḳbâl-i ʻâle-l ʻâl ile
Ser-firâz-ı Ḫüsrevânsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

İftiḫâr eyler cihân ẕât-ı hümâyûnuŋ ile
Şehriyâr-ı mihribânsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Ser-be-ser dilbend-i icrââtıŋ olmuşdur enâm
Tâcıdâr-ı kâmurânsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Ġonca-i dilbâd-ı luṭfuŋla olur herdem küşâd
İftiḫâr-ı bendegânsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Şeb-çerâġ-ı kenz-i ḳudretdir vücûd-i şevḳetiŋ
Der-i iklîl-i şahânsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Ḥayret efzâ-yı ʻuḳûl olsa kemâlin çoḳ mıdır
ʻAdl ile kişversitânsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Feyż-i maḳrûn itdi ʻadliŋ şeş-cihet-i ʻâlemi
Neyyir-i pertevfeşânsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

İşte târiḫ işte dünyâ ẕâtıŋa yoḳdur neẓîr
Desgîr-i bî-kesânsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Câmiʻ-i fażl u ẕekâsıŋ nâşir-i naḳd-ı seḫâ
Basiṭ-i emn u emânsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Sendedir ‘ulviyet taḳvâ besṭâmî-pesend
Nûr-i ‘ayn-ı ḳudsiyânsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Bu Emîrî çâkeriŋ eyler du‘â -yı şevketiŋ
Ẓıll-i ‘ulviyet nişânsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Şems-ul aḫyâr-ı cihân oldı güzel târiḫ tâm
Nûrsuŋ faḫr-ı cihânsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa
1302

23b

Târiḫ-i Sâl-i Sulṭân ‘Abdulḥamîd Ḫân

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Ey vekîl-i faḫr-ı ‘âlem şehriyâr-ı bî-neẓîr
Cümle evṣâfa sezâsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Ḥażret-i perverdigârın luṭf-i ‘âl-el ‘âlîsiŋ
Maḫzen-i ṣıdḳ u vefâsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Sensiŋ ol sulṭân-ı yektâ maẓhar-ı ḫulḳ-i ḥamîd
Mefḫar-ı bay u gedâsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Sensiŋ ol ḫaḳan-ı memdûḥ-ul ḳulûb ḫâṣ u ‘âm
Nûr-i ‘ayn-ı esḫiyâsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Sensiŋ ol burhân-ı feyż kibriyâ-yı bî-şerîk
Gevher-i kenz-i seḫâsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Sensiŋ o şâhin-şeh-ı taḫt-ı celîl-i ma‘delet
Mün‘im ehl-i ricâsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Bir göŋül yoḳdur ki iḥsânıŋla mesrûr olmasın
Ma‘den-i cûd u ‘aṭâsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Bir lisân yoḳdur ki eẕkârıŋla meşġûl olmasuŋ
Kâsib-i ḫayr-ı du'âsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

'Âlem-i efrûz olsa nûr-i 'adl u dârın çoḳ mıdır
Meşriḳ-i şems u ẕekâsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Nâşir-i 'adl u 'aṭâsıŋ bâsṭ-i emn u emân
Ḫüsrev ferâḫliḳâsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

İ'tilâ bâb-ı kemâl itdin bu dîn u devleti
Vâḳıf-ı sırr-i ḫafâsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Nâhi-i şer u fitnesıŋ mâḥi-i ẓulm u miḥan
'Âdil-i feyż-i i'tilâsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Hem Emîrî hem cihân eyler du'â -yı şevḳetiŋ
Çünki faḫr-ı mâsivâsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa

Olsa târiḫ-i hümâyûnuŋ nola [manẓûr-ı ḥaḳ]
Maẓhar-ı sırr-ı ḫüdâsıŋ pâdişâhım çoḳ yaşa
Sene 1304

Târiḫ-i Sâl-i Sulṭân 'Abdulḥamîd Ḫân
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Şehin-şâh-ı cihân 'Abdulḥamîd Ḫân mükerremdir
Mudârâ u mürüvvetle iden bu kişveri iḥyâ

Eger bizde olan aġrâż-ı nâ-bercâya iş ḳalsa
İderdi ḫalḳ-ı 'âlem birbirin mecnûn gibi ifnâ

Başîretle siyâsetle kiyâsetle 'adâletle
İder her kimseyi taṭbîḳ-i himmet ol şeh-i vâlâ

Eger herkes olaydı şâh-ı devrânıŋ mizâcında
Cihân kişverlerinden ref‘ olurdı ḥarb ile ġavġa

Ne çâre fıṭrat-ı a‘ṣâr îcâb-ı meşiyetdir
Zemîn pür-şor ẖûnin zâdegân Adem u Ḥavva

Ola imdâd o sulṭâna ḥabîb-i rabb-i a‘lâdan
Te‘âḳub eyledikce mâh u sâl sâḥa-i dünyâ

Bu târiẖ-i güherle eyledim arż-ı ‘ubûdiyet
Sa‘âdet bâd sâl-i pâdişâh muḳadderat ârâ
Sene 1305

24a

Târiẖ-i Sâl-i Sulṭân ‘Abdulḥamîd Ḫân

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Hümâyûn niḳbet-i ‘Abdulḥamîd Ḫân mu‘allânıŋ
‘İbâdullahı ḳıldı selsebîl şefḳat-ı iḥyâ

Budur mülk-i ‘adâletde ferîd-ül dehr-i şâhin-şâh
Budur taẖt-ı ẖilâfetde veli ni‘met-i ‘uẓmâ

Budur ol pâdişâh-ı ma‘delet-pîrâ ki lâyıḳdır
Ḫamîr-i pâkı olsa reşk-i ẖûrşîd-i cihân ârâ

Şeh-i ‘âl-i keremdir Ḫüsrev-i ferẖende muḳaddemdir
Ki ‘adl u merḥametde gelmemişdir ẕâtına hempâ

Cihânbân-ı cel-i ḳudret cihândâr-ı veli ẖaṣlet
Şehin-şâh-ı ‘âl-i saṭvet keremkâr-ı cihânpîrâ

Sirâc-ı bezm ‘ulviyet revâc-ı naḳd-ı emniyet
Ḥayât-ı sermed-i ümmet necât-ı millet-i beyżâ

Ḫamîrinde sunûḥât-ı ilâhî cilvepîrâdır
Kelâmında tecelli eyliyor ‘ulviyet-i ma‘nâ

Bütün aḳvâl u ef‘âlinde ol sulṭân-ı ẕi-şânıŋ
Dem-â-dem (el-melûk-ul mulhemûn) sırrı olur peydâ

Bu ‘âl-i meşreb-i memdûḥ ile yoḳ ẕerrece şübhem
Olur meşġûl medḥ-i ḳudsiyân-ı ‘âlem bâlâ

Bu bir vaḳt-i münevverdir naẓîr-i ‘îd-i ekberdir
Olursa böyle olsun bârekallahu mevsim-i yektâ

Göŋülde ḥub-ı ‘âlel-‘âlî rûḥ-ul a‘ẓam olmuşdur
Du‘â eyler o şâh-ı bî-naẓîre ser-be-ser dünyâ

Furûḥ-i şevḳet-i cevlân ide âfâḳ-ı nuṣretde
Muvaffaḳ eyleye ol pâdişâhı dâ’imâ Mevlâ

Miṣâl-i lerzeş-i seyḥâb her dem bîm u ḳahrından
Ola endâm-ı düşmanda nümâyân-ı ra‘şe-i a‘żâ

Emîrî sâḫ oldı ṭa‘bıma bu bî-bedel târiḫ
Mübârek bâd sâl-i pâdişâh ma‘delet efzâ
Sene 1307

Târiḫ-i Sâl-i Sulṭân ‘Abdulḥamîd Ḫân
Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Mef‘ûlü Mefâ‘îlün

Şâhin-şeh-i bî-mânend Sulṭân Ḥamîd Ḫânıŋ
‘Adl u keremi ḳıldı ẓulm u sitemi imḥâ

Ârâyiş-i devletdir pîrâye-i şevḳetdir
Ḥaḳdan bize ni‘metdir ol pâdişeh-i yektâ

Sulṭân-ı ʻal-i sîret ḫaḳan-ı veli fıṭrat
Ṣadıḳ-ı cel-i himmet fârûḳ-ı cihân-pîrâ

Gencine-i fikrinde ʻirfân ezel meknûz
Âyine-yi ṭabʻında esrâr-ı ḫüdâ peydâ

Tezyîn iden âfâḳı ʻulviyetidir yoḳsa
ʻÂlem yine ol ʻâlem dünyâ yine ol dünyâ

Silsâl-ı seḫâvetdir ol dest-i güher efşân
Mirât-ı ḥaḳîḳatdır ol meşreb-i feyż ârâ

Evṣâf-ı hümâyûnı cevlân idiyor dilde
Bir ẕerrede bin ḫûrşîd bir ḳaṭrede bin deryâ

Ol Ḫüsrev-i ẕi-şân ol sâye-yi raḥmâna
Her maḳṣad u niyetde yardımcı ola dünyâ

24b
Ol şâh-ı muʻallânın her dem dea'vatiyle
Memluki Emirînin olmuş kalemi güya

Tebriki bu nevsalın makruni tefauldur
Oldı ne güzel târiḫ irsali zafer-i vâlâ
Sen1309e

ʻÂbidîn Paşanıŋ Sivas vâlîligine taʻîn olunduġı Diyârbaḳır telgraf müfettişle baş müdiri birlikde gelerek Paşa ḥażretlerine tebşîr eyledikleri şırada orada ḥâżır oldıġımdan bu târiḫi irticâlen yazub taḳdîm eylemişdim.
Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Sivasa şimdi vâlî oldıġıŋ tebşîri geldikde
Bu târiḫi bu ânda irticâlen eyledim imlâ

Ahâlî sâye-i ʻadliŋde bulsun emn ü âsâyiş
Muvaffaḳ eylesün her işde ẕâtıŋ Ḥażret-i Mevlâ

İki ehl-i beşâret geldi tebşîr itdi târiẖi
Bu sâʻatde Sivas vâlî oldı ʻÂbidîn Paşa
Sen1296 e

ʻÂbidîn Paşa Ḥażretleri Aṭana vâlîsi bulunduḳları esnâda Aṭana'nıŋ Ṭarsus ḳapusı denilen maḥalden Seyḥân nehri köprüsüne ḳadar açılan câdde ḥaḳḳında bir beyt-i hicrî ve diger beyt-i rûmî olmaḳ üzere söylenilen ikişer târiẖlerdir.

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

1297 Muşîr-i bî- muʻâdil ʻÂbidîn Paşa ʻâdil-i dil
Ki ḳalb-i pâkidir selsâl-i pâk maʻdâlet gûyâ

1298 Zamânını hemân iʻmâre mulke ṣarf ider öyle
Duʻâ-yı ẖayr alur bay u gedâdan vâlî-yi vâlâ

1297 ʻAlişîri ṣavaşdı mû-yi dâd u lüṭufda lâbud
Niẓâm-ül mülki geçdi câdde-i iclâlde ḥâlâ

1298 O fevḳaʻl-âde himmet-i ḥâṣıl-ı iḥsân-ı Mevlâdır
Kef-i miʻmâr-i mecdi açdı el-ḥaḳ muʻber- raʻnâ

1297 İrince Cisirden bed ile pîş-i bâb-ı Ṭarsus'a
Ne zîbâ vâsiʻ u mevzûn şehrâh oldı nev-inşâ

1298 Açıldı cânib-i nâ-reftade şu câdde-i iḥṣâ
Bu yolda itdi hep ḳatʻi mesâfe ʻâbirûn ḥafâ

1297 Ahâlî sâye-i luṭfi ile her dem olur mesrûr
Bu paşa-i raḥîme vir ilâhî ʻömr lâ-yuḥṣâ

İder hep Mısr-ı ʻâm sâl küşadıŋ bî-bedel-i iʻlân 1298
Sebîl'ül-mustaḳîm açdı Cenâb-i ʻÂbidîn Paşa 1298

Yanya vilâyetinde Tepedelen ḳażâsıŋda nehri Visba üzerinde bünyâd olunan köprü ḥaḳḳında târiḫ.

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

‘Aṣrı mes‘ûd-i şehin-şâhı cihân ârâda
Vaṭânıŋ her ṭarafı olmada ‘umrân-pîrâ.

25a

Sâye-i ma‘deletinde bu vilâyetde daḫî
Nice âṣâr-ı terakḳî oluyor cilve-nümâ

Aldırır her biri inşâd olunan âṣârıŋ
Ḥażret-i pâdişâh ‘âleme biŋ ḫayr du‘â

İşte ez cümle şu nehr üzre olan cisr-i cesîm
Ki ḫarâb olmuş idi her ṭarafı ser-â-pâ

Ḳalmamışdı eṣeri öyle ki maḥv olmuş idi
Ṣadme-i seyl ḥavâdiṣ ile mecmû‘ binâ

Bir mühim noḳṭa-i şeh-râhda vâḳ‘i idi kim
Buradan geçmege mecbûr idi hep bay u gedâ

Kimisi mabż-ı sâikle güẕâr itse daḥî
Ḫavf u ġarḳ ile çekerdi nice biŋ renc ü ġınâ

Ḥâṣılı her sene bir ḫaylice ebnâ-yi sebîl
Bu güzergâhta olmaḳda idi ġarḳ u hebâ

Olmadı râżı bu aḥvâl-ı melâl-ı âṣâra
Vâlîyu-l ‘âl-i himem Ḥażret-i Eyûb Paşa

Ṣarf-ı himmetle o destûr-ı re'âya perver
Yeŋiden eyledi ġâyetle mükemmel inşâ

Ḥifẓî Paşa ki odur muinü vekîl-i vâlî
Eyledi ḫiżmet ikmâlini cândan îfâ

Ṣâni'-i lemyezel itmâmını ḳaldıḳda teṣebbüb
İtdi bizẕât gelüb resm-i küşâdın icrâ

Ola ḫiżmetleri dergâh-ı ilâhî de ḳabûl
Cümle maḳṣadlarını ḥâṣıl ide ẕât-ı ḫüdâ

'Âlem ârâ ola ḫûrşîd-i cihângir gibi
Şevḳet-i ḥażret-i şâhin-şeh fermân fermâ

Ḳayd-ı i'lâna becâ düşdi bu rengin târiḫ
Şu ḳavî köpri ile oldı bu kişver iḥyâ

Sen1305e

İ'şârı emîn sâbıkı Cemâl beg merḥûmuŋ 'uhdesine tevcîh olunan rütbe-i bâlâ târiḫi

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Şeh-i vaḥîd-i cihân Ḥażret-i Ḥamîd Ḫânıŋ
Żamîr-i iḳdasıdır cilvegâh vaḥy-i Ḫudâ

O âfitâb-ı ḫilâfet ki cevher-i 'adlî
Ḳılır zemîn-i müzeyyen virir cihâna ziyâ

Kerâmet-i felek iştihâra mihr-i münîr
Mürüvvet-i güher-i feyż-i ḳudret-i deryâ

Velî ni'met-i 'âlemdir ol veli-yi cihân
Bula ḳıyâmete dek taḫt-ı şevḳetinde beḳâ

İder muratıb ḥaḳḳâ ki ehline tefvîż
Nola muvaffaḳ olursa o ḫüsrev-i yektâ

ʻİnâyet eyledi bir bende-i eḥaḳḳa yine
O pâdişâh-ı kerem baḫş rütbe-i bâlâ

Cenâb-ı mîr-i Cemâl sutûde sîret kim
Olur ḥâmiyyet u luṭf u vefâda bî-hemtâ

Żamîr-i maʻden-i yaḳut ṣıdḳ u ehliyet
Cebin-i meşriḳ pertev furûz-i nûr-i ẕekâ

Kerâmet kerem pâdişâha elyaḳdır
Bu iltifât humâyûnâdır cedîr u sezâ

Bu luṭf-i pâdişâh-ı aʻẓamı işitdikde
Ḫudâ bilir ki göŋül oldı kâmyâb-ı ṣafâ

25b
İdince şevḳ ile tebrîke cüst ü cû târiḫ
Emîrî oldı nümâyân-ı bu beyt-i gevher-zâ

Bi-ḥaḳ ki mefḫar-i ʻâlem bi-ḥaḳḳ-i levḥ-i celîl
Ola Cemâl bege mesʻûd rütbe-i bâlâ
Sene 1306

Ḳırşehir ḳalʻası üstünde Sırrı Paşa merḥûm ṭarafından temelleri vażʻ olunub yedi-sekiz seneden beri noḳṣân ḳalan mekteb-i iʻdâdîniŋ bu ʻabd-i ʻâciz ṭarafından büyük bir himmet ṣarf olunaraḳ ikmâl ve yanına bir de demir borularla ṣu isâle olunduġından söylenilen ve Anḳara ġazetesiyle neşr idilmiş târiḫdir

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Zamân-ı şevḳetinde Ḥażret-i ʻAbdulhamîd Ḫânıŋ
Olur nûr-i maʻârif meşriḳ efrûz cihân-pîrâ

Dem-â-dem böyle vaṣf eyler o şâhin-şâh-ı ẕi-şânı
Süḫan-pîrâ olan bir şâʻiri siḥrâver-i yektâ

ʻAdâletde bahâr efrûz u ʻâlemgîr bir ḫûrşîd
Seḫâvetde ḫurûşengîz gevherpâş bir deryâ

Bayâ-yı ṭabʻ pâkından olur ḥaḳ ahâlîde
ʻAdâlet rû-nüma şefḳat huveydâ merḥamet peydâ

ʻUlvi sâye-i şâhânesinde ol şehin-şâhıŋ
Olundı her ṭarafda nice biŋ daru-l ʻulûm inşâ

Bu Ḳırşehrinde de bir mekteb-i iʻdâdîsi lâzımdı
Maʻârifdir eden zîrâ vücûd-i kişveri iḥyâ

Yapıldı beldeniŋ fevḳinde vâḳıʻ ḳalʻa üstünde
Civârında idildi bir de bir ab-ı laṭîf icrâ

Henüz şehriŋ görünmezden maḳdem-i dar ü dîvârı
Cilâ baḫş-ı ʻuyûn olmaḳdadır bu mekteb-i raʻnâ

Gören bu mekteb-i mümtâzı bu cây-ı muʻallâda
İder lâbud tefûr böyle bir teşebbüs-i müstesnâ

Zemîn taʻẓîm idüb refʻ eyledi yâ evc-i aʻlâya
Felek müştâḳ olub yâ ḳıldı celeb-i ʻilm-i bâlâ

Ḳavîdir muntaẓamdır dilküşâdır feyż baḫşâdır
Bu mevḳiʻ bu binâ bu manẓara bu hey’et-i zîbâ

Havası rûḥ perver lezzet âb-ı ḥayât âver
Nesîm-i ‘âfiyet baẖş şemîm-i inbi sad efzâ

Sezâdır nâmına bu mektebiŋ ‘âlem-nümâ dinse
Ki ḳalsın zîr ü pâyında büyût-u gülşen-i ṣaḥrâ

Nihân bir noḳṭa yoḳ revzenlerinden zîr ü bâlâda
İder ḳadd-i naẓar ḥaḳḳıyla bunda ḥikmet-i icrâ

Görenler i‘tirâf eyler ki tavṣîfimden a‘lâdır
Sözüm yoḳ görmeyenlere i‘tiraż eylerse nâ-bercâ

Bu ‘âl-i mekteb feyż âvere baḳdıḳca şevḳinden
Kemâl-i şevḳ ile tebrîk ider evlâdını âbâ

Bu şefḳat bu ‘inâyet hep bizimçündür ve bu eṭaf
İderler şâh-ı ẕi-şâna du‘â-yı âsumân peymâ

Vilâyet ẖalḳı ser-tâ-ser emin-i ḥüsn-i niyetle
Du‘â-yı şevḳet-i şâhâneyi itmekdedir îfâ

İki destimle tezyîn eyledim gevher gibi târiẖ
Yapıldı mektebi i‘dâdî Ḳırşehrinde bî-hemta
Sen1308e

26a

Cevâd Paşa merḥumuŋ ṣadâretine târiẖ:
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Şehin-şâh-ı mu‘aẓẓam Ḥażreti ‘Abdulḥamîd Ḫânı
Umûrunda muvaffaḳ eyle yâ Allah yâ Mevlâ

Ḫilâfet taẖtgâhında humâyûn-i zill-i Mevlâdır
Vekîl-i faẖr-i ‘âlemdir o Şehin-şâh-ı ‘adl ârâ

Yine ilhâm-ı Mevlâ cilve-pîrâ oldı ḳalbinde
Cevâd Paşayı ṣadr-aʻẓam itdi ol şeh-i yektâ

İṣâbetdir kerâmetdir bu tevcîh-i humâyûnî
Olur elbette ilhâma muḳârin sâye-i Mevlâ

Tefâ'ul eyledim esmâ-i ḥüsnâdan ʻayân oldı
Ki (vahâb)isminiŋ feyżine maẓhardır (Cevâd) Paşa

Muʻammer ḳıl muẓaffer ḳıl ilâhî ol şehin-şâhı
Bi-ḥaḳḳ-ı faḫr-ı ʻâlem levḥ-i aʻẓam Kaʻbe-i ʻulyâ

Ahâlî birbirin tebrîk idüb söyler bu târiḫi
Aḥaḳdır ṣadr-i mesʻude Cevâd Paşa'yı yümn-i efzâ
Sen1309e

Müşîr Aḥmed Eyûb Paşa Merḥûmuŋ Vefâtına Târiḫ:
Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilün

İsm-i bercestesi Aḥmed o muşîr-i ʻali
Ṣadr u himmet ile maʻrûf olan Eyûb Paşa

Yanya vâlîsi iken bende refâḳat itdim
İstiḳâmetle müzeyyendi bi-ḥaḳḳ-ı mevlâ

Söyleyen sözleri diḳḳat ile diŋlerdi o ẕât
Zînet olmuşdı aŋa ṣoḥbet ile ẕekâ

Ḥażret-i faḫr-i resul şâfiʻi olsun yâ rab
Aŋada ḳıydı nihâyet bu vefâsız dünyâ

Geldi bir pîr bu târiḫ ile virdi ḫaberi
Ḳaṣr-i Firdevs-i mekân eyledi Eyûb Paşa
Sen1310e

Yaverân şehriyârından Ṭopdanzâde Ḥaydar Ġanî Begin itlâfına târiḫ:

Fâ‘ilatün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Yaverândan idi pâdişâh-ı ẕi-şânıŋ
(Vâh Ḥaydar Ġanî Beg) eyledi ‘azm-i ‘uḳbâ
1316

Aŋa (Ḥaydar Ġanî) târiḫi vilâdet olmış
1282
Vâlidi itmiş idi ismini târiḫ imlâ

Luṭfuna maẓhar idi Ḥażret-i şâhin-şâhıŋ
Rütbesıŋ dem-be-dem eylerdi ṣadâḳat i‘lâ

Ḳâymaḳâm olmuş idi silk-i niẓâmiyede hem
Devline çoḳ daha ḫidmet idecekdi îfâ

Arnâvud-ı ḳavm necîbinden idi ṣafder idi
Ḫayli gürbüzdi dilâverdi şecâ‘at-pîrâ

Vaḳa‘i zâ’iledi ġayret şîrâne ile
İtdi Yunanlılarıŋ ḳalbine dehşet ilkâ

Rûmeli begleriniŋ eşheri Ṭopdanzâde
Nesl-i pâkından idi ol güher-i bî-hemtâ

26b
Cedd-i bi-ced silsile-i nesl-i ekâbirden idi
Cedd-i pâkıdı Süleymân Paşa Ḳaplan Paşa

Nâkihân urdı şehîd itdi ânı bir nâkisi
Vażı‘ dostanede olmuşdı o ḫâ’in peydâ

İtdiler böyle muḫanneşlik ile onu şehîd
Yoḳsa mümkün mi muḳâbil gelebilsün a'dâ

Genc iken oldı ḳażа ḳurşununuŋ ḳurbanı
Kimseye bâḳî degil âh şu fânî dünyâ

Ola lüṭf-i ḥaḳ ile ṣabr-ı cemîle maẓhar
Aḫ-i vâlâ güher-i ekber-i Es'ad Paşa

Geldi bir hâtif 'aynı didi gevher-i târiḫ
Ḳıldı Ḥaydar Ġanî Beg dâr cinân-ı me'vâ
Sen1316e

Mâliye Nâẓırı Reşâd Paşanıŋ vüzâratına târiḫ :
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Şeh-i faraḫ şîm Sulṭân Ḥamîd Ḫân ḳav-i şevket
Bu kere eyledi bir bendesiŋ talṭîf ile iḥyâ

Bu günki rûz-i feyrûz cülûsi pâdişâhıdır
Bu 'âlî günde gördü bir meserret çehre-i dünyâ

Şehin-şâh-ı cihânıŋ sâye-i luṭf-i celîlinde
Bugün giydi vüzârat camesiŋ bir server-i vâlâ

Kerâmetdir keremdir böyle ṣâdıḳ 'abdini talṭîf
Kadirdân-ı pâdişâhıŋ lüṭfini taḥsîn ider dünyâ

Hemişe maẓhar olsun luṭf-i şâhin- şâha ol âṣef
Bi-ḥaḳḳ-ı iftiḫâr-ı dîn u dünyâ Ḥażret-i Ṭaha

Neẓâret mesnedin tebrîk iderken iki sâl evvel
Vüzârat sûr-ı tebrîkin daḫî itmişdim istid'â

Bi-hamdelillah ḳabûl oldı du‘â-yı çâker-i memlûk
Meserretle bu tebrîki Emîrî eyledim îfâ

Bu târiḫ itdi tılṣım-ı ḥużûr-i âṣef-i ẕî-şan
Vezîr-i kâmbîn oldı Reşâd Paşayı yümn-i efzâ
Sen1318e

Yanyalı Muṣṭafa Neş’et Paşanıŋ vefâtına târiḫ
Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

İtdi bu marḳad-ı münevver-i câ
Muṣṭafa Neş’et ol güzîn Paşa

Mutaṣarrıfdı Ḳırḳ Kilisede
On iki yıldı ol hüner peydâ

Rûmeli pâyesiydi ol fâżıl
‘İlm-i fażl u edebde bî-hemtâ

Bir du‘â eyle ey ziyâretçi
Saŋada icrâ ider Ḫudâ i‘ṭâ

Çıḳdı gulbâng-i hevâyla târiḫ
Gitdi firdevse Muṣṭafa Paşa
Sen1321e

27a
Bilecikde binâ olunan ḳışla târiḫi
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Cedd-i Sulṭân Muṣṭafa Ḥażret-i Erṭuġruluŋ
Ḫab gahı namınıŋ mensûbu olmuş bu levâ

Muḥterem sulṭânımız Abdulḥamîd Ḫân-ı güzîn
Hem aŋa hem kâ'inâta ḳürretü'l- 'ayn beḳâ

Ceddine ḥürmetle yapdı bunda ḫayrât keŝîr
Bir de ḳışla oldı zîb-i ḳurb-i serbâz ġazâ

Vâlî-i 'âlî reşîd eṣdaḳ isticlâb ider
Ḥüsn-i ḫidmetle veli-i ni'mete ḫayır du'â

Ġayret itdi ṭoġrısı biŋbaşı Naci Beg daḫî
Cân fedâ eyler bu 'âlî pâdişâha eṣdiḳa

Tamdır Elmalınıŋ târiḫi iḫlâṣım gibi
Dil-nişîn mevḳi'de oldı ḳışla pek ekmel binâ
Sen1321e

Bilecik'de binâ olunan inâş mektebi içün târiḫ
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Şeh-i şah-ı mu'aẓẓam Ḥażret-i Sulṭân Ḥamîd Ḫân'ın
Zamân-ı şevḳetinde nev-be-nev ḫayrât olur peydâ

Muvaffaḳ sâye-i şâhânesiŋde oldı ez cümle
Nice âŝâr-ı ḫayra vâlî-yi Bursa Reşîd Paşa

İnâŝa dînini bilmekle bir de ṣıf'at-ı elzemdir
Yapılmışdır şu emr-i ḫayr içün bu mekteb-i zîbâ

O râh-ı ṣıdḳ u ḫayra Feyżi Begde imtiṣâl itdi
Bu vâlâ mektebân-ı vaḳt içinde eyledi inşâ

Nola memnûn olursa Ḥażret-i Erṭuġrul Ġazî
Civâr-ı feyżinde (……) güzel ḫayrât olur iḥyâ

Kuran bu mekteb-i feyżi şu târiḫi itdi tekrar
Açıldı ṭâlebâta çoḳ münâsib mekteb-i a‘lâ
Sen 1322 e

Bilecik'de inşâ olunan i‘dâdî mektebe târiḫ
Fâ‘ilâtün Mefâ‘îlün Fe‘ilün

Luṭf-i Sulṭân Ḥamîd –i a‘ẓam ile
Nice biŋlerle mekteb oldı binâ

Müyesser tevfîḳ-i vâlî-yi Bursa
Aldırır pâdişâha ḫayr-ı du‘â

Eṡer-i ḥilye-i ṣadâḳatdır
Böyle ḫidmetler eylemek îfâ

Mutaṣarrıf Żiyâ Begiŋ himemi
Eyledi iş bu mektebi iḥyâ

Oldı târiḫide bu beyt-i laṭîf
Geldi imdâdı çünki ‘avn-i Ḫudâ

Bilecik'de güzîde mevḳi‘de
Oldı i‘dâdî mekteb inşâ
Sen1325e

Meb‘ûṡân re'isi Aḥmed Rıżâ Bege târiḫ : Bu târiḫ rûmîdir
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün   Fâ‘ilün

Oldı meb‘ûṡân-ı re'is-i evla
Mîr-i müsteṡnâ şîm Aḥmed Rıżâ

Kendini bilmen faḳaṭ aḳrânı
Hep bilenler eyliyor medḥ u ṡenâ

27b

Düşmeyiŋ târiḫiniŋ teftişine
Ey edîbân-ı tevariḫ-i âşinâ

Kendi imżâsı aŋın târiḫidir
Oldı târiḫi (Re'is Aḥmed Rıżâ)
Sen1325e

Dâmâd-ı şehriyâr-ı İşḳodralı-zâde Celâl Paşanıŋ vüzârat-ı târiḫi:
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Hezârân müjdeler olsun saŋa ey kilk-i şevḳ efzâ
Degil vaḳt-ı tavaḳḳuf ol hemân biŋ şevḳ ile gûyâ

Bu bir vaḳt-ı mensûrdur neẕîr-i 'îd-i ekberdir
Naṣıl bir 'id-i faḫr-ı a'ẓam dünyâ u mâfîhâ

Bugün dünyâya geldi faḫr-ı 'âlem seyyidu-l kevneyn
Bugündür mevlid-i pâk-ı Ḥabîb-i Ḥażret-i Mevlâ

Bugün bir başḳa şevḳ-i maẓhar oldı ḳalb-i müştâḳân
Bi-hamdelillah ḳabûl oldı du'â-yı lâ-mekân peymâ

Bu vaḳt-ı aḳdesi u a'lâda sulṭân-ı melike ḫaṣlet
Hazârân bârekallah itdi bir luṭf-i celîl icrâ

Şehin-şah-ı mu'aẓẓam Ḥażret-i Sulṭân Ḥamîd Ḫândır
Veli-yi ni'met-i 'âlem cihânbân keremfermâ

Bugün dâmâd-ı ẕi-şân-ı Celâl Paşaya luṭfundan
Vüzârat câme-i 'âlem-behâsı eyledi iksâ

Olunca bu beşâretle muşerref nâkihân göŋlüm
Surûrumdan Cenâb-ı Ḥaḳḳa itdim şükr-i lâ-yuḥṣâ

İṣabetdir kerâmetdir bu tevcîh-i şehin-şâhı
Olur elbette ilhâme mukârin sâye-i Mevlâ

O destûruŋda neslen ba'd-i neslin 'ırḳ-i ṭâhirdir
Olur nûr-i aṣâlet cebhe-i pâkında berḳ efzâ

Cenâb-ı pâdişâhıŋ 'aṣr-ı ecdâd-ı 'aẓâmetde
Ṣadâḳatle bütün ecdâdı itmiş ḫidmet evfâ

Şehin-şâh-ı cihân taḫtında yâ Rab mustedâm olsun
Bi-ḥaḳḳ-ı ḥażret-i faḫr-ı risâlet ka'be-i 'ulyâ

O destûr-i güzîde sâye-i şâhânede dâ'im
Ola mesrûr u kâm-âver bi-ḥaḳḳ-ı Ḥażret-i Ṭaha

(Emîrî) eyledim dünyâya bu târiḫ ile tebşîr
Vüzârat câme-i mes'ûdını giydi Celâl Paşa
Sen1326e

(……………….)
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün

Sâye-i şahânesi Sulṭân Muḥammed ḫâmisiŋ
Devr-i meşrûṭına baḫş itdi feyż-i i'tilâ

Bir mükemmel ibtidâ-i mekteb-i inşâsın
İtdi Ṣındırġı ahâlîsi kemâl-i i'tibâ

Beldeniŋ ḳa'imaḳâmı hem Niẓâmeddîn Begiŋ
İşbu emr-i ḫayrda iḳdâmı oldı rû-nümâ

Ḥüsn-i inşâsı tamam oldı bu zîbâ mektebiŋ
Mevḳi‘-i ṣıḥḥat-fezâ âb u havâsı dılküşâ

Feyż-yâb olsun ilâhî bunda eṭfâl-ı vaṭan
Eylesünler ‘ilm ile ‘irfân ile kesb-i ṣafâ

Ḥüsn-i itmâmın görüb ḳayd eyledim târiḫini
Pek becâ şu ibtidâî mektebi oldı binâ
Sene1329e

28a

TEVḤÎD U MÜNÂCÂT

1
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

İtdim ismullah ile tertîb-i dîvân ibtidâ
Nûr-i tevḥîd eyledim âfâḳa i‘lân ibtidâ

Evelinden ẓâhir oldı naẓmımıŋ encâm-ı feyż
Berḳ urur aṡâr-ı tevfîḳâne sübḥân ibtidâ

İftitâḥ-ı ârâ-yı ismullah olursa bir eṡer
Cilve eyler onda nûr-i feyż-i yezdân ibtidâ

Dâ’ima tâc-ı suḫan yaḫut ḥaḳ olsun saŋa
Ḥamd ile itdi kelâm-ı pâk-ı Ḳur’ân ibtidâ

Maḥzen-i ḳudretde cem‘ olmuş lâl-i kâf u nûn
Ṣoŋra ḳılmış girdişe gerdûn kervân ibtidâ

Eylemez ebter (Emîrî) ‘avn-i ḥaḳ-i dîvânımı
İtdim ismullah-ı naẓm-ı pâke ‘unvân ibtidâ

2

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Gevher-i taḥmîdi itdim tâc-ı dîvân ibtidâ
Ḥaḳḳa ḥamd eyler muvaḥid bir suẖandân ibtidâ

Oldı envâr-ı Muḥammedle ṣûr-i bend ẓuhûr
ʻÂlem-i iskân dînin mir'ât-ı raẖşan ibtidâ

Ḥażret-i peyġamber-i aẖir zamânın ʻaşḳına
Girdişe gelmiş bu mevcûdât-ı imkân ibtidâ

Âfitâb-ı ḥub ʻaşḳıŋ ey ḥabîb-i müsteʻân
Ṭaḳ-ı eyvânı ezelde oldı tâbân ibtidâ

Andan özge yoḳ benim kimsem anunçün ey gözüm
Ḥażret-i peyġambere oldım s̱enâẖân ibtidâ

Ṣormadan ḥâlim bilirsiŋ seniŋ ol ʻâl-i ṭabîb
Ḫastadın ḥâlin ṣorar gerçi ṭabîbân ibtidâ

Cezbe baẖş-ı ʻâşıḳân olmuş (Emîrî)sözleriŋ
Oldı dilden ʻaşḳ-ı peyġamber ẖurûşân ibtidâ

3

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün

Besmeleyle eyledim tertîb-i dîvân ibtidâ
Ẓâhir oldı sözlerimde feyż-i Yezdân ibtidâ

Ḥaḳḳı idrâk eylemek mümkün degil zîrâ olur
Ol ḥudûda intihâ-yı ʻilmi u ʻirfân ibtidâ

Tâ ebed ‘aşḳıŋla olmazdım cihânda bî-ḳarâr
Böyle ṣadr olmuş ḥaḳḳımda fermân ibtidâ

İstiḳâmetden rucû‘ cihân itse hücûm
İtmişim Allah ile ben ‘ahd u peymân ibtidâ

İntihâ-yı ‘ömre dek olsun bu ‘abdıŋ ber-murâd
Eylediŋ yâ Rab âŋa çoḳ luṭf u iḥsân ibtidâ

28b
Kendini fânî bilirken âh her işde niçün
Eyliyor ḥaḳsızlıġa şu ġâfil insân ibtidâ

Maẓhar-ı tevfîḳiŋ it yâ Rabbi (Emîrî) bendeŋi
Ġayeti müşkil işi gösterme âsân ibtidâ

4

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

Ṣıġmaz ‘uḳûle kevkebe-i şân-ı Kibriyâ
Her cüz-i vekilde muncelî burhân-ı Kibriyâ

İnkâr ider ‘avâlîmi inkâr-ı ḥaḳ iden
Ṭutmuş cihânı feyż-i dıraḫşân-ı Kibriyâ

Seyr it bu nûr-i a‘ẓam imkânı ol müdâm
Pervâne-i çeraġ fürûzân-ı Kibriyâ

Bir kere imtiẓâm-ı zemîn u zamâna baḳ
Fikr it nedir celâlet-i ẕî-şân-ı Kibriyâ

Mümkün degil ‘uḳûl ü ḫayâl ü gümân ile
Taḫmîs-i aḳdesiyet-i tâbân-ı Kibriyâ

Mümkün degil kelâm u ḥurûf u ẓurûf ile
Ta'yin-i a'ẓamiyet-i ünvân-ı Kibriyâ

Mażbûṭ-i muḳabilân cihân olsa çoḳ mıdır
Olmuş (Emîrî) maẓhar-ı iḥsân-ı Kibriyâ

5

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

'Âlem ġarîḳ-i ḥikmet-i raḫşân-ı Kibriyâ
Adem delîl-i ḳudret-i ẕî-şân-ı Kibriyâ

Âyînedir nuḳûş u temâṣîl-i ḳudrete
Mahiyet-i 'avâlîm tâbân-ı Kibriyâ

Bir ẕerresi bu kevn ü mekânıŋ degil 'abeṣ
Olmaz 'ayân serâ'ir-i pinhân-ı Kibriyâ

Nakş-ı bedî'-i kungere-i kunfekânı gör
Yoḳ intihâ-yı ṣan'at-ı eyvân-ı Kibriyâ

İns u ṭuyûr u cin ü vüḥûşa keşidedir
Rû-yi zemînde mâ'ide-yi hâ'n-ı Kibriyâ

Geldiŋ cihâna fırṣatı fevt eyleme emân
Ol behremend-i feyż-i ferâvân-ı Kibriyâ

Olsun (Emîrî)'âciz ile biŋ ḥamd u biŋ ṣenâ
Ġarḳ eylemiş 'avâlimi iḥsân-ı Kibriyâ

6

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Her ẕerrede numûne-i esrâr-ı Kibriyâ
Olmuş cihân ḫulâṣa-i envâr-ı Kibriyâ

Çoḳ dalma (……) mihverini terk ider ʻuḳûl
Ḳıl ʻaḳilâna vaḳt-ı âs̱âr-ı Kibriyâ

Her z̠erresi bu ṣunʻ-ı bedîʻ-i menâẓiriŋ
Eyler lisân-ı ḥâl ile iḳrâr-ı Kibriyâ

29a
Mümtâz-ı ferd sâḥa-i ḥayret olur müdâm
Merd-i baṣîr-i ḳubbe-i zuvâr-ı Kibriyâ

Bir z̠erre-i keminede yüz biŋ cihân görür
Her merd-i z̠ûfünûn-i ẖaberdâr-ı Kibriyâ

Seyr it bahâr ḳudret-i imkân-ı ʻâlemi
Murġân ider tilâvet-i ez̠kâr-ı Kibriyâ

Her kim dilerse vâṣıl-ı feyż-i necât ola
Olsun Emîrî hem-dem ebrâr-ı Kibriyâ

7
Mefʻûlü Fâʻilâtü Mefâʻîlü Fâʻilün

Olsam cihânda vâṣıl-ı esrâr-ı Kibriyâ
Âgâh-ı ḥâl zümre-i aẖyâr-ı Kibriyâ

Meyl eylemez cihân ü cinânıŋ ṣafâsına
Muştâḳ sırr-ı aḳdes-i dîdâr-ı Kibriyâ

Eyler vücûd-i pâkını kamyâb- inzivâ
Merd-i ebed-pesend ü ṭalbaḳâr-ı Kibriyâ

Melʻûn-i muṭlaḳ dû-cihândır o kimse kim
Eyler kemâl-i cehl ile inkâr-ı Kibriyâ

Mestâne olsam öyle ki bir dem ayılmasam
Bir kâse ṣunsa destime ebrâr-ı Kibriyâ

Eyler bi-ḥaḳḳı ‘arş-ı mu‘aẓẓam vücûdumuŋ
Her ẕerresi ḫulûs ile iḳrâr-ı Kibriyâ

Olsun (Emîrî)ḥayret ile ‘andelib-i dil
Şûrîde-i bedâyi‘-i gülzâr-ı Kibriyâ

8

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Ser-te-ser olmuş ‘avâlim feyżyâb-ı Kibriyâ
Ḳaplamış dünyâyı feyżi bî-hisâb-ı Kibriyâ

Ḳudretin gör hem vücûd u vâcib u hem bî-nişân
Len - terâniden gelir ‘izz-i ḫitâb-ı Kibriyâ

Ḳudsiyân tehlîl ile vicdânı tezyîn eylemiş
Naḳş-ı ḳalb-i Cebra’îl olmuş kitâb-ı Kibriyâ

Ḳudret ü saṭvetle dünyâya Süleymânlıḳ ṣatar
Yek tecellî itse bir mûra cenâb-ı Kibriyâ

Encümengâh elestiŋ rind-i sergerdânıyım
Tâ ezelden olmuşım mest şarâb-ı Kibriyâ

Ġayrı ebvâbın daḫîli vâṣıl-ı ḥormâna olur
Hiç sed olmaz vücûh-i ye’se bâb-ı Kibriyâ

‘Âcizim ammâ ki faḫrü-l mürselîne ümmetim
Şübhesiz şimdi benim ni‘met-i me’ab-ı Kibriyâ

Yâ Resûlallah saŋa itdi Emîrî ilticâ
Dû-cihânda görmesün aṣlâ ʻitâb-ı Kibriyâ

29b

9

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Rûşnâ her ẕerrede şems-i kemâl-i Kibriyâ
Rû-nümâ her ḳaṭrede baḥr-ı nevâl-i Kibriyâ

Künfekân bir ẕerresin itmez taḥammul rû'yetde
Olsa ʻaks-ı endâz eger nûr-i celâl-i Kibriyâ

Ẕevḳ-i firdevsî biriniŋ fevḳine eyler ʻurûc
Eylesin cândan temennâyı cemâl-i Kibriyâ

Ẕât-ı ʻâle-l ʻâleni derk eylemek mümkün degil
Perde çekmiş ʻaḳla sırr-ı lâ-yezâl-ı Kibriyâ

Girdiş eyler mâsivâ sergeştedir bir emirle
Ḳaplamış âfâḳı emr-i bî-miṣâl-i Kibriyâ

Ol feżâ-yı ekberiŋ bî-tâbıdır pay-ı ʻuḳûl
Sırr-ı aʻẓamdır kemâl-i bî-zevâl-i Kibriyâ

Bu (Emîrî) mehrveş-i mümtâz olur itse ẓuhûr
Ẕerre-i inʻâm-ı ḳudret-i iştimâl-i Kibriyâ

10

Müstefilün Müstefilün Müstefilün Müstefilün

Eşref-i maḫlûḳ iden insânı sensiŋ yâ Ḫudâ
Cevher-i efrûz eyleyen îmânı sensiŋ yâ Ḫudâ

Ḳudretiŋden kâ'inâta 'aks ider her bir ṣedâ
Ḫalḳ iden ne ḳubbe-i ekvânı sensiŋ yâ Ḫudâ

Ḥikmetiŋ taḫtındadır serrâ ü ḍarrâ-i umûr
Sevḳ iden her girdiş-i devrânı sensiŋ yâ Ḫudâ

(.........) mâsivâ ḳâṣırdır emriŋ olmasa
Döndüren bu miḥver-i imkânı sensiŋ yâ Ḫudâ

Ḳubbe-i ḳudret-nümâdan mâsivâ efrûz iden
Necm u ḫûrşîd u mehtâbânı sensiŋ yâ Ḫudâ

Devlet u dâreyni iḥsân eyleyen sensiŋ yine
Bir pula muḥtâc iden insânı sensiŋ yâ Ḫudâ

Dilberâna ḫandedir sermâye-i ḥüsn ü bahâ
Güldüren gül ġonca-i ḫândanı sensiŋ yâ Ḫudâ

Bu (Emîrî) hastanıŋ da derdine eyle devâ
Hastaya iḥsân iden dermânı sensiŋ yâ Ḫudâ

11

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Ey ehl-i 'aşḳ-ı dertle nâlân iden Ḫudâ
Nâlendelikle derdine dermân iden Ḫudâ

Luṭf it hemide ḳaṣr-i vücûdım mensûr it
Ey ḳubbe-i 'avâlîm-i tâbân iden Ḫudâ

Bu kemtere 'anâṣır-ı ẓulmetden it ḫalâṣ
Ey 'âlem-i 'anâṣır-ı raḫşân iden Ḫudâ

İnsâna benzedüb beni insân-ı kâmil it
Bir ḳabża ḫâki kemter-i insân iden Ḫudâ

Bir zerresin edâ idemem şükr-i ni'metiŋ
Ey rızḳ-ı bî-hisâb ile şâdân iden Ḫudâ

İḥsânıŋa (Emîrî) ider arż-ı iḥtiyâc
Ey kâ'inâtı maẓhar-ı iḥsân iden Ḫudâ

30a

12

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Çektirme renc û miḥneti yâ Ḥażret-i Ḫudâ
Gösterme havl û niḳmeti yâ Ḥażret-i Ḫudâ

Eyle turunç dest-i ümîd-i sa'âdetim
Ḫûrşîd-i istiḳâmeti yâ Ḥażret-i Ḫudâ

Ârâyişi ḥadîḳa-i feyż u kemâlım it
Siyb-i laṭîf-i himmeti yâ Ḥażret-i Ḫudâ

İtme seḥâb-ı ḳahrıŋ ile perde-pûş-ı dil
Bedr-i münîr-ı ḳudreti yâ Ḥażret-i Ḫudâ

Eyle zemîn-i ravża-i baḫtımda bârver
Dâ'im nihâl-i ni'meti yâ Ḥażret-i Ḫudâ

(…….) revâḳ-ı ḫâne-i vicdâna zîver it
Âyîne-i ḥaḳîḳatı yâ Ḥażret-i Ḫudâ

Bu muznibi bıraḳma firâḳ-ı ḥabîb ile
Göster ṭarîḳ-i vuṣlatı yâ Ḥażret-i Ḫudâ

Ben ‘âcizem bıraḳma mükeddere ‘inâyet it
Râh-ı rıżâda ẖurmeti yâ Ḥażret-i Ḫudâ

Eyle küşâde rû-yi(Emîrî) mücrime
Gencine-i şefâ‘ati yâ Ḥażret-i Ḫudâ

13
Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

‘Ayân iden nice biŋ reh-nümâ Cenâb-ı Ḫudâ
Bir âdeme kerem itse ḥudâ Cenâb-ı Ḫudâ

Zemîne âyîne eyler şehreh mehr-i münîr
Virirse ḳalb-i ḥazîne cilâ Cenâb-ı Ḫudâ

Beyân himmet-i ḥal-i ‘uḳûd-ı ‘âlem ider
Olursa her kim müşḳıl-kûşa Cenâb-ı Ḫudâ

‘Âlem-i ḳadem ḳadri pây-mâl eyler
Görürse âdemi feyże revâ Cenâb-ı Ḫudâ

(Emirî) Çekme elem lüṭf-i bî-nihayetdir
Virir şu derdiŋe bir gün devâ Cenâb-ı Ḫudâ

14
Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

Laṭîfdir ne ḳadar sun‘-i dil-rubâ-yı Ḫudâ
Ola vücûdumuŋ her ẕerresi fedâ-yı Ḫudâ

Bu ekmeliyeti seyr it şu a‘ẓamiyete baḳ
Nedir tasavvura izz u Kibriyâ-yı Ḫudâ

Ne ẖaddi âl bir ẕerre bir digeri îcâd
Bu aḳdesiyet-i ḳudret bütün sezâ-yı Ḫudâ

‘Uluvv-i necat ile mümtâz olurdu ‘âlemde
Kime muḳârin olursa eger rıżâ-yı Ḫudâ

Ġani-yi ümmet olur ser-firâz-ı ‘izzet olur
Naṣib olursa eger bir ḳula ‘aṭâ-yı Ḫudâ

Bi-câh-ı faḫr-ı risâlet bi-ḥaḳḳı levḥ ü ḳalem
Bu ‘abd-i müznib ola vâṣıl-ı rıżâ-yı Ḫudâ

Gedasını noca lüṭfundan itmese mahrûm
Benim deric-u hestîde bir gedâ-yı Ḫudâ

30b
(Emirî) bekleme bir kimseden ‘aṭâ u beḳâ
‘Aṭâ ‘aṭâ-yı Ḫudâdır, Beḳâ beḳâ-yı Ḫudâ

15
Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

Raḥm it bu ‘abd-i aḥḳara yâ Ḥażret-i Ḫudâ
Ḳıl sâlim-i muḫâṭara yâ Ḥażret-i Ḫudâ

Bu ‘âciz-i kemîneyi bî-celb itme ḳahr ile
(………..) maḥşere yâ Ḥażret-i Ḫudâ

Maḥşer gününde vâṣıl ola dest-i ḳâṣırım
Câm-ı şarab-ı kevs̱ere yâ Ḥażret-i Ḫudâ

Muẓṭar bıraḳma vadi-i ġamda bu ‘âcizi
Eyle reşîde rehbere yâ Ḥażret-i Ḫudâ

Luṭf it rıżâ-yı pâkiŋe naṭîḳ-i mes’ele
Bu müstemend-i kemtere yâ Ḥażret-i Ḫudâ

İ‘tâḳ-ı nâr-ı ḥuccetini eyle naḳş-bend
Levḥ-i dil-i mükeddire yâ Ḥażret-i Ḫudâ

Gelmiş (Emirî) bâb-ı keremiŋde âġlıyor
Muḥtâc itme digere yâ Ḥażret-i Ḫudâ

16

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

Aḳṭâr-ı şeş-cihetde ‘ayân-ı ḳudret-i Ḫudâ
Ṭutmuş cihânı feyż-i rubûbiyet-i Ḫudâ

Baḳdım kitâb-ı medrese-i sun‘-i a‘ẓama
Pîrâye-i ṣaḥâyıfı hep âyet-i Ḫudâ

Bir kere baḳ vücûduŋa bir de şu ‘âleme
Ṣıġmaz ‘ûḳûla ḫariḳa-i ṣan‘at-ı Ḫudâ

Mecnûn ḥayret eyledi billahi göŋlümü
Âfetres-i şu‘ûr oluyor ‘ibret-i Ḫudâ

Bir ẕerredir kemâlata nisbetle âfitâb
Biŋlerle böyle ẕerre olur ḥüccet-i Ḫudâ

Noḳṣân-ı ‘uḳûl-i beşerden ẓuhûr ider
Ba‘żan teẓâhür itmese de ḥikmet -i Ḫudâ

Gencine-i baḫş-i ḳâfile kun-fikân olur
Bir müflis olsa behre der ni‘met-i Ḫudâ

Ṭondum kemâl-i ṣıdḳ ile şahrâh-ı ‘iṣmeti
Dönmem bi-ḥaḳḳ nûr-i ulûhiyyet-i Ḫudâ

İḳdamınıŋ turâbıyım ol merd-i aḳdesiŋ
Kim bî-riyâ vü maḳṣad ider ṭâ‘at -ı Ḫudâ

Feyż-i ezel yetişmese ḥâlim yamân olur
Dâreynde mu‘inim ola raḥmet-i Ḫudâ

Lüṭf ü ‘inâyetle (Emirî) mücrime
Ey lüṭf-i ‘abdine çoḳ olan Ḥażret-i Ḫudâ

31a

17

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

Ḳılmış bu kâ’inâtı binâ Ḥażret-i Ḫudâ
Virmiş bu âfitâba ziyâ Ḥażret-i Ḫudâ

İtmiş ‘adem feżâ-yı vasî‘inde âşikâr
Bir künbed-i ‘acîb semâ Ḥażret-i Ḫudâ

Çekmiş nuḳûş âyîne-i ḥikmet üstüne
Bir perde-i laṭîf ḫafâ-ı Ḥażret-i Ḫudâ

Her şeyi bir tecelli ile itdi behre yâb
Yaḳuta virdi revnaḳ u bahâ Ḥażret-i Ḫudâ

Bir gün benim de derdime iḥsân ider devâ
Ḫalḳ itdi cümle derde devâ Ḥażret-i Ḫudâ

Eyler bu ḫasta şevḳet-i İslâmı arzu
Virsün dil-i marîże şifâ Ḥażret-i Ḫudâ

Olmaz edâ-yı şükrüŋe bir kimse muḳtedir
Ey mün‘im-i ġanî u gedâ Ḥażret-i Ḫudâ

Âlude-i ḫaṭâdır (Emirî) rû-siyâh
‘Aff it bu ‘abdi-i müznibi yâ Ḥażret-i Ḫudâ

18

Fâ’ilâtün mefâ’îlün fâ’ilün

Ey kerîm u muheymin u yektâ
Ey ṣûver-bend-i maḫfî peydâ

Mâsivâyı sen eylediŋ îcâd
Kâ’inâtı sen eylediŋ iḥyâ

Meded ey ḫâliḳ-i raḥîm u kerîm
Meded ey Kibriyâ-yı bî-hemtâ

Olmuş çar su-yi imkânda
Müflis-i naḳd-ı ṭâ‘at u taḳvâ

Her işim zevḳ û nefse dâ’irdir
‘Öżrüm oldı ṣanki ḥubb-i sivâ

Ḳudret-u ‘aḳlım aldı ġâżîler
Fikrim oldı esîr-i nefs u hevâ

Hele bir şûḫ-ı tâze gördüm mi
Ḳalmıyor elde iḫtiyâr aṣlâ

Benden itmedim (Emirî) ḳaṭ‘ ümîd
Meger imdâd ide Cenâb-ı Ḫudâ

Ḥażret-i ‘Ömeru-l Fârûḳ raḍiyallahu te‘âl-i ‘iz efendimiziŋ mümkün mertebe tercüme-i münâcât-ı ‘âlileridir.

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

Ey nâle-i nedâmet ʻabdi seven Ḫudâ
Ey cümle derd ü illete baḫş eyleyen devâ

Gözler uyur benim gözüme uyḳu girmez âh
Bâbıŋda aġlarım gece vaḳti idüb ricâ

31b
Her bir günâhı eylemişim gerçi ben faḳaṭ
Bir bilmişim cenâbıŋı ey ferd-i ẕû-l-ʻaṭâ

Kesmem ümîdimi der-i lüṭfundan ey raḥîm
Senden olursa ancaḳ olur çâre-i rehâ

Baḳma benim ḳuṣurıma raḥm u ʻinâyet it
Ey afv-ı ʻabdine çoḳ olan ẕât-ı Kibriyâ

32a

NUʻÛT-I ŞERÎFE

1

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Enbiyâya pîşevâsıŋ yâ ḥabîb-i Kibriyâ
Aṣfiyâya hemtâsıŋ yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Destiŋe tefvîż olunmuşdur kilid-i maʻrifet
Maẓhar-ı nûr-i Ḫudâsıŋ yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Şeş-cihet-i kâʼinâtıŋ nûrı sendedir bütün
Âfitâb-ı mâsivâsıŋ yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Surûr levlâk-ı efser maẓhar-ı ḫulḳ-i ʻaẓîm
Müctebâsıŋ Muṣṭafasıŋ yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Sendedir kilit-i feyż-i nihân-ı künfekân
Leb-i sırra âşinâsıŋ yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Nûr-i lüṭfuŋla münevver eyle bu fânî ḳulun
Ṣâhib-i nûr-i beḳâsıŋ yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Ḳıl şefâʻat bu (Emirî) mücrim u şermendeye
Şâfiʻ-i rûz-ı cezasıŋ yâ ḥabîb-i Kibriyâ

2

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Yoḳ elimde bir s̱evâbım yâ ḥabîb-i Kibriyâ
Ben esîr-i ıżṭırâbım yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Bir nigâh iltifâtıŋla göŋül maʻmûr olur
Ḥasretiŋle dil-ẖarâbım yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Eylerim ʻiṣyânımı ʻarż itmege şerm u ḥicâb
Gerçi bî-şerm u ḥicâbım yâ ḥabîb-i Kibriyâ

H̱aḳ-i pâye ben yine benden şikâyet eylerim
Yoḳ günahdan ictinâbım yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Pek yamândır âh luṭfuŋ olmasa ḥâlim yamân
Nâr-ı ʻaşḳıŋla kebâbım yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Ben günahkârım faḳaṭ ḥaḳḳımda luṭfuŋ bî-ḥisâb
Mustaḥaḳ her ʻitâbım yâ ḥabîb-i Kibriyâ

İftiẖârımdır seg-i kûyına ülfet eylemek
Bende-i devlet-nümâyım yâ ḥabîb-i Kibriyâ

İftirâḳıŋ bir ‘azâb-ı cân-ḫırâşımdır benim
Olmasun mesned-i ‘azâbım yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Bu (Emirî) ‘arṣa-i maḥşerde pek mahcûb olur
Olmasun ru’yet-i ḥesâbım yâ ḥabîb-i Kibriyâ

3

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Düşmüşüm ol destgîrem yâ ḥabîb-i Kibriyâ
Bî-kesim zâr u ḥaḳîrem yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Sen büyüklerden büyüksüŋ gerçi ḥâlimde yamân
Ḥâmil-i ḥaramgîrem yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Aġlarım bâb-ı hümâyûnuŋda ey izzu-l umem
Ṣâhib-i ẕenb-i kes̱îrem yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Raḥmet-i iḥsân seniŋdir bende yoḳ rû-yi ricâ
Lâyıḳ-ı nâr-ı sa‘îrem yâ ḥabîb-i Kibriyâ

32b

Âldı eṭrâfım şeb-i ġurbetde deycûr-i ġumûm
Ey benim şems-i münîrim yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Şaḫṣ-ı bî-keseŋ diye taḥḳîr iderler ya beni
Şâkî-i mîr u vezîrem yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Dergâh-ı raḥmet-meâb şânıŋa düşdüm daḫîl
‘Abdınım ‘abd-ı faḳîrem yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Kimse ṣormaz ḥâlimi ey bî-nevâlar melceî
Ol yetimem ki ḥaḳîrem yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Bu ne ni‘metdir Ḫudâ luṭf itdi oldım ümmetiŋ
Gerçi bir ‘âciz -i faḳîrem yâ ḥabîb-i Kibriyâ

Nâmıma artıḳ (Emîrî) söylemek ḥaddim degil
Sîmi sin itdim esîrem yâ ḥabîb-i Kibriyâ

4

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

İmdâd iderse himmet-i Sulṭân-ı Enbiyâ
Ḳalmaz göŋülde Ḥażret-i Sulṭân-ı Enbiyâ

Bâlâ terîn-i ḳıymet-i kevn u mekân olur
Ḳadr-i celîl ḫidmet-i Sulṭân-ı Enbiyâ

Eyler ṣadâḳat-i uġruna cân u cihân fedâ
Dildâre-i muḥabbet Sulṭân-ı Enbiyâ

Biŋ ḥamd u biŋ ṡenâ ola ḫallâḳ-ı a’ẓama
İtmiş bu ‘abdi ümmet-i Sulṭân-ı Enbiyâ

Bir ‘âcizi ider iki dünyâda baḫtiyâr
Bir luṭf ile işâret-i Sulṭân-ı Enbiyâ

Dest-i ümîd-i bî-kesmiŋ mültecâsıdır
Dâmân-ı ḳudsiyet-i Sulṭân-ı Enbiyâ

Bu çâker-i kemîneniŋ ümîdgâhıdır
Dergâh-ı a’ẓamiyet-i Sulṭân-ı Enbiyâ

Yâ Rabbi yetişsün ol dem-i havl-i ‘aẓîmde
İmdâdıma şefâ‘at-ı Sulṭân-ı Enbiyâ

Yoḳdur elimde ẕerrece başḳa ümîdim âh
Ben ḳılmışım deḫâlet-i Sulṭân-ı Enbiyâ

Minnet Ḫudâ-yı ḫâliḳ-i kevn ü mekâna kim
İmdâda geldi nuṣret-i Sulṭân-ı Enbiyâ

Yâ Rab bıraḳma ḥayret içinde bu ʿabdıŋı
Oldım daḫîl-i ġayret -i Sulṭân-ı Enbiyâ

Rûz-i cezâda ḥâlim (Emîrî) yaman olur
Raḥm eylemezse Ḥażret-i Sulṭân-ı Enbiyâ

5

Fâʿilâtün Mefâʿîlün Fâʿilâtün Fâʿilün

Ḫilḳatıŋ zînetidir ḫilḳat-ı maḥbûb-i Ḫudâ
Mihr-i şerminde ider ṭalʿat-ı maḥbûb-ı Ḫudâ

İtdi dâr-ı niʿam feyż-i Ḥudâ dünyâyı
Oldı ʿâlî o ḳadr-i daʿvet-i maḥbûb -i Ḫudâ

33a
Eyleyen ʿâlemi tenvîr degildir meh ü mihr
Virdi âfâḳa żiyâ biʿṣet-i maḥbûb-i Ḫudâ

İttibâʿ eyle o şehrâha ki devlet bulasın
Oldı şehrâh-ı Ḥudâ sünnet-i maḥbûb-i Ḫudâ

Ḳapladı şeş-cihet-i dâʾire-i âfâḳı
Devlet u salṭanat u şevket-i maḥbûb-i Ḫudâ

Fâʾiḳ-i nûr olur ḫaṣlet-i mümtâza ile
Reh-nümâ olsa kim sîret-i maḥbûb-i Ḫudâ

Cümle âmâlim olur dest-i ümîde vâṣıl
İtse bir aṭf-ı naẓar Ḥażret-i maḥbûb-i Ḫudâ

İki dünyâda ḥazîn eylemez inşâallah
Ey (Emîrî) seni de şefḳat u maḥbûb-i Ḫudâ

6

Mefâ'îlün Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün

'İnâyet it bu günahkâra yâ ḥabîb-i Ḫudâ
Mürüvvet it bu nikûnsâra yâ ḥabîb-i Ḫudâ

Şefâ'at eyleyecek âh başḳa kimsem yoḳ
Olursa senden olur çâre yâ ḥabîb-i Ḫudâ

Gelüb ḥużur-ı celîle ne yüzle yalvarayım
O rütbe oldı yüzüm ḳara yâ ḥabîb-i Ḫudâ

Ġurur u ḥırṣ u riyâdır ḳarîn-i ḫüsrânım
Benim o muznib-i bî-çâre yâ ḥabîb-i Ḫudâ

Kemâl-i ye's ile maḥşerde itmesün teşkîl
İki gözüm iki żâre yâ ḥabîb-i Ḫudâ

Egerçi mücrimem ammâ kemîne ümmetiŋim
Ḳoma mükedder ü âvâre yâ ḥabîb-i Ḫudâ

Deriŋ de 'abdi siyah-rûdur olmasun mulḥaḳ
(Emîrî) zümre-i aġyâra yâ ḥabîb-i Ḫudâ

7

Mefâ'îlün Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün

Virir zemîn ile eflâke fer ḥabîb-i Ḫudâ
Kunûz-ı ḫilḳate yektâ gevher ḥabîb-i Ḫudâ

O nûr-u a‘ẓam bâlâ-yı kûn fekândır ider
Ḥadîḳa-i melekûte sefer-i ḥabîb-i H̱udâ

Fürüġ-i ṭal‘at û nûr-i kemâl ile olmuş
Sipehre raḥmet-i şems u ḳamer ḥabîb-i H̱udâ

O şehsuvâra cihân-tenkdir iderse nola
Mesîre-i ceberrûta gezer ḥabîb-i H̱udâ

Fedâ ola yoluna naḳd-i cânım olmuşdur
Cemî‘-i ümmete nûr-i baṣar-ı ḥabîb-i H̱udâ

Ḥabîb-i a‘ẓamdır Kibriyâ-yı ẕû-l ‘arşıŋ
İder ‘avâlîmi hep şu‘le ver ḥabîb-i H̱udâ

33b
(Emîrî) Mihr-i münîr-i cihâna ‘izzet olur
İderse ḳalb-i ḥâzîne naẓar ḥabîb-i H̱udâ

8
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Mekân-ı faẖr-i ‘âlemdir diyâr-ı Yes̱rib u Beṭḥa
Olur girûbân-ı ẖidmet-güẕâr Yes̱rib u Beṭḥa

Bütün envâr-ı raḥmet neşr ider âfâḳ u aḳṭara
Bahâr-ı Yes̱rib u Beṭḥa nehâr-ı Yes̱rib u Beṭḥa

Cihâne yaġdırır bu-yi laṭîf cennet-i firdevsi
Yemîn-i Yes̱rib u Beṭḥa yesâr-ı Yes̱rib u Beṭḥa

Belâġat mülkiniŋ bir selsebîl ‘âlem iḥyâsı
Kelâmıŋdır seniŋ ey iftiẖâr-ı Yes̱rib u Beṭḥa

O ṣaḥrâlar şeref bulmuş mübârek ẖâk-ı pâyiŋle
Gözümde mûtenâ olmuş ġubâr-ı Yes̱rib u Beṭḥa

Ḫirâmân olmadıġıŋ yerlerdir ey şâhin-şeh-i raḥmet
Bütün dünyâya faẖr eyler civâr-ı Yes̱rib u Beṭḥa

Ġubârından (Emîrî) kehl ider eflâkyân-ı tertîb
Vücûdum olsa ẖâk-ı reh-güzâr-ı Yes̱rib u Beṭḥa

9

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fâ‘ilâtün

Kerem ḳıl ey şeh-ı raḥmens̱âr-ı Yes̱rib u Beṭḥa
Emân ey pâdişâh-ı nâmdâr-ı Yes̱rib u Beṭḥa

Nübüvvet baġınıŋ şâhâne bir vird-i müdarâsı
Cemâliŋde seniŋ ey şehriyâr-ı Yes̱rib u Beṭḥa

Risâlet kenziniŋ bir güher-i raẖşân-ı yektâsı
Vücûduŋdur seniŋ ey tâcdâr-ı Yes̱rib u Beṭḥa

Saŋa mevlüddir Mekke anıŋçün ânda olmuşdur
Ḥarîm-i Kâ‘be-i perverdigâr-ı Yes̱rib u Beṭḥa

O vechi ve’d-duhaya ol sünbülü vel-leyle maẓhardır
Musâvât üzredir leyl ü nehâr-ı Yes̱rib u Beṭḥa

Birinde Kâ‘be-i Mevlâ birinde ravża-i Ṭaha
Neẓîr-i cennet-i a‘lâ diyâr-ı Yes̱rib u Beṭḥa

(Emîrî) Pây-mâl ẖâk-ı edbâr-ı sefâhatdır
Yetişe imdâdına ey şehsuvâr-ı Yes̱rib u Beṭḥa

10

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Seniŋ ism-i şerîfiŋ oldı ey nûr-i Ḥudâ Ṭaha
Olur evrâd-ı pâkın ‘âşıḳân-ı ṣubḥ u mesâ Ṭaha

Nola bende murad-ḫâh olsam ol ism-i mübârekle
Ḫaṭâ itdi saŋa ẕât-ı celîl-i Kibriyâ Ṭaha

Günahkârım siyah-rûyum olur ḥâlim perişân âh
İki dünyâda olmazsa benim-çün reh-nümâ Ṭaha

34a

Bütün evrâd u eẕkârıŋda ẕikr it nâm-ı Ṭâhâyı
Olur maḳûl-ı Mevlâ olsa encâm-ı du‘â Ṭaha

Mu‘allâ mevḳi‘-i ser-nâme-i fermân-ı ḳurbiyet
Şefî‘-i muṭlaḳ hengâme-i rûz-i cezâ Ṭaha

Kitâb-ı münzel-i Mevlâ olan Ḳur’an-i a‘ẓamda
Yazılmış ism-i pâkıŋ ey Resûl-i Kibriyâ Ṭaha

(Emîrî) niŋ zamân hevl-ivâveylâ-i maḥşerde
Yetişe imdâdına ya miġfer-i kevneyn ya Ṭaha

11

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Ey ezel sulṭânı sensiŋ ey şeh-i kevneyn yâ Ṭaha
Ebed burhânı sensiŋ yâ ḥabîb-i Kibriyâ yâ Ṭaha

Yazılmış ḫâme-i ḳudretle nâmıŋ arş-ı a‘ẓamda
Muḥammed Aḥmed ü Muḥammed ü Emîn ü Muṣṭafa Ṭaha

Risâlet kâinatında ẖaṭîb-i minber-i ḳudret
Nübüvvet taẖtgâhında şehin-şâh-ı beḳâ Ṭaha

Olur ebrâr-i ḥaḳḳıŋ dîde-i ḥaḳbîn cennetde
‘Âyân Ṭaha nihân Ṭaha ẖabân Ṭaha semâ Ṭaha

Eger eflâke baḳsam vechiŋi iẓhâr ider ẖûrşîd
Eger Ḳur’anı açsam çeşme baẖş eyler cilâ Ṭaha

Necât-i ümmet-i sermed ḥayât-i millet-i emced
Ḥabîb-i müste‘ân Ṭaha ṭabîb-i mâsivâ Ṭaha

(Emîrî) ümmetiŋdir ġarḳ-i deycûr-i günâh olmuş
Yetişe lüṭf u ‘inâyet ile ey şems-i ḍûḥâ Ṭaha

12

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

Ey münteẖab-i silsile-i Âdem ü Ḥavvâ
Sensiŋ ṭaleb-i silsile-i Âdem ü Ḥavvâ

Hep bir yere gelse bir ufaḳ mûyıŋa deġmez
Sîm ü zeheb-i silsile-i Âdem ü Ḥavvâ

Gülzâr-ı cihân oldı cemâliŋle müzeyyen
Ey ġonca-i leb-i silsile-i Âdem ü Ḥavvâ

Sulṭân-ı serâperde-i eyvân-ı risâlet
Ḳuds-i ḥasb-i silsile-i Âdem ü Ḥavvâ

Faẖr u şeref-i ‘an‘ane-i Hâşim ü ‘Adnân
Yektâ neseb-i silsile-i Âdem ü Ḥavvâ

Burhân-ı ezel feyż-i ebed mefḫar-ı keyneyn
'Âl-i laḳab-ı silsile-i Âdem ü Ḥavvâ

Ümîd ider imdâdı yine senden (Emîrî)
Ey münteḫab-ı silsile-i Âdem ü Ḥavvâ

34b

13

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Ey şeh-neseb-i silsile-i Âdem ü Ḥavvâ
Olduŋ sebeb-i silsile-i Âdem ü Ḥavvâ

Eyler seni inṣâf iderek ṣıdḳ ile iḳrâr
Ehl-i edeb-i silsile-i Âdem ü Ḥavvâ

Ḳurtar beni deycûr-i elemnâk-i hedâdan
Ey şem'-i şeb-i silsile-i Âdem ü Ḥavvâ

Şâyestedir olsa baŋa ma'ṭûf ser-â-ser
Ḫışm u ġażab-ı silsile-i Âdem ü Ḥavvâ

Gûyâ ki bütün eyledi çeşmimde [terâkim]
Renc ü ta'b-ı silsile-i Âdem ü Ḥavvâ

(………) ile mehcûr ebed oldı göŋülden
Şevḳ ü [ṭerab]-ı silsile-i Âdem ü Ḥavvâ

Faḫr eyler o sulṭân nubuvvetle (Emîrî)
Fars u 'Arab silsile-i Âdem ü Ḥavvâ

14

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Naṣıl olmaz vücûduŋ kâʼinâta maḳṣad-ı aḳṣâ
Ẓuhûruŋdan ẓuhûra geldi nesl-i Âdem ü Ḥavvâ

Cihân başdan başa fânî seniŋ bâḳîligiŋ bâḳî
Ḳadem-i ʻaşḳıŋla ḳâʼimdir bekâ (……….) şevḳ ârâ

Cihân bir mekteb-i ḳadr-i beşer eṭfâl-i bî-ḳudret
Sen oldıŋ ey şeh-i raḥmet aŋâ üstâd-ı bî-hemtâ

Seniŋ nûr-i cemâliŋ ʻaşḳı hep böyle olmuşdur
Ezel âbesten ḫilḳat-ı ebed âyîne-i eşyâ

(…………) oldı nûr-i eḳdasıŋdan Ḥażret-i İdrîs
Mübeccel oldı feyżiŋle necibullah yem-i peydâ

Ḫalâs oldı seniŋ nûruŋ ile âteşden İbraḥîm
Seniŋ feyżinle buldu ḳurb-ı vâlâ Hacer ü Sârâ

Kerem ḳıl yâ şefîʻ-el müznibîn ey Aḥmed-i Maḥmûd
Feżâ-yı rûz-i maḥşerde (Emîrî) olmasuŋ rüsvâ

15

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Göŋül bir dilberiŋ ʻaşḳıyla olmuş vâle u şeydâ
O dilber ʻaşḳına ḫalḳ oldı hep dünyâ u mâ-fî-hâ

Risâlet taḫtınıŋ şahı ḥaḳîḳat burcunuŋ mâhı
Nübüvvet pâdişâhı âfitâb mevci mâ evḥâ

Ḥabîb-i ḥaḳ Muḥammed ibn-i ‘Abdullah Ebu-l Ḳâsım
Ṭabîb-i derd-i muṭlaḳ melce-i kevneyn Ebu-l Zehrâ

Şehin-şâh-ı (…………) sıŋ ḥabîbullah-ı yektâsıŋ
Seniŋ nûruŋdan olmuşdur zemîn ü âsumân peydâ

Seniŋ müştâḳ-ı ẕâtıŋdır ṣafî u âṣefî
Seniŋ muḥtâc-ı bâbıŋdır velî u vâlî u vâlâ

Fem-i raḥmet-feşânıŋ maṭla‘-ı elṭâfı bî-ta‘dâd
Kef-i deryâ nis̱ârıŋ menba‘-ı en‘âm-ı lâ-yuḥṣâ

35a
(Emîrî) cur‘a-i ‘aşḳıŋla mest bî-şu‘ûr olmuş
Ânı ‘afv it ḳuṣuru çoḳdur ey şâhin-şeh-i yektâ

35b

ĠAZALİYÂT

1

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Nâdiru-l ems̱âl olur ma‘ṣûm olursa dil-rubâ
Ḥaḳḳa-yi gevher gibi mektûm olursa dil-rubâ

Ṣorma artıḳ ferṭ-i telzîz-i dimâġ-ı ‘âşıḳı
Nerm u şirîn râḥatu-l ḫulḳûm olursa dil-rubâ

Böyle bir bed-baḫtıŋ istiḳbâli aġlar ḥâline
Ẕillet-i aḫlâḳ ile mezmûm olursa dil-rubâ

Ḫâliḳıŋ iḥsânına küfrân-ı ni‘met itmedir
Hem bigâne-yi meş’ûm olursa dil-rubâ

Şâd olan bir ânına cân u cihân olsun fedâ
‘Âşıḳından ġayrına (……….) olursa dil-rubâ

Sa‘y ider ilm u kemâle fırṣatı ḫavf eylemez
A‘fal-ı ḫubânı mülk-i Rûm olursa dil-rubâ

Ey (Emîrî) itmez âṣâr-ı vefâdan inḥirâf
‘Irḳ u nesli ṭâhir ü tâbân olursa dil-rubâ

2

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

[Ṣabâb]-ı cevher efrûz-ı sırra iklîl ider ṣahbâ
Meger meyḫânede bir bezm-i cem teşkîl ider ṣahbâ

Dem-i ‘işret niyâz-ı vaṣlına hengâm fırṣatdır
Mizâc-ı nev-cihân serkeş-i fa‘dîl ider ṣahbâ

Leyâl-i ġamda nûr-i şu‘le baḫş fikr-i rindandır
Yed-i sâḳîde gûyâ sâġar-i ḳandîl ider ṣahbâ

Ḫaṭâdır ülfet-i rûşen-dilân âlûde meşreble
Mülevven câm içinde rengini tebdîl ider ṣahbâ

Virir eṭvârına merd o biŋ revnaḳ-ı diger
Fenâ ta‘bîr ile bir ṭiynet-i terzîl ider ṣahbâ

Olur eṣḥâb-ı şermiŋ şafak burka‘ bir endâzı
Merâm-ı mużmarıŋ iẓhârını teshîl ider ṣahbâ

Ṣafâ-yı sezâ-yi itmeme (Emîrî) şer olur âlet
Ki vuṣlat meḥallinde ḫidmet-i tekmîl ider ṣahbâ

3

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

O dem ki dilber-i meclisde gök ḳandîl ider ṣahbâ
Gözünde ‘âşıḳıŋ her câmı bir iklîl ider ṣahbâ

Nedir bu zâde-i engûr zîbâda olan te’s̱îr
Küşâd-ı bâb-ı vaṣlı dilber-i teshîl ider ṣahbâ

Beni hem-cins ile ṣufûḳ rûşen-dil-i muzdâd
Ki mecz-i âb olunca rengini ta‘dîl ider ṣahbâ

36a
Şarâb-ı ‘işret-i âbâdında bir renk-i metânet yoḳ
Meseretden melâle keyfini taẖvîl ider ṣahbâ

Bahâr oldı o cânan ‘azm idince ‘izz ü devletle
Çemende cem gibi bir salṭanat teşkîl ider ṣahbâ

Eger mümkin olursa ‘âşıḳ u ma‘şûḳ cem‘ olmaḳ
Ḥuṣûl-i maḳṣad müzmerlerin ta‘cîl ider ṣahbâ

(Emîrî) kes̱ret-i şarâbında vardır çoḳ meżerretler
Şu‘ûr u ‘aḳlını şâribleriŋ taḳlîl ider ṣahbâ

4

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Getirir muġbeçeniŋ ḥüsnüne zînet-i ṣahbâ
Dil-i rindâne urur şu‘le-i âfet-i ṣahbâ

‘İşret-i sâde rûḥan fırṣatıdır rindânıŋ
Oldı miftâḥ-ı derḥâne-i vuṣlat-ı ṣahbâ

Şişede ‘arż-ı cemâl itmede manend-i perî
Ebru-yı ṭarab meclis-i ‘işret ṣahbâ

Ḫânümân-ı vera ateş urur rey zâhid
İtse ol dilber-i nâzende ‘inâyet ṣahbâ

Rengi ṣâf olsa daḫî ġazza-i san‘atzâdır
Baḫş ider ‘ârıż-ı cânana hazret-i ṣahbâ

Cem-i ḫayâl içindedir kendini her rind-i zamân
Oluyor çünki cenâb-ı ceme nisbet-i ṣahbâ

Ḳaldı meyḫâne hestîde (Emîrî) ḥayrân
Viriyor zevḳ-i maḳâmında ḳudûret-i ṣahbâ

5

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Getirir şarâbına fikr u feṣâḥat ṣahbâ
İder îcâd-ı cihânda ne rezâlet ṣahbâ

Bâdeniŋ ṣanma yüzünde görünüyor şekl-i ḥayâl
Ḥâl-i mestâne açar dîde-i ‘ibret ṣahbâ

Katı meyl eyleyeŋ oldı kemâl-ı nâḳıṣ
Hiç nûş eylemez erbâb-ı baṣîret ṣahbâ

Zevḳ u neş’e ṣanur ol ṭavr-ı ġarâbet es̱eri
Merd-i bed aṣlâ virir cennet u ġaliẓat ṣahbâ

İtilâ-yı ebedî ḳorḳusu bir dâhiyedir
Virse de ş̂ârine zevḳ-iu muvaḳḳat ṣahbâ

Zevḳiŋ encâmı ider âdemi dil-bende-i ġam
Ḫabdan ṣoŋra virir meste ḥarâret ṣahbâ

Ne ḳadar debdebe-i pîrâ-yı sefâ olsa daḫî
Ġâyetinde getirir meste nedâmet ṣahbâ

Neşve-i câm-ı elest itdi (Emîrî) seni mest
Saŋa meyḫâne-i hestîde ne ḥâcet ṣahbâ

6

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Reng-i ḥüsn-i yâre vird-i gülistân olsun fedâ
Bû-yi zülfe sünbül nükhet-feşân olsun fedâ

36b

Sen ṣallandıkca fedâ-yı rûḥ ider ʻâşıḳlarıŋ
Tek ṣalış rûḥ-ı revân-ı ʻâşıḳan olsun fedâ

Ṭaşa çaldıŋ göŋlümü ey dilber-i gerdûn küşâd
Uġruna [âyîneniŋ âyînedân] olsun fedâ

Burc-i tende dil ki gevher pâre-i nadîdedir
Bir nigâh şuḫuŋa bî-imtinân olsun fedâ

Var iken feyż-i lebiŋ müstaġni-i meyḫâneyim
Neş'e-i lâl-i şarâb erġuvân olsun fedâ

Ġamze-i şehbâzınıŋ ḳurbânı olsun murġ-i dil
Cevher-i pehlusuna genc-i nihân olsun fedâ

Ey (Emîrî) bir melek ḫaṣlet civân nâzenîn
Bir tebessümle nigâh eylerse cân olsun fedâ

7

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Melege ẖidmet eyleyen insana cân olsun fedâ
Öyle ḳudsî melege ten perverân olsun fedâ

Çoḳ mu ḳurbân itmek ehl-i himmete ten-i perveri
Öyle ‘âlî bir humâya istiẖvân olsun fedâ

Rûḥ-i ‘âlemdir fedâkârâne ẖidmet eyleyen
Böyle rûḥ-i ‘âleme rûḥ-i revân olsun fedâ

Gerçi emeli bir âvuç ẖâk oldı ehl-i himmetiŋ
Bir âvuç bir öyle ẖâke ẖâkdan olsun fedâ

Ya ‘anân mâni‘ ise neşv ü nemâ-yı bâġ içün
Bâġ-i müsteṣna yetişsün bâġ-bân olsun fedâ

Keṣret-i gül mâni‘-i peydâ ise bir şeh-güle
Öyle şeh-gül uġrına gülistân olsun fedâ

Varıŋı ṣarf it (Emîrî) yâr-ı tesẖîr itmege
Bir ḳazancıŋ uġrına yüz biŋ zîyan olsun fedâ

8

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Cevher-i cân olan gencine-i cânâna fedâ
Neye mâlik isem olsun o şeh-i câna fedâ

Cân-ı şîrînimiŋ olsun bu âḥ-ı giryeleri
Bir şeker ẖandelib dilber-i ẖandâna fedâ

Yandıġım ʻaşḳa pâyân dilbere itme naṣîb
Şemʻ-i sûzâna ider kendini pervâne fedâ

Âldı benden dilimi ḫande-i birer bî-yâr
Bir gülüm var idi itdim o gülistâna fedâ

Cebr ile ḳahr ile ʻişve ile âlırlar senden
İtmesen ister iseŋ cân-ı civânâna fedâ

Nice yıllıḳ o çekmez elem ü derd firâḳ
Bir dem-i vuṣlat-ı dildâr suḫandâna fedâ

Ey (Emîrî) bu mudur ʻâşıḳ içün resm-i vefâ
İtmediŋ cânıŋı bir dilber-i fettâna fedâ

9

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Cevher-i cânım ola ru'yet-i rindâna fedâ
Ḫande-i laʻline biŋ gevher-i dürdâne fedâ

37a

Şems-i berḳ-i efsar gerduniŋ ola şaʻşaʻsı
Sendeki bâriḳa-i gerdun-i raḫşâna fedâ

Oldı cân u dil u ten renç-u melâle maṣraf
Eyledim mâmalikim bir iki yârâna fedâ

Nerde cemʻiyet-i dilzede ṣafâ-yı ḫâṭır
Oldılar cümlesi kisve-yi perişâne fedâ

Şâneler ḥaşre ḳadar böyle olurlar dil-çâk
Zülfünüŋ bir telini eyledi bir şâne fedâ

Ġâze-i ḥüsn bütân ḫûn-i dil-i müştâḳân
Naẓarıma ḥimmetiŋden dökülen ḳana fedâ

Ey (Emîrî) aradım senden fużûli gibi çıḳ
Diliŋi dilbere ḳıl cânıŋı cânâna fedâ

10

Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün

Câmiʿ-i vaḥdetde ehl-i ʿaşḳa itdim iktidâ
Ehl-i kes̱ret cemʿa oldım anuŋçun müḳtedâ

Çeşmim olmuş yâre nâẓar ḳalbim olmuş nûra ġarḳ
Çeşm ile ḳalbimde var nûr-i Ḫudâ feyż-i Hudâ

İşte ḥüsnüŋ işte cilveŋ işte nâz u ṣoḥbetiŋ
Dilber-i nâzik edâsıŋ dilber-i nâzik edâ

Ol yetim-i bî-kes ye’sim baŋa tâ ṭıfıl iken
Dâye-i endûhuŋ âġuşunda ġam oldı ġıdâ

Ben miyim mecnûn u ferhâd-ı cihân-ı miḥnetiŋ
Kûh-i ṣaḥrâ-yı belâdan olmadım bir gün cüdâ

Virseler dünyâyı aç gözli olan ṭoymaz yine
Herkese dest-i temennâ-yı küşâd eyler gedâ

Âlmadım gitdi (Emîrî) bir cevâb-ı teselliyat
Eyledim tâ ʿâlem-i bâlâya dek refʿ-i nidâ

11

Müstefilün Müstefilün Müstefilün Müstefilün

Ey büt-i nâzik edâ olsun saŋa cânım fedâ
Cân-ı fedâ itmekle çünki senden olmam ben cüdâ

Ḥaḳdan istimdâd ider vaḳt-i ḫâṭırda teskirân
Yalvarır baḥrıŋ hücumundan Ḫudâya nâḫudâ

Gerçi pinhânsıŋ ilâhî nereye eylersem naẓar
Ẓâhir olmuş çeşm-i istibṣâra senden mâ ʿadâ

Eyledi aġâz naʿme-i bülbülân bir demde kim
Sâmiʿamdir ḳalmamışdır ḳudret-i gûş-i ṣedâ

Sâlik olmaz bünye-i ʿilm u kemâle câhilân
Bir ṣabî ten-perver olmaz olsa mahrûm-i ġıdâ

Sende ẓâḥirdir (Emîrî) sırr-ı Mevlâna-yı ʿaşḳ
Meşrebiŋ âyînesinde berḳ urur feyż-i Ḫudâ

12

Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün

Olursa cephesinde ol bütüŋ çin-i ġażab peydâ
Olur ʿuşâḳınıŋ cisminde mevc-i tâb u teb peydâ

37b

Meger kim ʿarż-ḥâl itsün o yâre ṣûret-i ḥâlim
Olur bezm-i ḥâlinde suḫan-ı pinḥân-ı edeb peydâ

Hüner kesb-i rıżâ-yı ḥaḳdadır esbâba ḥâcet yoḳ
Müsebbib eylese imdâd olur yüz biŋ sebeb peydâ

Yine bir ẖaṣm-ı ʻifrite dûçâr olmaḳ muḥaḳḳaḳdır
Ne rütbe olsa bir âdem ʻafîf ü ẕû-ḥisab peydâ

Kelîm-i ḥaḳ iken Mûsâ muʻârız oldı bir Firʻavn
Cenâb-ı Aḥmed-i muẖtâra oldı bu leheb peydâ

Ben ol merd-i metinem zevḳ-i vuṣlat-ı arzû itmem
Olursa ẖalvetimde her gice bint-i ʻineb peydâ

Emîr olmaḳ muḳarrerdir (Emîrî) şâʻirân üzre
Olunca ben gibi bir şâʻir-i ṣâhib-i nesib peydâ

Tevekkül ehliniŋ olmaz dilinde bir ṭaleb peydâ
Bilir kim vâṣıl-ı maḳṣûd olur olsa sebeb peydâ

Viren ḥaḳdır Alan ḥaḳdır bilir erbâb-ı istiʻdâd
Murada irse ḥaḳḳa şükr ider itmez ṭarab peydâ

Ẓuhûr itmez kelâm-ı ḳıymet efzâ her ṭabîʻatdan
Olur mı her ṣadfede hicdir münteẖab peydâ

Aceb teʼs̱îri var baẖt-ı siyahıŋ ehl-i ḥirmâne
Çerâġın yoḳsa da gündüz olur zemînde şeb peydâ

Ḥaḳiki ẖidmet-i mülk eyleyen aṣlâ futûr itmez
Ne rütbe olsa da ʻazminde âs̱âr ṭarab peydâ

İzâle eyledikce saʻy u ġayretle faẖr eyler
Reh azminde olsa kes̱ret-i renc u kerb peydâ

(Emîrî) var mıdır bî-ẖaber olan bed-baẖta bir nefʻî
Eger kim eylese Ḳârûn ḳadar sîm u zeheb peydâ

13

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Lebiŋ hicri ile sırr-ı hadimü’l - lezẕât olur peydâ
Rûḥuŋ yâdıyla fikr-i fâsidu-n niyât olur peydâ

Dil-birûḥ levḥ-i sineden ‘aşḳıŋla gûyâdır
Ṣanursıŋ ṣûret-i dîvârdan eṣvât olur peydâ

Ḳabûl-i meskenet itmez ṣedef-i ‘izzet ü iclâl
Güzergâhında şâhıŋ ḥaşmet u dârân olur peydâ

Tecellâ-yı cemâl-ı yâre oldıḳca göŋül maẓhar
Kelîm-i ḥasrete gûyâ dem-i mîḳâd olur peydâ

Niyâz ittikce bûs-i la‘l-ı cân-baẖşıŋ dil-zârem
Ḥasrla her ṭarafından ṣayha-i heyhât olur peydâ

Ṣıfatımız kefe-i mîzân dehre şân u a‘lâsı
Cihânda gâh olur ki öyle ‘âlî ẕât olur peydâ

Beḳâ-yı nâmıma yâdı olur ‘ademi ile fânî
İki nety ictimâ‘ itdikde bir iṡbât olur peydâ

38a

Nigâh fitnesinden günde yüz ġâẕât olur peydâ
Şikenc-i ṭurrasından şebde biŋ âfât olur peydâ

O ‘âşıḳ kim ḥayâl-i gerdunuŋla terk-i cân eyler
Mezâr-ı ṭopraġında cevher-i mirât olur peydâ

Ḥazr ḳıl ey felek kim intiḳâm ‘âşıḳ-ı zârî
Olur bir gün ki senden aẖz iden bir ẕât olur peydâ

Ledüniyyât-ı her bir ġaye-i menfi ü müs̱biden
Vücûd-ı Ḥażret-i Ẕü-lḳarrine is̱bât olur peydâ

Kemâl-ı zînet maẓrûf-i dâ'im ẓarf ider iẓhâr
Ma'ân-i naḳşana elfâẓdan mirât olur peydâ

'Adâlet şu'lesinde bî-nevâlar gösterir güzîn
İçinde mihr-i tâbân nûrunuŋ ẕerrât olur peydâ

(Emîrî) şems-i ṭab'ım şâ'irânı bî-ḳarâr itmesin
Güneş ṭoġduḳda zîbâ cünbüş-i ẕerrât olur peydâ

14

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

İlahi ḳudretinle nûr ider şems ü ḳamer peydâ
O şîrîn lezzet-i ṭopraḳda eyler şeker peydâ

İlahi ḳudretiŋle ẕirve-i kühsâr senginde
Olur bî-cûybâr u bâġ-bân-ı 'âl-i şecer peydâ

Bu 'ibret-ẖâne-i hesti bütün lebrîz-i ḳudretdir
Ṭuyur bezm ider baṭınında sengin beyżâlar peydâ

Cihânda bir kimisi ḥüsne kimi ḳubḥa mâ'ildir
Efâ'-i zevn itmişdir dime şem-i ẖâṭır peydâ

Ümîdiŋ kesme mevlâdan şeb-i ṭarîḳ muḥânnetdir
Ḫudâ ẓulmet içinde gâh olur ki nûr ider peydâ

Mulâyim şaẖṣa pek aldanma ḳalbini yoḳla ḳâsidir
Derununda turâb bezm dil eylemez ceḥr peydâ

Ne ḥikmetdir (Emîrî) gerçi bir ney-i pâredir ḫâme
Olur şaḳ-ı ġamından bî-nihâyet nükteler peydâ

15

Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün

S̱ebât-ı ʿaẓîm ile ḥaḳdan saŋa imdâd olur peydâ
Kemâl-ı saʿy ile âdemde istiʿdâd olur peydâ

Tevaffuḳla teḫâlüf iḳtiża-yi vaḳte tâbiʿdir
Zamân ḥükm eylese (………) imdâd olur peydâ

Yutub berbâd ider kişveri bir fitne-i nâcîz
Şererden ansızın bir ateş-i veḳâd olur peydâ

Cefâ-yi rûzgâra uġrayan eks̱er eʿâlidir.
Ṣal üstünde ṣaḥrâdan ziyâde bâd olur peydâ

Meʿârif ehli olmaz nâ-becâ taʿrîfden sâlim
Kemâlin kes̱retinden kes̱ret-i ḫusâd olur peydâ

Ḳabûl-i ḥaḳda iẓhâr-ı teʿannüd iblîs-i şaḫṣa
Ḍelâletde tabiʿ-i meslek muʿtâd olur peydâ

38b
(Emîrî) kesb ider ḥüsn-i suhûlet hüzn-i himmetle
Nice maṭlab ki taḥṣilinde istibʿâd olur peydâ

16

Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün

Sakın bir kimseden ẓan eyleme imdâd olur peydâ
Saŋa ancaḳ yine senden olursa dâd olur peydâ

Lisân derd-i derune tercümân olmaḳda ʻâcizdir
Sükûtundan taḥammül ehliniŋ feryâd olur peydâ

Teferrüd maṣdar-ı ġaflet olur baḥs̱-ı tenâhide
Müsellemdir cihânda ferdûn efrad olur peydâ

Kitâb-ı ser ḥikmetdir cihân erbâb-ı ʻirfâna
Ki her bir noḳṭasından maʻna-yı irşâd olur peydâ

Baṣîret dûrbîn olsun da keşf-i ḳudretullah
[Nażl]bân çeşmiŋe ḳurbiyyet ibʻâd olur peydâ

Bu ʻâlem bir muʻammâ-yı ġarâbet intimâdır kim
Düşündükce anıŋ ẖâlinde istibʻâd olur peydâ

Degil ḳâdir (Emîrî) maḥviyetle ḥürriyet tabʻıŋ
Biliyorken bir söze ʻâlemde biŋ neḳḳâd olur peydâ

17

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Ne derd-i ʻaşḳ-ı tersîm itmege Behzâd olur peydâ
Ne kehsâr-ı ġam-ı ḳalʻı itmege Ferhat olur peydâ

Ṣafâ -yı ʻâlemi eyler ḳudûret ansızın taʻḳîb
Hava sâkin iken bir de görürsüŋ bâd olur peydâ

Degil her ṭâlib-i maʻnâya istiʻdâd-ı pîveste
Tecelli-yi mektebde biŋde bir üstâd olur peydâ

Eger kesb-i reşâda ʻunṣuruŋda varsa istiʻdâd
Reh-ġaramıŋda yüz biŋ ṣâhib-i irşâd olur peydâ

Eger âyîne-i şeffâf olsa lâbud ‘aks ider ṣûret
Çalış himmetle sen elbetde isti‘dâd olur peydâ

Ḳabûl-i intiḳâl itmez meziyyet ẕâta ‘âiddir
Hünerver bir pederden bî-hüner evlâd olur peydâ

Cihân ḫalḳındaki ‘âcizligi bundan ḳıyâs eyle
Sen istimdâd iderken senden istimdâd olur peydâ

Benim tâ ‘unṣurumda (………..) şu‘le-i ḥikmet
Ḫayâlimde anınçün berḳ-i ateş-ẕât olur peydâ

Degil vas‘-i beşerde ey (Emîrî) sendeki himmet
Saŋa eṭrâf nâ-mâ’muldan imdâd olur peydâ

18

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Cihânda ḥaḳḳı şekl ḥallî gâh olur esrâr olur peydâ
Muhibb-i ṣâdıḳaŋndan meslek-i aġyâr olur peydâ

39a
Geçüb birden egerimde ararsam durr-i maḳṣûdî
Reh-i ‘azminde deryâ üzre bir divâr olur peydâ

Cihândır ma‘den-i imkân gelir bir vaḳt-ı fırṣat kim
Kef-i ümîd içinde gevher-i şehvâr olur peydâ

Hüner taḥṣîline sa‘y itmeyenler müstefîd olmaz
Çalış bir kere kesbe ṣoŋra andan kâr olur peydâ

Eger feyż-i fażla bir nigâh itsem o ‘isî-dem
Dehân-ı ṣûret dîvârdan güftâr olur peydâ

Latîf i-l ḥalḳ olan dilber iderse su-i ḥalḳ iẓhâr
O rengîn ġoncaya benzer ki andan ḫâr olur peydâ

(Emîrî) leb ḥamûş ḥayretim dünyâda ben ammâ
Ḳalmadın dâva-yı tenẓîrde eş'âr olur peydâ

19

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Dime ol yârdan evvel niçün aġyâr olur peydâ
Naẓar ḳıl baġa kim gülden muḳaddem ḫâr olur peydâ

Ḫalâṣ olsun naṣıl dâġ olmadan sine-i 'âşıḳ
O şuḫuŋ kemer zentinde dügme-i zertâr olur peydâ

Dil bî-rûḥ levḥ-i sinede 'aşḳıŋla gûyâdır
Ṣanursın ṣûret-i mirâtden güftâr olur peydâ

Gelir bir gün ki 'avn-i ḥaḳ ile deryâ-yı maṭlabda
Teḫarri itdigim lû'lû-yi ḳıymetdâr olur peydâ

Dil berrâḳ-ı semt-i şehvete sevḳ itme ey 'âşıḳ
Yazıḳ ol nûrdan âyînede jengâr olur peydâ

Çıkma ḥüsn-i niyyetden ümîdiŋ kesme mevlâdan
Göŋül ta'mirine elbetde bir mi'mâr olur peydâ

İder bîcâ (Emîrî) bî-eṣerler da'va-yı 'irfân
Ḥaḳîḳî 'ârifândan dâ'imâ âṣâr olur peydâ

20

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

O dilberden ki 'uşşâḳa nigâh nâz olur peydâ
Tekellümden müberrâ guft-gû-yı râz olur peydâ

Döner ‘aksi ruẖından her ḳadeḥ bir nûr-i şefâfa
Şu bezm-i meyde kim ol dilber –i ṭannâz olur peydâ

O çeşm-i ḥaşme ḳarşı ṣorma aḥvâl dil-zâre
Nolur ḥâli o mürġüŋ kim yanında bâz olur peydâ

O yâr-ı dilkeşi tenhâda görmek ġayrı ḳâbildir
Yanında her zamân bir ḥâsıd-ı ġammâz olur peydâ

O ‘âşıḳ kim ṣafâ-yı ‘aşḳına şehvet ḳarışdırmaz
Felâket-ẖâne-i maḥşerde de ser-bâz olur peydâ

Bulur sûz-i ḥayâtım (…….) bir âhla encâm
Yanarsa nâre pervâz-ı ḥazîn avâz olur peydâ

39b
‘Aḳîm bir pîre-zen oldı (Emîrî) mâder-i dünyâ
Neẓîriŋ ṣânem artıḳ ş‘ir-i mümtâz olur peydâ

21

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Göŋülde ẖûnfeşândır yâre ammâ tîr-i nâ-peydâ
Aceb kim hem ẖuduŋ endâzu hem naẖcîr nâ-peydâ

Göŋül bende olmaya ḥâżırdır ammâ bulmuyor bir zülf
Mehyâ merd-i dîvâne faḳaṭ zencîr nâ-peydâ

Mehiyyâ câm-ı mey ammâ ki yoḳdur bir sâḳî gül-rû
Revâ ḥâżır ṭabîb-i ṣâ’ibu-t tedbîr nâ-peydâ

Girinbâŋ çâk iderken mihr ü mâhı pençe-i âhım
Dil-i sengîn dilberde olur te’ṣîr nâ-peydâ

İder ‘uşşâḳ-ı fikr-i ġamze-i yâr nihân-küşte
Ḳatîlân ẓâhir ammâ ḳâtil u şemşîr nâ-peydâ

Beni bir nâzenîn maġlûb-i ‘aşḳ itmese ḥaḳiḳatde
Egerçi gerdanımda ẓâhiren zencîr nâ-peydâ

(Emîrî) pesende nûr-i feyż-i isti‘dâd ẓâhirdir
Faḳaṭ irşâd içün hemtemenna bir pîr nâ-peydâ

22

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Riyâ erbâb-ı naṣiḥatden dile te’s̱îr nâ-peydâ
Ḥadîd-i ẖâm-ı zerrîn eylesen iksîr nâ-peydâ

Ḳad-ı cânâna lâyıḳ câme-i elfâz nâ-mevcûd
Rûḥ-i dildâre şâyân ġâze-i ta‘bîr nâ-peydâ

Leb-i yâre muraffıḳ ġonca-yi tems̱îl nâ-îcâd
Fem-i zîbâye enseb nükte-i taṣvir nâ-peydâ

O çeşm-i şûẖa çesbân nerkis-i tavṣîf nâ-meşhûd
O zülf-i yâre ufaḳ sümbül-i taḥrîr nâ-peydâ

İderdi baŋa şefḳat aŋlasa ḥâl-i perişânım
Görünce yâr-ı bende ḳudret-i taḳrîr nâ-peydâ

Beḳâ bezminde dile tevḥîd nâ-pinhân
Fenâ mülkünde göze taṣvîr nâ-peydâ

(Emîrî) bir vefâsız dilbere dilbent-i ‘aşḳ oldım
Devâsız derde düştüm çâre-i tedbîr nâ-peydâ

23

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Zeh-i ṣâni' ki itmişdir zemîn-i âsumân peydâ
Verâ-yı perde-i ḳudretden itmiş biŋ cihân peydâ

Yaratmış nüsẖa-i 'âlemde diger nüsẖa-i kübra
Ḳomuştur nâmını âdem idüb çeşm-ü dehân peydâ

40a

Naẓar ḳıl kâ'inâta muẖtelif âhenk ḳudretdir
Zeh-i ḳâdir ki itmiş merd ü zen pîr ü civân peydâ

Zemîn-i âsumâna baḳ da derk it eyleyen kimdir
Semâda encumen-i raẖşân zemînde dil-berân peydâ

Naẓar ḳıl 'aks-i mevcûdâta bir âyînede fehm it
Cihânda mümkin olmuş bir cihân-ı lâ-mekân peydâ

Yine firdevsi kuy-i yâre pür hatibân-ı ḥasretdir
Göŋül 'anḳâsı itmeyen 'arş içinde âşiyân peydâ

İderseŋ nâ-hoş ġamla sezâdır ẖârş kerdet
(Emîrî) İtmediŋ dâru-l emân bir âsitâne peydâ

24

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Degil gülzâr-ı dünyâ oldı dâr-ı imtiḥân peydâ
Naẓar ḳıl mürġ-i 'aḳla itdi nerde âşiyân peydâ

Nücûm-ı enfusi u âfâḳ-ı şarḳ ü ġarbı hep başḳa
Cihân 'aşḳa olmuş başḳa arż u âsumân peydâ

Ḥaḳiḳi ehl-i ‘aşḳıŋ başḳadır esrâr-ı güftârı
Olur merdân-ı ‘aşḳ ḥaḳda bir başḳa zebân peydâ

Bilirdi manṭıḳu-l ṭayrı fem-i esrâr-ı ehlullah
Henüz olmadan evvel cism-i âdemde dehân peydâ

Lisân-ı ‘aşḳ iderdi güfte-gûnâ olmadan evvel
Ne sen peydâ ne ben peydâ ne dil peydâ ne cân peydâ

Seniŋle eylesiŋ cân ṣoḥbet-i pinhân-u peydâda
Olaydı beynimizde kimse bilmez bir lisân peydâ

Bu ‘işret-ḫâne-i fânîde artıḳ yoḳ saŋa râḥat
Niçün itdiŋ (Emîrî) böyle fikr-i câvidân peydâ

25

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

İderse hangi ‘âşıḳ-ı nâzenîn bir nev-civân peydâ
Emîn olsun ki itmiş bir belâ-yı nâkihân peydâ

Gerekdir ehl-i ‘aşḳa öyle bir merdt-i ḳavî peymân
Ola her ḫande-i nazende biŋ ra‘d-ı nihân peydâ

Hemân dünyâya geldigi mehyâ ol belâyâya
Olur hep mukbil ü müdbîrde zeḫm-i ḫûn çeken peydâ

Kimi gördüŋ ki itmez yâradan âh u enîn ẓâhir
Kimi gördüŋ ki olmaz sineden zâr u fiġân peydâ

Ḳomazlar fitnecular ḥâline ol mihribân yâre
Eger ‘âşıḳ iderse her ne rütbe-i mihribân peydâ

Verirseŋ ateş-i ʻaşḳa teselli âh ider ʻâşıḳ
Olur ṣu serpilürse ateşe zîrâ duḫân peydâ

Murad-ı lem-yezl neyse olan oldır yine ẓâhir
Cihânda gerci olmuşdır hezârân kâvrân peydâ

Saŋa ateş beyân muʻcize beyân mı söylesem bilmem
(Emîrî) Eylediŋ bir başḳa üslûb beyân peydâ

40b

26

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Degil bir zen düzen alsaŋda itmezsiŋ düzen peydâ
Cihânıŋ ẕevḳin eyler nâzenîn bir yâr iden peydâ

Dem-i vuṣlatda ḫandân olsa cânân itmeye istiġrâb
Bahâr eyyâmı elbette olur vird-i çemen peydâ

Gülüŋ iẓhâr iden ḳadrin dikendir aŋla esrârı
Dime bir gül içün olmuş nice yüz biŋ diken peydâ

Ḥaḳâ yaḳin-i ʻâlişimedir ol merd-i muvaḳḳat kim
Geçüb saman ile ṡervetden eyler biŋ kefen peydâ

Zeh-i ḳâdir kim itmişdir hezârân merd ü zen pinhân
Zeh-i sâniʻ kim itmişdir hezârân merd ü zen peydâ

Züleyḥâ-yı cihânda şâkîyim ey Yûsuf-i ʻiṣmet
Hezârân ḥâk-i dil ẓâhir degildir bir diken peydâ

(Emîrî) Câm-ı ʻaşḳ itmiş seni mecnûn-i istiġnâ
Eger olsaŋ revâdır rûz-i maḥşer ma’ze-zen peydâ

27

Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün

Ṣafâ-yı ẖande oldıḳca leb-i dildârdan peydâ
O gevherdir olur gencine-i esrârdan peydâ

Benim teʾs̱îr-i efġânımdan iŋler küh ile ṣaḥrâ
Olur ʿaks-i ḥüsn iẓn eyleme gühârdan peydâ

Gelirken çeşm-i müjgâne eylemişdi ʿaks-i rûḥsarıŋ
Gül-i muʿciz-nümâ gûyâ ki oldı ẖârdan peydâ

Geh-i yaġma-yı ʿaşḳıŋla sükûn ebrârdan nihân
Geh-i sevdâ-yı ʿaşḳıŋla cünûn aẖyârdan peydâ

Gül-i firdevsi ḳudretdir o dil-cû ẖande-i nâzeŋ
Olur mu öyle bir gül hiçbir gülzârdan peydâ

Yıḳılmış ẖâṭırım ammâ ki ʿaşḳıŋ onda ẓâhirdir
Olur gencineler eks̱er yıḳılmış dârdan peydâ

(Emîrî) Meyve-i firdevse irmek ẖaylî müşgüldür
Olur ṭûbâ-yı ġüfrân eşk-i istiġfârdan peydâ

28

Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün

Vefâlar oldı ʿuşşâḳa bugün dildârdan peydâ
Güzel şâhâne güller oldı bu gülzârdan peydâ

Bu teʾs̱îr-i nefsle baḳsa semt-i deyre ol âfet
Olur feyż-i tekellüm ṣûret-i divârdan peydâ

Verirdi naġme-i tevḥîd her âvâze-i nâḳûsi
Olurdu nûr her bir reşte-i zertârdan peydâ

Fem-i ẖandân-ı dilberden ‘ayân oldıḳca dendânı
O luludur olur bir derc-i ḳıymetdârdan peydâ

Nola kâhir teleṭṭüf ẓâhir itse ẖaṣmı kec eṭvâr
Olur tiryâḳdirler gâh-ı ba‘żı merdân peydâ

41a
Eger kibir ehli ‘âlim olsa da ma‘nâda câhildir
‘Azâzile nuḥûset oldı istikbârdan peydâ

Siyah ẖaṭ geldi dâru-l mülk-i ḥüsni eyledi berbâd
(Emîrî) Fitneler oldı yina aḳṭârdan peydâ

29

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Birer sâl-ı cedîd itdikce tedvîr-i ḳurûn peydâ
İder bir dâ’ire-i girdâb deryâ-yı şu’ûn peydâ

Temeddün olmayan bir yerde itme ḥükm-i teftîş
Olur nûr-ı ma‘ârifle ḥekîm-i ẕû-fünûn peydâ

Anıŋ üstâdı cehl-i naẖvet ü kibr ü ‘aṭâletdir
Olursa nerde bir nâvân (…….) u zebûn peydâ

Dil-i nâcîz-i şeffâf ile mey’ûs olma ḥikmetden
Olur âyînede naḳş-ı sipehr nîlgûn peydâ

Bu ‘âlemde hüner bir bâġ-bân -ı feyżi bulmakdır
İder her taẖ-i kemter yoḳsa evrâḳ-ı ġüṣûn peydâ

İlâhi muḳteżâ-yı ‘âlem-i imkânı bir ‘aks it
Yeter ol ḥaḳiḳat müẖteżâ vehm u ẓünûn peydâ

(Emîrî) Ma‘rifet ferhâdı kûh-i himmed olmaḳdır
Olur baḳ ol zamân ḳal‘ itmeye biŋ beytûn peydâ

30
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

İderse gird-bâd-ı âhım eflâka sütûn peydâ
Olurdu miḥver-i dolab imkân-ı sukûn peydâ

Pey-â-pey var cihânda ẓulmet-i ġam nûr-i raḥatla
Olur ki âfitâb ve ki leyâl-i tîre-gûn peydâ

Zemînde lâleyi [cevdâde] hâleyi seyr it
Gerek pest gerel bâlâ ider daġ-ı derûn peydâ

İder rûşendelen ḳurb u civârın feyżiyle meşḫûn
Olur nehriŋ kenârı ḥıfẓ olunduḳca ‘uyûn peydâ

Ticâret-ḫânedir taḳlîd ü ṣıdḳ ‘âşıḳa ‘âlem
Niçün olmuş deme ferhâde ḳarşu beytûn peydâ

Kef-i mîzân raġbetde teḳâbil şerṭ-ı a‘ẓamdır
İder yek-digerin zîrâ hünerverle funûn peydâ

(Emîrî) İḥtirâz it ḫâk-ı edyâr suḳûṭuŋdan
Ki olmuş nefs-i mazmûmuŋ gibi esb-i ḥarûn peydâ

31
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Olur kesb-i hünerle fâżl-ı ḥikmet-ḫûn peydâ
Kemâl erbâbınıŋ sa‘yından olmuşdur fünûn peydâ

Bıraḳ dilden ġururu tâ ki feyż-i ḥaḳ ʻayân olsun
Olur ẓulmet-i nihân oldıḳca şems-i şuʻle-gûn peydâ

İlâhi kibriyâ-yı bî-neẓîr-i aʻẓametsiŋ
Bu ʻâl-i ḫayme-i imkânı itdin bî-sütûn peydâ

41b
İrerse ẕerre-i feyżiŋle olur her dâr-ı cennetden
Felâṭûni begenmez feylesof-i ẕû-fünûn peydâ

Felâket-ḫâne-i ʻâlemde yoḳ bir kimsede ârâm
Olur her ẕerre eczâ-yı ʻâlem bî-sukûn peydâ

Derunumda ʻayândır daġ-ı ḥasret-nâ o demden kim
Henüz olmuş degildi lâlede daġ-ı derûn peydâ

(Emîrî) Tişebâz-ı ʻaşḳ-ı şîrîn olsa bir ʻâşıḳ
Olur her reh-güzârında anıŋ bir sütûn peydâ

32

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Nola olsa dilimde naḳş-ı maṭlab-ı (……..) peydâ
O bir âyînedir kim eyliyor gerduni dûn peydâ

Ḥekîm-i ẕû-fünûn oldır ki olmuş levḥ-i ṭabʻında
Nuḳûş-i ḥikmet âs̱âr-ı iʻṣâr u ḳurûn peydâ

Mükâfât ü cezâ meydânıdır dünyâ olur elbet
Gehî âvâz-ı mâtem gâhî ṣavt-ı erġûnun peydâ

ʻAṭâletden ider rûşendelen taġyîr-i mâhiyet
Bozar ṭaʻmin olursa âb-ı cârîde sukûn peydâ

Ḫudânıŋ ḳudret-i raḫşân iken bu cev-i a‘ẓamda
Henüz olmuş degildi âfitâb-ı şu‘le-gûn peydâ

Kibârın cay-ı lüṭfi feyż-baḫş zîr-i destândır
Olur nef‘-i keṣîr-i olsa kûh üzre ‘uyûn peydâ

(Emîrî) naḳl içün ṣanduḳ ceşm-i ḳudret-i mevlâ
Ḳadem nâmında itmişdir iki muḥkem sutûn peydâ

33

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Degildir iḫtiyâr-ı serde sevdâ-yı cünûn peydâ
Olurken zülf-i şîriniŋ tabân-ı şu‘le-gûn peydâ

İlâhi şaşmışım bu meşreb-i sevdâ-perestimle
Baḳınca vech-i ḥûbâna olur derd-i fuzûn peydâ

Ne ṣâni‘siŋ ki hep bir ma‘den-i ḳudretden itmişsiŋ
Ruḫ-i dilberde ġâze- i sine-i ‘âşıḳda ḫûn peydâ

İlâhi hangi bir mektebden almışdır bu ta‘lîmi
İder her ġamze-i cadusıbiŋ fitne-füsûn peydâ

Görünce ḳad-ı cânânı müṣerra‘ nûr-i ḳudretle
Olur âhımda bir fevvâre-i ateşḫûn peydâ

Ḳomuşdur iki âb u tâbıŋ ismin ‘âşıḳ u ma‘şuḳ
Bu mevcûdât-ı kübrâya idince kâf u nûn peydâ

Degil elde (Emîrî) neyleyim îcâb-ı fıṭratdır
Görürsem nerde bir dilber olur meyl-i derûn peydâ

34

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

İder kisvesi cîm ebrûları ma‘kûs-i nûn peydâ
Dil-i mecnûnem itmez yâ naṣıl ferṭ-i cunûn peydâ

Tezyinle şeref bulunmaz cemâl olmazsa mâder-i zâd
O bir nûr-i ilâhidir olur ḳudret-ẖûn peydâ

42a
Degil ḳâbil ki dâġ-ı ḥasret olsun sineden zâ’il
Cihân bağında olduḳca tabân lâle-gûn peydâ

Beni bülbül gibi itmişdi şeydâ bir gül-i zîbâ
Henüz gülzârda olmazdan evrâḳ u ġüsûn peydâ

Esâsi vaż‘ olunmuş ma‘den-i sîḥâb sûzâde
Degil mümkün oldı göŋlümde ârâm u sukûn peydâ

‘İzz-i ḥüsn bir ẕerre-yi yektâ sâḥa-i imkâna âtmaḳdır
‘Abeṣ-i ẓan eyleme olmuş bu deryâ-yı şunûn peydâ

(Emîrî) ẕilletde vâbeste olmuş intiẓâm bulmaḳ
Fotoġrâf (…….) eyliyor evvelce naḳş-i sernigûn peydâ

35

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Dilimde ḥasret-i yâr itdi bir ḥâl-i cunûn peydâ
Bütün dünyâ benim olsa yine olmaz sukûn peydâ

Ḳalır ḳa’dâ vü vaṣf –ı kibriyâda ‘ârifân ‘âciz
Kitâb-ı ḳudretiŋ erḳâmına olmaz yekûn peydâ

Meger bir gün o yâriŋ serv-i ḳadi infikâsı eyler
Olur eşcâr anınçün cuylarda serengûn peydâ

Ḳalır ḥayretde dil bunlar naṣıl insândır yâ rab
Olur ba‘żân yanımda bir iki ḥusâd-ı dûn peydâ

Hemân nefi‘ âver olsun kendisi aṣlâ futûr itmez
Cihânıŋ olsa her bir ḳıṭ‘a sende baḥr-ḫûn peydâ

Ḥesâbım ru’yet olsa âh ṣıġmaz cürmüm erḳâma
Olur ol rütbe-i ṭâ‘ât el-hayra duyûn peydâ

(Emîrî) niŋ görür dil-i ḳudret yektâ-yı ‘irfân
Eger olsaydı dünyâda ekâbir reh-nümûn peydâ

36

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

Bir laḥẓa iden kûy-i dilârâyı temâşâ
İtmiş gibidir cümle bu dünyâyı temâşâ

Gül-i gülşene ‘azm eyleyelim ey gül-i zîbâ
Haydi idelim bülbül-i şeydâyı temâşâ

Üstâd-ı ṣûrbend-i baṣîret olan eyler
Âyîne-i imrûzda ferdâyı temâşâ

Köyünde ḫurrâm eyler iken gördüm o yâri
İtdim yine firdevsde ṭûbâyı temâşâ

Gülzâre gidüb ẕevḳ idelim gel gice gündüz
Kâh eyleyelim gülleri kâh âbı temâşâ

Ṣaḥrâda gören nârı şaşırıb öyle ṣanur kim
Sinede ider nûr-i temâşâyı temâşâ

Baḳdıḳca (Emîrî) ider eflâk u zemîn
Ḥal olmayacaḳ öyle mu‘ammâyı temâşâ

37
Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Cenâb-ı ḥaḳdan olur her biri mülhem şu‘arâ
Feyż-i perverde-i Cibrîl mu‘aẓẓam şu‘arâ

Gülşen-i ma‘rifetiŋ bülbül-i gyâlarıdır
Oldılar zemzeme-i ‘aşḳ ile ẖurrem şu‘arâ

42b
Her biri oldı birer Gülşen-i feyż-i mâlik
Desde desde ṭaġıdır gülleri her dem şu‘arâ

Şâ‘ir-i mâhire ta‘ẓîm ile sulṭân denilür
Oldı divân-ı belâġatda müsellem şu‘arâ

‘Ârş-ı a‘lâ mümkilata ider ‘azm u ‘urûc
Başḳa bir fıṭrat ile oldı mükerrem-i şu‘arâ

Na‘t- şâhin-şeh-i sulṭân risâletle olur
Eşref silsile-i zerre-i âdem-i şu‘arâ

Şükr-i tevḥîd ile olsunlar (Emîrî) dem-sâz
Oldılar ni‘met-i ḳudretle müna‘im şu‘arâ

38
Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Mülk-i ma‘nâda olur her biri bir cem şu‘arâ
Oldılar ‘ahd-ı ezel bezminde maḥrem şu‘arâ

Eylemez ḥâl-i cihân ânları ma‘nâ surûr
Ẓâhiren her ne ḳadar olsada ẖurrem şu‘arâ

Olamaz her sözi bir gevher –i tâc-ı ‘irfân
‘Arş-ı ma‘nâda eger olsa mülhem şu‘arâ

Aldılar ‘âlem-ima‘nâda Süleymân-ı ḥayâl
Yürüdür ḥükmini bî-şükr ü ẖâtem şu‘arâ

Neşr iderler ḥükm-i mehdiye gevherlerini
Fetḥ iderler nice biŋ genc-i muṭalsım şu‘arâ

Şu‘arâ zümresini dâ’im idersiŋ tezyîf
Ne żarar yapdı be-câhil saŋa bilmem şu‘arâ

Dir saŋa işte (Emîrî) idi vir kef zebân
Maẓhar –ı feyż-i ẖudâdır beh-i âdem şu‘arâ

39

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Sicn-i endûh idi ‘âşıḳlara zindân ḳażâ
H̱âk-ı miḥnetde binâ olmadan eyvân ḳażâ

Yâ belâ ẖançeri yâ tît-i cefâdır gelecek
Gül u nesrîn mi olur âdeme iḥsân ḳażâ

Nice ma‘ṣûmlar ider ḳanlı kefenlerle ẓuhûr
Gelse meydâne eger ru’yet-i divân ḳażâ

Mekteb-i ‘işvede bilmem naṣıl üstâd olduŋ
(……….) gelür nükte-i pinhân ḳażâ

Öldürürsüŋ suẖan-ı nerm ile ʻâşıḳlarını
Aferin ey edeb-arâ-yı dil-sitân ḳażâ

Zülf ẖamdır ẖam cânânımı fikr itsem olur
Pîçîn âh-ı derûnum kürre-i efşân ḳażâ

Ey (Emîrî) benim âlâm-ı vaṭanla eyvâh
Şu büyük ḳubbeniŋ altındaki giryân ḳażâ

40

Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilün

Olamam fâriġ-i âlâm civânân ḳażâ
Böyle ḥükm itdi meger ḥażret-i sulṭân ḳażâ

Celb içün girye-i ʻuşşâḳı ẖaṭ-ı rûyuŋ olur
Hâle-i şuʻle kenârıma tâbân ḳażâ

Ben miyim çâk-ı girîbâna bu dünyada sezâ
Ey felek ey felek ey bende-i fermân ḳażâ

43a

Gel benim ḥâlimi gör ey şem âmûz-i ecel
Nerdesiŋ nerdesiŋ ey (…..) efşân ḳażâ

Görünen nûr degil ṣâʻiḳ veya tiġindir
Baḳ ne cünbüşler ider pertev-i fettân ḳażâ

Dem- i hicriŋde ẓuhûr ġażabıŋdır gûyâ
Şeb-i yeldâ-yı ġama lecce-i ʻamân ḳażâ

Dîdeden nûr-i surûr oldı (Emîrî) mehcûr
Baŋa göstermedi vechin şeb-i hicrân ḳażâ

41

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün

Ḳalb-i ‘ârif beyt-i ḥaḳdır ‘aşḳ zîynetdir âŋa
Nûr-i feyż ma‘nevî şem‘-i hidâyetdir âŋa

Şaẖṣ-ı dil âzârı tayyîb eylemek beyhûdedir
Ḫalḳ-i ta‘ẕîb eylemek za‘mınca ‘âdetdir âŋa

Sû-i ẖalḳ aṣḥâb-ı bî-ma‘nâda belânıŋ ‘aynidir
Nîş ü zehr-i mefsedet kîn u ‘adâvetdir âŋa

Renc ile mâlûf olan râḥatıyla bî-ârâm olur
Dûş-i ẖamâliŋ sibikbâr olsa ṡiḳletdir âŋa

Münbi‘ meyden pârsa mesrûr sâḳî derdnâk
Böyledir ‘âlem bunuŋ ḥüzn-i meserretdir âŋa

Kiẕb ile ẕemmiŋ fenâ şey oldığın ḥasîd bilir
Neylesün bî-çâre ama kim ṭabî‘atdır âŋa

Çeşm-i ‘ârif diḳḳat itse naḳş gûn â gûnuna
Ṣafḥa-i ‘âlem (Emîrî) derse ḥikmetdir âŋa

42

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

‘Aşḳ ile her ẕerre oldı sâḥa-i sînâ baŋa
Manẓar-ı ḥaḳdır bütün âyîne –i eşyâ baŋa

Ol cihân feyż-i ‘aşḳım ben ki ġamdan sâlmim
Her ufuḳdan olsa biŋ berḳ-i bilâ peydâ baŋa

Ni‘met luṭf-i ilâhiniŋ göŋül şeb‘ânıdır
Ġam yemem ṭa‘n eylese dünyâ u mâ-fî-hâ baŋa

Ben tevekkül ehliyem ‘azmimden itmem inḫirâf
Ża‘f-ı ḳalb olmaz cihânda âşinâ aṣlâ baŋa

Arzû-yı rûy-ı raḥatla nigâh itdikce ben
Ṣûret-i ġam gösterir âyîne-i dünyâ baŋa

‘Arş-ı istinġâya itdikce ṣu‘âl-i meşrebim
Bir tenezzülgâh olur bu ‘âlem-i bâlâ baŋa

Kâse-i zehre beraberdir (Emîrî) yârsız
Olsa ger yâḳûtdan peymâne-i ṣahbâ baŋa

43
Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

(………) eyledikce o cânân cefâ baŋa
Her bir cefâsı ẓâhir ider bir vefâ baŋa

Ḳalmazdı âşinâsı ile beynimizde ḳarḳ
Cevr itmeyüb de olsa eger âşinâ baŋâ

Biŋ cevr içinde bir kerem vaṣla ḳâni‘im
Ḥâṣıl olur cihânda bu yolda ṣafâ baŋa

Geldi o mehliḳâ yanıma ateşreş bu gün
Ṣandım cihânı eyledi iḥsân ḫudâ baŋa

Tâm aŋlar meger ‘aşıḳ ḫâżıl ayyârdır
Her kim iderse senden eger iştikâ baŋa

43b
Dürr-i yetîm-i ‘âlem-i ‘aşḳım (Emîrî) ben
Bâzâr-ı mâsivâda bulunmaz bahâ baŋa

44
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Virdi ḥasret ey göŋül ârâyış-ı ḫilḳat baŋa
Oldı her bir ẕerre bir âyîne-yi vaḥdet baŋa

Çeşm-i ‘ibret itdi milyonlarla seyr-i iḫtirân
Virdi eflâkı temâşâ dehşet ü ḥayret baŋa

Lâ-mekânda isterem cevlânı ama neyleyim
Żâbiṭ-i mülk-i ḥaḳiḳi virmiyor ruḫṣat baŋa

Seyr iderdiŋ ol zamân fûada ‘irfânımı
Desgîr olsa eger bir ṣâhib-i himmet baŋa

Ġayet iḳbâle baḳdım vâṣıl o bâr imiş
Vâcib oldı rızva-yı iḳbâlden ruṣ‘at baŋa

Gerçi birçoḳdur cihân ṣaḥrâsınıŋ âfetleri
Başḳa bir afet olur her demde ol afet baŋa

Güft u gûsundan (Emîrî) fâriġ oldım ‘âlemiŋ
Şimdi bir cây-ı emândır kûşe-i ‘uzlet baŋa

45
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Gelmedi dünyâda pâyıŋ öpmege nevbet baŋa
Âḫretde bârî ḥâ’il olmasun keṣret baŋa

Ḫâl u ebrû başḳa bir sevdâya ṣaldı göŋlümü
Hep unutdurdu cihânı şimdi bir âfet baŋa

Tâ ebed ḥâmûs olurum ‘âlem-i imkânda ben
Nâz u cevriŋ olmasa sermâye-yi ṣoḥbet baŋa

Ol Mesîhî lebleriŋ bir luṭf-i iḥyâ eyledi
Derd-i ‘aşḳıŋ virmemişken bir nefes ṣoḥbet baŋa

‘Âdetim bir başḳa ‘âdet fıṭratım bir başḳa ḥâl
Virdi te’sîr-i muhabbet başḳa bir ḥâlet baŋa

Sâ‘at-i teşrîfini tebşîr ider cânânımıŋ
Cümle eşyâdan gelir ḳıymetli bir sâ‘at baŋa

Söylemek ḳâbil degil iżmârı da mümkin degil
Ḥâṣıl olmuşdur (Emîrî) öyle bir ḥayret baŋa

46

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Virmesün çarḫ istemem kes̱retli bir s̱ervet baŋa
Tek hemân göstermesün iflâs ile ẕillet baŋa

Hep seniŋ evrâḳ u eẕkârıŋdır ey rûḥ-ı revân
Cân baŋa îmân baŋa iẕ‘ân baŋa ülfet baŋa

Ben idim ma‘mûre-i dünyâda bir ‘abd-ı faḳîr
Böyle mümtâz eyledi sen itdigiŋ raġbet baŋa

Lüṭfen ey ḫâl-i mübârek ṣâhibi ḳıl bir naẓar
Yarimiŋ göŋlünde yoḳ mu luṭfa niyet baŋa

İtdi ḥüsn-i mülkümden ictinâb ehl-i zamân
Ben daḫî uydumsa su-i mülke la‘net baŋa

İstiḳâmetle bu mülk ü dine ḫidmet isterim
Ṭâ‘at -ı miḥrâb-ı mülkde bu der niyyet baŋa

Ey (Emîrî) ḥayret-âvar ḥâl ile ibrâz ider
Encem ü eflâke her baḳdıḳca bir zînet baŋa

44a

47

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Pîşevâ-yı sermedî feyż-i tecellâdır baŋa
Âşinâ-yı sermedî ilhâm-ı mevlâdır baŋa

Rû- numûnemdir benim esrâr-ı ḳalb-i Cebra’îl
Cevher-i dil-dûrbîn çeşm-i binâdır baŋa

Kürsi-i eyvân-ı bâlâ ḫâne-i ilhâm-ı ḥaḳ
‘Âlem-i bâlâya bir cây-i temâşâdır baŋa

Ateş-i ‘aşḳ-ı cihân-sûzumdaki te’s̱îri gör
Geçtigim deryâları seyr it ki ṣaḥrâdır baŋa

Dîde-i deryâ ḫurûşiŋ yapdıgı ṭûfâna baḳ
Gezdigim ṣaḥrâları gel gör ki deryâdır baŋa

Olmuşum bî-câm u ṣahbâ böyle mest-i sergirân
Ṣanma kim dünyâda ‘âded nûş-i ṣahbâdır baŋa

Nûr-i luṭfa bir ṣanem müstaġraḳ itmişdir beni
Şimdi bu dünyâ (Emîrî) başḳa dünyâdır baŋa

48

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Her sözüŋ bir şehriyâr-ı rûḥ-ı ṣoḥbetdir baŋa
Her nigâhıŋ başḳa bir şâhâne ni‘metdir baŋa

Tab‘ım olmuşdır ṣûrbend-i şu’ûn-i mümkinât
Mâsivâ âyîne-i mirât vaḥdetdir baŋa

Görmüşüm âyîne-i imkânda çoḳ ṣûret faḳaṭ
Ṣûret-i cânân-ı dil-cû başḳa ṣûretdir baŋa

Zaḥmet istersem ‘aṭâlet pek büyük zaḥmet virir
Râḥat istersem çalışmaḳ ‘aynı râḥatdır baŋa

Terk-i zaḥmet lâyıḳ olmaz dîn u devlet uġruna
Zaḥmeti terk eylemek ‘âlemdir zaḥmetdir baŋa

Devlet-i dünyâda râḥat yoḳ (Emîrî) aŋladım
Terk-i dünyâ eylemek dünyâda devletdir baŋa

49

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

………………………………………
Taẖt-ı gülzâr ṣafâ üstünde bir ḥaḳ baŋa

Ma‘neviyatdan degil ẖâl-i nigâh lüṭf-i yâr
Âhını zer eylesin iksîr-i a‘ẓamdır baŋa

Yârsız dünyâ onda bulmadım rû-yi ṣafâ
Cenâb-ı cânâna ‘azm itmek muṣammâmdır baŋa

Ye’si dünyâ olmaḳdır vicdân-ẖırâş itmesin beni
Şimdi mâtemẖâneler me’vâ-yı ẖürremdir baŋa

Ḫaṭ u vechiŋ üzre baḳdıḳca o raẖşân cebheye
Ben nice âh itmeyim mâh maḥremdir baŋa

Muḫtelif biŋlerle ṣûret gösterir ammâ yine
Ṣûret-i âyîne-yi yek-reng ‘âlemdir baŋa

Yâr elinden nûş-i ṣahbâ itdigim demdir bu dem
Bildigiŋ demler degildir başḳa bir demdir baŋa

İnce bir ḳıldan da nâzikdir egerçi zülf-i yâr
Ey (Emîrî) ṣanki bir zincîr-i mahkumdur baŋa

44b

50

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Sa’yı terk itdim şu ġaflet cümle bendendir baŋa
Sû-yi âṣâr-ı ‘aṭâlet cümle bendendir baŋa

Yoḳ olmada bir hüner kim kâmyâb itsün beni
Çekdigim renc ü ḳudûret cümle bendendir baŋa

Nev-civânlıḳ naḳd-ı ḳıymetdârını itdim telef
Kimseye bulmam ḳabâḥat cümle bendendir baŋa

Sa‘y u iḳdâm ehlini eyler ‘azîz kâ’inât
Terk-i ġayret kesb-i ẕillet cümle bendendir baŋa

Pendini (………) u üstâdânıŋ iḥtibâ itmedim
Kimseden itmem şikâyet cümle bendendir baŋa

Tâbi‘-i nefs ü hevâyım müsteḥaḳ her ‘itâb
Terk-i ḥüsn-i ḳâbiliyet cümle bendendir baŋa

Şimdi terk itdim (Emîrî) cümle ġayẓ u şirreti
Aŋladım çünki niḥrist cümle bendendir baŋa

51

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Yâ ilahî ẖayr işe teşvîḳ sendendir baŋa
Şer işe ferdâlara teblîs sendendir baŋa

Nûr virdiŋ çeşmime tenvîr ḳıldıŋ ‘aḳlımı
Ḫayr u şer mâhiyetin tefrîḳ sendendir baŋa

Yapdıġım fi‘il-i zemîmi kendi nefsim yapdırır
Bir iyi iş işlesem taḥḳiḳ sendendir baŋa

Ḳuyumdaŋ ṣaḥrâ-yı imkân ortasında bî-refîḳ
İ‘tibâr u ‘izzeti terfîḳ sendendir baŋa

Biŋ cihân ḳudrete her ẕerre bir mir’ât olur
Şân-ı vaḥdâniyetiŋ ta‘mîḳ sendendir baŋa

Râh-ı ṣedefi sen baŋa gösterdiŋ ey rabb-i raḥîm
Ḥażret-i peyġamberi taṣdîḳ sendendir baŋa

Bu (Emîrî) kemteriŋ de ẕerrece yoḳ iḳtidâr
Yâ ilâhî maṭlabım tensîḳ sendendir baŋa

52

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Her kerem-i yâ müste‘ân taḥḳiḳ sendendir baŋa
Sen beni var eylediŋ tevfîḳ sendendir baŋa

Nûr-i ‘aḳl-ı şeb-çerâġ-ı ‘iffet-i yâ ẕû-l ‘aṭâ
Kerden-i endişeye ta‘lîḳ sendendir baŋa

Ḳalmış olsam ḥâlime ben çoḳdan olmuşum helâk
Dem-be-dem aḥvâlimi tevṡîḳ sendendir baŋa

Ândaki esrâr-ı ḥikmet ṣoŋra feyż efşân olur
Gerçi ba‘żı kere de tażyîḳ sendendir baŋa

Söylüyor ehl-i ḍalâlet nûr nâr-ı ẓulmete
Nûr-i nâr u ẓulmeti tefrîḳ sendendir baŋa

Luṭf idüb göstermediŋ bu müstemende şirr-i ḫayr
Ḫayr u şerre ḳudret tedḳîḳ sendendir baŋa

Sen beni çıḳmaz yola ṣapdırdıŋ ey nefs-i le’îm
Böyle fısḳ u ġaflet ey zındîḳ sendendir baŋa

Bu (Emîrî) bir faḳîr-i ‘âciz u gümrâh iken
Ḫayr işiŋ icrâsına teşvîḳ sendendir baŋa

45a

53

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

‘Âlemiŋ her vaḳ‘ası bir nefḥa-i nûrdur baŋa
Her ṣarây-ı mâsivâ bir ṣavt-ı beşnûdur baŋa

Vâṣıl-ı nûr-i viṣâl eyler ẓelâm-i hicr-i yâr
Ẓulmet-i şeb mûcib-i tebşîr-i pertevdir baŋa

Dil ḫarâbım görmedim dünyâda bir ḥâl-i ḥużûr
Ḫâne-i mu‘ammer-i ‘âlem bir ḫarâb evdir baŋa

Genc-i Cemşîd u Ferîdunı ḳanâ‘atdır diliŋ
İstiḳâmet-i genc-i Keykâvus u Ḫüsrevdir baŋa

‘Âlem endîşemiŋ ḫûrşîd-i mâhı başḳadır
Tab‘ımıŋ âfâḳı şimdi başḳa bir cevrdir baŋa

Ṭarz-ı şi‘iriŋ âşinâ-yı nükte-i esrârındır
Ey (Emîrî) hângi bir şâ‘ir ki yirü der saŋa

54

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Ateşim seyr eylese ateş-ẖâneler aġlar baŋa
Şem’alar sûzân olur pervâneler aġlar baŋa

Ḳaṭre ber ḳaṭre tereşşüḥ eyleyen ṣahbâ degil
Eşk-i bir ẖûnem görüb peymâneler aġlar baŋa

Ateş-i hicriŋle giryenâk oldıḳca ben
‘Aşḳ ile serkerem olan mestâneler aġlar baŋa

Benden olmadıḳca cüdâ ol âfet fettânım âh
Âşinâlar şâd olur bîgâneler aġlar baŋa

Feyż-i istiḳbâlime herkes iderken intiẓâr
Ḥâl-i nevmîdim görüb ferzâneler aġlar baŋa

Ey (Emîrî) öyle iŋletdi beni zencîr-i ‘aşḳ
Bî-ġam-ı dünyâ olan dîvâneler aġlar baŋa

55

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Girdi gülşen şekline sînemdeki dâġlar baŋa
Nev-bahâr eyyâmı oldı ẖoş gelür bâġlar baŋa

Ḥûr ile ġılmân gibi gezmektedir her merd ü zen
Cennet-i a‘lâya döndü bu güzel çaġlar baŋa

Zaḫm-ı ḫûnpâş dil-i fırṣat bıraḳmaz söylesem
'İllet-i mevhûmesinden baḥs̱ ider ṣağlar baŋa

Ḫânde-i luṭfuŋ ile kesb-i neşâṭ itdikce ben
Fikr idüb encâm-ı ḥâlim 'ârifân aġlar baŋa

Öyle bir âhen-dil itmişdir beni mecrûḥ-i 'aşḳ
Deşt-i zehr efşân a'dâ yâremi baġlar baŋa

Bir gözü âhunuŋ itmiş 'aşḳ-ı sergerdân beni
Miskin olmuşdır (Emîrî) 'âḳibet ṭaġlar beni

56

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ne benimdir diyerek kesb-i meserret ideyim
Pâyıdâr olmayacaḳdır bu çemanzâr baŋa

45b

Gülistân-ı eslem virdi ḫalât-ı me'mûl
İtdigim tertîbe ḳarşı ḫas u ḫâr baŋa

Baḳmadıŋ sen baŋa 'âşıḳ naẓarıyla bir dem
Dimedim ben daḫî bir gün saŋa dildâr baŋa

……………………………………………..

57

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Tîr-i istiġnâ ider şemşir-i nâz eyler baŋa
Ben marîż-i ġamzeyim Loḳmân niyâz eyler baŋa

Cevher-i ṣubḥ-i ezeldir 'unṣûr-i terkîb-i dil
Ġonca-i feyż-i ilâhî keşf-i râz eyler baŋa

Renc-i dil eflâka baş eymezdi ammâ neyleyim
Çeşm-i saẖâretbân-ı şâhbâz eyler baŋa

Ḥüsniŋi göster baŋa ey mehliḳâ-yı kâ'inât
Elvirir dünyâ naẓardan iḥtirâz eyler baŋa

Şâh örnek kemâlim dest-i feyyâż-ı ḳadr
Şu'le-i 'irfânı tâc-ı imtiyâz eyler baŋa

Fikrim ol Cibrîl-i maḥremdir ki oldıḳca 'ayân
Meryem ma'na-yı niḳâb vech-i bâz eyler baŋa

Ben ḥaḳîḳat râhını itdikce teftîş u sû'al
Nefs-i bed ibrâz -ı şehrâh-ı mecâz eyler baŋa

Her ümîdim ye's itmişdir (Emîrî) inḳılâb
Baẖt-ı ẖâ'in şimdi vaż'-ı dilnevâz eyler baŋa

58

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ṣaḳlayub gül-rûyını cânân ne nâz eyler baŋa
Bülbül-i gülzâr-ı ye'sim ġam niyâz eyler baŋa

Mübtelâ-yı dest-i hicrânım esîr-i fikr-i zülf
Baẖt u cânân-ı miḥnet devr u darâz eyler baŋa

Ġaliba çarẖa girân gelmiş şeb meslegim
Bî-imân bir şûẖ-i yâr serfirâz eyler baŋa

Ma'bet-i ḳurb-i ḥaḳîḳatdır perestişkâh-ı dil
Bî-dilân-ı ibrâz miḥrâb mecâz eyler baŋa

Meslek-i ḥaḳbîn vicdânımla itmez ittiḥâd
Kâ'inât aḳvâm-ı cevr-i cânlarâz eyler baŋa

Düşmen-i nûş-i şarâbım 'âşıḳ-ı sâġar-şikest
Sâḳî-i maṭlab niçün mestâne nâz eyler baŋa

Ey (Emîrî) şaşdım ol fettân ẖûnîn ġamzeden
Ḫançer-i naẖvetle vaż'-ı dil-nevâz eyler baŋa

46a

59

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Her şeb-i firḳatle biŋ ẖülyâ hücûm eyler baŋa
Girdi ârslân şekline dünyâ hücûm eyler baŋa

Ben ki ṣaḥrâ-yı vücûda eyledim vaż'-ı ḳadim
Şübhesiz dünyâ vü mâ-fî-hâ hücûm eyler baŋa

Bir gelir mısıŋ vaḳt-ı ġamda luṭf u ḳahr insana âh
Âşinâ ṣorsa beni gûyâ hücûm eyler baŋa

Bu ḳahr bir cây-ı emân dünyâya geldikden beri
Ġamze-yi câdû-yu siḥr-efzâ hücûm eyler baŋa

Her ümîdim inḳılâb itdikce me'yûsiyete
Ḫışm ile gûyâ ki ejdarhâ hücûm eyler baŋa

Bir ṭarafdan dostlar tayyîb ile eyler ġuluv
Bir ṭarafdan zümre-i a'dâ hücûm eyler baŋa

Ḥayret istîlâ ider fikri iderken intiẖab
Ey (Emîrî) ol ḳadar ma'nâ hücûm eyler baŋa

60

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Yâri görsem nâz u istiġnâ hücûm eyler baŋa
Görmesem derd-i dil-i şeydâ hücûm eyler baŋa

Ṣûret-i dîbâda görsem resmini cânânımıŋ
Baḳdıgıçün ṣûret-i dîbâ hücûm eyler baŋa

Kûh ile ṣaḥrâyı itsem yârsız geşt ü güzâr
Her ṭarafdan kûh ile ṣaḥrâ hücûm eyler baŋa

Şiddet-i 'aşḳıŋ hücûm itdikce ẓan eyler göŋül
Mevḳi'inden oynamış deryâ hücûm eyler baŋa

Lâ'l-i cânân var iken ṣahbâya meyl itdiŋ diye
Neşve-i ṣahbâyı rûḥ-efzâ hücûm eyler baŋa

Ṭuydular dünyâ vü mâ-fî-hâ baŋa luṭf itdigiŋi
Şimdîden ṣoŋra bütün dünyâ hücûm eyler baŋa

Ḥayretimden eylemem imrûz ile ferdâyı farḳ
Fikr-i imrûz eylesem ferdâ hücûm eyler baŋa

Ey (Emîrî) dostlar da oldı düşmandan beter
Ṣanma ancaḳ fırḳa-i a'dâ hücûm eyler baŋa

61

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ḥamdulillah şimdi bir ṣatḥat naṣîb olmuş baŋa
Çâre bulmuş derdime cânân ṭabîb olmuş baŋa

Yârımıŋ cânsuz [mehusuker] daḫî müştâḳıdır
'Âşıḳım bir yâre kim 'âlem raḳîb olmuş baŋa

Feyż-i isti'dâd-ı tab'a cevher efzûn oldı ġam
Lâyıķ ḥürmetdir üstâd-ı lebîb olmuş baŋa

Ḫasta-yı derdim yine dermânı itmem ârzû
Baķ şu istiġnâya bir ḥâl-i ġarîb olmuş baŋa

Dâġlardan sinede bir gülşen 'ibret-nümâ
Nâle-yi ye'sim nevâ-yı 'andelîb olmuş baŋa

Rind-i bî-ķayd-i cihânem dildedir ye's-i medâm
Mûnisimdir şâhid-i miḥnet ḥabîb olmuş baŋa

Ânda ḥüsn-i Yûsuf ma'nâ (Emîrî) berķ urur
Ṣûret-i mir'ât dil feyż-i 'acîb olmuş baŋa

62

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ben o bîmârım 'acep ḥâlet naṣîb olmuş baŋa
Ġamze-i ḫûnrîz-i dildârıŋ ṭabîb olmuş baŋa

46b

Restḫîz-i ye'se döndüm sûzeş ḥasretle âh
Âteş-i ġam ḫâtemsuz şekîb olmuş baŋa

Ķays-ı şeydâ kim cunûn ṣaḥrâsınıŋ mümtâzıdır
Mekteb-i sevdâda şâkird-i edîb olmuş baŋa

Ḥamdulillah vâṣıl oldı nükte-i tevḥîde dil
Cümle efrâd-ı beşer şimdi ḥabîb olmuş baŋa

Bilmem öġrenmiş felekden mi o meh bu meşrebi
Bir zamân dildâr şimdi dil-ferîb olmuş baŋa

Gelse baḳmam ol ṣanem gelmezse feryâd eylerim
Var dünyâda ʻaceb ḥâl-i ġarîb olmuş baŋa

Ey (Emîrî) virdi göŋlüm terk-i dünyâya firâr
Şâdumânam şimdi dildâr ḳarîb olmuş baŋa

63

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Ḫoş gelür bir başḳa ʻâlemde muḳîm olmaḳ baŋa
Curʻa nûş encümengâh-ı ḳadîm olmaḳ baŋa

Kâh mest-i cân niṣâr âsitân Muṣṭafa
Kâh sâġar ḫâh ʻîsî u kelim olmaḳ baŋa

Ḫilʻat-ı terkîm ile mümtâz olan âdemdenim
Lâyıḳ olmaz ḥâmil-i fikr-i tesḳîm olmaḳ baŋa

ʻUnṣur-ı aḳvâm-ı ʻâlem biridir evlâdıdır
Lâzım oldı hem ḫulûḳ u hem ḥalîm olmaḳ baŋa

Ḥaḳ bilür her ferde insâniyet itmek isterim
Ârzûdır vâṣılecr-i ʻaẓîm olmaḳ baŋa

Aŋladım gül beslemekden bâġ-bânıŋ ḳaṣdını
Ġoncaveş mümkin mi dünyâda besîm olmaḳ baŋa

Böyle gözler görmemiş sözler terennüm itdirir
Ey (Emîrî) bülbül-i bâġ-ı naʻîm olmaḳ baŋa

64

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Yârsız renc dem-â-demdir selîm olmaḳ baŋa
Yâr ile olsa selâmetdir saḳîm olmaḳ baŋa

Ṣun‘-i bî-pâyân ki âyînedir bu mümkinât
Vâcib olmuş nâẓar ṣun‘-i ‘aẓîm olmaḳ baŋa

Ḳâbil olmaz terk-i meyl irtiḳâ insân içün
Ḫoş gelir bezm-i ḥaḳîḳatde nedîm olmaḳ baŋa

Âfitâbı âsâ yine itmem ḥad u demde ḫurûc
Mümkün olsa fevḳ-i ‘âlemde muḳîm olmaḳ baŋa

Nâẓm-ı ateş-zebânım şâ‘ir-i mu‘ciz beyân
Meclis-i cânânda lâyıḳdır nedîm olmaḳ baŋa

‘Âcizem ammâ (Emîrî) eŋ büyük sermâyedir
Nâ’il-i iḥsân ḫallaḳ-ı kerîm olmaḳ baŋa

65

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Ḳudretiŋ iḥsânıdır yâ rab selîm olmaḳ baŋa
‘Âlem geçrûda merd-i müstaḳîm olmaḳ baŋa

Ḥasret kûyuŋla berk-i ḫeşke döndi cism-i zâr
Şekl-i imkân âldı hemrâh nesîm olmaḳ baŋa

47a

Ḥaḳ bilür sa’y-i vaṭandan başḳa yoḳdır maḳṣadım
Pek şerefdir ḥâ’iz-i ‘aḳl-ı selîm olmaḳ baŋa

İtmedim cem‘iyet-i ehl-i nifâḳa ittibâ‘
Mümtenidir tâb‘-ı cem‘-i le’îm olmaḳ baŋa

Belki cânânım gelub de ḥâlimi eyler sû’âl
Bâ‘iṣ-i ümîd-i vuṣlatdır saḳîm olmaḳ baŋa

Za‘f-i ten fikr-i rûḥuŋla boya itdi inḳılâb
Çoḳ mıdır bezm-i muḥabbetde şemîm olmaḳ baŋa

Sen hemân inẓâr-ı luṭfuŋ kesme ey rabb-i raḥîm
Şevḳa bâ‘iṣdir ḫırâmân caḥîm olmaḳ baŋa

Encümengâh-ı el-şebiŋ cilve-i iḥsânıdır
Ey (Emîrî) maẓhar-ı fehm-i fehîm olmaḳ baŋa

66

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Keşf olurdı nükte-i pinhân-ı esrârıŋ baŋa
Bir ḫaber virse murad üzre ḫaberdârıŋ baŋa

Ol mü’essirsin ki ẕât-ı âkdasıŋdır maṭlabım
Yoḳsa ḥayretle ‘ayândır ṣun‘-i âṣârıŋ baŋa

Dâ’imâ eẕkârını tekrâr ider göŋlüm benim
Bir ġadâ-yı rûḥdır zîrâ ki eẕkârıŋ baŋa

Deymiyormuş meclis-i dehriŋ ḫumârı keyfine
Sâḳiyâ ṣunma yeter câm-ı ṣafâdârıŋ baŋa

Mâhını ister iseŋ bedr ile istersеŋ hilâl
Oldı seyyân ey felek iḳbâl u idbârıŋ baŋa

Eylerim her bir nefesde naḳt-ı ‘ömrümden ziyân
Ey felek var mı seniŋ dünyâda bir kârıŋ baŋa

Müjdeler itdim yine iflâsı efkâr ehline
Ey (Emîrî) ḫoş gelür güherbârıŋ baŋa

67

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Göster raẖle birini nûr-ı didârıŋ baŋa
Selsebîl-i ẓâhir eyler feyż-i güftârıŋ baŋa

Ġonca-ı firdevsi görmek göŋlüm itse ârzû
Ḥâl ider ol ârzûyı seyr-i ruẖsârıŋ baŋa

Sözleriŋ talḥ olsa da lezzet virir ḳand-i lebiŋ
Heb beraberdir ḥabîbim luṭf-u azârıŋ baŋa

Girdi bâd-ı ḥaşre beŋzer âh havvâlîm benim
Fitne-efzâ bir ḳıyâmet oldı reftârıŋ baŋa

Eylediŋ bâġ-ı muhabbetde raḳîbe iltifât
Ey gül-i nâdîde te'ṣîr eyledi ẖârıŋ baŋa

Rehber-i ẖışmıŋ mıdır îmâki her baḳdıḳca ben
Gizli gizli luṭf ider çeşm-i sitemkârıŋ baŋa

Şimdi bildim mest-i 'aşḳımsıŋ didi ol mehliḳâ
Neş'e virdi ey (Emîrî) çünki eş'ârıŋ baŋa

68

Müstefilün Müstefilün

Ben bülbül-i şûrîdeyim
Sen derd-i ẖandânsıŋ baŋa

Gülzârı itmem ârzû
Zîrâ gülistânsıŋ baŋa

47b

Her bir nigâh-ı şefḳatiŋ
Dünyâ baġışlar göŋlüme

Gûyâ benim olmuş cihân
Zîrâ ki sulṭânsıŋ baŋa

'Aşḳıŋla biŋ bir ḳaṭreyim
Şevḳinle ben bir ẕerreyim

Sensiŋ baŋa baḥr-ı kemâl
Sen mihr-i ruḫşânsıŋ baŋa

Ey ġam beni zâr eylediŋ
Ḥayrân-ı dildâr eylediŋ

Ol rütbe-i âzâr eylediŋ
Sen şimdi ḥayrânsıŋ baŋa

Ben bî-nevâ bir ḫastayım
Ammâ ḫilât-ı ḫastagân

İtdim ifaḳaṭ ârzû
Derdiŋle dermânsıŋ baŋa

Ey ḫâk-pâ-yı dil-rubâ
Ey mis̱li yoḳ bir nev-(……)

Ey çeşm-i ḫûrşîde cilâ
Kuḥl-i ṣafâhânsıŋ baŋa

Olmuş (Emîrî) derdmend
Mesḥûr zulf-i raḳîdbend

Ey ġamzesi efsûn-pesend
Câdû-yı fettânsıŋ baŋa

69

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey göŋül bir yâr-ı ḥikmet-i âşinâ lâzım baŋa
Ḫastayım muhtâc-ı dermânım şifâ lâzım baŋa

İstemem dünyâda feyż-i Kibriyâdan başḳa yâr
'Âcizim bir hemdem-i ḳadr-i nefzâ lâzım baŋa

Salimem ẓâhirde ammâ ma'nevî bir ḫastayım
Bu 'anâṣırdan zirâ bir devâ lâzım baŋa

Derdimi bilmez eṭbâ-yı zevâḫir âşinâ
Bir ṭabîb-i ḥâzıḳ mu'ciz-nümâ lâzım baŋa

Rû-nümâdır 'aczim ammâ mevki'im cây-ı muhâm
Lüṭf-i Mevlâ -yı kerîme ilticâ lâzım baŋa

Ben kelim-i 'iṣmetim ammâ refîḳân kine cû
Feyż-i tevfîḳiŋle yâ rab bir 'aṣâ lâzım baŋa

Âb-ı cârîdir murûr eyler (Emîrî) nîk u bed
'Âlem-i fânîde terk-i mâcerâ lâzım baŋa

70

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Fikrimi tenvîr içün bir mehliḳâ lâzım baŋa
'Âşıḳ-ı kemkerde râhım reh-nümâ lâzım baŋa

Ṭâlib-i çeşm-i suḫan-kû-yi ḥabîb olsun nola
Şâ'irem bir meḥrem-i mu'ciz edâ lâzım baŋa

Yıldırım yaġdırmadır ḳaṣdım raḳîb-i kâfire
Ġamze-yi câdû gibi bir âşinâ lâzım baŋa

Semtime lâhûtiyâne bir nigâhıŋ celb içün
Nerde bulsam pek mû'ir bir du'â lâzım baŋa

Nerdedir şimdi ricâlullahıŋ ey dehr-i 'aḳîm
Ehl-i ḥaḳ bir merd-i 'âlî ittiḳâ lâzım baŋa

48a
Gösterir dâ'im ṣevâb u ṣıdḳ-ı vicdânım baŋa
Muḥterem güller 'ayân eyler gülistânım baŋa

Nerdesiŋ ey âfitâb-ı maḥşer-i âşûb-ı 'aşḳ
Oldı bir şâm belâ her leyl hicrânım baŋa

Kûşe-yi çeşmiŋle bir feyż-i naẓar-ı 'aşḳ eylese
Secde-i tîriŋ ider baẖt-ı girîzânım baŋa

Dilẖarâb-ı 'aşḳım ammâ kenz-i ḳudret bendedir
Baḳ ne gevherler virir vicdân-ı vîrânım baŋa

Kendimi taẖt-ı ṣafâ üstünde cemẓan eylerim
Bir nigâh-ı iltifât eylerse vicdânım baŋa

Terk idüb tevḥîd ki âzmaḳdadır yâ rab bu ẖalḳ
Destime vir zûlfiḳârı söyle âṣlânım baŋa

Pîş-i ye'simden murûr itdikce ḥâl-i kâ'inât
Âteşîn bir âfet-i cân oldı hevânım baŋa

Bir giribânçâk-ı ye'si oldım (Emîrî) gösterir
Şekl-i miḥrâb-ı ḳażâ çâk-ı girîbânım baŋa

71

Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün

Sensin imdâd eyleyen yâ Ḥażret-i subḥân baŋa
Sensin iḥsân eyleyen ketm-i ʿademden ẖân baŋa

Senden âyrı kim olur ḳâdir baŋa lüṭf itmege
Bu vücûd u ʿaḳlı itdiŋ çünki sen iḥsân baŋa

Ḳabż u batıŋ eyledim taḥḳîḳ hep ḥaḳ üzredir
Virdiŋ bir şey ʿabeṣ yâ fażla yâ noḳṣân baŋa

Çeşmime gerçi nihânsıŋ söylerim ammâ ʿayân
Oldı iṣbâtıŋda her bir ẕerre bir burhân baŋa

Eŋ büyük şükrün budur yâ rab seniŋ elṭâfıŋa
Ḳalb-i ḳâsî virmediŋ virdiŋ ḥazîn vicdân baŋa

Bir ṭaḳım bîgânelerle itmediŋ hemdem beni
Eylediŋ ʿirfân u fażl u ʿiffet-i yârân baŋa

Bu (Emîrî) ʿabdıŋı dünyâda itdiŋ kâmyâb
Eyle hem ferdâda iḥsân rû’yet u iḥsân baŋa

72

Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün

Sen ṭanıtdırdıŋ Ḫudâyı ey şeh-i ẕi-şân baŋa
Biŋ cihân u cân deger şu itdigiŋ iḥsân baŋa

Şevḳ -i dîdârıŋla ey peyġamber-i âẖir zamân
Oldı îmân sinede bir âteş-i sûzân baŋa

Rûz-i maḥşerde nolur ḥâl-i perîşânım benim
Âh keşf olmazsa bâb-ı ẖâne-yi ġufrân baŋa

Yâ resullullah beni ‘uḳbâya me’yûs eyleme
Dest-i luṭfuŋla âçılsun ravża-i rıḍvân baŋa

Ben anıŋ fevḳinde biŋ ‘iṣyân ile âlûdeyim
Bilmeyen ḥussâd her ne eylese bühtân baŋa

İş seniŋ imdâdıŋa ḳalmışdır ey maḥbûb-i ḥaḳ
Yoḳsa pek müşkil olur ḥâl-i dil-nâlân baŋa

Ben sefâhat ‘âleminde gerçi ẖandânım bugün
Ḥâlime baḳdıḳca ḳanlar âġlıyor yârân baŋa

48b
Ey (Emîrî) ben o maḳṭû‘-ul emel bir ẖastayım
Eyler ancaḳ ki ṭabîb-ul mideniyyin dermân baŋa

73

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Baẖt-ı mes‘ûdânemi tebrîk iderdi cân baŋa
Bir nigâh şefḳat itse ol but-i fettân baŋa

Hangi bir şûẖa küşâd itdimse dest-i maṭlabı
Görmedim nefs-i sitemden başḳa bir iḥsân baŋa

Ẕerreyim ammâ ki mensûbiyetim ẖûrşîdedir
Böyle ġam âlûd ẖâk olmaḳ degil şâyân baŋa

Ben âlışdım ‘izzet-i nefse baş egmem kimseye
Çünki imdâd itdi feyż-i Ḥażret-i subhân baŋa

Da‘vâ-yı ‘icâza meylim yoḳdur ammâ neyleyim
Oldı naẓmım da‘vâ-yı ‘irfân içün burhân baŋa

Görmedim bir ẕerresinde ʻâlemiŋ reng-i beḳâ
Biŋ teġayyür gösterir her laḥẓada devrân baŋa

Ey (Emîrî) ʻâlem-i maʻnâya itdikce güzer
Keşf olur her demde biŋ gencine-yi pinhân baŋa

74

Mefʻûlü Fâʻilâtün Mefâʻîlü Fâʻilün

Yâr-ı muṭʻi olunca o rûḥ-i revân baŋa
Tebrige geldi ṭâliḥ-i saʻd iḳtirân baŋa

Gülzâr-ı kâ'inâtda ṣad şükr kim henüz
Nâdîde bir gül itdi kerem-i bâġ-bân baŋa

Îʻd-i visâli itdi beni kâmyâb-ı feyż
Virdi zamâne kevkeb-u kâmrân baŋa

Dünyâya teẕḫîz olan ol çeşm-i dilsitân
Îmâ-yı şûḫ-i re'fet ider her zamân baŋa

Mehveşleriŋ kelâmına red eylemez cevâb
Biŋ ḫande-yi nevâzeş ider ol dehân baŋa

Şâyân degil mi ḥaşre ḳadar olsa ġıbṭa-nâk
Baḫt u saʻâdet ehli olan maḳbûlân baŋa

Râm eyledim (Emîrî) o cânânı ʻâḳibet
Ḫuld birine beŋzedi bâġ-ı cihân baŋa

75

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Mihr-i devlet ṭoġdı âfâḳ-ı ḳanâ‘atden baŋa
Genc-i s̱ervet irdi genc-i istiḳâmetden baŋa

S̱erveti taḥḳîr itdikce ġınâ virdi Ḫudâ
Hiç bilmem ṣormayıŋ ḥâl-i żarûretden baŋa

İstirâḥat terk-i râḥatmış bu miḥnet-ḫânede
Geldi biŋ ġam cus-tu-cu-yı istirâḥatten baŋa

Dehre sen meyl eyledikce senden ol menfûr olur
Geldi nefret ‘âleme meyl u muḥabbetden baŋa

‘Aḳla bir söz kim tevâfuḳ itmedi red eyledim
Biŋ sa‘âdet ẓâhir oldı şu baṣîret baŋa

49a
İstiḳâmetdir kerâmet müstaḳîmdir evliyâ
Ṣormayıŋ dünyâda bir başḳa kerâmetden baŋa

Ey (Emîrî) kâş ki bir ẕerre olsa lem‘a pâş
Âfitâb-ı evci a‘lâ-yı ḥaḳîḳatdan baŋa

76

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Gerdeniŋ şekâfdir ḫûrşîd-i enverden baŋa
Ḫoş gelir la‘l-i lebiŋ yâḳût-i aḥmerden baŋa

Kendimi ṣadr -ı ṣafâda kâmrân ẓan eylerim
Bir nigâh iltifât olsa o dilberden baŋa

Ẕerre olsam zülf ü kâkül dâmgâhımdır benim
Olmuyor ķâbil -i ħalâṣ olmaķ güzellerden baŋa

Neş'esi bezm-i elestiŋ tâzeden eyler ẓuhûr
Bir ħiṭâb olsa o dildâr-ı germûrdan baŋa

İstemem minnet ile gönderse Cibrîl-i emîn
Meyve-yi ħuld birini ʻarş-ı ekberden baŋa

Bezm-i vaḥdetde beni câm-ı ḥaķîķat itdi mest
Neş'e gelmez sâķiyâ ṣahbâ-yı sâġarden baŋa

Ey (Emîrî) luṭf ider sâķî kevs̱er ġamyama
Rûz-i maḥşer nûrdan sâġar kevs̱erden baŋa

77

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Bir ħaber var aŋladım yâr-ı keremvârdan baŋa
Müjdeler itdi tehâcum revzenderden baŋa

Olmuşum ẓan eylerim ħûrşîde hem zânu-yı şevķ
Bûsegâh olsa eger billûr bir gerdan baŋa

Yüz çevirmek ʻaşķ-ı ħubândan yine mümkin degil
Yüz cefâ gelse ol mâh-ı peykerden baŋa

Eylerim yüz biŋ günâh itmem velakin bir gün âh
Yâ naṣıl gelmez ħoşûnut hevl-i maḥşerden baŋa

Bir peridir ṣanki ḥüsnün gösterir âyîneden
İltifât itse pes câm-ı münevverden baŋa

Meyve-i Firdevs-i a‘lâdan gelen ẓan eylerim
Gelse lüṭfen bir çürük fındıḳ o dilberden baŋa

Ẓâhir olsa bir süẖan la‘l-i leb-i cânânadan
Ey (Emîrî) ẖoş gelür ḳand-ı mükerrerden baŋa

78

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Gelmiyorsuŋ niçün ey muġbeçe imdâda baŋa
Derd-i hicriŋle seniŋ zehr oluyor bâde baŋa

Benmişim düşmanı gûyâ ne ‘acâyib vaḥşet
Hiç görünmez o peri mevḳi‘-i tenhâda baŋa

Yanmaya geliyor bir sürü bîgâne ile
Yâ teṣâdüf idiyor cây-ı temâşâda baŋa

Ḫasta hidmet-i taḳsîm idelim ey derviş
Himmet-i şeyẖ saŋa ṣoḥbet-i şeyẖzâde baŋa

49b

Surẖ olur ruẖları ferdâ ne nezâketdir bu
Bûse luṭf eylese eger bir gice rû’yâda baŋa

Aẖiretde bulunur luṭf idecek ehl-i kerem
Merḥamet eyler isen eyle bu dünyâda baŋa

Münteẖab bir gül-i yektâdır (Emîrî) bu ġazel
Gülşen silsile-i Âdem u Ḥavvâda baŋa

79

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Çarẖ-ı dûn bir but-i âfitabı çoḳ gördi baŋa
Enbâṭ-ı dil-i âşufteyi çoḳ gördi baŋa

Herkesiŋ güller açar bâġ-ı ümîdinde felek
Âçmadan bir gül-i neşüküfteyi çoḳ gördi baŋa

Âldı gencine-i şevḳimden ânı dest-i ḳażâ
Âh bir gevher-i nâ-süfteyi_çoḳ gördi baŋa

Ḫafta-yı çeşm itdi kudûretle beni ḥükm-i zamân
Vaḳt-i dîde-i nâ-ḫaftayı çoḳ gördi baŋa

Şâyi‘ itmezse (Emîrî) nola eş‘ârımı çarḫ
Şi‘ir-i nâdîde vü nâküfteyi çoḳ gördi baŋa

80

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Giydirir ġamzeleri câm-ı gülgûni baŋa
Sen ne yapdım bu cefâlar nedir ey ḫûnî baŋa

Ġâyet cevrini ṣorduḳca o mehpeykerden
Gösterir dâ’ire-i vüs‘at hâmûnî baŋa

Olmuşum ḳal‘a-i me’mûn rıżâda maḥfûż
Âteşde dest-i ḳażâsınıŋ felâḫûnî baŋa

Ben naṣıl şaḥṣ-ı riyâkâr ile ṣoḥbet ideyim
Gösterir hûda gibi mel‘aba-i dûnî baŋa

Yârımıŋ virir gibi bir sîbi degişmem ânı ben
Virirseler sîb-i meh-i ravża-i gerdûnî baŋa

İnzivâ ister mi ṣâf itmiş iken şimdi yine
Urıyor dest-i hevesi ḫârş-ı nâḫûnî baŋa

Neler eylerdim o ṭâliḥ dinilen ġaddâra
Âh gösterse felek bir gün o mel'ûnî baŋa

Nâẓır-ı maḫzen-i 'aşḳ oldum (Emîrî) artıḳ
Gösterir ḫande-i cânân der-i mektûnî baŋa

81
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Olmayım 'âşıḳ naṣıl ben ey melek-sîmâ baŋa
'Âşıḳ olmuşdur bütün dünyâ vü mâ-fî-hâ saŋa

Ḥüsnini ḫalḳ eyleyen ḫâliḳ eger nehy itmese
Secde eylerdi bu yektâ ḥüsn ile dünyâ saŋa

Nâz u istinġnâyı bir gün senden âyrı görmedim
Ẓannım oldı 'âşıḳ olmuş nâz u istinġnâ saŋa

50a
Ḳıpḳızıl olsa vücûduŋ öpmeden ey nâzenîn
Bûseden giydirmiş olsam câme-i zîbâ saŋa

Mey içerken serfurû sâġarıŋ bîcâd-ı gül
Secde eyler nâzenînim sâġar-ı ṣahbâ saŋa

Nusḫa-i nâdîdesiŋ rûḥum âçılma herkese
Soŋra câhiller virirler başḳa bir ma'nâ saŋa

Gel inanma 'âşıḳıŋ ḥaḳḳındaki bühtânlara
Her ne söyler söylesün ey dilrubâ a'dâ saŋa

Nâzenînim maḥşer ḫatıŋ ẓuhûr itsün hele
İtdigiŋ miḥnetleri ben söylerim ferdâ saŋa

Beŋzemez naṭḳ-ı metîŋ hiç başḳa sözlere
‘Avn-ı ḫaḳ virmiş (Emîrî) fikr-i nev-peydâ saŋa

82

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

Nâz u edâ pirestiş iderse sezâ saŋa
Şâhâne zînet oldı bu nâz u edâ saŋa

Ey nâşinîde dilber ṭınâz bî-neẓîr
Müştâḳdır bu ḥüsn ile şâh ü gedâ saŋa

Bir gün gelir mi ḫâṭıra bu çâkeriŋ dirîġ
Vardır cihânda çünki hezâr âşinâ saŋa

Bir kere bir ümîdimi is‘âf itmediŋ
İtdim hezâr kere niyâz u ricâ saŋa

Cân virdim uġruna yine sen şefḳat itmediŋ
Bir kerre gelmiyor mu hicâb u ḥayâ saŋa

Bir leb-i-leb-i muḳâbele itmediŋ fedâ
Ey ġonca-leb cânımı itmedim fedâ saŋa

Mehpârelerde ‘âdet ü erkânı bilmeli
Ögretmemiş o vâlide bî-ẕekâ saŋa

Ḥüsnüŋ geçince ben âldım senden intiḳâm
Naḫvet düşer baŋa o zamân ilticâ saŋa

Ḥüsn-i güẕeşte mâtem ider soŋra ḥâliŋe
Ben söylerim saŋa evet işte saŋa saŋa

Zîrâ ki bî- vefâlıġda bir ḥudûd var
Âzdır denilse her ne ḳadar bî-vefâ saŋa

Ne ṭabîb ḳalb-i zârına luṭf it ʻinâyet it
Maḳbûl olur (Emîrî) iderse duʻâ saŋa

83

Mefâʻilün Feʻilâtün Mefâʻilün Feʻilün

Nola gelirse nigâhımdan ictinâb saŋa
Virir ser müje-i dîde ıżṭırâb saŋa

Laṭîfsiŋ o ḳadar ki olurdı bâr-ı girân
Olaydı şehper-i Cibrîlden niḳâb saŋa

Yıkıldıŋ ey meh ʻişve-i zemîn nâza meger
Ṭoḳındı sâye-i peymâne-i şarâb saŋa

İder vücûdıŋı rencîde mevc-i vaḳt-ı şitâ
İrer de cevher-i ḫûrşîd olursa âb saŋa

50b
O vaḥşet oldı mubdil-i laṭîf ḫandelere
Getirdi neşve-i ṣahbâ ne inḳilâb saŋa

Kelâm-ı yârı işidince ey göŋül geliyor
Dem-i ezelde geçen leẕẕet-i ḫiṭâb saŋa

Virirdi pertev-i naẓmıŋ cihâna ârâyiş
(Emîrî) Hemdem olaydı o âfitâb saŋa

84

Mefâ‘îlün Fe‘ilâtün Mefâ‘îlün Fe‘ilün

Göŋül iderse o şeh luṭf ile ḫiṭâb saŋa
……………………………………...

Gelir hezâr belâ her nefesde îcâde
Ne zîb-i vefr viriyor cilve-i şebâb saŋa

Cem-i serîr sa‘âdet ḳıyâs ider kendin
Naṣîb olursa kime baḫt-ı intisâb saŋa

Niḳâb ile seni gördi bu dil esîr oldı
Ne ḥâle geldi baḳan kimse bî-niḳâb saŋa

Zamân gelir seni bî-iḫtiyâr uyandırırlar
Yeter bu cilve-i ġaflet getürdi ḫâb saŋa

Zamân-ı devlet-i ḥüsnüŋ geçer biter ġaflet
Ne söyleyim bilemem ey cefâ-me’ab saŋa

Güzel begim oḳu dîvânını (Emîrî) niŋ
Gösterdim işte pesendîde bir kitâb saŋa

85

Mefâ‘îlün Fe‘ilâtün Mefâ‘îlün Fe‘ilün

Olunca bâr-ı girân ḫaṭṭ-ı müşkinâb saŋa
Getirdi âh diliŋ ‘aks-i ıżṭırâb saŋa

Żuhûr ḫaṭ ile ḥüsnüŋ tebdil itse nola
Fenâ-yı ‘âlemi iḫbâr ider kitâb saŋa

Gülüŋ bu raġbeti olmazdı bâġ-ı ‘âlemde
Ḥuṣûle gelmese ândan eger gülâb saŋa

Murad-ı gülşen vaṣlıŋda şişe çekmekdir
Ten ġanımda henüz teşnedür kebâb saŋa

Bu âh u ‘işve ü la‘l u nigâh ü göŋül ile
Revâ mıdır diyelim mâh u âfitâb saŋa

Sücûda başladı yine ḥużûr ġamzeŋde
Virir piyâle-i naẖvet ne âb u tâb saŋa

Geçen zamânları fikr eyledikce ḥayrânsıŋ
(Emîrî) Oldı bu ‘âlem ẖayâl u ẖâb saŋa

86

Mefâ‘îlün Fe‘ilâtün Mefâ‘îlün Fe‘ilün

Edeb ki eyledi ‘iṣmetle intisâb saŋa
Pirestiş eylese şâyestedir ḥicâb saŋa

Yaḳardı bâriḳa-i ḥüsn –i mâsivâ sözüŋ
Olursa yâr-ı semender eger niḳâb saŋa

Degil ḥabâb u ‘arḳ câm-ı bâdedir birbir
Hezâr güzele baḳar sâġar u şarâb saŋa

Olurdı ateş-i ḥasretle dâġdâr-ı derûn
Yaḳardı ravzan-ı gerdûndan âfitâb saŋa

H̱aṭ âver oldı göŋül ol civân cân-perver
Getürdi ḥâşyetli bir güzel kitâb saŋa

51a

Nedir ẖımâr-ı nigâhıŋda cilve-i bi-gış
Virir leṭâfet mest-i şarâb-ı nâb saŋa

Emîrî itmez iseŋ intiẓâm ṣıdḳ-ı umûr
Cenâb-ı faẖr –ı risâlet ider ‘itâb saŋa

87

Mefâ‘îlün Fe‘ilâtün Mefâ‘îlün Fe‘ilün

Niḳâb şeklini virdi bu şeb ḥicâb saŋa
Yaḳışdı baḳ ne güzel ḳırmızı niḳâb saŋa

Güzelden âyrılamaz keyf nâz u istinġâ
Şarâb ṣunmada her dem o la‘l-i nâb saŋa

Ḫaṭ-ı ‘iẕârıŋı ‘arż ile rûz –i maḥşerde
Ṣorarsa Ḥażret-i Mevlâ eger ḥesâb saŋa

Bu ‘abd-i ṣadıḳıŋı şâ‘irân meyânından
Yaḳışdı ṭoġrısı bu ḥüsn-i intiẖâb saŋa

Ne söylesem saŋa fehm eylemezsin ey maġrûr
Gelince ẖaṭ o zamân eylerim cevâb saŋa

Niçün ṣadâḳat ‘uşşâḳını itmediŋ idrâk
Saŋa ider dil-i ye’s-i âvarım ẖiṭâb saŋa

İder (Emîrî) hezârân nahu neler iẓhâr
Ṣanur mısıŋ â güzel olmaz inḳilâb saŋa

88

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Her ne cevr itseŋ şikâyet itmem ey âfet saŋa
Ḳorḳarım cevr eylemeŋ lakin olur ‘âdet saŋa

Ḳıymeti dünyâ degerken cevher-i cismiŋ seniŋ
Çeşm u ebrûlarda virmiş başḳa bir ḳıymet saŋa

Bir nigâhıŋdan bulur derd-i derûnuŋ iltiyâm
Bu ne surûr ḫasta çeşminden gelir ṣıḥḥat saŋa

Ḳalmasun ferdâya şekvâ eyledim biŋ âh u zâr
Mest ide ġaflet şarâbı virmedim mühlet saŋa

Bu ḳadar ebrûlarda bir îmâ-yı şefḳat kim meger
'İşve-i miḥrâbında olmuş cevr içün niyet saŋa

Eylemiş bir mis̱li yoḳ ma'şûki görmek ârzû
Ḥüsn-i müstes̱nâ-yı taḫṣîṣ eylemiş ḫilḳat saŋa

Nâz u istinġâdan eyler mi (Emîrî) iştikâ
Nâz u istinġâda virmiş başḳa bir zînet saŋa

89

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Çeşm u ebrû ḫâl u giysu virmedi râḥat saŋa
Bir belâ oldı göŋül her nâzenîn âfet saŋa

Pertev-i ḥüsnüŋ yaḳar nûr-i nigâh 'âşıḳı
Âfitâbım mümkün olmaz eylemek diḳḳat saŋa

Var dünyâda baŋa her laḥẓa cevr it kim ola
Rûz-i maḥşerde şikâyet bâ'is̱-i vuṣlat saŋa

Ye's ile âyîne-i ekvâna itdikce nigâh
Biŋ belâ yüz göster 'âlemde her sâ'at saŋa

Ṣaḳlama ‘âşıḳlarından cilve-i dîdârıŋı
Ey melek ṣûret budur şükrâne-yi ni‘met saŋa

İftiḫârımdır benim cevriŋ faḳaṭ ḫavfım budur
Olmasun cevr u cefâ itmekde bir zaḥmet saŋa

Nûr-i ‘aynım aġladır yârin seni renc-i iżmâr
Neşve-i câm ṭarab virmiş bu gün ġaflet saŋa

51b
Bir ṭabîb-i ‘aşḳ Emîrî nabżıma baḳdı didi
Terk-i cân itmekdir ancaḳ çâre-i ṣıḥḥat saŋa

90

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

İnfirâd meslek olmuşdur göŋül ‘âdet saŋa
Herkesiŋ nûş itdigi şerbet degil ḳısmet saŋa

Âh ey insân-ı kâmil ey ḥakîm-i bî-ġaraż
Nerdesiŋ artıḳ ẓuhûr it olmuşum ḥasret saŋa

İster erbâb-ı ġınâdan ḳıl beni ister faḳîr
Ey felek dünyâ içün ben eylemem minnet saŋa

İctinâb eyle nifâḳ u fitneden tâ ey gözüm
Gelmesin bu ḫstalıḳdan ṣoŋra bir ‘illet saŋa

Gerek ḫûnrîz olmuş insân ‘adâlet meşreb ol
Gerek isen la‘net saŋa insân isen raḥmet saŋa

Ḫânumânıŋ ḳaldı sen girdin zemîniŋ altına
Virdi mi bir fâ’ide ey mürtekib rüşvet saŋa

Ey (Emîrî) deşt-i ġamda bir gaffarsıŋ bu gün
Zâḫımdâr-ı miḥnet oldıḳca gelir cür’et saŋa

91

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Böyle meşreb lâyıḳ olmaz ey peri ṣûret saŋa
Ḫoş gelür bilmem niçün nâdân ile ṣoḥbet saŋa

Râżıyım her cevriŋe itmem niyâz ‘âṭıfet
Belki âġâz-ı niyâz itsem virir şiḳlet saŋa

Ka‘be-i ‘aşḳıŋda ‘uşşâḳ-ı fedâdır niyetiŋ
Niyetiŋden dönme ârtıḳ ḥaḳ vire ḳuvvet saŋa

Ben seniŋ ḥayrânıŋım sen ḥâlime ḥayretdesiŋ
Sen baŋa ḥayret virirsiŋ ben daḫî ḥayret saŋa

Şem‘iŋ ey pervâne ḳâni‘ ol uzaḳdan seyrine
Âteş-i Sûzân degil mi şem‘-i ḳurbiyet saŋa

Bir gün olsun itmediŋ miḥrâb-ı nâze serfurû
Ġâliba cevr itmek oldı ‘âşıḳa ṭâ‘at saŋa

İtmedi yâriŋ saŋa bir gün (Emîrî) iltifât
Devr- i bed fercâm-ı dünyâ virmedi râḥat saŋa

92

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘lün

Ey vefâsız diyemem yâr-ı vefâkâr saŋa
Varsun aġyâr disün yâr-ı keremkâr saŋa

Beni ḫâmûş görüb sâde derûn ẓan itme
Nelerim var hele bir sînemi gel yârsaŋâ

Seni aġyâr ile gördükde ümîdim kesdim
Tâ o günden beridir ben dimedim yâr saŋa

Ey ṭabîbim âzıcıḳ ḥâline raḥm eylemediŋ
Bu ḳadar ʻarż-ı niyâz itdi bu bîmâr saŋa

Ḥâlimi âz mı beyân eyledi pinhân u ʻayân
Dil-i bî-çâre ile dîde-i ḫûnyâr saŋa

52a
Mest ideŋ diŋlemediŋ derdini yoḳsa bu göŋül
Â gözüm söyledi tekrâr be tekrâr saŋa

Naẓarımda küçilür encüm ü mâh ü ḫûrşîd
Onlara bir de naẓar eylesem ey yâr saŋa

Müşterek olsun (Emîrî) saŋa ey tâcir-i ʻaşḳ
Ne ḳadar olsa żarar cümle baŋa kâr saŋa

93

Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻlün

Eylemez fâ'ide itsem yine tekrâr saŋa
Hep dimişdim dil-i zârımda ne kim var saŋa

Âḫir-i dilber-i nâzik dil-i taṣdîʻ itdiŋ
Ne didimse â göŋül eylemediŋ ʻâr saŋa

Hep seniŋ cilveleriŋ eyledi mecbûr beni
Söyledim ḥâl-i dil-zârımı nâçâr saŋa

Şefḳat iḫṭâr iderim sende yoḳ ammâ şefḳat
Şefḳatîn olsa ne ḥâcet idi iḫṭâr saŋa

Nedir ol nuṭḳ-i revânbaḫş mesîhâ meşreb
Başḳa zînet getürür şîve-i güftâr saŋa

İtmedi ẕerre ḳadar ḳalbiŋe te’ṣîr-i niyâz
Elvedâ‘ itmege geldim bu gün eyyâr saŋa

Ḳan yudar bir de (Emîrî) saŋa dildâr dimez
Şimdiden ṣoŋra mübârek ola aġyâr saŋa

94

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Vâṣıl olduŋ ey göŋül ol yâre devletdir saŋa
Devlet ü iḳbâl-ı dünyâ dersa‘âdetdir saŋa

Sa‘y ile iḳdâmı zaḥmet ṣanma mülk-ü millete
İḫtiyâr-ı zaḥmet it benden naṣîḥatdır saŋa

Ben ferâmuş itmedim ḥâlâ dimekdir ey göŋül
Yârdan her bir cefâ kim gelse ni‘metdir baŋa

Ey göŋül bilseŋ ne âfetdir o şûḫ-i ‘işvekâr
Her cefâsı bir ṣafâ her cevri râ’fetdir baŋa

Emr ânıŋ fermân ânıŋdır ḥükm ânıŋ meydân ânıŋ
Taḫt-ı dilde ḫusrev –i mülk melâḥatdır saŋa

Naḳsa baḳmaḳ ḳudret-i naḳḳâşı tezkîr itdirir
Vech-i ḫûbâna naẓar ḳılmaḳ ‘ibâdetdir saŋa

Ey (Emîrî) cebr u ‘usretden mu‘arrâ sözleri
Bilbedâha söyledin ‘âlî ṭabî‘atdır baŋa

95

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Çünki cânân ey göŋül ol mâhpeykerdir saŋa
Şimdiden ṣoŋra bütün dünyâ sitemkardır saŋa

Ey göŋül cevlângahıŋdır ravża-i lâhût –i ‘aşḳ
Ḳadd-i cânân ṣanki bir naẖl-ı mücevherdir saŋa

Ġayret-i ‘aşḳ ey göŋül maḥşer ḳoyardı başıŋa
Yâr ile aġyâr şimdi hep beraberdir saŋa

Mâh-ı gecbîn olsa da âhım girîbân çâk ider
Sevdigim egri baḳanlar söyle kimlerdir saŋa

52b

Sâġar u mey sâcid-i dîdârıŋ olsa çoḳ mıdır
Nâzdır ṣahbâ-yı nâbıŋ işve sâġardır saŋa

Böyle raẖşân-ı ḥüsn ile ẖûrşîd hemşire kimdir
Yoḳsa çarẖıŋ bedr-i tâbânı bir averdir saŋa

Ey (Emîrî) şi‘ir-i pâkiŋ zer gibi ḳıymetlidir
H̱âk-i pâ-yi dil-rubâ ikṣir-i ekberdir saŋa

96

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Ġâzelenmiş feyż-i kevs̱er rû-yi âl olmuş saŋa
Yaralanmış bûy-i ‘anber ẖaṭ u ẖâl olmuş saŋa

Şâm-i ‘îdin feyż-i şem- i nev-bahârıŋ ṣafveti
Kâkül-i yektâ cebîn-i bî-miṡâl olmuş saŋa

Sûreten ‘îsânıŋ âlmış şeklini bir pâre nûr
Vaṣl-ı dendânıŋ ṣafâsıyla ẖalâl olmuş saŋa

Ṣuŋulmuş cevher-i ayine-i ẖûrşîd u mâh
Dest-şûy-ı nâz içün âb-ı zelâl olmuş saŋa

Sâye ṣalmış tevdi-i iksîre ḳudret-i ẖâmesi
Tûtiyâ-yi çeşm u meyl iktiḥâl olmuş saŋa

Ḫâr-ı müjgân incidir nûr-i nigâh ‘iṣmetiŋ
Vech-i ‘uşşâḳa naẓar ṣalmaḳ muḥâl olmuş saŋa

Ṭıfl iken sevdiŋ sen ol pertev-feşân mehpâreyi
Gâh bedr olmuş (Emîrî) gâh hilâl olmuş saŋa

97

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

‘Ârżıŋ bâġ-ı ḥayâda sîb âl olmuş saŋa
Pençe-yi nâzıŋda ‘iṣmet portaḳal olmuş saŋa

Vâjgün bir meslek revnaḳṭarâz âçdıŋ yine
Şevḳ-i‘âşıḳ bâde-yi ẖışm u celâl olmuş saŋa

Âfitâbım muḳteżâ-yi devr-i‘âlem böyledir
Ḫaṭ-ı vech-i enveriŋ ẖaṭ-ı zevâl olmuş saŋa

Nâzeninim derd-i âh ‘âşıḳı aldıŋ yeter
Cilve pîrâ ẖaṭ-u gül renk vebâl olmuş saŋa

Meh ẖusûfundan olur dilgîr-i şems-i mustenîr
‘Âşıḳıŋ te’s̱îr-i derdinden melâl olmuş saŋa

Girdi rû-yi bî-mis̱âliŋde nümâyân ẖaṭ u gül
Âh ‘âşıḳ-ı perde zîb infi‘âl olmuş saŋa

İntiẓâm âldı (Emîrî) ma‘rifet lülüleri
Reşte i feyż-i H̱udâ silk-i lâl olmuş saŋa

98

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Reng-i ‘iṣmet ġâze-i ruẖsâr âl olmuş saŋa
Jâle-i nûr-i siḥr ẖû-yi cemâl olmuş saŋa

Feyż-i endâmıŋ ider reşk-i âver âb-ı ḥayât
Selsebîl nûr-i cû-yi iġtisâl olmuş saŋa

Bir cihân deger ḳudretsiŋ ey ẖûrşîd-i nâz
H̱âl-i rûyiŋ kevkeb-i burc-i kemâl olmuş saŋa

Nesc olunmuş reng-i gül târ-ı şu‘â‘i mihr ile
Sofra-ı nâz ü edâda dest-mâl olmuş saŋa

Olmamış ṭûbâ-yı cennet nâ-becâ serber zemîn
Vaṣf-ı reftârıŋ işitmiş pây-i mâl olmuş saŋa

53a

H̱âl-i vechiŋ câdu-yı beyt-il ḥarâm mu‘cizât
Nuṭḳ-i îsâ mâye-i siḥri ḥelâl olmuş saŋa

Olmamış vâṣıl (Emîrî) şâ‘irân bu mevḳi‘i
Şübhesiz lüṭf-i cenâb-ı ẕül-celâl olmuş saŋa

99

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Şeker-i ḫuld-i ṣafâ la‘l-ı zülâl olmuş saŋa
Kevs̱er-i bâġ-ı beḳâ şîrîn maḳâl olmuş saŋa

Âteş âlmış renk-i ġonca mezc olunmuş selsebîl
Ḫânümânsuz ‘avâlim rû-yi âl olmuş saŋa

Fıṭratıŋ fevḳindedir meḥveşleriŋ ey mehliḳâ
Başḳa bir ṣûretde iḥsân-ı kemâl olmuş saŋa

Naḫvet ârâsıŋ kelâmıŋ lâl ider ‘âşıḳları
Tâc-ı farḳ mefḫaret-i cisîm celâl olmuş saŋa

Mûnisimdir ẕülfiḳâr-ı ġamze ey vech-i ḥüsn
Âh sevdâ pûş ile göŋlüm celâl olmuş saŋa

Sensiŋ ol gencine-i ḥüsn-i bahâ-yi bî-mis̱âl
Lebleriŋ yâḳût dendânıŋ lâl olmuş saŋa

Fırṣat-ı dünyâya âldanma (Emîrî) şâkir ol
Ḳıl naẓar geçmiş zamânlar hep ḫayâl olmuş saŋa

100

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

La‘l u ḫâliŋ nûr-i renk lâyezâl olmuş saŋa
Nûr-i vechiŋ âfitâı bî-zevâl olmuş saŋa

Rû-nümâdır revnaḳ-ı ḥüsnüŋde sırr-ı (………)
Göz siyah leb ḳırmızı ruḫsâr âl olmuş saŋa

Ey meyân-ı dilber nev-‘işve pek bâr-ı peksiŋ
Âh ‘âşıḳdan mı ‘ârıż ża‘af-ı ḥâl olmuş saŋa

Lezzet âldıŋ yârı sineŋde büyütmekden göŋül
Dâ'imâ maġşûḳ-ı ṭıfl ḫurde-sâl olmuş saŋa

Renk-i gülgûn şefḳatle işnelüb bir ḳıṭ'a nûr
Selsebîl nâz içün bir peştemâl olmuş saŋa

İnfikâk itmez yanıŋdan girdiş eyler bî-ḥicâb
Sâḳiyâ bint-ül 'ineb gûyâ ḥelâl olmuş saŋa

Ṣavm-ı ġam oldı (Emîrî) 'îd-i şevḳe münḳalib
Rû'yet-i ebrûsı cânânıŋ hilâl olmuş saŋa

101

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bu ḥayâ feyż-i Ḫudâ-yı lâ-yezâl olmuş saŋa
Bu edâ lüṭf-i cenâb-ı zül-celâl olmuş saŋa

Gülnihâl-ı bâġ-ı ḫaldeŋ sâye-i feyż âveri
Cânlanub kevs̱erler ḳadd-ı nev-nihâl olmuş saŋa

Çarḫ-ı bâṣiriŋ âferîn ey şûḫ-i yâ-yi 'iṣmetiŋ
Mihr ü meh ṣanma felekle pây-i mâl olmuş saŋa

Söylemiş biŋ nâz ile cânân baŋa 'âşıḳ mısıŋ
Bir kelâm-ı muḫtaṣardan biŋ su'âl olmuş saŋa

Bezm-i vaṣlâ geldi bir kerre o ḥûr-i mest-i nâz
Bu cihân bir gün göŋül cennet mis̱âl olmuş saŋa

Bir mükemmel maṭla'-ı yektâ gibi ḥüsn ü laṭîf
Nâz ü istiġnâ edâ rengîn me'âl olmuş saŋa

53b

Hep benimle itdigiŋ ṣoḥbetleri terk eylediŋ
Bilmedim gitdi bugünlerde ne ḥâl olmuş saŋa

Gerdan-u ebrûyu cânâna (Emîrî) ḳıl naẓar
Mihr ü meh ârayiş bezm-i visâl olmuş saŋa

102

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Ġâze-i feyż-i ruḫsâr âl olmuş saŋa
Bir ʻamûdi nûr kadd-ı bî-mis̱âl olmuş saŋa

Ṣuʻn-i ḥaḳ bir ḳıṭʻa-i yâkûtî itmiş nermenâk
Rûḥ ile memzûc olub laʻl-ı zülâl olmuş saŋa

Rengi olmuş âteşiŋ nûr-i siyaha munḳalib
Bû-yi misk eylemiş târâc-ı ḫâl olmuş saŋa

Ṣafvet-i nûr-i şafḳ âyîne-i şeklin baġlamış
Zînet-i efzâ kerdun feyż-i iştimâl olmuş saŋa

Gevher-i şabtâb olmuş ʻârıżıŋ reşkinden âb
Âḳmış (……..) güle ḫûy-i cemâl olmuş saŋa

Ṣıçramış nûr-i ezel fevvâre taḳdirden
Ḳudret-i feyż-i ebedle yal u bal olmuş saŋa

Ey göŋül mest ü ṣafâsıŋ cilve-i dîdârdan
Len terânî perdesinden mi şevvâl olmuş saŋa

Bu ʻanâṣırdan degildir ol periniŋ ḫilḳati
Ey (Emîrî) ḥaḳ tavṣifi muḥâl olmuş saŋa

103

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Ḥikmet-i sa‘y ile lâzımdır ḥükm olmaḳ saŋa
Lâyıḳ olmaz ṣâḥib-i fikr-i ‘aḳîm olmaḳ saŋa

Ḫaṣletiŋ tehẕîbine sa‘y ile insânlıḳ budur
Ey göŋül inṣâf ḳıl düşmez le’îm olmaḳ saŋa

Kâtum ol revşandil ol ḥikmet-nümâ ol ‘ârif ol
Lâyıḳ olsun bezm-i ‘irfâna nedîm olmaḳ saŋa

Vaḥdet-i mevlâdan özge ṣûret itmez âşikâr
Nâẓir-i âyîne-i ṣun‘-ı ḳadîm olmaḳ saŋa

‘Ârif ol uġraşma derksiz ẕâtullah ile
(……………) mevlâ-yı ‘alîm olmaḳ saŋa

Ey göŋül küfrân-ı ni‘met eylemek lâyıḳ degil
Az mıdır perverde-i nâz u na‘îm olmaḳ saŋa

Bilme kendiŋden bu isti‘dâdı dâ’im şâkir ol
Lüṭf-i mevlâdır (Emîrî) müstaḳîm olmaḳ saŋa

104

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Bâ‘iṡ-i ‘âr u hacâletdir le’îm olmaḳ saŋa
Ḥüsn-i ḫalḳ ister çalış düşmez saḳîm olmaḳ saŋa

Bir mükrim-i cisme mâlik aḳl u ‘irfân ehlisiŋ
Lâyıḳ olmaz ey göŋül ehl-i ceḥîm olmaḳ saŋa

Olmayınca sine çâk ḫâr-ı miḥnet gül gibi
Bâġ-ı râḥında naṣîb olmaz muḳîm olmaḳ saŋa

Görmeyince âteş-i enîn-i miḥnet-i mey gibi
Ḳâbil olmaz vâṣıl-ı bezm-i ḥarîm olmaḳ saŋa

54a
Ḥabs-i iṣdâf ġam-ı dünyâyı çekmekle olur
Herkese ḳıymetli bir ẕer-i yetîm olmaḳ saŋa

Bir ṭabîb-i ḥâzıḳ ṣâḥib-i dil itmezse ʻilâç
Mümkün olmaz mâlik-i ṭâbʻ-ı selîm olmaḳ saŋa

Gerçi ʻâcizsiŋ (Emîrî) niʻmet bî-ġâyedir
Maẓhar-ı feyż-i ṭarîḳ-i müstaḳîm olmaḳ saŋa

105
Mefʻûlü Fâʻilâtü Mefâʻîlü Fâʻilün

H̱ûn oldı dil-i ġamıŋla inan söylerim saŋa
Baḳ reng-i rû-yi eline ḳan söylerim saŋa

ʻAḳl u şuʻûr-ı ẖalḳ-ı cihân sendedir bütün
Gencine-i cevâhir-i cân söylerim saŋa

Biŋ cümbüş i leṭâfet ile eylesen ẖarâm
Ṭâvus-i bî-naẓîr ḥayât söylerim saŋa

Her cilvede tebdil ider nûr-i zînetiŋ
Geh mâh gâhî mihr-i cihân söylerim saŋa

Ḥayrânıyım leṭâfet yektâ-yı ṭalʻatıŋ
Revnaḳ ṭarâz kevn ü mekân söylerim saŋa

Rûḥum ġurura düşme güzellik revân olur
ʻÂdet budur ki rûḥ-ı revân söylerim saŋa

Virdiŋ (Emîrî) göŋlüŋi berîdir ‘işveye
Müşḳil-pesent ‘âlem-i ât söylerim saŋa

106
Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

Ḥüsnüŋ görünce mâh-ı cihân söylerim saŋa
Yâ âfitâb lem‘a feşân söylerim saŋa

Nûr-i ezel ẖamîre-i ḥüsnüŋde berḳ urdu
Ârayiş- i zemîn ü zamân söylerim saŋa

Ḫûrşîd-i bî-mu’âdil mâh-ı yegânesiŋ
Mihr ü mehiŋ yanında ‘ayân söylerim saŋa

Ey zîb-i sûmenât melâḥat bu naḳş ile
Nesẖ-ı âvar cemâl-ı bütân söylerim saŋa

Küft u şinîd ‘aşḳ-ı ‘aduvṭuymasun amân
Meclisi müsâ‘id olsa nihân söylerim saŋa

Mevc-i niyâza tâb getürmez o mest-i nâz
Ey dil yanında itme fiġân söylerim saŋa

Bir gün ḳuluŋ (Emîrî) ye raḥm eylesen nolur
Biŋ kerre ben emân emân söylerim saŋa

107
Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

Gül-ġonca-i ḥadîḳa-i ân söylerim saŋa
Luṭf it bıraḳ bu nâzı emân söylerim saŋa

Feyż-i ḥayât ẖande-i la‘lıŋda berḳ urur
Rûḥ-i revân ü cism-i cihân söylerim saŋa

Ḫaṭ-ı raẖ üzre ey ẖum-i ebrû keşîdesiŋ
Sır-ı sûre-i laṭîf düẖân söylerim saŋa

Aḥvâl-i ‘aşḳı söyleyemem âh şimdi ben
Bir şûẖa ‘âşıḳ ol o zamân söylerim saŋa

Terk it belâyı ṣoŋra çekersiŋ belâsını
Ben şimdiden bu ḥâli ‘ayân söylerim saŋa

54b
Bir zînet-i muvaḳatadır ġaze-i cemâl
Efsâne-i cihânı yalan söylerim saŋa

Ol râzdân şîve-i ‘aşḳıŋa ḥâlimi
Bî-iḥtiyâc-ı nuṭḳ-i zebân söylerim saŋa

Sende bu ‘aşḳ ‘âlemiŋin bâġ-bânısıŋ
Lâzım (Emîrî) tâze fidân söylerim saŋa

108
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Âşinâ-yi nabż-ı dil bir nev-civân söylerim saŋa
Bir ṭabîb-i ḥâẕıḳ ḥikmet beyân söylerim saŋa

Ḳâbil olmaz rûḥsuz ‘âlemde tezyîn-i ḥayât
Bir cihân ârâ civân-ı dilsitân lâzım saŋa

Jâlebâr it giryeyi ol ġonca olsun ẖandenâk
Nev-bahâr itdi taḳarrub gülistân lâzım saŋa

Kendiŋi sergeşte-i girdâb-ı ḥayret eyleme
Ey göŋül felek-i tevekkülde mekân lâzım saŋa

Eylemek mümkün mü sib-i mihr-i dest âvâz-ı ‘aşḳ
Yâre taḳdîm etmeye bir armaġan lâzım saŋa

Ey but-ı simin beden elden bıraḳma göŋlümü
Bir gümüş âyinesiŋ sen ayinedân lâzım saŋa

‘Âlem-i ‘aşḳa (Emîrî) ḥâliŋi ‘arż itmege
Lafẓ-ı bî-güftâr nuṭḳ-ı bî-zebân lâzım saŋa

109

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Ey göŋül ẖaf-ı ẖabâb-ı müste‘âb lâzım saŋa
Rabṭ-ı ḳalb it ḥaḳka feyż-i câvidân lâzım saŋa

Terk-i ḥabb ‘izz ü şandır sermedi bir ‘izz ü şan
‘Âlem-i fânîde terk-i izz ü şan lâzım saŋa

Da‘vet-i cenk ü cidâl itdiŋ raḳîb-i ẖâ’ini
Ey göŋül destinde tiġ-i ẖûnfeşân lâzım saŋa

Fikr-i ḥüsnüŋ zîb-i ṭab‘ daġdâr itsem nola
Ġonca-yı nâzik edâsıŋ gülistân lâzım saŋa

Ḳalmamış bir sâye-i naẖl kerem ey mürġ dil
Ḳâf-ı istiġnâda şimdi âşiyân lâzım saŋa

İtmedi ḥürrem ü sükûtuŋ derdine bir fâ’ide
Âsitân-ı yârda ref‘-i fiġân lâzım saŋa

Talḫ-kâm oldı (Emîrî) miḥnet-i eyyâm ile
Nüktedân bir dilberi şîrîn zebân lâzım saŋa

110

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Ey göŋül bir nâzenîn dilsitân lâzım saŋa
Mürde-i bî-rûḥsuŋ rûḥ-i revân lâzım saŋa

Sevdigim dur eyleme ḫâk-i derkden göŋlümi
Gülistân-ı ḥüsn içün bir bâġ-bân lâzım saŋa

Ṣaḳlama nûr-i nigâhımdan ‘arûsi ḥüsnüŋi
Nûrdan bir perde-i pertev-feşân lâzım saŋa

Dâ’imâ şeb-i zende dâr-ı dergâhıŋ olmuş nola
Gevher-i ‘âlem-behâsıŋ pasbân lâzım saŋa

Olmasun hoşyâr hâbhâneden ol mehliḳa
Âsitânıŋda göŋül terk-i fiġân lâzım saŋa

55a

Bezm-i yâre vâṣıl olmaḳ ey göŋül eshel degil
Ṭâliḥ-i   ferḫunde   baḫt-ı kâmrân lâzım saŋa

Ẓulmet-i miḥnetde olduŋ ey göŋül gümkerde-râh
Pertev-i tevfîḳ rabb-i müste‘ân lâzım saŋa

‘Unṣûr-ı heste-yi Emîrî oldı dâm-ı süflegâh
Lâ-mekânda bir mekân bî-mekân lâzım saŋa

111

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Çoḳ degil meftûn ü ḥayrân olsa hep ‘âlem saŋa
Çoḳdur âdem beŋzemez ‘âlemde bir âdem saŋa

Her ḥubâb-ı bâde olmuşdur meger bir çeşm-i şevḳ
Öyle fehm itdim ki meftûn oldı câm-ı cem saŋa

Sen baŋa baḳdıḳca ben ḥayrân u sergerdânıŋım
Pek yaḳışmışdır begim süslü siyah perçem saŋa

Sen sürûra beŋzemezsiŋ başḳadır sende vefâ
Âferîn bir gün beni terk itmediŋ ey ġam saŋa

Sürûr dâ’im olsa dünyâ yoḳ naṣîbiŋ ey göŋül
Görmedikce nâzeniniŋ sûr olur mâ’im saŋa

İtmediŋ vaṣl-ı murâda nâ-murâd itdiŋ beni
Nâ-murâd olmaḳ içün ben inkisâr itmem saŋa

İntiẓâm-ı ‘âlem olmuşdır (Emîrî) maṭlubuŋ
Ḥayf kim gerdûn mumâşât itmedi bir dem saŋa

112

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Münḥaṣırdır yâ Resûlallah ‘uluvv-i şân saŋa
İndi gökden şânıŋı tebcîl içün Ḳurân saŋa

Öyle mestem ẖâke indiŋ ‘arşdan ẓan eylerim
H̱âkdan seyrângeh oldıḳda bu ne eyvân saŋa

Bedr-i nûr-i efşân mıdır yoḳsa şeb-i mi‘râcda
Ṣâf bir vicdânla itmiş âsumân îmân saŋa

Ol ḳadar şevḳ-i mürüvet mihr-ü vicdânıŋda var
Kim gelür her bir ẖaṭâ bir cevher-i tâbân saŋa

Eyledi gencine-i raḥmetden ey ẖalḳ-i ʻaẓîm
Efser levlâk-ı ẕât-ı kibriyâ iḥsân saŋa

Tuḥfe-i kemterdir it ʻâlî cenâbâna ḳabûl
Yâ Resûlallah fedâ itmiş (Emîrî) cân saŋa

113

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Yâ Resûlallah ne lâzım başḳa bir burhân saŋa
Muʻcizât-ı aʻẓam-ı bâḳî yeter Ḳur'an saŋa

Sensiŋ ol âyîne-i nûr rumûz-i sermedi
Hep nümâyândır nuḳûş-i ẓâhir ü pinhân saŋa

Sensiŋ ol maḥbûb-ı yektâ-yı cenâb-ı müsteʻân
Evliyâ ü aṣfiyâ ḳurbân iderler cân saŋa

Serfirâz-ı mâsivâdır kâmyâb-ı rûzgâr
Eyleyen cândan ẖulûṣ-i kalb ile îmân saŋa

Ben siyahdil bir gedâ sen âfitâb-ı muḥteşem
Bende yoḳ taḳdîme lâyıḳ bir dil-i ruẖân saŋa

Şems-i berḳ efzâ delîl ṣafvet-i vicdânıdır
ʻArş-ı ferş itmiş ẖulûṣ-i kalb ile îmân saŋa

Tiġ-i müje cân virir beyhûde mi ẖalḳ-ı cihân
Hep olurlar feyż-i bâḳî kesb içün ḳurbân saŋa

55b

Ẕenb ü ʻiṣyânım getirdim âsitân-ı ʻafvıŋa
Neyleyim yoḳdur elimde tuḥfe-i şâyân saŋa,

Hep seniŋ ḥükmüŋdedir ma‘mûre-i kevn ü mekân
Bende ‘arż itdim ḳabûl it bir dil-i vîrân saŋa

Bu (Emîrî) ‘abd-ı kemterdir siyah ü bendedir
Ey mu‘aẓẓam pâdişâh-ı kişver-i ġüfrân saŋa

114

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

İnfi‘âl itdiŋ niçün bilmem ne yapdım ben saŋa
Bir żarar gelmezdi ey âhu nigâh benden saŋa

Sevdigim rûḥum dedimse bir ḫaṭâmı eyledim
Ben seni sevdim deseydim ḥışm iderdüŋ sen baŋa

Yoḳ güzellerde neẓîriŋ kibriyânıŋ lüṭfudur
Vech-i zîbâ ḫoş edâ billürdan gerdan saŋa

‘Âleme ḳarşı benim de ḳadrimi eyle ḳıyâs
Oldı dünyâ ben seni sevdim diye düşman baŋa

Eylediŋ mâdemki va‘diŋde bir kiẕb-i irtikâb
Cennetiŋ ġılmânı olsaŋ baḳmam artıḳ ben saŋa

Ḥâlime âġlardıŋ ey meh gülbe-i aḥzânıma
Câm-ı ḫûrşîdi felek yapsaydı bir revzân saŋa

İnkisâr itmem seniŋçün eylerim her dem du‘â
Sevdigiŋ münḳâd ola ey yâr-ı müst-ḥüsn saŋa

Oldılar ehl-i ḥased ḫânçer-i bed-dest-i iftirâ
Ey (Emîrî) lâzım olmuşdır demirden ten saŋa

115

Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün

Mihr-i ʿiṣmet şuʿle baḫş itibâr olsun saŋa
Çeşm-i himmet-i dûrbîn ibtisâr olsun saŋa

Ṣanʿata âyînedir hep cüz ü kül bir ṣâniʿiŋ
Ḳaṭre-i kiyâb baḥr-i bî-kenâr olsun saŋa

Müstezârdır bir cihânıŋ ḳudreti bir ẕerrede
Ẕerre-i nâçîz şems-i tâbdâr olsun saŋa

Hem-sır ʿarş ile farḳ-ı ʿiṣmetiŋ tâ öylekim
Mihr-i gerdunuŋ çeleng-i iftiḫâr olsun saŋa

Bî-kesem yâr-u ẓehirim yoḳ bu ʿâlemde dime
Müstaḳîm ol ṣâdıḳ ol her ẕerre yâr olsun saŋa

Rind-i ʿârif sîret ol âyine-i rûşendil ol
Feyż gün-a-gün hest-i âşikâr olsun saŋa

Ey göŋül aġla Ḥüseyn-i Kerbelânıŋ ʿaşḳına
Eşk-i çeşmiŋ tâki durr-i şâhvâr olsun saŋa

Berdi ġayżı keremi ḫışmı (Emîrî) eyle terk
ʿÂlemiŋ her faṣlı tâ kim nev-bahâr olsun saŋa

116

Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün

Ḳurb-i vaṣla ʿaşḳ-ı cânânıŋ delîl olsun saŋa
Sen ḫalîl-i ḥasret ol âteş sebîl olsun saŋa

Ḫâliḳi taṣdîḳ içün öz nefsiŋe peyġamber ol
ʿÂlemiŋ her ẕerresi bir Cibrîl olsun saŋa

56a

Cû-yi bâğı seyr iderken sâye ṣalsun ḳadd-ı yâr
Şâẖ-ı ṭûbâ cilvesâz selsebîl olsun saŋa

Bâʻiṣ-i ẕevḳ-i dil olsun mâ’il i talẖ olsa da
ʻAşḳ-ı cânân hem-mizâc zencebîl olsun saŋa

Ey göŋül cevrinde cânân infirâd eyler saŋa
Bu temâyüz bâʻiṣ-i ḳadr-i celîl olsun saŋa

Ab-ı eşk u nûşunda miḥnet saŋa olsun ġıdâ
Râh-ı vuṣlatda ġam-ı cânân ẖâlil olsun saŋa

Teselliyet baẖş ḳılub olmaḳdan itmedi inḥirâf
Bu ṭabîʻat bâʻiṣ ecz-i cezîl olsun saŋa

Ey (Emîrî) rûyet-i her ẕerreniŋ bir vechi var
Mâsivâ âyîne-u vech cemîl olsun saŋa

117

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Mürşid-i feyż-i Hudâ ẕihn-i fehim olsun saŋa
Rehber-i ʻizz u ʻalâ fikr-i selîm olsun saŋa

Maʻrifet gülzârında revnaḳ-fezâ bir gül gibi
Ḥüsn-i ẖalḳ u zînet reng ü şemîm olsun saŋa

Barigâh-ı müsteʻâna bâʻiṣ-i ḥamd-ı ʻaẓîm
Sû-i ḥâl-i merdim nâ-müstaḳîm olsun saŋa

Ḳalbiŋi cevher-nüma-yı safvet it tâ kim mudâm
Luṭf-i mevli mâhi-yi naḳş-ı saḳîm olsun saŋa

Ġonca-yı vaḳt-ı seher bâd-ı ṣabâ eyler küşâd
Feyż-i ḥaḳ gülzâr-ı ʻâlemde nesîm olsun saŋa

İlticâ-yı ʻâcizâne dest red itme ġayân
Destgîr-i bikesi ol ecr-i ʻaẓîm olsun saŋa

Naḳş-ı ẕikrullaha sevḳ eyle (Emîrî) tâ ki ḳalb
Hem-nevâ-yı bülbül-i bâġ-ı naʻîm olsun saŋa

118

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Oldılar sâḥir-nege maḥbûblar meftûn saŋa
Hey ne câdûsun ki te's̱îr eylemez efsûn saŋa

Tâ ki ġamzeŋ dökdügü ḳanlar nümâyân olsun
Yaḳışır ey nâzenîn câme-i gülgûn saŋa

Iżṭırârı olsa da kâuma lüṭf it ʻâşıḳa
Ṣanʻat-ı ḫûnrîzi tâ kim olsun ḳânûn saŋa

Ḥasret-i Leylâ-yı terk eylerdi vâveylâ ile
Sevdigim itseydi bir ʻaṭf-ı naẓar Mecnûn saŋa

Bir nigâhından olur dîvâne Eflâṭûniyân
Aferin-ḫân olsa lâyıḳ rûḥ-i Eflâṭûn saŋa

Öyle istinġâ-pesend-i inzivâ ol kim göŋül
Ṣadr ı dîvânḫâne-i devlet görünsün dûn saŋa

Nûş-i ṣahbâ-yı ṣafâ îrât ider ġam neş'esi
Bir belâ oldı (Emîrî) bu dil-i maḥzûn saŋa

119

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

‘Ârifân-ı dildâdedir nûr-i tecellâdan baŋa
Cân âtar pervâneler şem‘-i şeb ârâdan baŋa

56b

Ġâye-i hicr-i viṣâli bir görür baḳdıḳca dil
Nâr-ı İbraḥîm ile gülzâr-ı Mûsâdan yaŋa

Her ḳademde biŋ ḳadem dünyâ olur bizden ba‘îd
Sevḳ ider her bir nefs-i vicdânı ‘uḳbâdan yaŋa

Zülf-i pîçâh pîçâh taḳdîm ile dûr-i âhımı
Ey ṣabâ vardıḳca ol ṣûḫ-ı dilârâdan yaŋa

Belki birgün dest-i lüṭfiyle baŋa bir gül virir
Gitmege bâ‘iṣ budur gülzâr-ı ra‘nâdan yaŋa

Yoḳdur ânlarda taḥarrî itdigim nûr-i liḳâ
Eylemem ‘aṭf-ı naẓar mihr ü ṣüreyyâdan yaŋa

Ṣadr ile re’siŋ meyânında şaşırdı ḳaldı el
Bir nigâh itmez yine dest-i temennâdan yaŋa

Var mı ṣaḥrâ-yı cihânda bî-ṭaraf ṣâhib-i şu‘ûr
Bir nigâh it çeşm-i diḳḳatle o ṣaḥrâdan yaŋa

Râżı olsun da Ḫudâ isterse ḳoysun duzaḫa
Eyleme meyl ü heves Firdevs ü ḥavrâdan yaŋa

Ey (Emîrî) ḳaldı ḥayretde bütün ehl-i ‘uḳûl
Herc ü merc oldı bu ‘âlem şi‘ir u inşâdan yaŋa

120

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Oldım yine bir âfet-i devrâna mübtelâ
Bir mâh-ı bî-neẓîr-i felek şâne mübtelâ

Mârâna beŋzedi baŋa yârân ṣandığım
Oldım cihânda ḥasret-i yârâna mübtelâ

Bir gün cihânda râḥat ü ârâm görmedim
Oldım o günki ġamze-i fettâna mübtelâ

Gördükce yâri sûr ider eczâsı cismimiŋ
Zîrâ bütün 'urûḳum o cânâna mübtelâ

Beynel-ḫazan denilse sezâdır bu 'âleme
Gördüm cihânda herkesi aḥzâna mübtelâ

Bir yerde ki neşâṭ-ı muḥâlled bulunmaya
'Âḳıl olur mu   dîde-i şâna mübtelâ

Bir gülşen-i ṣafâdır (Emîrî) o gül-beden
Dünyâyı itdi seyr-i gülistâna mübtelâ

121

Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün

O güzel yâr-ı cânımız degil â
Yetişen bir civânımız degil â

Pek güzel olmuş olmamış bize ne
Dilber-i mihrbânımız degil â

‘Âlem-i bî-ḳarârı neyleyelim
Sermedi bir mekânımız degil â

Gelse de gitmesi beraberdir
Dâ’imâ mihmânımız degil â

Yanımızdan niçün çekilmezler
Raḳibâ dîde yanmaz degil â

Gül-i dünyâya i‘tibârım yoḳ
Gülşen-i bî-ẖazânımız degil â

Neme lâzım (Emîrî) ḥubb-i cihân
Ebedî bir cihânımız degil â

57a

122

Fâ‘ilâtün Mefâ‘îlün Fe‘ilün

Her güzel mihrbânımız degil â
Her çemen gülistânımız degil â

Cânımı her civâna ṣarf idemem
Cümlesi yâr-ı cânımız degil â

Eylemem digeriŋ civânına meyl
Bâġ-ı dilde fidânımız degil â

Nice dünyâya rabṭ-ı kalb idelim
Ezelî bir mekânımız degil â

Ecnebî şûẖa rabṭ-ı kalb idemem
Hem-zebân mihrbânımız degil â

İdemem câhilân ile ülfet
Âşinâ-yı zebânımız degil â

Meyl i dünyâ (Emîrî) itmeyelim
Mekân-ı câvidânımız degil â

123
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Teẓellüm vaḳt-i riḳat itmezse bir cânı istîlâ
Hucûm-i leşker dert itsün ol vicdânı istîlâ

‘Ayândır çehresinden iddi‘âsında olan maġlûb
Ḫacâlet surḫ-i eyler çehre-i insânı istîlâ

O şehler kim Sikender sîret ü Cem ḫaṣlet olmuşdır
İder ṣît-i bülendi ḳubbe-i keyvânı istîlâ

Naḥri itsün dünyâyı beyhûde meh ü ḥûrşîd
Yazıḳ kim bî-vefâlar eyledi meydânı istilâ

Âlınmaz ẓan iderdim degme ṣûletle burc-i dil
Meger kim ceyş-i ġam itdi eŋ evvel ânı istîlâ

Ufûlî ehl-i feyżiŋ ‘âleme bir şam-ı mâtemdir
Ġurûb-i şems ile ẓulmet ider devrânı istîlâ

(Emîrî) şüphe yoḳ ṣâhib-i ẓuhûr-ı mülk ma‘nâsıŋ
İder ṭab‘-ı bülendiŋ ‘âlem-i ‘irfânı istîlâ

124
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Yazıḳ kim lâfazanlara eyledi meydânı istîlâ
Nola ye’s itme cümle ṣâhib-i ‘irfânı istîlâ

‘Alâmetdir kemâl-i ḥüsn-i yâra olsa ḫaṭṭ-ı ẓâhir
Kemâlinde ider hâle meh-i tâbânı istîlâ

Olur nûr-i ‘adâlet ṣâhibi elbetde ‘âlemgîr
İder mihri münevver cevv-i bî-pâyânı istîlâ

Bugün eyler perestiş dün pereştişgâh olan cânân
Muḥabbet âteşi itmiş dil-i cânânı istîlâ

Żarûret vaḳti fehm eyler refâhıŋ ḳadrini âdem
İder fırṣat geçince intibâh insânı istîlâ

Gider âdem yine ḥasretle câyın bilse cennetdir
Bu ‘âdetdir sefer vaḳti ġam eyler cânı istîlâ

Ne sendendir ne bendendir (Emîrî) bu felâketler
Sipehriŋ ḥâdiṣâtıdır ider devrânı istîlâ

57b

125

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Zişt-i rû’ya nâḳiṣ’ül a‘żâya ol ḥürmet-nümâ
Olma ḥaḳkıŋ virdigi bir ‘ayb içün nefret-nümâ

Pâyimâl olsun ḳad-ı mevzûne mâlik olsa da
‘Arṣa-i cûd u sâḫada olmayan ḳâmet-nümâ

Âferinler olsun ol âyîne-i vicdâne kim
Her umûruŋ ibtidâsında olur ġâyet-nümâ

Dîde-i îmân ile baḳdım cihân mir’atına
Naḳşı gün-a-güni var ammâ ki hep vaḥdet-nümâ

Milleti dilḫûn iden bed-mâyelerden âh âh
Bâṭinen bî-‘iṣmet ammâ ẓâhiren ‘iṣmet-nümâ

Kendisi ḥâlen ider da‘vâ-yı ‘adl u iḳtidâr
Herkesiŋ ‘indinde her ḥâli iken la‘net-nümâ

Naḳş-ı ‘ibretdir (Emîrî) ânda dâ’im cilvegir
Dinse lâyıḳ ṭab‘ıŋa âyîne-i ḥikmet-nümâ

126

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Yanıma gelmez o mihru olsa da tabi‘at-nümâ
Pek uzaḳdır dîdeden ḫûrşîd-i ḳurbiyet nümâ

Ḫû-yi rûyi âl ki ḳâbil mi ḥayrân olmamaḳ
Âteşiŋ üstünde zîrâ âb olur ḥayret-nümâ

Tîrlerdir ṣânki bir ṣan‘atla girmiş şişeye
‘Aksi müjgânıŋ ki çeşmimde olur ṣûret-nümâ

Sen gibi âhûyı vaḥşî görmedim ey nev-ġazâl
Âşinâdan münfa‘il bîgâneden vaḥşet-nümâ

Dilberân âteşîŋ meşreb birikmiş ṭopṭolu
Bir âlâyı seyreyledim ṭobḫânede heybet-nümâ

Olmasun bir ‘âşıḳıŋ cânânı aġyâra naṣîb
Var mıdır dünyâda öyle vaḳ‘a-i ḥâlet-nümâ

Ey (Emîrî) bende bir gülruḫdan oldım daġdâr
Daġ mı tebrige gelsun lâ’l-i ḥasret-nümâ

127

Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün

Baḳ zemîn ü âsumâna ḳudret olmuş rû-nümâ
Bir kitâb-ı bî-nâẓir ḥikmet olmuş rû-nümâ

İşte sırr-ı muʿcizât-ı ḳudret işte ʿârifân
ʿÂrifânıŋ cümlesinde ḥayret olmuş rû-nümâ

Hep muʿallâkdır havada mihr ü mâh u iḫtirân
Çeşm-i naẓâra ʿacâyib ʿibret olmuş rû-nümâ

Naḳşa baḳ eyler tefekkür ḳudret-i üstâdını
Her cihân ẕerreden biŋ ṣanʿat olmuş rû-nümâ

ʿÂrife her ẕerre vaḥdâniyetiŋ burhânıdır
Sâḥa-i kes̱retde sırr-ı vaḥdet olmuş rû-nümâ

Aŋlamazdıḳ biz ḥaḳîkî fıṭratıŋ maʿnâsını
Şimdi maʿnâ-yı tamam fıṭrat olmuş rû-nümâ

Ḳudret-i ḥaḳḳa (Emîrî) mâsivâ âyînedir
Ânda gün-a-gün nüḳûş-i ḫilḳat olmuş rû-nümâ

128

Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün

Ḥayf kim dünyâda bir sıḳliyet olmuş rû-nümâ
Mefsedet aġrâż u nefsâniyet olmuş rû-nümâ

58a
Cümle eczâ-yi ʿavâlim rûz u şeb girdeşdedir
İntiẓâm u aʿẓamiyet heybet olmuş rû-nümâ

Iżṭırârıdır bu girdiş çünki her bir ẕerreye
Mâverâ-yı perdeden bir ḫidmet olmuş rû-nümâ

‘Ârifân hângi birin tefsîr ü îżâḥ eylesün
Ṣafḥa-yı ‘âlemde yüzbiŋ âyet olmuş rû-nümâ

Buġż ile ġıybetden özge ortada güftâr yoḳ
Encümenlerde ‘acâyib ṣoḥbet olmuş rû-nümâ

Ḳalmamışdır kimseniŋ bir kimseye emniyeti
Bir ṭabî‘at bir edâ bir ülfet olmuş rû-nümâ

Eylemez kimse (Emîrî) ehl-i ṣıdḳa i‘tibâr
Sarıḳ ü nihâye şimdi raġbet olmuş rû-nümâ

129

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Kimiŋ bezminde ‘işret eyliyorduŋ ey melek-sîmâ
Kimiŋle sen muḥabbet eyliyorduŋ ey melek-sîmâ

Bugün nezdiŋde nûr-i mihri gördüm câm-ı revzenden
Refîḳiŋle ne ṣoḥbet eyliyorduŋ ey melek-sîmâ

Henüz gördüm seni beridir tâbân melâḥatsıŋ
Niçün tenhâdan ‘uzled eyliyorduŋ ey melek-sîmâ

Bugün dönmüşdü bir ḫûrşîd-i ‘âlem-tâba âyîne
Cemâliŋ ânda rû’yet eyliyorduŋ ey melek-sîmâ

Yine pek şâdumanım müjde mihr ü mâh-ı eflâke
Benim naẓmım ḳırâ’at eyliyorduŋ ey melek-sîmâ

(Emîrî) bir ẓerâfetle yine bir remz-i vuṣlât var
Kitâb-ı ‘aşḳa diḳḳat eyliyorduŋ ey melek-sîmâ

130

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Raḳîb-i zişte raġbet eyliyorduŋ ey melek-sîmâ
Lüzûmsuz bir semâḥat eyliyorduŋ ey melek-sîmâ

Denîdir ehl-i şirretdir raḳîb-i mefsedet küster
Niçün bilmem ri‘âyet eyliyorduŋ ey melek-sîmâ

Ne ḥâcet ketm u inkâr itmeye biŋ dane şâhid var
Sezâvâr mürüvvet eyliyorduŋ ey melek-sîmâ

Vefâdan nefret eylerdiŋ ezâyı ‘âdet eylerdiŋ
Cefâdan kesb-i lezzet eyliyorduŋ ey melek-sîmâ

Ḫaṭṭıŋ geldi oyun bitdi bunu evvelde aŋlardıŋ
Niçün ‘uşâḳa zaḥmet eyliyorduŋ ey melek-sîmâ

Felek-meşreb emişsiŋ bu (Emîrî) şimdi derk itdin
Beni faṣl-ı mezemmet eyliyorduŋ ey melek-sîmâ

131

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

‘Ârif-i ḥüsn-i sülûk ol olma ṣûret-i âşinâ
Böyledir hep meslek-i merdân sîret âşinâ

Olmadan şu ‘unṣûr-i terkîb-i ḳudret rû-nümûn
‘Aşḳ ile olmuşdı erbâb-ı ḥaḳiḳat âşinâ

Nûr-i lüṭfundan ilâhî eylerim her dem niyâz
Dâ’imâ olsun benimle ehl-i ḥikmet âşinâ

58b

Nâzperver dilberân ḫalḳ oldıġı günden beri
Olmamış ‘uşşâḳ ile dünyâda râḥat âşinâ

Kenzi-l ḥüsnüŋ gevher-i yektâ-yı ‘âl el-‘âlanidir
Olsa bir şûḫ-u vefâperver mürüvvet âşinâ

Ey (Emîrî) ḳudretiŋ her ẕerre bir burhândır
Ehl-i isti‘dâd olur elbetde vaḥdet âşinâ

132

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

‘Âşıḳ derd-i âşinâ ol yâre olmaz âşinâ
Yâre olsa âşinâ güftâre olmaz âşinâ

‘Aks-ı ḥüsnüŋ cilvegerdir ḳırma câna göŋlümi
Ṣûrete âyîne-i ṣadpâre olmaz âşinâ

Seyr-i gülşen serde-yi hicrinde yâriŋ ġam virir
‘Âşıḳ-ı sermâzede gülzâre olmaz âşinâ

Müstaḳîmân imtizâç itmez sâḳîm-ül ḫalḳ ile
Merd-i ṣâhib ‘âfiyet bîmâr olmaz âşinâ

Ḳâbiliyet cevherin iḳdâm ider ṣafvet-pezîr
Kâhilân dünyâda hiçbir kâra olmaz âşinâ

Ey (Emîrî) ḥaḳkı var her kim baŋa ṭa‘n eylese
Göŋlüme ṭa‘n eyleyen ol yâre olmaz âşinâ

133

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Dilberân ‘uşşâḳ ṣâhib-i zâre olmaz âşinâ
Ehl-i ṣıḥḥat cân viren bîmâre olmaz âşinâ

Rû’yetiŋ maḥrûmîdir i‘mâ-yi mâderzâd olan
Ḫalḳı inkâr iden dîdâre olmaz âşinâ

İtmiş dünyâda aḥḳâm-ı ḫudâya ittibâ‘
Tâ ezelden virdigi iḳrâre olmaz âşinâ

Bâġda gül var ise ḫâr-ı ṣafâ küster de var
Dâman-ı ehl-i tecerrüd ḫâre olmaz âşinâ

Şam-ı dünyâda rûz-i ‘uḳbâ ehli itmez iḫtilâṭ
Şaḫṣ-ı nâ’im merdüm-i hoşyâre olmaz âşinâ

Bî-sükûn dünyâda gücdür muntaẓam reftâr-ı ḫalḳ
Keşti-yi (……..) olsa pâreftâra olmaz âşinâ

Ey (Emîrî) âlmayan ḳudret kitâbdan sıbḳ
Nusḫa-i imkânda esrâre olmaz âşinâ

134

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Ṭa‘b-ı pürġam vuṣlat-ı cânâne olmaz âşinâ
Nâ-ümîd bir ḫastadır dermâne olmaz âşinâ

Ṣafvet-i dil ehlini ḥüsn-i ḳurbin eyler ‘azîz
Câmi‘iŋ ḳandîline peymâne olmaz âşinâ

Ġamze-i ser-meste ʻâşıḳlar naṣıl virsün cevâb
Zümre-i hoşyâr ile mestâne olmaz âşinâ

Menfaʻatdır eyleyen dünyâda te'mîn-i ḥuḳûḳ
Zâhidânla sâḳî-i peymâne olmaz âşinâ

Her (……..) bir ehli var her nesneniŋ bir mevḳiʻi
Rişte-i ẖur mihreye dürdâne olmaz âşinâ

59a
Ehl-i istiʻdâd olur dildâde-i rûşendilân
Munṭaḳî bir şuʻleye pervâne olmaz âşinâ

Hep teḫâlüfdür (Emîrî) kâ'inâtıŋ mayesi
Birbiriyle ʻâşıḳ u dîvâne olmaz âşinâ

Ehl-i ḥaḳka ṣoḥbet bîgâne olmaz âşinâ
Nuṭḳ-ı merd-i kâmile efşân olmaz âşinâ

Ḥikmetin bülbüllere ṣorma gül-i ẖandâna ṣor
Gerçi bülbüller gül-i ẖandâna olmaz âşinâ

Herkesi hemcinsiniŋ güftârı lezzetyâb ider
Merd-i fâżıl zümre-i nâdâna olmaz âşinâ

Eyleme yâḳût istiʻdâdı herkesden ümîd
Şaẖṣ-ı nâdân mâẖzen-i ʻirfâna olmaz âşinâ

Cismiŋ istiʻdâdına nisbetle ḳıl meyl-i umûr
Raʻşe gelmiş ellere peymâne olmaz âşinâ

İltifât itmez saŋa ey dil o şâh-ı ḥüsnvân
Bir gedâ bir muḥteşem sulṭâna olmaz âşinâ

Ey (Emîrî) zen ṭabî‘at âdeme bir kâmiliŋ
Olsa eṭvârı naṣıl merdâne olmaz âşinâ

136
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Şaḫṣ-ı ebter ṣafvet vicdâne olmaz âşinâ
Bed güherler ḳıymet-i ḳur’ana olmaz âşinâ

Sine-i pürpîç tâb-ı cilvegâh itmez neşâṭ
‘Uḳdelenmiş reştaye dürdâne olmaz âşinâ

Celb-i âs̱âr-ı teveccüh başḳa bir meslekledir
Her fażîlet ṣâhibi iḥsâna olmaz âşinâ

Bî-mu‘inân mevḳi‘i iḳbâle itsün mi ‘urûc
Ṭâ’ir-i şikeste belâ lâne olmaz âşinâ

İtmeyiŋ artıḳ dil-i ḥayrânımı benden sû’al
Pürses-i ḥâle leb-i cânâna olmaz âşinâ

İntiẓâmından çıḳan bir şey bulur müşkil niẓâm
Mû-yi ḫamdur ḫam olursa şâne olmaz âşinâ

Eylemez peydâ-yı feyż ḥikmet ol bîgâne kim
Ey (Emîrî) nükte-i pinhân olmaz âşinâ

137
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Olmamışız dünyâda gün-a-gün ḥisâba âşinâ
Olmadıḳ ammâ ḥisâb irtikâya âşinâ

Ehl-i ḥikmet başḳadır fenn-i ẖiṭâbet başḳadır
Her fażîlet ṣâhibi olmaz ẖiṭâba âşinâ

Başḳadır tevfîḳ-i rabbanî ânıŋçün olmuyor
Her ẖaberdâr suẖan sırr-ı kitâba âşinâ

Virse bir murşîd baŋa ḳudret-i kitâbdan sebḳ
Ben de olsam keşki her faṣl u bâba âşinâ

59b

Sende yoḳ sırr-ı nigâh-ı ʻibret ey mest-i ġurûr
Sen henüz olmuş degilsiŋ naḳş-ı âba âşinâ

Ben (Emîrî) ṣaḳlamam dîdâr-ı bikr-i şiʻirimi
Zeşt rûlardır olan eks̱eri niḳâba âşinâ

138

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Şevḳ-ı ṭabʻım oldı nûr-i âfitâba âşinâ
Berḳ-i âhım oldı esrâr-ı şehâba âşinâ

Nev-bahâra şevḳ baẖşâ oldı cây-ı âfitâb
Sâye-i ḳudretde oldıḳ âb u tâba âşinâ

Ben ẖamûş-i nâtuvânım ḥâlimi sorduḳca yâr
Neyleyim olmaz lisân redd-i cevâba âşinâ

Cismin ʻâşıḳ ḥâkdan ẖalḳ oldı âhından degil
Çeşm-i şûẖuŋ olmasun ẖışm u ʻitâba âşinâ

Görmüşüz çoḳ kimse kim maʻnâsını fehm eylemez
Ẓan ider kendin kitâb-ı inḳılâba âşinâ

Bir zamân oldım (Emîrî) biz de defterdâr-ı ‘aşḳ
Olmuşuz ġam defterinde çoḳ ḥisâba âşinâ

139

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

Pek vâsi‘ imiş maḫzen-i rütbe-i ma‘nâ
Bitmez telef ü ṣarf gencine-i ma‘nâ

Seyr it ne güzel mekteb imiş mekteb-i ‘irfân
Eṭfâline yoḳ şenbe ü âẕîne-i ma‘nâ

‘İşretgede-i dilde ḳöṭürsün mey-i mażmûn
Pek neş’e virir bâde-i dû-şenbe-i ma‘nâ

Her ḥarf-i münîri olur eş‘ar-ı laṭîfiŋ
Dürr-i dil-i ‘irfân güher-i sine-i ma‘nâ

Dest-i şaḳ endâzına taḥsîn (Emîrî)
Ḳalmışdı pes-perdede âyîne-i ma‘nâ

140

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

Sinemde ‘ayân cevher-i âyîne-i ma‘nâ
Baḫş itdi ḫûda ḳalbime gencine-i ma‘nâ

Âgâh maḳâmın olur erbâb-ı ma‘ânî
Âyînesidir ma‘rifetiŋ sine-i ma‘nâ

Bulsam iderim şi‘r-i ṣafâdârımı taḳdîm
Kimdir ‘acabâ ‘ârif-i bî-kine-i ma‘nâ

‘İrfân ile şeyḫ-i şu‘arâ olmaġa maḥṣûṣ
Herkes olamaz lâbes peşmine-i ma‘nâ

İḥsânı ile ḫâlikimiŋ şimdi (Emîrî)
Dünyâda benim ʻârif-i dîrîne-i maʻnâ

141

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Nedir bu ʻişveler ey vâḳf-ı maʻnâ-yı istiġnâ
Nigâhıŋdır bugün üstâd-ı bî-pervâ-yı istiġnâ

60a

O mihr-i âŋdırır kim perde berâ-yı saḥâb olmuş
Olunca cilve-i ḥüsnüŋ niḳâb ârâ-yı istiġnâ

Bu âb u tâb ile olmuş cemâl-ı ʻişve efrûzuŋ
Melâḥat gülşeninde ġonca-i raʻnâ-i istiġnâ

Ḥarîm-i ʻiṣmet bir nâzenîn-i nâz perversiŋ
O müşkîn perçemindir perde-i dîbâ-yı istiġnâ

O ṣaḥrâdır ki cân virirdi biŋ Ferhâd u Mecnûna
Teferrücgâhıdır cânânımıŋ ṣaḥrâ-yı istiġnâ

Teselli ḥâṣıl eyler seyr iderken ḫaṭṭ-ı cânânı
Ḫaṭṭ-ı âvarelerle ʻuşşâḳ eglenir ferdâ-yı istiġnâ

ʻAvâlim manẓar-ı ʻulviyesiniŋ altında ḳalmışdır
ʻAcâib mürtefʻidir mevḳiʻ-i bâlâ-yı istiġnâ

(Emîrî) ṣabaḥgâh-ı maḥşeri itmek gerek idrâk
Olanlar nâẓir âyîne-i ferdâ-yı istinġâ

142

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

İder 'âşıḳlara her ġamze bir îmâ-yı istiġnâ
Olur çeşm-i süḫân gû-yi butân gûyâ-yı istiġnâ

O nûr vech-i zîbâdır o çeşm-i mest gûyâdır
Cihân-pîrâye istî'lâ suḫan-fermâ-yı istiġnâ

Bütün ol ġamze-i nâs âferiniŋ oldı ḥayrânı
Cihân 'işve ḫubân şeref efzâ-yı istiġnâ

Zamân fırṣat ḥüsnüŋde i'zâr eyle 'uşşâḳı
Gelir birgün idersiŋ sen de isti'fâ-yı istiġnâ

İderdi maẓhar-ı talṭîf eger kim olmasa 'âşıḳ
Nidendir böyle bilmem 'âşıḳa icrâ-yı istiġnâ

Dilin gülzârdır ammâ ki bî-naḳş-ı gül-i gülşen
Ḫayâlim 'âlem-i ârâ 'anberserâ-yı istiġnâ

Eylese çeşm-i keyf şîve-i engûrden yârıŋ
Yine gitmez serinden neşve-i ṣahbâ-yı istiġnâ

Virir reng ḥayâda ḥüsnüne bir revnaḳ-ı diger
Egerçi çeşm-i şûḫı eyler istiḥyâ-yı istiġnâ

(Emîrî) tâdil-i Cibrîli eyler ma'den seyḥâb
O ḫûn-i ġamzedir cellâdı bî-pervâ-yı istinġâ

143

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Yetişdirdi henüz bir nüsḫa-i Kübrâ-yı istiġnâ
Cihân nâz u naḫvet 'âlem bâlâ-yı istiġnâ

Yüzüŋden kâkülüŋ ref‘ it görünsün mihr-i rûḫsârıŋ
Ṣabâḥa vâṣıl olsun bu şeb-i yeldâ-yı istiġnâ

Neden müştâḳ-ı ‘aşḳı oldıġın cânâna bildirdiŋ
Âŋa ‘âşıḳ olanlar itmesün şekvâ-yı istiġnâ

Süzülsün ġamze-i nâzıŋ tebessüm eylesün la‘liŋ
Seniŋdir şimdi rûḥun mevsimi yektâ-yı istiġnâ

Gâhî ġılmân u ḥûra gâhî mihr ü mâha benzersiŋ
İder feyż-i cemâlıŋ nev-be-nev peydâ-yı istiġnâ

Döner taṣvîr-i bî-câne eger nâz itmese ḫûbân
Anıŋçün ‘âşıḳânıŋ eyler istid‘â-yı istiġnâ

Ḫayâl-i şâ‘ire tevrîd ider nâdîde mażmûnlar
Nigâh çeşm-i mestiŋde olan îmâ-yı istiġnâ

Seni sevdim dimez nihâd (Emîrî) bir dilârâya
Ṣatar ṣoŋra saŋa biŋ âl ile gâlâ-yı istiġnâ

60b

144

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Vücûduŋdur ḥabîbim ẕürr-i bî-hemtâ-yı istiġnâ
Yetişdirmez neẓîriŋ bir daḫî deryâ-yı istiġnâ

Rusûm-i cilveyi hep ‘işvegerler senden ögrendi
Fünûn-i ‘işveden ey a‘lam ma‘nâ-yı istiġnâ

Degildir ḥaz muṭlaḳ ‘âşıḳ-ı ḫûbân olan âdem
‘Abeṣdir ‘âşıḳ-ı şûrîdeye da‘vâ-yi istiġnâ

Oṭurmuşdı dükkân-ı nâza şehr-i âbâd-ı naẖvetde
O tâcir-i beççayı gördüm ṣatar kâlâ-yı istiġnâ

Olur her ṣafâsı bir levḥa-yı ẖûrşîde hempâye
Kitâb-ı ʻişveye vażʻ eylese imżâ-yı istiġnâ

Saŋa dil baġlayan ʻâşıḳ bütün aʻlâ u ednâya
Ṣatarsa çoḳ mıdır eṭvâr-ı bî-pervâ-yı istiġnâ

Melâḥat mektebinde hürmet ü taʻẓîm eyle dirler
Bütün ẖûbân saŋa üstâd bî-pervâ-yı istiġnâ

Cefâ itme (Emîrî) ṣoŋra böyle inkisâr eyler
Nagâh ẖâb-ı nâzıŋ görmesün rû'yâ-yı istinġâ

145

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Cemâliŋde ḳarîn-i nusḥa-i kübrâ-yı istiġnâ
O bir nûr-i ilâhîdir ider peydâ-yı istiġnâ

Ṣafâsı bezm-i nûr-â-nûr ʻaşḳıŋ başḳadır başḳa
Ṣunarlar nûrdan billûr ile ṣahbâ-yı istinġâ

Ḫûşâ sulṭân-ı aʻẓam kim ʻayândır lüṭf ü ḳahrından
Yed-i beyżâ-yı ḳudred es̱eridir Mûsâ-yı istiġnâ

ʻAvâlim serbeser fermânber-i ẖallâḳ-ı aʻẓamdır
Bulunmaz z̠erresinde cilve-i ẖûdrâ-yı istiġnâ

Bülend olur tepe-i ʻarş-ı ʻaşḳ kim dününda ḳalmışdır
Revâḳ-ı nâz naẖved ḳubbe-i bâlâ-yı istiġnâ

Gülistân-ı hüviyet başḳa bir gülzâr-ı ḳudretdir
Olur her bir gül-i ḫûrşîd bî-hemtâ-yı istiġnâ

Benim ʻiṣmet-şikâr feyż olan ṭabʻ-ı bülendimdir
Âransa kûh-ı ḳâf-ı himmete ʻanḳâ-yı istiġnâ

Benim her şuʻle-i mażmûn ʻâlel-ʻâl endişem
Olur şâhâne bir tâc-ı cihân-pîrâ-yı istiġnâ

Görür ẕevḳ ü ṣefâsı zümre-i iḳbâl u iclâli
Yine bilmem nedendir dildeki sevdâ-yı istiġnâ

Beni itmiş (Emîrî) bülbül-ü müstaġni-yi dünyâ
Gül gülşen-ṭirâz Yes̱rib ü Baṭḥâ-yı istinġâ

146

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Kelâmımdır rumûz-ı ḥâcet-i kübrâ-yı istiġnâ
Miṣâl-i vaḥy-i muṭlaḳ zübde-i maʻnâ-yı istiġnâ

Berḳ-i fikrimiŋ bir câvidân-ı cilvegâhıdır
Behişt-i ʻaşḳ içinde sâye-i ṭûbâ-yı istiġnâ

Benim cevvâl fikrimdir boyanalı reng-i dünyâda
Müzeyyen âfitâb ḳubbe-i ḥaḍrâ-yı istiġnâ

O mest-iḥayret bezm-i elestim eylemem idrâk
Ne istinġâ-yı müsteṣnâ ne müsteṣna-yı istiġnâ

Ḳadeḥler reng âlır ḥunḫâne-yi feyż-i ḥaḳiḳatden
O bezm-i selsebîl ʻaşḳ olur ṣahbâ-yı istinġâ

‘Ayândır sâḥa-i fikrimde dârü-l mülk-i isti‘dâd
Nümâyândır dilimde şevḳet-i kisrâ-yı istiġnâ

Dilim taẖt-ı müzeyyen efser ehliyetde bir şâh
Ḫayâlim ‘âlem-i ‘irfâna bir dârâ-yi istiġnâ

61a
(Emîrî) İtmedim raġbet ḳabûl-i tâc-i iḳbâle
‘Ayân menşûrum üzre nûrdan ṭuġrâ-yı istinġâ

147
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

O rütbe oldı cânân cihân ârâ-yı istiġnâ
Görür vardıḳda ḫavâb-ı nâzade rû’yâ-yı istiġnâ

Temâşâ eyliyeydim tâ başından ṭırnaġa yâre
Bulaydım ḫânesinde kûşe-i tenhâ-yı istiġnâ

Alır âyât-ı ‘aşḳı levḥ-i maḥfuz ḥaḳiḳatdan
Dilmdir şimdi bir Cibrîl-i ‘arş ârâ-yı istiġnâ

Olur menşûr-i ḥüsn yârdan cân ẕevḳ ile meşbû‘
Żiyâfetgâh-ı dildir beyżâ-ı ṭuġrâ-yı istiġnâ

Bütün aṣḥâb-ı ḥüsn ü ân dünyâya ṣalâ olur
İden varsa buyursun yâr ile da‘vâ-yı istinġâ

Bir ‘âlemden degildir ḫalḳ olunmuş başḳa cevherden
Cihân istiḳâmet-i ‘âlem-i a‘lâ-yı istiġnâ

Ḥaḳiḳat şehriniŋ raġbet bulur yârân ‘aşḳında
Ḳumaş ġażab-ı dil ḳıymet kâlâ-yı istinġâ

Emir-i ḥikmetiŋ münḳâdirir dünyâ ve mâ-fî-hâ
O mâh-ı maṭla‘ olmuş Yes̱rib ü Beṭhâ-yı istinġâ

148
Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

Çıḳar mesireye ol şûẖ-ı gülistân tenhâ
Ṭülû‘ ider nitekim mihr-i âsumân tenhâ

Olurdu kûşe-i dil reşk-i embâṭ-ı bahâr
Geleydi lâne-i vaṣla o murġ–ı cân tenhâ

Göŋül lüṭf u keremdir ki nezdiŋe geliyor
Bu çeşm u ‘ârıż u ġabuġuyla ol civân tenhâ

İden fiġân sireşk ü elemle cem‘iyet
Gidince kû-yi dilârâya ‘âşıḳân tenhâ

Ḥicâb u ṣabrıŋ olur ẖânumânı zelzele nâk
Gelirse yanıma ol yâr-ı mihribân tenhâ

(Emîrî) naḳş-i fenâdır bu ẓıll gün-â-gün
Gelir neticede bir gün ḳalur cihân tenhâ

149
Mefâ‘îlün Fe‘ilâtün Mefâ‘îlün Fe‘ilün

Gelince ẖaṭṭ-ı ḳalır yâr-ı mihribân tenhâ
Olur naṣıl ki ẖazân vaḳti gülistân tenhâ

Hemen numune nümâyı feżâ-yı maḥşer olur
Giderse bâġa eger yâr-ı dilsitân tenhâ

Ṣafâlarında baŋa lüṭf-i inḥisâr itsün
Yanıŋda ben ideyim dâ'imâ fiġân tenhâ

Ṣad o 'ârife kim dehri seyr içün bulmuş
Bu 'âlî ḳubbeniŋ altında bir mekân tenhâ

Cihânı def' idebilsem ẓuhûr ider sâyem
Gelince nezdime ol şems-i ḥüsn ü ân tenhâ

(Emîrî) debdebe-i kâ'inâta meyl itme
Zamân gelir bıraḳır girdiş cihân tenhâ

61b

150

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ḳoyar mı ku-yi dilârâ-yı 'âşıḳân tenhâ
İçinde gevher olursa ḳalır mı kan tenhâ

Yazıḳ degil mi o gûş u dehâna güftâde
Seniŋle ṣoḥbet idermiş falan falan tenhâ

Göŋül niçün ṭuruyorsuŋ şıkışdırup der aġûş it
Yanıŋdadır o but-i dilistân mekân tenhâ

Ne oldı güllerine nereye gitti bülbüller
Niçün ṭurur şu gülistân bu âşiyân tenhâ

Yeter şu keft u şenîd meḥâfil keṣret
Seniŋle gel gezelim biz de bir zamân tenhâ

(Emîrî) yâr gidince bozuldı bezm-i ṣafâ
Giderse gül ḳalır elbetde gülistân tenhâ

151

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

İder ibrâz -ı ṣun'-ı müste'ân dünyâ u mâ-fî-hâ
Virir âs̱âr-ı ḳudretden nişân dünyâ u mâ-fî-hâ

Nedir bu vüs'at-ı ṣaḥrâ-yı ba'd-i muṭlaḳıŋ yâ rabb
Ne ḳudretdir olur ânda nihân dünyâ u mâ-fî-hâ

Nola görmezse ḥaḳḳıŋ bunca ṣan' u ḥikmetin münkir
Olur mu çeşm-i a'mâya 'ayân dünyâ u mâ-fî-hâ

O dem ki dilberinden mâẓhar-ı tekdir olur 'âşıḳ
Hücûm eyler mekân u lâ-mekân dünyâ u mâ-fî-hâ

Nedir bu girdişin encâmı ḥâle olmadı ẓâhir
Olur bir semt-i mechûle revân dünyâ u mâ-fî-hâ

(Emîrî) fikr-i encâm eyleyince h̲âr olur çeşm
Ne rütbe olsa âlî gülistân dünyâ u mâ-fî-hâ

152

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ne ṣûretler ider seyr it 'ayân dünyâ u mâ-fî-hâ
Olur âyîne-i ḳudret feşân dünyâ u mâ-fî-hâ

Baḳınca kâ'inâta söylerim farṭ-i taḥayyürle
'Ayân dünyâ u mâ-fî-hâ nihân dünyâ u mâ-fî-hâ

Nedir bu kibr-i bîcâ h̲alḳ-i 'âlemde gelir birgün
Olur bir ân içinde bî-nişân dünyâ u mâ-fî-hâ

Ṡebât eylerken cevlâna meydân-ı tevekkülde
Hücûm itse zemîn ü âsumân dünyâ u mâ-fî-hâ

İder şemsi ‘adâlet kâ’inât-ı âẖiri tasẖîr
Olur müstaġraḳ nûr-i imân dünyâ u mâ-fî-hâ

Nedir bu girdiş-i ekvân nedir bu zînet-i eflâk
Nedir bu mihr ü mâh iẖtirân dünyâ u mâ-fî-hâ

(Emîrî) nûr-i tâb‘ım ḳaplasa ẕerrât-ı eşyâyı
Olur ẖûrşîdveş pertev-feşân dünyâ u mâ-fî-hâ

62a

153

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Gösterir âyîne-i aḥvâli ẖilḳat intihâ
Böyledir ‘âlem bulur her ẕevḳ-i miḥnet intihâ

Faṣl olunmaz mâsivâda müdde‘â-yı ḥüsn ü ‘aşḳ
Bulmadan bu gerdiş dolab-ı ‘ibret intihâ

Ḳâża-i dîvân-ı ‘aşḳıŋ râżı oldıḳ ḥikmete
Buldu cânânınla da‘vâ-yı muḥabbet intihâ

Ateş-i vicdânda vehn-i ẖalḳ oldığı günden beri
Bulmamışdır kimsede derd-i ma‘îşet intihâ

Ḳudret-i ẖallâḳ bî-hemtânıŋ olmaz ġayeti
Mekteb-i ‘irfânda bulmaz ders-i ḥikmet intihâ

Var iken kibr ü ḥaset nefs ü tama‘ bulmaz göŋül
Zümre-i evlâd-u âdemde ḥuṣûmet intihâ

Ey (Emîrî) cürm-i bî-pâyânıŋa ancaḳ virir
Cânib-i maḥbûb-i mevlâdan şefâʻat intihâ

154
Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Bulmasun isterdim ol yârimle ṣoḥbet intihâ
Bitmedi ḥasret faḳaṭ buldu ḥikâyet intihâ

Rû-nümâdır günde biŋ sırr-ı bedîʻ müsteʻân
Sâḥa-i imkânda bulmaz nûr-i ḳudret intihâ

Sû'-i ḫalḳ erbâbı eyler ictinâb-ı iltifât
Ehl-i ḥaḳda bulmaz âs̱âr-ı ʻinâyet intihâ

Ol ḳadar lebrîz-i ḳudretdir kitâb-ı kâ'inât
Hiç bulmaz ândaki sırrı ḥaḳiḳat intihâ

Ben naṣıl bilmem saŋa ʻazm itsem ey mâh-ı baʻîd
Râh-ı ʻazmımda bulur meydân-ı ṣıḥḥat intihâ

Bir degil sinemde yâre hangisin ʻarż eyleyim
Bitdi merhem bulmadı zaḫm-ı ḥamiyet intihâ

Baʻd-ı zîn ḫâmûş olursam da (Emîrî) ġam degil
Buldu âs̱ârımla şân-ı şâʻiriyet intihâ

155
Mefâʻilün Feʻilâtün Mefâʻilün Feʻilün

Göŋül nedir bu hevâ merd ü zenden eyle ḥayâ
Bu ʻaḳl u fikri viren ẕûl-menendden eyle ḥayâ

Laṭîf gül gibi nerm ol bu bâġ-ı ʻâlemde
Ḳabâ-yı aṭlas-ı cismiŋ dikenden eyle ḥayâ

Nedir bu bezm-i edebde şu jajḫâ elfâẓ
Tefekkür eyle kelâmıŋ dehandan eyle ḥayâ

Yeter kelâmını ṣarf -ı rah-ı mecâz itdiŋ
Maḳâm-ı ṣarfını fikr it suḫandan eyle ḥayâ

Ḫudâ ʻaṭâlet içün mi şu cismi ḫalḳ etdi
Seniŋ maṭiyyetiŋ olan şu bedenden eyle ḥayâ

Bütün ibâdet iderler Ḫudâya ey ġâfil
Baḳub da bâġ-ı hezâr-ü (………) eyle ḥayâ

(Emîrî) Nusḫa-i kübrâ iken vücûd-ı beşer
Düşün şu ḥâliŋi sen yine senden eyle ḥayâ

62b

156

Mefʻûlü Mefâʻîlü Mefâʻîlü Feʻûlün

Ḫoşdur şeb-i mehtâbda cemʻiyet-i deryâ
Vicdâna virir başḳa ṣafâ ṣoḥbet-i deryâ

Ol âfet mihr ü şeb-i mehtâb-ı ṣafâda
Zevrâḳçeye bindikce olur âfet-i deryâ

Dünyâda yine ḳurtulamaz çin-i âlamdan
Bir dilde eger olsa daḫî vüsʻat-ı deryâ

Her şeye teraḳḳî getirir nûr-i ʻadâlet
Mehtâb ile efzûntar olur zînet-i deryâ

Hengâm-ı muṣîbetde cihânıŋ ṭadı ḳalmaz
Gün furṭınalı olsa kesb-i lezzet-i deryâ

Ẓâlim dem-i şûrişde ider ẓulmüni müzdâd
Müzdâd olur eyyâm-ı şitâ zaḥmet-i deryâ

Her şeyiŋ olur ġayreti elbette (Emîrî)
Bir sâḥile peyveste olur ġayet-i dünyâ

157
Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Fâ‘lün

Mihmân-ı ġam-ı intisâb-ı dünyâ
Olmuş sitem iktisâb-ı dünyâ

Biŋ yıl yaşasın cihânda göster
Bir muḳbil-i kâmyâb-ı dünyâ

………………………………..

Lâyıḳdır (Emîrî) olsa naẓmıŋ
Mecmû‘a-yi intihâb-ı dünyâ

158
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Zamân râḥatında yoḳ beḳâ işte budur dünyâ
Melâle münḳalibdir her ṣafâ işte budur dünyâ

Meşiyet pençesinde kû-yi imkân oldı sergerdân
Olur âdem zebûn i‘tilâ işte budur dünyâ

Civânlıḳ vaḳtini fikr eyle ey pîr-i cihân-dîde
Nedir şu ḳâmetiŋde inḥinâ işte budur dünyâ

Olur dur bî-nüzûl âşiyân şehbâz-ı pervâza
‘Adüle münḳalibdir i‘tilâ işte budur dünyâ

Efâżilden ḥaḳîkî resm-i dünyâyı ṣorar iseŋ dir
İdüb cellâd şeklin rû-nümâ işte budur dünyâ

(Emîrî) Heb ẖayâl oldı o nûrâni taḳbûrlar
Ẓülâma münḳalibdir her żiyâ işte budur dünyâ

63a

159

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Kimi olmuş esîr-i renc ü miḥnet böyledir dünyâ
Kimi bulmuş ṣafâ-yı genc ü ni‘met böyledir dünyâ

Ḳurulmuş bir ‘aceb girdiş-nümâ dolab imkândır
Gelir tedrîc ile encâle nevbet böyledir dünyâ

Şaşırmaz seyrini her şeyi merhûn itdi bir vaḳte
‘Abeṣdir bizdeki ta‘cîl-i vaḥdet böyledir dünyâ

Degil ḳâbil zamân erba‘îni nev-bahâr itmek
Nihândır cümle işde sırr-ı ḳudret böyledir dünyâ

Gül-ü gülzârı şem-ü rû’yet ile ẖâride ẖoşgör
Ḫaṭâdır eyleme ta‘rîż-i ḥikmet böyledir dünyâ

Hevâsında teġayyür âb-u ẖâkında televvün var
Olur elbet teẖâlüf üzre fıṭrat böyledir dünyâ

Gerek râḥat gerek miḥnet deminde dönme ẖidmetden
Geçer ṭurmaz (Emîrî) ẕevḳ ü râḥat böyledir dünyâ

160

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Nuḳûd-ı nefʻ-i bitmez maḫzen-i dîrînedir dünyâ
Dükenmez gevher-i saʻy ehline gencinedir dünyâ

Olur âṣâr-ı naḳşla mekân imkândan ẓâhir
ʻAdem taṣvîrine gûyâ ki bir âyînedir dünyâ

Eger manẓûr-ı dehr olmaḳsa maḳṣûduŋ (…….) ol
Edibe kinedir der câhile bî-kinedir dünyâ

Olur keyfiŋ ḫimâr-ı işte böyle ṣoŋradan ẓâhir
Bugün mest-i ḫarâb bâde-i düşînedir dünyâ

ʻUḳûl aṣḥâb-ı ʻâcizdir (Emîrî) işbu mebḥaṣda
Neden terkîb olunmuş mebdeî şimdi nedir dünyâ

161

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Şarâb-ı keyf ile mest itmiden maḥrûm ider dünyâ
Bu bezmiŋ ẕevḳini derk itmiden mehcûr ider dünyâ

Esîr-i ḥırṣ gün-â-gün olan bî-çâre insânı
Zebûn-i pençe-yi efkâr-ı dûr-a-dûr ider dünyâ

Saʻâdetcâk u devlet âdeme lüṭf- i ilâhîdir
Niçün bilmem şu devletlûleri maʻzûr ider dünyâ

Degil iḳbâl-ı ʻâlemgîre belki şükre şâyândır
Nihâyet ḫâk içinde âdemi mestûr ider dünyâ

(….)’imân ʻazar ile hemcinsine mesrûr olur ammâ
Ânı fehm eyleyemez kim kendini maʻzûr ider dünyâ

Umuruŋ ṣıdḳ ile mevlâya tefvîż it de sâ‘ye ile
Ḫarâb âbâd ḳaṣrı ḫâṭırıŋ ma‘mûr ider dünyâ

Ḥamiyet-perverân ümmete maġrûr olur âmâl
Ṣadâḳat ehliniŋ îṣârını pür-nûr ider dünyâ

Miṣâl ẕerre ḫâk-ı ġamda ḳalsaŋ olma ye’se âlûd
Gelir bir gün ki reh-peymâ-yı deşti nûr ider dünyâ

Budur billahi rey-i ṣâbitim yüz biŋ tecârible
(Emîrî) ḥüsn-i niyet ehlini mesrûr ider dünyâ

162

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Nümâyân eylesün naḳş-ı ‘aẓîm âyîne-yi dünyâ
Ḳomuşdur nâmını ṣun‘-i ḥakîm ayîne-yi dünyâ

63b

Baṣîret ehli şaşmaz ṣafvet-i yekreng ü vaḥdetden
İder biŋ reng ẓâhir şu ‘akîm âyîne-yi dünyâ

Nuḳûşunda televvünle teġayyür ṣûret ârâdır
Degildir ḥâ’iz şekl-i ḳadîm âyîne-yi dünyâ

Sukûn nâ-bud olur lâ-bud temâṣîl-i ḥavâdiṣde
Degil ḥâl-i tezelzülden teslîm-i âyîne-yi dünyâ

Bu ḳâmûtsi_ḫayâlin ẓıll-ı zâildir teṣâvîri
Gelir bir gün olur maḥv u adîm âyîne-yi dünyâ

Temâṣîl-i ḥaḳâyıḳ perdeniŋ âltında pinhândır
Ḥaḳiḳatde degil važ‘-ı saḳîm âyîne-yi dünyâ

(Emîrî) bir binâ gelmez ḥuṣûle olmasa üstâd
İder is̱bât-ı üstâd ʻilîm âyîne-yi dünyâ

163
Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

ʻAdem üstünde olmuşdur muḳîm âyîne-yi dünyâ
Muʻallâ saŋʻat-ı Rabb-i ḥakîm âyîne-yi dünyâ

Zemîn ü âsumâna bâḳîde fikr-i aʻẓamiyet ḳıl
Virir insâna ḥayret şu çeşm-i âyîne-yi dünyâ

Nedir yâ Rabb bahâr dilkeşeŋ bu feyż-i te's̱îri
Olur âyîne-yi bâġ-ı naʻîm âyîne-yi dünyâ

Ṭalebkârân-ı ḥayret bâġı terk itmez bu mevsimde
Olur enmûzec-i naḳş u şemîm âyîne-yi dünyâ

Eger ʻaksı itse bir mir'âta biŋ ṣûret geçer ṭurmaz
Ânıŋ ʻaynidir işte şu ʻaẓîm âyîne-yi dünyâ

Bulur elbetde bir ḥâl-i ẖaṭâmı çünki ḥâvandır
Fenâ-yâb olmadan olmaz selîm âyîne-yi dünyâ

(Emîrî) ʻömr-i âdem pek ḳasîr olmuş bu dünyâda
Virir insâna bir naḳş-ı 'elîm âyîne-yi dünyâ

164
Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün

Bir but-i bîgâne-meşreb isterem meşreb bu yâ
Yani çâk-ı ceyb maṭlab isterim meşreb bu yâ

‘Âdetimdir nez ü cânânımda olmaḳ giryenâk
Rûz içinde seyr-i kevkeb isterem meşreb bu yâ

Âyet-i ‘aşḳı rûḥ-ı pâkinden ezber itmege
Hemdemim bir ṭıfl-ı mekteb isterem meşreb bu yâ

İstemem câm-ı hilâli ṣunsa sâḳî-i felek
Sâġar-ı feyżi leb-â-leb isterem meşreb bu yâ

Naḳl-ı mey çeşm-i şeker pûşundan olsun telhanâk
Öyle bir şûẖ-i şeker-leb isterem meşreb bu yâ

Ol siyah baẖtım nigun itmem ṭalebden yârımı
Âfitâb-ı enver-i şeb isterem meşreb bu yâ

Gerçi vardır bâġ-ı dehriŋ gün-â-gün meyvesi
Ben civân-sîb-i ġabġab isterem meşreb bu yâ

Ey (Emîrî) hem ḳadeḥ hem bâde hem yâr olmalı
Meclis-i ‘aşḳ-ı müretteb isterem meşreb bu yâ

165

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Gerdün-i cânân-ı billür isterem meşreb bu yâ
Ya‘nî bir âyîne-yi nûr isterem meşreb bu yâ

64a
Pârelensün baḳsa mirâta ġażabla ol peri
Dilber-i ẖodbîn u maġrûr isterim meşreb bu yâ

Rû’yet-i dîdârına gözler taḥammül itmesün
Âfitâb-ı maḥşer şûr isterim meşreb bu yâ

Eşk-i çeşm-i ‘âşıḳândan jâle pîrâ ġoncaveş
Yârimi ẖandân u mesrûr isterim meşreb bu yâ

Bezm-i meyde mehveşimle leb-â-leb nûş itmege
Kâse-i lebrîz faġfûr isterim meşreb bu yâ

‘Âdetimdir rûz-u vuṣlata şeb-i hicrân-ı yâd
Nûr ile menzûc deycûr isterim meşreb bu yâ

Bende-i gîsûsunda ol mest-i ‘azûr ‘işveniŋ
Şiblî u zunnûn u manṣûr isterim meşreb bu yâ

Ketm-i ‘aşḳ itmek (Emîrî) olmamış ‘âdet baŋa
Yârimi ‘âlemde meşhûr isterim meşreb bu yâ

166

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Mübtelâ-yı âşinâ yâr istemem meşreb bu yâ
Ġonca-i maḳṣûd-ı pürẖâr istemem meşreb bu yâ

Her ṣafâ encâm bulur ẖâli ḳalır her raṭl-i meyl
Bezm-i ‘işret câm-ı şerşâr istemem meşreb bu yâ

Çünki ma‘mûr olsa da durmaz yine vîrân olur
Ḫâṭırım dünyâda ‘imâr istemem meşreb bu yâ

İsterim gûş itmeyem dünyâda ṣavt-ı ḥazîn
Bülbül-i giryânında zâr istemem meşreb bu yâ

Ġam ṣanır aġyâr ile ẕevḳ itmegi şeydâ göŋül
Meclis-i cânânda aġyâr istemem meşreb bu yâ

Güft u gûy-ı ġamze ü ebruyı göŋlüm pek sever
Bezm-i dildârımda güftâr istemem meşreb bu yâ

Bu (Emîrî) ʻaşḳıŋdır vaṣlıŋ ister dir mi hîç
Ṣâimem ammâ ki ifṭâr istemem meşreb bu yâ

167

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Cebîniŋ şeb-çerâġ-ı maʻden-i lâhûtdır gûyâ
Cemâlin âfitâb-ı ʻâlem-i nâsûndur gûyâ

Bilinmez nisbet-i nevʻi Süleymân mühriniŋ ammâ
Seniŋ şahâne laʻliŋ ẖâtem-i yâḳûtdur gûyâ

Raḳîb-i rû-siyahla mâcerâ-yı cenk ü pür ẖâşm
Yazılsa ḳuṣṣa-i Dâvut ile Câlûtdur gûyâ

Raḳîb-i yâr ṭard itdikde gördüm ol ḳadar me’yus
Revâḳ-ı âsumândan dûr olan Mârûtdur gûyâ

Cihân ṣaḥrâsı olmuş kendine ol rütbe-i zendân kim
(………) sergerdân ṭuran Hârûtdur gûyâ

Beyaż ṣafḥa-i dilde ẖayâl-i zülf meşkiniŋ
Yazılmış levḥ-i elmasa ẖaṭṭ-ı yâḳûtdur gûyâ

Ne mümkün ittiḥâd-ı müstaḳîmiŋ mürtekiblerle
(Emîrî) imtizâc-ı âteş u barutdur gûyâ

64b

168

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Raġbeti herdem baŋa yâriŋ göze batmaz mı yâ
Ḥasretinden zümre-i ḥussâdı çatlatmaz mı yâ

Böyle istiġnâlar itdikce o zülfi târumâr
‘Âşıḳ-ı şeydâsını zencîre baġlatmaz mı yâ

Âyrı düşmem yârdan gülşende bu ümîd ile
Dest-i laṭîfi ile ‘aceb bir gül baŋa atmaz mı yâ

Yâr ile gördüḳde bir ‘âşıḳ-ı raḳîb müfsîd-i
Şeb-çerâġ-ı mihr elinde olsa fırlatmaz mı yâ

Göŋlümü itsem esîr-i sevḳ-i bendergâh-ı ‘aşḳ
Bir mürüvvetli ‘aceb ol âfete ṣatmaz mı yâ

‘İsmete maġrûr olub da olma dünyâdan emîn
Sine-i mâderdeki ma‘ṣûmı aġlatmaz mı yâ

Her emel bir gevher olsa ḥâl ü dehri derk iden
Dest-i raġbetden zemîn nefrete âtmaz mı yâ

Ey (Emîrî i) böyle bî-pervâ ġazeller söylemek
Ḫürremzâ cân-ı ‘aḳîm’ul ṭab‘ı patlatmaz mı yâ

65a

TAḪMÎSAT

TAḪMÎS-İ ĠAZEL Cedd-i faḳîr

Mefâʿilün Feʿilâtün Mefâʿilün Fâʿlün

Ḳalır mı nezd-i civânân mihribân tenhâ
Bıraḳmaz ânda olan ḥüsn-i dilistân tenhâ
Ḳalır çiçekleri ḳalmazsa gülistân tenhâ
Bu ġonca ḳaddîna olur bir nâtuvân tenhâ
Çıḳınca tîr ḳalur ḫâne-i gümân tenhâ

Girub göŋül yine gülzâre bî-keder olsa
Yanında rûḥî gibi yâr-ı ʿişvegâh olsa
Şarâb u sâḳî u aḥbâb u sîm u zer olsa
Ne ẕevḳ ḥâṣıl olur âdeme eger olsa
Naʿîm-i cennet-i firdevs-i câvidân tenhâ

Naṣıl sürûr u ṣafâ kesb ider çemende göŋül
Yeşil varaḳlar içinde görünmese göze gül
Dem-â-dem itmese âġâz-ı nâġmeye bülbül
Ne gül olaydı ne bülbül ne elde sâġar-ı mül
Yaḳardı ateşe gülzâr-ı bâġ-bân tenhâ

Göŋül bu ʿâlem-i fânîde ẕevḳ-yâb olmaz
Bir öyle gülşeni isterim ki gülleri ṣolmaz
Hücûm-ı ye’s ü elemden bu yerde ḳurtulmaz
Ḫayâl-i yerde gelse derdine yer bulmaz
Binâ-yı dilden eṡer yoḳ sarây-ı cân tenhâ

Ḥayât bir ḳuşa beŋzer (Emîrî) ṣıḥḥat uçar
Cenâb-ı ḥaḳ saŋa lüṭf itdigi şu mühlet uçar

Tefâfül eyleme zîrâ zamân fırṣat uçar
Bu âşiyândan Emîrî humâ-yı devlet uçar
Miṣâl-i sâye ḳalur maġz-ı istiḫvân tenhâ

Birâderlerimiŋ Vâlîdesiniŋ Pederi Bulunan Merḥûm Şeyḫ Muṣṭafa Ḥafîyuddîn Efendi Ḥażretleriniŋ Bir Ġazel-i Muḥaḳḳiḳâneleriŋ Taḫmîsi

Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün

Kime tevfîḳ-i rehber eylemezse Ḥażret-i Mevlâm
Ḳalur kibr u ġurûr üzre olur nâlûd u nâ-peydâ
Terbiyesiz anda ḥâṣıl olmaz maḳṣad-ı ikżâ
Biḥamdillah irişdi feyże ḥaḳdan mürşid-i dânâ
Mücellâ eyledi çeşm-i derûni ḳıldı ḥaḳḳ iḥyâ

Laṭîf-i dilkeş olmaz baḳmayınca bâġ-bân-ı gülşen
Mücellâ olmaz üstâd olmayınca cevher-i maʿden
Cenâb-ı kibriyâ lüṭf itdi bir üstâd-ı (.........)
Ġubâr- ı mâsivâyı sildi hep ayîne- i dilden
Tecellî neşvesinden teşne-mend oldı dil-i şeydâ

65b

Dil-i maġşûş-ı dâim teffeyyüż lâzımdır insana
Eger yapmazsa böyle beŋzer ol maʿnada ḥayvâna
Naẓar itmez misiŋ ṣahib u ḳûf-ı üstâd-ı ẕî-şâna
Fenâ bezminde taʿlîm-i beḳâ itdi müridâne
Beḳâ mülkünde sulṭân eyledi ânları ser-tâ-pâ

Fenâ mülküŋ her kim eylese vicdânını ṣânî
Ḳomaz hemcinsine dünyâda elden ʿadl u inṣâfı
Baŋa pend-i ḥayât efrâs oldı mürşidiŋ kânî
Gelüb seyl-i fenâ ifnâ idüb efʿâl ü evṣâfı
Rehâyâb oldı ʿaceb ile riyâdan nefs-i terk efzâ

Naẓar oldı tecelliyât-ı feyż-i rabb-i ẕü'l-ma'fired
Ẓuhûra geldi isti'dâd-ı nûru'l nûr maḥviyet
Göŋülde inḳılâb-ı vaḥdet itdi bil-'umûm kes̱ret
Ser-â-ser 'âlem-i kes̱retde buldu 'âlem-i vaḥdet
Hüveydâ oldı nezmin 'urf-ı şer ḳalmadı aṣlâ

Göŋülde zîr ü belâ cümle hemrenk ḥayât oldı
Naẓarda şeş-cihed-i mâsivâ hep bî-cihât oldı
Biḥamdulillah bu göŋlüm vâṣıl-ı feyż-i necât oldı
Fenâfillah olub cümle ġarîḳ baḥr-ı ẕât oldı
Vücûdında es̱er ḳalmadı maḥv oldı bütün dünyâ

Emir oldıŋ (Emîrî) terk edince ḫubb-i dünyâyı
Anıŋçün böyle tesḫîr eylediŋ iḳlîm-i ma'nâyı
Naẓargâh eylediŋ âyîne- i nûr-i tecellâyı
Ṣofî vird-i zebân eyle dem-â-dem şükr-i mevlâyı
Ki vaṣl-ı yâr eyle buldı göŋüller rütbe-i vâlâ

Şeyḫ Müşâr'ül- İleyhin Maḫdûm-I 'Âlîleri Muḥammed Fâ'îḳ Efendinin Ġazel-i 'Âlîleriniŋ Taḫmîsi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Benimçün olmaz aġzından kelâm muḫtaṣar peydâ
Eger bir ḳâṣd irsâl eylesem olmaz ḫaber peydâ
Taṣârruf itse yollarda ider renk-i keder peydâ
O mihre bir derd olmaz mı âhımdan eser peydâ
Nice itmez nefisle 'ârż-ı mir'âtıdır peydâ

Gidince gülşen-i zîbâya ey cânân-ı gül-ḫande
Olur bir başḳa ḥâled rû-nümâ âfâḳ-ı gülşende
Bu esrâr-ı ḫafi ey mehliḳâ bilmem nedir sende
Olunca burc-ı çeşm-i ḥasret mu'allaŋla giryende
Ḳılar mânendinin ḳavs-ı ḳazih rengin ki peydâ

Ṭarîḳ-i ʻaşḳ fânîdir ṭarîḳ-i kâbin ammâ
Reh-i ʻazmında vardır bir ḥaremgâh-ı güzîn ammâ
Görürseŋ anda gözler görmemiş bir nâzenîn ammâ
O şûḫuŋ ġamze-i ebrûsu câ-yı nuşîn
Olur dâ'im o menzillerde her dürlü ḫâṭır peydâ

66a
Ṭarîḳ-iʻaşḳa girmiş derd ile ṣolmuş ṣararmışdım
Beni menʻ eyleyen cemʻiyet-i aġyârı yarmışdım
Çeraġ-ı ʻaşḳı pür-i nûr ḥaḳîḳaden uyarmışdım
Ḳadd-ı bâlâyı (…..) şuʻle diḳḳatle ṣarmışdım
Meyânı olmadı dîdede kemter mû ḳadar peydâ

Seniŋ naẓmıŋ gibi yoḳ naẓm-ı bâḳî dehr-i fânide
Sen olduŋ şâʻir-i yektâ cihân-ı kâmrânide
Neẓîriŋ yoḳ (Emîrî) sâḫa-i kişveristânda
Ne ḥâcet (Fâ'iḳâ) daʻvâ bugün mihr-i meʻânide
Olur nevzâdet-i ṭabʻımdan âs̱âr-ı hüner peydâ

Muşâru-ileyh Muḥammed Fâ'iḳ Efendiniŋ Diger Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

ʻÂşıḳ-ı bî-çâreden bir infiʻâl olmuş saŋa
Her tek âs̱ârı bir gülden cemâl olmuş saŋa
Ḫûn-i ʻâşıḳ ṣanki bir şîr-i ḥelâl olmuş saŋa
Cevre ıṣrârıŋ nedir cânâ ne ḥâl olmuş saŋa
ʻArż-ı hâl itmek bugünlerde muḥâl olmuş saŋa

ʻÂşıḳıŋ îcâb-ı feraḫ iḫtarı geldi diye
Her ḥisâbıŋ rû'yet itmek demleri geldi diye
Sâʻat-ı vaḳt-ı meserret âveri geldi diye
Câme ḫâb u ṣıla bizzât ol peri geldi diye
İtme daʻvâ ey göŋül ẓannım ḫayâl olmuş saŋa

Ḥaylî diḳḳat eyledim bu‘âlem-i ġamsazda
Bir tefâvet görmedim encâm ile âġâzde
Dilberân pek mahmil olmuş va‘dini incâzda
Ey burûc-ı çeşm o ḫûrşîd ṣabâḥat nâzda
İnṭizâr eyle şafaḳ-renk olma âl olmuş saŋa

Olmasa bâd-ı ṣabâ ‘âşıḳ-ı şemîm ḥüsnüŋe
Uġramazdı sâḫa-i feyż-i ‘amîm ḥüsnüŋe
Âferîn olsun o firdevs-i na‘îm ḥüsnüŋe
Âsumândan mihr inüb girmiş na‘îm ḥüsnüŋe
Gûyâ âvize-i ṭâme cemâl olmuş saŋa

Ḫâlḳ-ı a‘ẓam Cenâb-ı Kibriyâ-yı _baḥrdır
Ey Emîrî başḳa bir ḥaşmet saŋa virmiş meger
Kimseye meyl eylemezken ol şeh-i ‘âlî Güher
Müjde ey Fâ’iḳ nuvîd-i ġamzeden aldım ḫaber
Meyli varmış ol mehiŋ meyl-i viṣâl olmuş saŋa

66b

Dayım ‘Abdulfettâḥ Fetḥî Efendiniŋ Bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Ne ola perçem gibi bir perçem ṭınâz olur peydâ
Ne de ġamzeŋ gibi bir ġamze-i ġammâz olur peydâ
Saŋa beŋzer ne de bir dilber-i mümtâz olur peydâ
Güzel nîm nigâhıŋdan hezârân-ı nâz olur peydâ
Dil-i aḳsâm ḫûbânda bu eṭvâr âz olur peydâ

Niçün ‘uşşâḳ-ı zâre çoḳ cefâ itmek diler ḫaṭṭıŋ
Çıḳan her mûyî muẓlim bir belâ itmek diler ḫaṭṭıŋ
Bu şeydâ göŋlüme ḥasret-nümâ itmek diler ḫaṭṭıŋ
Temennâ-yı viṣâliŋden cudâ itmek diler ḫaṭṭıŋ
Ḫayâl-i dâm-ı zülfüŋden dile pervâz olur peydâ

Gerekdir dilbere ‘uşşâḳa ba‘żen ẖande-u îmâ
Gehî luṭf u nevâzeş gâhî istiġnâ-yı naẖvetzâ
İder bu cilvelerle ‘işveler ‘aşḳı devâm ârâ
Görünce ‘âşıḳı ma‘şûḳ ider elbette istinġâ
Bu bir muḥabbetdir tebâr u nâz olur peydâ

Cihânda ḥâlet-i pinhân u peydâyı ‘abes̱ ṣanma
Saŋa ẖoş gelmeyen aḥvâl-i dünyâyı ‘abes̱ ṣanma
Vuḳû‘at-ı ‘acîb-i zîr u bâlâyı ‘abes̱ ṣanma
Dolansa mürġ-dil kû-yi dilârâyı ‘abes̱ ṣanma
Bulunsa bâġda ḳamer-i serinde yaz olur peydâ

Göŋül yârıŋ Emîrî nezd-i ẕâtında yanar iŋler
Zamân iltifât-ı cem semâzen yanar iŋler
Hemân ṣanma zamân iltifâtında yanar iŋler
Degil kim ney gibi -Fetḥî- ḥayâtında yanar iŋler
Olursa ẖâk-ı cisminden hezâr âver olur peydâ

Diger Dayım ‘Abdulkerîm ‘Abdî Efendiniŋ Bir Ġazeliniŋ Taẖmîsi
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Öyle me’yûsem cihân gûyâ cehennemdir baŋa
Her dem meşẖûn ġam her rûz mâtemdir baŋa
Başḳa bir dünyâya ‘azm itmek muṣammadır baŋa
Saz u nâzıdehr-i dûnuŋ bâde-yi ġamdır baŋa
Gülmedi bir gün yüzüm her gün maḥzundur baŋa

Geçmişem dünyâdan artıḳ yâr gelür istemem
Ḳadd-i dil-cû çeşm-i câdûdan bir içim ṣu istemem
Çünki iḳbâl-i felek bir ḳaṭre demde kemdir baŋa
…………………………………………………..
…………………………………………………

‘Âşıḳ oldum öyle bir yâre kemâlim arttırır
Dembedem aġyâr ile cenk ü cidâlim arttırır
Görmesem bir gün eger vehm u ḥayâlim arttırır
Neş’e virmez sâḳiyâ ḥüzn ü melâmım arttırır
Sensiz içsem bâde gûyâ zehirdir semdir baŋa

67a
Neylesün dildâde-i ḥüsnüŋ olan âvâreler
Söyle ölsün mü ġamıŋla ‘âşıḳ-ı bî-çâreler
Oldılar bu cünbüşe ḥayrân bütün mehpâreler
Lüṭf-i dâra olsun âçar sinelere ‘aşḳıŋ yâreler
Eylemez terk-i ẖayâliŋ yâr-u hemdemdir baŋa

Kemâlıŋ nezdinde birden mezheb deyr-i günişt
Böyledir bu nükteyi fehm eyle ey aġyâr-ı zişt
Mülk-i ‘âleminde merdum-i ‘âlî sirişt
Eylerim bir dânene kendim içün terk-i bihişt
Âdemim ben-i âdemiyyet şarṭ-ı a‘ẓamdır baŋa

Ḫasteyem göŋül şarâb-ı ẖam da itmez ârzû
Zevḳ u râḥat ṣoḥbet-i merdim de itmez ârzû
Seyr-i ẖûrşîdiya ṭârım da itmez ârzû
Devlet u iḳbâlini göŋlüm de itmez ârzû
Çarẖ-ı keurcu ṭoġru baḳsam ṣûret-i ẖamdır baŋa

Biz ki olduḳ dâ’imâ hem-ṣoḥbet-i renc ü ezâ
Ey –Emîrî- oldı yarı cânımız derd ü cefâ
Gelmese gelse müsâvîdir yanında Dilrubâ
Cevr-i mu‘tâd-ı zamâne biz âlışdıḳ (‘abdîyâ)
Bâde-yi râḥat meger cevr-i dem-â-demdir baŋa

Diyâr-bekirli Saîd Paşa Ḥażretleriniŋ Bir Ġazel-i ʻÂlîleriniŋ Taḫmîsi

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Derdini fehm itmeyen dermâna olmaz âşinâ
Derdimin dermânına Loḳmân olmaz âşinâ
Bî-şuʻûrân nükte-i pinhâna olmaz âşinâ
Şaḫṣ-ı câhil revnaḳ-ı ʻirfâna olmaz âşinâ
Çeşm-i nâbînâ olan elvâna olmaz âşinâ

Hangi adem olsa hemfıṭrat nifâḳ u buġż ile
Kesb ider âlâyiş-i şirret nifâḳ u buġż ile
Pek ḫaṭâdır eylemek ṣoḥbet nifâḳ u buġż ile
Ḫâliṣu'l ḳalb eylemez ülfet nifâḳ u buġż ile
Ḫâr u hâsı ḳadîm-i ġam ummâna olmaz âşinâ

Her kim ehl-i şer ile eylerse ülfet el-ʻiyâz
Kendine şerr u fesâdı ṣanʻat eyler ittiḫâz
Ḥâline bir kimse itmez merḥamet bulmaz ʻalâz
Himmet-i ʻaynın olan itmez himemle iltiẕâẕ
Olmayan kim ḥâlet –i merdâne olmaz âşinâ

Ṭaʻn u teşnîʻ itmemek mümkün mü ehl-i şirrete
Göz göre yaġmaya sâlik baʻżı ṣâḥib-i şirrete
Ḥırṣ ile maʻlûl olan bîgâne ehline
İʻtirâż itmek cehâletdir umûr-i devlete
Ḥâl-i ṣâḥib-i fâniye bîgâne olmaz âşinâ

67b
Pak ṭînetlerde ẓâhirdir bütün âs̱âr-ı feyż
Herkese olmaz ʻayân dîdâr-ı yümn-i âs̱âr-ı feyż
Pençe-i nâ ehle girmez mihr-i ḳımetdâr-ı feyż
Ḳalb-i bed ṭînetde olmaz tecelli envâr-ı feyż
Leyl-i muẓlim mihr-i nûr rfşân olmaz âşinâ

Ṣâni‘-i eşyâ Cenâb-ı Kibriyâ-yı bî-miṣâl
(…….) serâz ẓâhir itmiş keşfidir emr-i muḥâl
‘Ârif ol beyhûdedir bunda cidâl-i ḳîl u ḳâl
Ḳâl ile ta‘rîf-i ḥâl itmez ḳabûl-ı iḥtimâl
İçmeyen mey neş’e-yi mestâne olmaz âşinâ

Geldi cânân nezdime luṭfundan oldum müsteżid
Geçmedi hicrân zerresi ‘îd eyledim ammâ ne ‘îd
Ey (Emîrî) başḳadır herkesde maḳṣûd u ümîd
Her göŋülde tîre-i ‘aşḳ iẖtilâf eyler (Sa‘îd)
Gülde ki pervâne ẖâmiyete olmuş âşinâ

Muşâru-ileyh Diger Bir Ġazeliniŋ Taẖmîsi
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Sanki yâru hemdem olduŋ ey mülk-i siret baŋa
Oldı gûyâ her ṭaraf bir gülşen-i cennet baŋa
Ba‘de-zin tebrîge gelsün ‘izzet ü devlet baŋa
Tâ ezelden devletiŋ bilsem nola ni‘met baŋa
Ḥaḳ te‘âla zevḳ-i ḥüsnüŋ eylemiş ḳısmet baŋa

Her ṭarafdan oldı ẓâhir leşker-i ‘avn u meded
Sa‘y u himmet-i bî-nihâyet cehd ü ġayret lâba‘d
Ol ḳadar olmuş göŋül rehyâb-ı ḳayd nîk ü bed
Gülşen-i devrân benim olsa eger ey serv-i ḳad
Ḥâṣıl olmaz ẖâk pâyıŋ olduġum rıf‘at baŋa

Böyle aḥvâl-i pür âlâm dünyâ çâre ne
Zevḳ iderken derd olur ‘âlemde peydâ çâre ne
Eylemezdim kimseye meyl ü mudâra çâre ne
Degme bir şûẖa esîr olmazdım ammâ çâre ne
El-amân söyletdi bir îmânı yoḳ âfet baŋa

Neyledim bilmem ki ben ol dilber –i bedbînime
Düşmüşüm bir nâr-ı hicre çâre yoḳ teskînime
Teselliyet bulmaz cihân ḫaṭṭ-ı ġamgînime
Yâr-ı bîmâr olmasam gelmez ser-i bâlînime
Çekme zaḥmet ey ṭabîb lâzım degil ṣıḥḥât baŋa

Olmuşam ne kimseye ʻabd ne bir şeyḫe mürîd
Gezer bu (Emîrî) ancaḳ ey yâr-ı vaḥîd
Sen de luṭf it eyleme ʻabd-i ḥaḳîriŋ nâ-ümîd
Emriŋi icrâda sulṭânım ḳuṣûr itmez (Saʻîd)
İftiḫâr mıdır fedâ-yı cân ise ḫidmet baŋa

Diyâr-bekirli Ḫadîce ʻİffet Ḫânımıŋ Bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Dîde-i ḥaḳbîn ü ḳalb-i nüktedân lâzım saŋa
Riḳḳat-i ṣanʻ zemîn u âsumân lâzım saŋa
Kesb-i esrâr nihân-ı kârmân lâzım saŋâ
ʻÂrif-i âgâh iseŋ sırr-ı nihân lâzım saŋa
Varlıġı maḥv eyleyüb terk-i cihân lâzım saŋa

68a
Cân iken cânân iken sulṭân iken serbân iken
Maẓhar-ı tekrîm iken mustaġriḳ iʻzâz iken
Rûḥ-i yekrenk-i ḥaḳiḳat ṭânaz-ı mümtâz iken
Sen ʻadem ṣaḥrâlara bir güzel şahbâz iken
Şimdi hesti-yi dâmana düşdüŋ fiġân lâzım saŋa

Ḳâbiliyet sende var sırr-ı şuhûda irmege
Bir cihân-ı bî-naẓîr u bî-ḳuyûda irmege
Bî-ḳıyam bî-rükûʻ ve bî-ḳuʻûda irmege
Cümle benlikden geçüb maḥv-ı vücûda irmege
Ḫângâh-ı ʻaşḳda pîr-i muġân lâzım saŋa

Bu cihâna gelmeden taḳvâyı bulmaḳdır ġaraż
Ṣûret-i naḳş itmeden ma‘nâyı bulmaḳdır ġaraż
Nükte-i mümtâz-ü müsteṣnâyı bulmaḳdır ġaraż
Dâm-ı cisme düşmeden mevlâyı bulmaḳdır ġaraż
Râz-ı ‘aşḳı ba‘dezîn itmek ‘ayân lâzım saŋa

Güftegû-yı dilrubâ cenk ü cidâl mehliḳâ
Cümlesi ṣûret-perestlikden ‘ibâret ẓâhirâ
Hep ḥaḳikakıtdır (Emîrî) söyledir ‘aşḳ-ı ḫudâ
Feyż-i isti‘dâd sende ẓâhir oldı (‘İffetâ)
Her cihet şimdîden geru dâr-ul emân lâzım saŋa

Şâ‘ire-i Müşâru-ileyh Diyâr-Bekirli Ḫadîce ‘İffet Ḫânımıŋ Diger Bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Dest-i şakiyi ehl-i ‘aşḳ itdi bir şerbet baŋa
Neşve-i te’s̱îri oldı bâ‘is̱-i ṣoḥbet baŋa
Sâḫa-ı dilden açıldı perde-i vaḥdet baŋa
Remz ile fehmeyledim ‘aşḳıŋ imiş ṭâ‘at baŋa
Ẕevḳ-i (…….) bıraḳdım elvirir ‘uzlet baŋa

Âh bilse ehl-i ẓâhirin ben neler gördüm neler
Nûrdan fevvâreler yâḳûtdan âyîneler
Bir cihân-ı vaḥdet olmuşdur cihânda müsteḳar
‘İbret ü vaḥdet gözüyle ‘âleme ḳıldım naẓar
Şükr kim geldi ezel bezminde bir riḳḳat baŋa

Aŋladım ben ‘âlemi bir ‘âlem-i taḳlîddir
Maḳṣad-ı muṭlaḳ ne İskender ne de Cemşîddir
‘Âlem-i taḳlîd râh-ı ‘âlem câviddir
Ẕerreyim ḫâke beraber menzilim ḫûrşîddir
Ehl-i diller himmet ile geldi bu ‘izzet baŋa

İtmişim ‘âlem-bahâ bir âsitâne ilticâ
Olmuşum bir ‘âlem-i imkânda bir ṣofi-yi dercâ
Maḳṣad-ı aḳṣa cihândan başḳa dünyâdır baŋa
Ġafletde ṣâlima beni insânlarla zâhidâ
Mâ’ u menden geçmişem gel eyleme s̱iḳlet baŋa

Ḥaḳkı var dil diŋlemezse zâhidiŋ efsânesin
Neylesün bu ‘âlem-i virâneniŋ kâşânesin
Ey Emîrî bulmuşam ‘aşḳ-ı Ḫudâ dürdânesin
Maẓhar-ı sırr-ı ilâhî eyledim dilḫânesin
(‘İffetâ) rûz-i ezelde ‘aşḳ imiş ḳısmet baŋa

68b

Şâ‘ire-i Müşâru-ileyhe Diyâr-Bekirli Ḫadîce ‘İffet Ḫânımıŋ Hemşîresi Râḥle Sezâ Ḫânımıŋ bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Şâh-ı iḳlîm-i melâḥat dense şâyândır saŋa
Mâh-ı iḳlîmi vefâ söylense erzândır saŋa
Dilgiriftâr-ı ġamıŋdır dîde ḥayrândır saŋa
Çekme dâmân-i ‘aşḳ ile dil kim ḫırâmândır saŋa
Cân fedâ eyler yoluŋda ‘abd-i nâlândır saŋa

Ḫidmetiŋ uġrunda rûḥum çoḳ zamân çekdim emek
Hep ider taṣdîḳ-i ṣıdḳ ḫidmetim ins ü melek
Ben çekersem de bu derd ü miḥneti çekmez felek
Bil derûnum ṣıdḳını cânâna lâzım söylemek
‘Ârif-i billah isen ḥâlim nümâyândır saŋa

Nâzenînim dil ḥicâb eyler saŋa şekvâ içün
Ḥâlimi bir kimseye ‘arż eyleyemem da‘vâ içün
Gelmedim ben ‘âleme bir fert ile ġavġa içün
Dilfikâr itmek ne lâzım bî-vefâ dünyâ içün
Ḥürmetim ṭut bir iki gün bunda mihmândır saŋa

Sinede müzdâd olur ol rütbe derd-i cânsitân
Muḳtedir olmaz ânı tavṣîf-i ta‘rîfe zebân
İtmedü bir gün beni dünyâda kimse şâd-mân
Mübtelâ-yı ḥasretim derdiŋde ey çarḫ el-emân
Dûrr-i ‘âdet eylemişsiŋ lüṭf buhtândır saŋa

Böyle cevr-i miḥneti efzûn-u bîḥad eyleme
Ehl-i ‘irfân-ı fażîletden beni ‘ad eyleme
Vechime uyub ‘izz ü rıf‘atı sır eyleme
İlticâ itdim saŋa ‘afv ile gül-rû eyleme
Sen şâh-ı afv u mürüvetsiŋ bir noḳṣândır saŋa

Zaḥm-ı cismiŋ iḥtiyâcı var (Emîrî) merheme
Olmadım ammâ muḳârin bir ṭabîb-i a‘leme
Çekmedin yoḳ başḳa çâre çünki geldim ‘âleme
Ḳıl cefâ u cevrine (Sezâ) taḥammül ġamıma
Her cefâ kim gelse cânânıŋdan iḥsândır saŋa

Büyük ‘Amcam Şa‘bân Kâmil Efendi Merḥûmun Bir Ġazel-i ‘Âlîleriniŋ Taḫmîsi
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Ey göŋül bir yâr-ı cânla iktifâ lâzım saŋa
Meslek-i ‘aşḳ-ı miḥnetde vefâ lâzım saŋa
Böyle bir âyîne-i pâk-ı i‘tinâ lâzım saŋa
Neş’e-i baḫşe-yi muḥabbet mehliḳâ lâzım saŋa
‘Aşḳ u şevḳiŋ tazeler dil-rubâ lâzım saŋa

69a
Baḳ nedir dildâr içün ‘âşıḳda ‘âl-i ârzû
Ḫûb ola mahbûb maḥcûb ola âyîne rû
İtmese dünyâda ancaḳ başḳa ‘âşıḳ cüst-cû
Bezm-i aġyâra ola nâ-zerâfet ü pâkize ḫû
Görmemiş güzeller neẓîrin dil-rûba lâzım saŋa

Dilber oldır vâlîdiniŋ olmaya kemkerdesi
Nerm ola dil-cû ola ṭab'-ı ṣafâ âverdesi
Gitmeye vech-i münîrinden ḫacâlet perdesi
Ḥâlet-i 'aşḳı bilür bezm-i cahın perverdesi
Sâḳîy-yi gül-çehre-i ḥâlet-fezâ lâzım saŋa

Dilber-i ra'nâ diyemem dünyâda her bî-mûya ben
Çoḳ olur bî-rûḥ-i ṣûretlerde de şekl-i ḥüsn
Ey göŋül ben eylemem ta'rîf-i dilber diŋle sen
Cângüdâz ü naġme-pirâ ṭûṭî-yi şeker dehân
Ṭâ'ir-i rûḥa ġıda şîrîn ṣedâ lâzım saŋa

Bâġa renk deyu gelür feyż-i seherden lâ-cerm
Âfitab-ı de'b ider perverde-i luṭf u kerem
Gülleri bâd-ı ṣabâ eyler küşâde dembedem
Gel âçılma 'andelîb-i gülşene ey ġonca fem
Sen gül-i nâzikterinsiŋ ḫoş havâ lâzım saŋa

Eyledim aḥvâlini tedḳîḳ sırr-ı ḳudretiŋ
Feyż-i isti'dâdı lâzımdır (Emîrî) fıṭratıŋ
Kâfî olmaz şi'ir içün taḥṣil-i 'ilm ü ḥikmetiŋ
(………) olmaḳ içün naẓm-ı muşîr-i 'izzetiŋ
Nükte pîrâ bir ṭabî'at (Kâmiyâ) lâzım saŋa

Diyâr-beḳirli Sa'îd Paşanıŋ Bir Ġazel-i 'Âlîleriniŋ Taḫmîsi
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Çünki âdemsiŋ gözüm lâzım gelür taḳvâ saŋa
Nâbecâdır ṭavr-ı bî-çabâ vaż'-ı nâ-bercâ saŋa
İstemez her ferd ile dünyâ içün ġavġa saŋa
Her fenâlıḳ kendi ḥâliŋden olur peydâ saŋa
Ṭoġruluḳdan dönme kim doġru ola dünyâ saŋa

Âdem-i elzem olur dünyâda kesb-i ma‘rifet
Muḳbil dârın olur aṣḥâb-ı ‘ilm ü merḥamet
Ḫâṭırıŋdan gitmesün âlâm-ı havl-ı âḫiret
Sâye- âsâ ṭopraġa düşseŋ gerekdir ‘âfiyet
Bâ‘iṣ-i faḫr olsa da bu ḳâmet-i bâlâ saŋa

69b
Kendiŋi itme bu darlıḳ ‘âleminde merde ten
Gülmesün aḥvâliŋe dünyâda her merd ü zen
Dürbîn-i ‘ârif ol olma sefîh ü dil-şiken
Sen öbür dünyâda bir erbâb seniŋçün şimdîden
Ḳalmaz işbu ‘âlem-i fânideki seknâ saŋa

Lâyıḳ olmaz meyl ü raġbet maṭlab-i ednâ içün
Ḥaẓ-ı nefs ü cân içün âlâyiş-i bîcâ içün
‘Ârif ol terk eyle dünyâyı çalış ‘uḳbâ içün
Pûr teessüflerindendir devlet ü dünyâ içün
Yoḳ mı ey ġâfil ‘aceb endişe-i ‘uḳbâ içün

Olsa ḳanġi kâmiliŋ ḳavl-i metîn râ-yi sedîd
Nûr-i ṭab‘ından olur aḳvâm-ı dünyâ müstefîd
Ḥırṣ u ġarażı (Emîrî) eyle ḳalbiŋden ba‘îd
Kimseden ḳorḳma ṣaḳın Allahdan ḳorḳ ey (Sa‘îd)
Sen Ḫudâdan ḫavf idince dost olur a‘dâ saŋa

Sa‘îd Paşanıŋ Pederi Süleymân Naẓîf Efendiniŋ Bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Birgün eylerse o cânân nâẓar-ı pâk saŋa
Şevḳ-i ḥayret kesilür sine-i ṣad çâk baŋa
Bir şeḳılde görinür ‘arż ile eflâk baŋa
Mest-i la‘li virir ẕevḳ-i me-yi tâk baŋa
‘Aşḳ itdirmedi bu ‘âlemi idrâk baŋa

Cilve-i ġamze-i fettânına ṭâḳad yoġ iken
Fitne-i ḳad-ı ḫırâmânına ṭâḳad yoġ iken
Âteş-i firḳat-ı sûzânına ṭâḳad yoġ iken
Dil-i sem ḫurde-i hicrânına ṭâḳad yoġ iken
Oldı Emîrînin nuṭḳ-ı lebi tiryâḳ baŋa

Nice bilmem o mehi ḫâneye mihmân itsem
Ṣoŋra birlikde âlub ʻazm-ı gülistân itsem
Nâm-ı ibḳâ idecek ben daḫî bir şân itsem
Ẕevḳ yoḳ sadece ẕevḳ-i çemenistân itsem
Yârsız gülşen olur mecmaʻ-ı ḫâtsân baŋa

Kû-yi cânânaye dün gitdi bu memlûk-i ḳadîm
Nezdine ḥüsn-i ḳabûl eyledi cânân-ı kerîm
Bes ḥürmetle didim ey ṣanem -i şûḫ u besîm
Gel seniŋle idelim ḥüsn ile ʻaşḳı taḳsîm
Çeşm-i ḫûnrîz saŋa dîde-i temennâk baŋa

70a
Nice bilmem ideyim yârı Emîrî taʻrîf
Hiç âtîyi düşünmez o mehiŋ żaʻîf
Ḫaṭ gelüb ḥüsnüni bilmez mi ki eyler tezyîf
İtsem ümîd-i ṡebâtı ser-i kûyında(Naẓîf)
Ḳudsî ârama naḫl ġamze-i çalak baŋa

Diyâr-beḳirli Remzî Efendi Merḥûmuŋ Bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

Renc-i âteşnâkdır sinemdeki dâġlar baŋa
Baḫş ider bir derd-i diger ṣardıġım bâġlar baŋa
Elvedâʻ itdi ser-â-pâ bildigim ṣaġlar baŋa
Şimdilik ey dil vaṭan oldı yine ṭâġlar baŋa
Yâr içün ben âġlarım ḥasretle yâr âġlar baŋa

Kimseye ‘arż itmedim mâhiyet-i endûhimi
Miḥnet-i derd-i derûn-i şiddet-i endûhimi
‘Âḳibet ref‘ itdi cânân zaḥmet-i endûhimi
Mihr-i hüsn-i revşen itdi ẓulmet-i endûhimi
Baḳ ne ḫûb oldı göŋül şimdengerü çaġlar baŋa

Kâmyâb olsun o dilber raḥmi çoḳ meh-pâredir
Hâlimi gördükde bildi ‘âşıḳ-ı âvâredir
‘Âşıḳ-ı âvâredir dildâredir bî-çâredir
Sine kim ṣad-pâredir ‘aşḳ-ı evcinden yâredir
Kimse ṣarmaz yaramı dilber gelür bâġlar baŋa

Sevmişim ḥûr-i beḳâ şâhâne bir cânâneyi
Luṭfi çoḳ iḥsânı çoḳ bir gözleri mestâneyi
Lâzım oldı gülşen-i ‘işretde yaymak lâneyi
İstemem ṭâġlardaki bayḳuş gibi vîrâneyi
Meskenim olsa nola bülbül gibi bâġlar baŋa

Ben dimem esmer mi âḳ mı dilber-i zîbâ içün
Bir göŋül eglencesi lâzım baŋa dünyâ içün
Ey (Emîrî) söylemem dildârdan şekvâ içün
Dil o mecnûndur gezer ṣaḥrâları Leylâ içün
(Remziyâ) esmer dilersem rast gelür aġlar baŋa

Müḳâbeleci-zâde Yûsuf Râ’if Efendiniŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Derd ü miḥnetdir gelen cümle güzellerden baŋa
Çoḳ kerem geldi meger bir mâhpeykerden baŋa
Ṭatlıdır her sunduġı mey tîr-i mâderden baŋa
Rûşnâdır vech-i dilber mihr-i enverden baŋa
Ḫoş gelür reftâr-ı müstesnâsı ‘ar‘ardan baŋa

70b

Ben seni ey şâh-ı ḫubân itmişem cem i‘tiḳâd
Neylerim ṣahbayı sensiz eylerim sem i‘tiḳâd
Bende vardır baḳ naṣıl maẓbûṭ u muḥkem i‘tiḳâd
Ḥaḳyâbıŋ itmişem iksîr-i a‘ẓam i‘tiḳâd
Ẕerrece yoḳ ḳatımda kibrit-i aḥmerden baŋa

Bir nefes âyrılmadı benden o yâriŋ ḥasreti
Oldı aġyâra münîr selsebîl ṣoḥbeti
Ḥasretiŋ olmuşdur ateşden de muḥriḳ şiddeti
Tâ ezelden ḳaldı nâz-ı ‘aşḳa yanmaḳ ‘âdeta
Lânesi âteş olan mürġ-i semenderden baŋa

Mürġ-i dil birgün gelür dam-ı belâdan ḳurtulur
Her ṭarafdan cûş iden emvâc-ı miḥnet eksilür
Ṣabr ider ‘ârif olan her zaḥmete bî-ḳayt olur
Ġam ḫazâtından ne pâkim var benim çünki gelür
Âb u tab feyż bir naḫl-ı gül-terden baŋa

Gâh olur ‘âşıḳları memnûn ider bâd-ı ṣabâ
Lüṭf ider yâr-ı dilârâdan ḫaber bâd-ı ṣabâ
Bâġ- ı kû-yi yâre itdikce güzer bâd-ı ṣabâ
Zülf-i yâri eylese taḥrik ider bâd-ı ṣabâ
Ḫûbdur biŋ kerre bû-yi misk-i ‘amberden baŋa

Rind-i ḳayd-ı cihânem terk-i hest-i mikonem
Gerçî ḫoşyâram dil-i ibrâz -ı mest-i mikonem
Dem-be-dem izhâr-ı tevellüd ayin-i elesti mikonem
Zâhidâ beŋzer zemin men büt-perest-i mikonem
İrdi feyż-i Ḥażret-i Ḥaḳ ḥüsn-i dilberden baŋa

Dûr ider dolab bî-ârâm-ı dünyâ dâ’imâ
Ey göŋül ḫaber it bulursaŋ nöbet-i ẕevḳ-i sefâ
Ey Emîrî gelse ol vaḳt-i meserred iḥtivâ

Rû-berd ola yâr ile hem-bezm olursa (Râ'ifâ)
Ḫoş gelür rûz-i neşâṭ 'îd-i ekberden baŋa

71a

İstiġnâ Ġazelleriniŋ Taḫmîsât-ı Ḥurûfhecâ Tertîbleridir

Diyâr-beḳirli Ṭâlib Efżâ-zâde Edhem Efendiniŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ḳuruldu meclis-i ḫûbân rûḥ efzâ-yı istiġnâ
Seni bekler civânân ṣafâ-peymâ-yı istiġnâ
Giyindik gerçî rûḥum geldi bir dîbâ-yı istiġnâ
Vücûduŋ ḳorḳarın ki incidir gemḫâ-yı istiġnâ
Virir raḥmet saŋa ḫâr-ı gül gemḫâ-yı istiġnâ

Göŋül ḫaylî zamândır intisâb-ı bâb-ı 'aşḳ itdi
Çalıştı iktisâb-ı şive-i âdâb-ı 'aşḳ itdi
Bizi bir bî-vefâ mahrûm-i luṭf-i âb- 'aşḳ itdi
Cefâ-yı nâz u istiġnâları bî-tâb-ı 'aşḳ itdi
Bügünden olmuşuz dil-teşne-i ferdâ-yı istiġnâ

Ḥâcet-i evcini ẓıll-ı humâ-yı muḥteşem başdı
Sa'âdet burcunu envâr-ı mihr-i ṣubḥdem başdı
Cihân (………)-i incilâ-yı muḥterem başdı
Bugün ondördine bedr-i Münîr-âsâ ḳadem başdı
Bugün geldi edyâra mevsim-i yektâ-yı istiġnâ

Ḳoşan çoḳ menzil-i maḳṣûda ammâ biŋde bir yetmez
Hemân her ârzû bâġında her naḫl ü ṣafâ bitmez
Göŋül müstaġnî oldı kû-yuna cânânımıŋ gitmez
O cânân şefḳat ü iḥsânını bezme dirîġ itmez
Yine bilmem nedir bu serde ki serdâ-yı istinġâ

Sâde meclisiŋ envârı şem‘-ı şu‘le derdindir
Sabaçak âb u tâb gülşen-i feyż-i şecerdendir
Emîrî ‘âlemiŋ her zîneti bir başḳa yerdendir
Efendim hep seniŋ baḫş itdigiŋ feyż-i naẓardandır
Yazar ra‘nâ gazeller (Edhem) şeydâ-yı istiġnâ

(Ḥa)

Ḳırımlı Ḥalîm Girây Ḫânıŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Bugün gülzâra geldi bir melek-sîmâ-yı istiġnâ
Elinde mül gibi bir sâġar-ı menyâ-yı istinġâ
Yoḳmuş düşnâze kâle-yi zîbâ-yı istiġnâ
Yaḳışmaz ġayrı ḫûbân giysün kâlâ-yı istiġnâ
Ḳadd-i yare biçilmiş câmedir dîbâ-yı istiġnâ

Seniŋle oldım ey maḥbûb-i zîbâ hemdem-u maḥrem
Baŋa oldı bu dünyâda meded-i faḫr dem-be-dem
Ne ‘âlî himmetim baḳ ey ṭurab efrûz-i bezm-i cem
Meyân- ı meclise naḳl olsa bûs-i la‘liŋ el sunmam
Beni mest eylemişdir sâḳîya ṣahbâ-yı istiġnâ

71b

Ne oldı nükhet-i kâkül gibi bir ‘amberin mûyuŋ
Dimaġa ḳalmamış te’s̱îr-i ḥükmi ol güzel bûyuŋ
O hây u hûyu nerde şimdi ol cem‘iyet-i kûyuŋ
Bahâr-ı tâzeyi geçmiş rengi ṣolmuş ol sitem ḫûyuŋ
Degildir ba‘d-ı zeyn-i gülzâr ḥüsn-i câ-yı istiġnâ

O yâr-ı mehliḳânıŋ ḥasretinden oldı müstaġnî
Ümîd raġbetinden ṣoḥbetinden oldı müstaġnî
Ġamından miḥnetinden firḳatinden oldı müstaġnî
Dil-i şeydâ ḫayâl -ı riḥletinden oldı müstaġnî
Ol âfet itmesün şemengîr ü ḫülyâ-yı istiġnâ

Nedendir ʻâşıḳâne iltifât itmekde imsâkıŋ
Ṭolaşdım rûz u şeb eṭrâfını kû-yi ḫaṭır nâkıŋ
Nolur bir kerre olsun görmedim bir luṭf-i ġamçâkıŋ
Ezelden nâz ü naḫvetle mürekkeb ʻunṣûr-i pâkın
Vücûduŋdan ʻibâretdir begim maʻnâ-yı istiġnâ

Dedim ol dilbere bu ḥüsn-i berḳ efşâna ʻaşk olsun
Seniŋ derdiŋ çeken ʻuşşâḳ-ı sergerdâna ʻaşḳ olsun
Ġamıŋ ṣaḥrâlarında fışḳıran ṭûfâna ʻaşḳ olsun
Cihânda ol gedâ-yı bî-serv-i sâmâna ʻaşḳ olsun
Ki ʻayninde degildir mesned-i ʻulyâ-yı istiġnâ

Cihân feyż içinde bir cihândır ʻâlem-i ʻuzlet
Fuyûżât-ı ḫudâ neşreyler ânda bû-yi ʻulviyet
Nigûh u şân dünyâda bulunmaz maʻnevî lezzet
Ṭayanmaz yalın zertâr- ı câha ḥażret-i neş'et
O dur var ise şimdi miṣkâ pîrâ-yı istiġnâ

Olur sulṭân-ı taḫt-ı maʻnevî bir tâc-u bî-leşker
Ḳalur dûnunda şân u şevḳet-i Cemşîd ü İskender
(Emîrî) kesb ider bir salṭanat bî-zîb ü bî- zebûn
Virir şöhret (Ṣalîmâ) nâmsız dünyâya ser-tâ-ser
Ṭutunca ḳâf-ı dilde âşiyân-ı ʻanḳâ-yı istiġnâ

(Ḫı)

Diyâr-bekirli Kâmî Efendizâde Ḫayâlî Efendiniŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Bugün meclisde itmiş bir güzel daʻvâ-yı istiġnâ
Faḳaṭ beyhûde itmiş böyle bir ġavġa-yı istinġâ
O ṭıfl-ı nâzenînimdir bugün yektâ-yı istiġnâ
Beşikṭaşda o ṭıflı beslemiş lâlâ-yı istiġnâ
Nola günden güne olsa şeh-i vâlâ-yı istinġâ

72a

Naṣıl nâdîde ḫil'at ẕâtına maḫṣûṣ biçmişdir
Libâs-ı nâzik ḫılfet ẕâtına maḫṣûṣ biçmiştir
Yed-i tâyyîd-i ḥikmet ẕâtına maḫṣûṣ biçmişdir
Ânı żiyâṭ-ı ḳudret ẕâtına maḫṣûṣ biçmişdir
Yaḳışmış ḳâmet-i zîbâsıŋa dîbâ-yı istiġnâ

Naẓar ḳıl zîr-i ḳadin mâhpeyker 'arż idüb ṭarre
Güzel bir şekl ile ol nâz-perver 'arż idüb ṭarre
Leṭâfetle ẓerâafetle o dilber 'arż idüb ṭarre
Feşân-ı âsâ cebîninden o (….) 'arż idüb ṭarre
Berât-ı ḥüsne çekmiş ṣanki bir ṭuġrâ-yı istiġnâ

Taḥammül itse de ol ġamze-yi ġammâzına 'âşıḳ
Taḥammül itmese de ol cilve-yi ṭınâzına 'âşıḳ
Taḥammül itse de o ḳâmet-i mümtâzına 'âşıḳ
Taḥammül itse de tîr-i nigâh-ı nâzine 'âşıḳ
Ḫamîde ebrûvânında çelikmez ya-yı istiġnâ

O şûḫuŋ çoḳ ṭolaşdım 'âḳibet buldum serkûyun
Düşüb mest-i ḫarâb oldım âlınca nükhet mûyun
Taḥammül eylemez gördi göŋül şem itmege boyun
Siyah zülfün döküb pinhân idince ṣafḥa-yı rûyun
Süveydâda taḳarrur eyledi sevdâ-yı istiġnâ

Yine ṣaldı belâyı bir güzel bu 'abd-i rencûrî
Beni yoḳ çâresi bir derdiŋ itdi zâr u mecbûrî
Cihânda görmemişdim böyle bir dildâr- ı maġrûrî
Âçılmaz ṣubhadek nâz uyḳusundan çeşm-i maḫmûrî
İçiyormuş sâḳî-yi naḫvet âŋa ṣahbâ-yı istiġnâ

Ne âfetsiŋ meded ey yâr-ı mümtâz-ı belâ-perver
Belândır belâsıŋ âfet-i cânsıŋ cefâ-küster

Eger olmazsa da itdikleriŋ azâra tâb âver
Rûḥ anıŋda pîç-i ḫalḳa-yı zülfüŋ gören söyler
Yaḳışmış nezd-i sümbüle gül-i zîbâ-yi istiġnâ

(Emîrî) ‘âlemi şeydâ iden ol mevlevî şûḫî
Cihâna hükm bî-pervâ iden ol mevlevî şûḫî
Bütün ‘âşıḳları rüsvâ iden ol mevlevî şûḫî
(Ḫayâlî) bî-sema‘ efzâ iden ol mevlevî şûḫî
Felekde zühre rakṣ eyler çalınca ney-i istinġâ

(ZEL)

Diyâr-bekirli Aḥmed Zekâyî Efendiniŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Ṭutar reşde-i cânân daima ninâ-yı istiġnâ
Ṣunar ‘uşşâḳ-ı cân-baḫşâsız ṣahbâ-yı istiġnâ
O mest-i ‘işvedir ârâyış-ı yektâ-yı istiġnâ
Mehtâredir o yârımda nice eşyâ-yı istiġnâ
Dür-i nâz-u nuḳûd naḫvet ü kâlâ-yı istiġnâ

72b

Olur lerzende ‘aṣâb u ‘uruḳumda bütün a‘żâ
İder dehşet dil-i şeydâya ilḳâ girdiş- i dünyâ
Olur gûyâ pehen mürtefi‘ best ü zemîn bâlâ
O yârı gördükcede mevc olur fikrimde biŋ sevdâ
Olur peydâ naẓargâhımda bir deryâ-yı istiġnâ

Ḥużûr-i ‘âşıḳ-ı bî-çâre müşkildir bu dünyâda
Ḳadr-ı ḫûbânı ‘uşşâḳa belâ itmişdir âmâde
Olur ercâ‘-ı ġamdan belki göŋül şimdi âzâde
Benim dil-ḫaste-i naḫvet iden şûḫ-i ṭabîbzâde
Dükkân-ı nâza girmişdir ṣatar eczâ-yı istinġâ

Eger cem‘ olsalar bir mevḳi‘-i ẖûbân ẖoş âvâz
İderlerse hezârân ‘işvelerle naġme-i âġâz
Olur ol câ-yı ra‘nâ mis̱li yoḳ bir gülşen-i mümtâz
İder ḳalbi müferraḥ nükhet bâd-ı ṣabâ-yı nâz
Virir revnaḳ ‘uyûna cevher memba-yı istiġnâ

Cefâlardan ferâġat eylemez ẖûbân- ı bî-hemtâ
Meger kim cevr içün ‘âşıḳlara ẖalḳ eylemiş Mevlâ
(Emîrî) Bulmadım ben bir vefâlı dilber-i zîbâ
(Ẕekâyî)görmedim ben böyle nâz ber-devâm aṣlâ
Bugün bir nâze başlarsa sürer ferdâ-yı istinġâ

(RA)

Diyâr-bekir Mektûbî Sâbıḳı Diyâr-bekirli Ra’if Efendiniŋ Bir Ġazeliniŋ Taẖmîsi

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Giyer ol mâhpeyker günde bir kâlâ-yı istiġnâ
Ne renk olsa tenâsüb kesb ider dîbâ-yı istinġâ
Gerek dibâ-yi istiġnâ gerek gümẖâ-yı istiġnâ
Bugün giymişdi cânânım yeşil ẖârâ-yı istiġnâ
Hemân ötmedi gûyâ ṭûṭi-yi gûyâ-yı istiġnâ

Meşâyirimdir ṣeyâḥat vaḳti bir mir’ât-ı zîbâya
İder ẓâhir nuḳûş ḥâli istiḳbâl-i dünyâya
Baḳınca böyle bir âyîne-i feyż-i tecellâya
Degil kâfî güzellik ḥüsn-i râ-yı ister dilârâya
Odur dilber ki olsun ḥâcet ârâ-yı istiġnâ

Evet dilber odur ki eylesün ṭûṭî gibi güftâr
Edîb olsun ẓarîf olsun kibâr olsun merâḥîmkâr
Güzel inşâd-ı şi‘r itsün sözünde itmesün ıṣrâr
Bulunsun her kelâmında nice fikr-i baṣîretkâr
Görünsün her edâsında nice ma‘nâ-yı istiġnâ

73a

Yazıḳ bir başḳa ḥâl bir esef kesb eyledi devrân
İderler bî-hünerler iddi‘â-yı ḥikmet ü ‘irfân
Ḥayâ itmez utanmaz böyle ebced bilmez nâdân
Virir bir başḳa lezzet cilde de üstâd olan ḫûbân
Ṣafâ virmez ḳıvama gelmeyen helvâ-yı istiġnâ

Emîrî bulmadıŋ gitdi saŋa bir maḥrem-i ‘ârif
O cânân şefḳat itmez olsa da aḥvâline vâḳıf
Çocuḳdur germ ü serd rüzgârı olmayan kâşif
O yâr-ı naḫvet-i nahḫvet âmûr belâ gûş eylemezdi (Râ’if)
İderseŋ her ne rütbe nâle-i şekvâ-yı istiġnâ

Diyâr-bekirli Muḳâbeleci-zâde Ra’if Efendiniŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

O dem ki bedre döndi ḥıfẓ-ı nûr efzâ-yı istiġnâ
Bütün ‘âşıḳlar oldı vâle ü şîrâ-yi istinġâ
Yazıḳlar geçdi ol devr-i ṣafâ-pîrâ-yı istiġnâ
Nümâyân oldı ḫaṭṭ-ı dilber-i ra‘nâ-yı istiġnâ
Süḳûṭ itdi serîr-i ‘işveden dârâ-yı istiġnâ

Ne rûḥ efzâdır ol yâriŋ serkûyundaki bâġı
Aḳar gûyâ ḥarîm-i gülşen cennetinden ırmaġı
Göŋülden çıḳmıyor çoḳ demdir ammâ derdimiŋ dâġı
Yazıḳdır ḫûvânıma ḳaldı murûr itmekdedir çâġı
Menzili olsa yâre bir hüner-pîrâ-yı istiġnâ

Nedir ol dîde-i âhû nedir ol ġamze-i fettân
Nedir ol ḳâmed-i dil-cû nedir ol ‘ârıż-ı raḫşân
İdersiŋ ‘âşıḳ-ı müştâḳa gerçi lüṭf ile iḥsân
Devâm lüṭfüŋe ṭayanmaz seniŋ ey sâḳî-i müştâkân
Pey-â-pey ṣunma saḥbâyı bu demdir câ-yı istiġnâ

Donatdı lâleler güller yine kuhsâr u ṣaḥrâyı
Yine mihr-i meserret ġarḳ-ı envârı iyitdi eşyâyı
Yine feyż-i bahârân cennete dönderdi dünyâyı
Yine bâd-ı ṣabâ debretdi kiysu-yı dilârâyı
Yine neşr itdi bû-yi ʻamber-i sara-yı istiġnâ

(Emîrî) ẕevḳ-i nefer câme ʻömrü eyleme ṣârif
Fenâ-yı ḥâlete dünyâyı dûnuŋ vâḳıf ol vâḳıf
Cihândan neşve-i bû-yi ḥaḳîḳat almıyor ʻârif
Neşâṭ-ı bâde-i bişevḳ âvare meyl eylemem (Râʼif)
Şifâ baḫşâ-i dildir şerbet-i zîbâ-yı istiġnâ

73b

Diyâr-bekirli Ḫâce Râʼfet Efendiniŋ Bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Ârardım kendime bir dilber-i raʻnâ-yı istiġnâ
Teṣâdüf eylemezdi öyle bir yektâ-yı istinġâ
Bu defʻa ḥâṣıl oldı maḳṣad-ı aḳṣâ-yı istiġnâ
Âçıldı dünki gün bir revzen-i zîbâ-yı istiġnâ
Göründi bir perî peyker şeh-i vâlâ-yı istiġnâ

Bugün göŋlüm benim bir nâzenîn-i dilistân buldı
Naṣıl bir nâzenîn gûyâ ki bir necm-i nihân buldı
Naṣıl necm-i nihân gûyâ belki münevver bir cihân buldı
Gül ü bülbül-i ṣafâ-yı muḳademendin tâze cân buldı
Bugün gülzâra geldi şûḫ-ı rûḥ-ı efzâ-yı istiġnâ

O yâr-ı bî-neẓîriŋ ḥüsn-i yektâ ʻırk-ı ṭâhirdir
S̱enâsından lisân-ı şâʻirân bî-tâb u ḳâṣırdır
Mücessem bir delîl-i ḳudret ḫallâḳ-ı ḳâderdir
Ḫûşâ dildâr-ı bî-hemtâ ki dîdârında ẓâhirdir
Nuzûl-ı Cibrîl ü âyet-i kübrâ-yı istiġnâ

Ne ḳudretli nümâyândır o şûḫuŋ ḥüsn-i ẕâtında
Ne cevherler nümâyândır cemâl-i dilistânında
Ne şekerler ʿayândır şekeristân beyânında
Yaḳışmışdır revâbiṭ-i ʿâşıḳ u cânân meyânında
Bu şeker-ḫâh istidʿâ o şeker ḫâ-yı istiġnâ

Tecârübgâh-ı dünyâya (Emîrî) eyledim riḳḳat
Hezârân ḫoş edâ maḥbûblarla eyledim ülfet
O esmer dilberiŋ nuṭḳ-ı şekerbârındadır lezzet
Cihânıŋ zîr ü belâsın tecessüs itdim ey Râ'fet
ʿArab mülküŋ her yerden füzûn ḫurmâ-yı istiġnâ

Ḥaṣan Manṣûrlı Rıfʿat Babanıŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün

Niçün bir bûse virmez ol ruḫ-i zîbâ-yı istiġnâ
Ḥâlel bulmaz temâs-i nerm ile kemḥâ-yı istiġnâ
Olur tuḫfâlanursa muʿteber dîbâ-yı istiġnâ
Ṭutarken elde şûḫî muḥteseb tuhfâ-yı istiġnâ
Naṣıl maḥbûblar ʿarż itmesün kâlâ-yı istiġnâ

Nedir ol bû-yi cânpîrâ o giysu-yı muṭalsımde
Nedir ol mevc-i rûḥ efzâ o pîç-â-pîç bir ḫamde
Mücessem nûra beŋzer ser ü ḳaddiŋ fikr-i âdemde
Bu reftâr ile çoḳ serv-i revâna bâġ-ı ʿâlemde
Nola baş egdirirse ḳâmet-i bâlâ-yı istiġnâ

74a
Belâ ender belâdır cilvesi ol çeşm-i ġammâzıŋ
Ḳażâ ender ḳażâdır ʿişvesi ol zülf-i ṭannâzıŋ
Cefâ ender cefâdır ʿâdeti ol yâr-ı mümtâzıŋ
Çeker ʿuşşâḳı elbet cevr-i nâzın ol serâfrâzıŋ
Serîr-i mülk-i ḥüsne tâze baṣmıs pâ-yi istiġnâ

Odur cân ḳaṣrınıŋ ḫâṣ serîr-i kim ola fâ'iḳ
Odur 'aşḳ ehliniŋ şems-i münîri kim ola fâ'iḳ
Odur cân mülkünüŋ ser-şâh-ı ḫabîri kim ola fâ'iḳ
Leṭâfet kişverinde yoḳ neẓîri kim ola fâ'iḳ
Ne rütbe eylese şâyestedir da'vâ-yı istiġnâ

Münaḳḳitdir rumûz-ı ḳudret-i mevlâ cemâlinde
Ḫaddiniŋ cevri alsa dest-i vaḳt-i kûşalinde
Nice şehbâreler bî-rûḥ olur dest-i celâlinde
Kiyâde nice biŋ ṭâvûs-i diller zîr-i bâlında
Görülmüş mi felekde böyle bir 'anḳâ-yı istiġnâ

Girüb kû-yi civâna rû'yet it iclâl-i (………..)
Semâ' it sıyt-ı dâstân-ı şâ'irân nükte-i sencânın
O nûr-ı a'ẓamıŋ derk it şukûh u şevket ü şânın
Ḳamer şekl-i şelâlin seyr iderken bildi noḳṣânın
Ṭülû' itdik de ol şems-i cihân ârâ-yı istiġnâ

Virir şevḳ ü şeṭâret dilberâna şîve-i naẓmıŋ
Medâr-ı faḫr olur her nev-civâna şîve-i naẓmıŋ
(Emîrî) hızr-ı cân oldı cihâna şîve-i naẓmıŋ
Ṣafâ-baḫş-ı revândır 'âşıḳâna şîve-i naẓmıŋ
'Ayândır 'ârifâne (Rıf'atâ) ma'nâ-yı istinġâ

(ZE)

İstânbullı Şeyḫ El- ḥarem Ḥażret-i Nebevî Zîver Paşa Merḥumuŋ Bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

'Ayândır her mekân-ı fitnede îmâ-yı istiġnâ
Nihândır her kelâm-ı 'işvede ma'nâ-yı istinġâ
Büyütmüşdür o mâh-ı cilveyi lâlâ-yı istiġnâ
O mest-i nâz ḳâmet-i bâlâ-yı istiġnâ
Niyâz-ı 'işvede oldıḳça pâbercâ-yı istiġnâ

Âlınca bezmgâh-ı vuṣlata ʻuşşâḳ-ı müştâḳı
Gümüş âyîne ṣandım gerdan-ı raẖşân-u berrâḳı
Bütün mebhût u ḥayrân eylediŋ cilveŋle ʻuşşâḳı
Tegâfülden güzel maḥmûr-nâz olmuş yine sâḳî
Seni ser-mest-i naẖvet eylemiş sahbâ-yı istiġnâ

Ḫudânıŋ başḳa başḳa lüṭfi var her mevsim ü faṣıla
Tecelli başḳa dünyâ aṣlı pâk u bed aṣla
Baŋa kâfî gelür daʻvâ-yı ʻaşḳı ḥükm ile faṣıla
Yedimde ḥüccetdür nüsha-i had daʻvâ-yı vaṣla
Berât –ı ḥüsne zülfi çekse de ṭuġrâ-yı istinġâ

74b
Ḥużûr-ı yâre ifrâṭ-ı te’eddüble duẖûl eyle
Şeref-mend liḳâ ol kesb-i iclâl guṣûl eyle
Eger maẖf-i tereddüt var ise sende ʻudûl eyle
Ẓuhûr-i feyż u besṭ-i bî-maḥâl ṣanma ḳabûl eyle
Bulunmaz ʻârifân bezminde zâhid câ-yı istiġnâ

Ḳanâʻat eyler insânı cihânda vâṣıl-ı niʻmet
Ḳanâʻatkâr olanlardır cihânda zînet-i ẖilḳat
Beḳâ yoḳ ẓill-i zâ’ildir biliyorlar devlet-i rıf‘at
Bulurlar ẖırḳa-pûşân faḳr ile ʻunvân-ı faẖr elbet
Giyunsunlar cihâna nâr içün dîbâ-yi istiġnâ

Cihânda âh bilseydiŋ neler çekti bu bî-çâre
İrişdi nice biŋ edbâr (……) u baẖt u edbâre
Yetişmek ḳâbil olsa fırḳa-i ʻulyâ-yı aẖyâre
Fütûḥât-ı dil-i tebşîr iderdim cünd-i efkâre
Rah-ı ẖâṭırdan eylerse güzer âlâ-yı istiġnâ

Ne âlîdir kitâbı Ḥażret-i Mollâ-yi Rûmîniŋ
Kemâliŋ âfitâbı Ḥażret-i Mollâ-yi Rûmîniŋ

(Emîrî) ‘abd-i bâbı Ḥażret-i Mollâ-yı Rûmîniŋ
Der-i devlet me’âbı Ḥażret-i Mollâ-yı Rûmîniŋ
Olur (Zîver) ḳanâ’at ehline mâvâ-yı istinġâ

(SİN)

İstânbullı Ḫıżır Aġa-zâde Sa‘îd Efendi Merḥumuŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Ser-â-ser zümre-i ḫubân ḫoş sîmâ-yı istiġnâ
Gerekdir mevḳi‘inde eylesün îfâ-yı istinġâ
Neden eyler o cânân dâ’imâ icrâ-yı istiġnâ
Reh-ı ümniye-yi ‘âşıḳ degilken câ-yı istiġnâ
Niçün bilmem bu yolda çekdi kendin yâ-yi istiġnâ

Bu istinġâ-pesend ‘aşḳ olan dildârı âŋdıkça
O dil-cû ḳâmeti ol ṭurra-i ṭarârı âŋdıkça
O çeşm-i fitnesâzı cilve-i reftârı âŋdıkça
Ne ḥikmet göz yaşım çaġlar aḳarken yârı âŋdıkça
Yine her ḳaṭresinde mevc urur deryâ-yı istiġnâ

Ḫayâlim ḥâlet-i reftâr u güftâr-ı teveġġülde
Ḫalâṣa heb ‘urûḳum ol şehnâz-ı teemmülde
Görünce yâri ammâ meşrebim ṭarż-ı teġâfülde
Neşâṭ ârâ-yı nâzım dâmen-i ḳâf-ı tecâhülde
Nola balinim olsa şehper-i ‘anḳâ-yı istiġnâ

75a
Nedir ol çeşm ü ebrû yandır ol gerdun-ı ġabġab
Ser-â-pâ birbirinden ḫûb u müsteṣnâ ‘uzâr u leb
Faḳaṭ hiç görmedim dünyâda böyle ḥâl-i müstaġreb
Dükendi ṭâḳatım nâzıŋ dükenmez ey melek meşreb
Ṣabâḥ oldı daḫî itmezsiŋ istif‘a-yı istiġnâ

Didim gül-vech-i yâre gül dimekde bir günah yoḳsa
Ḳuṣûrum ʻafv-ı maḳrûn it eger vech-i şübhe yoḳsa
(Emîrî) ḳuṣûra sevḳ ider ḥâl uleh yoḳsa
Hemân sen itmem istiġnâyı ey naḫuvet-nigeh yoḳsa
(Saʻîd) iŋ lafẓen istiġnâ-yı istinġâ-yı istinġâ

(ŞIN)

Ḳarşlı Şâdî Efendi Merḥûmuŋ Bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

(…….) vaḳt-i şitâ gelse şeb-i yeldâ-yı istiġnâ
Gelür cûş u ḫurûşa sinede sevdâ-yı istiġnâ
Ḥazır ḳıl ṣoŋra ṣıçrar üstüŋe esmâ-yı istiġnâ
Çalındı tekiyye-yi dilde rübâb u ney
Bütün dünyâyı ṭutdı ṣıyt-ı huy u ha-yı istiġnâ

Göŋülde derd ü ġam ḥâṣıl olur aġyâr âŋıldıḳça
Gelür zîrâ burûdet bezme baḥs̱-i mâr âŋıldıḳça
Olur bir başḳa lezzet ḳıṣṣa-yı dildâr âŋıldıḳça
Dem-â-dem şekeristân-ı viṣâl-i yâr âŋıldıḳça
Ḳafesde nâle eyler bülbül gûyâ-yı istiġnâ

Eḥibbâ gelse tebrîk eylese ẕevḳ ü ṣafâ olsa
Muġanniler maḳâma başlasa şevḳ ü nevâ olsa
Nola derd ü elem gitse meserret rû-nümâ olsa
ʻAceb mi ser-be-ser âfâḳ u enfusî rûşnâ olsa
Ṭulûʻ itdi sipehr-dilde tâ bedr-i ây-ı istiġnâ

Gedâ ḳalmak degildir gelmeden maḳṣad bu dünyâya
Güzel bir gün geçürmekdir emel aʻlâ-u ednâya
Ḳanâʻatla olur ḥâṣıl dükenmez âlî sermaye
Nigâh-ı iltifât eyler mi ol dârât-ı dârâya
Olanlar ḥükümrân ḫaṭ-ı vâlâ-yı istiġnâ

Düşünmem şimdi renc ü miḥnet-i mâ-fevḳ ü mâdûnu
Ne ḥâl-i cennet-i Ḳays ne idrâk-ı Felâṭûnî
Ḳanâ'atle (Emîrî) olmuşam dehriŋ ferîdûnı
Tehî 'arż itmesün beyhûde sâḳî câm-ı gülgûnü
Benim (Şâdî) ezel mest –i mey ma'nâ-yı istiġnâ

75b

(SAD)

Diyâr-bekirli Güzel 'Abdu-raḥman Aġâ-zâde A'ma Muḥammed Ṣabrî Efendi Merḥûmuŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Bugün gitmedi bâġa ol gül-i ra'nâ-yı istiġnâ
Göŋül itdi hemân ta'ḳîb-i naḳş-i pâ-yi istiġnâ
Göründi çeşmime bir ḥâlet-i uḫrâ-yı istiġnâ
Bugün manẓûrum oldı mecmu' zîbâ-yı istiġnâ
Kimi raḳṣân kimi mestâne ṣahbâ-yı istiġnâ

Benim bir rind-i deryâ-dil ne lâzım ictinâb itmek
Teġâfül ẓâhir itmek giryeler ḳılmaḳ ḥicâb itmek
Gerekdir zümre-i ḫûbân içünde bir s̱evâb itmek
Göŋül bir dilber-i nâdîde ister intiḥâb itmek
Geliŋ ey nâzenînân-ı cihân-pîrâ-yı istiġnâ

Vuḳu'a geldi dün bir da'vet-i 'uşşâḳ-ı şeydânıŋ
Muradı bir yere gelmedi maḥbûbân-ı ẕî-şânıŋ
İcâbet ṣûret-i 'azminde ẓâhirdi civânânıŋ
Gelince bezmine 'âşıḳlarıŋ gitmişdi ḫûbânıŋ
Kimi dîbâ-yı istiġnâ kimi kemhâ-yı istiġnâ

Cihân-ı behcete bir tuḫfe-i ẕî-şân-ı ḳudretdir
Hezârân bârekallah emin-i taḳdîm -i ḫil'atdir

Bu terkîb ṣafâ-pîrâ göründükde nihâyetdir
O yârin ʻunṣûrı nâz u leṭâfetden ʻibâretdir
ʻAyândır yine sende nûrdan iʻfâ-yı istiġnâ

Nola çâk eylesem ceyb-i sukûn-i dâmen-i ṣabrı
Nola giryân-ı peyderpeyle ḥayrân eylesem ebri
(Emîrî) Her ne rütbe itseler iḳdâm ile çeyzi
Yine yârim gibi bir ẕen-yektâ çıḳmaz ey (Ṣabrî)
Gelürse bir yere dünyâda biŋ deryâ-yı istiġnâ

Diyâr-bekire Tâbiʻ Lice Ḳażası Eşrâfından Siverek Mutaṣarrıf Sâbıḳı ʻAbdul-ʻazîz Ṣabrî Efendiniŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Naṣıl isterse öyle ḥükm ider dârâ-yı istiġnâ
Degil ḳânûna tâbiʻ şevḳet-i vâlâ-yı istiġnâ
Budur îcâb-ı ḥâl-i salṭanat pîrâ-yı istiġnâ
Olunca ol melek-sîmâ serîr arâ-yı istiġnâ
Ḫiṭâb len terâniden virir fetvâ-yı istiġnâ

Baṣîretbîn olub keşf it dehen miḳdâr-ı ʻaḳlıŋca
Beyân eyle edîbâne suḫan miḳdâr -ı ʻaḳlınca
Degildir ṣoḥbet her encâmın miḳdâr -ı ʻaḳlınca
Düşün nik ü bedi vezn eyle miḳdâr -ı ʻaḳlınca
Saŋa rehber olur yol gösterir şûrâ-yı istiġnâ

76a

Fedâ itmiş gül-i zîbâsına çoḳdan beri cânın
Bahâr oldı elem eyyâmı geçdi ister iḥsânın
Bitirmez yârine ʻarż eylemekle derd ü hicrânın
Seher vaḳtinde diŋle bülbülüŋ gülşende efġânın
Ne söyler baḳ ḫaṭîb-i minber-i tugbâ-yı istiġnâ

Göŋüldür keşf ider esrâr gün-â-gün mevlâyı
Göŋüldür gösteren insana âṣâr-ı mu'allâyı
Göŋül âyînesi olmazsa görmez kimse dünyâyı
Göreydi gülşen-i dilde olan vird-i tecellâyı
Güle meyl eylemezdi bülbül-i şeydâ-yı istiġnâ

Olanlar ehl-i ṣûret manṭıḳu-l ṭayra degil ḳâdr
Bu bir sırr-ı muṭalsamdır olur erbâbı pek nâdir
Süleymân ma'nî olmalı bir şâ'ir-i mâhir
Şekerrîz oldığı nuṭḳ-ı 'acîbinden olur ẓâhir
Biliyor ehli ne söyler ṭuṭi-yi gûyâ-yı istiġnâ

Degil her dilbere meyl eylemek şâyeste her merde
(……….) her güzel meyl eylemez kendini ṣalar derde
Olur dâm-ı muḥabbetden ġazalân (..................)
Düşerse peşine ṣeyyâd-ı bî-insâf çöllerde
Tuḫfengâh olur âhûlara ṣaḥrâ-yı istiġnâ

O yârin 'aşḳı selb itmiş göŋülden râḥat ü ṣabrı
(Emîrî) naẓm içün vicdâna aṣlâ eylemem cebri
Yine olmadı 'ayân âfâḳ-ı dilde ma'rifet ebri
Şebâbet 'âleminden müntekil bir neş'edir (Ṣabrî)
Nihâl-i ḫâme virdi biŋ gül-i ra'nâ-yı istiġnâ

Diyâr-bekirli Kefevi-zâde Ṣabrî Efendiniŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Berât-ı aheste çıḳdı perçem-i ṭuġrâ-yı istiġnâ
Nümâyan oldı şimdi nüshâ-i kübrâ-yı istiġnâ
Bu ḥükme ḳâni' oldı hey'et- i a'żâ-yı istiġnâ
İderken nâzenînler câ-be-câ ġavġa-yı istiġnâ
Benim cânânım aldı ḥüccet-i da'vâ-yı istinġâ

Nedir yâ Rab bu dilberdeki eṭvâr-ı mestâne
Ol güftâr-ı ẓarîfâne o reftâr-ı necîbâne
Virir ḥayret o nâz u ‘işveler idrâk-ı insana
Gelince nâzenînler bezme hemdem olsa yârâne
Gelür üftâdeler cûşa olur şeydâ-yı istiġnâ

Ḥużûrunda iderdi serfurû iḳbâl-i dünyânıŋ
Firâr eylerdi benden cevr ile âzâr-ı devrânıŋ
Virirdim kâ’inâta ḥükmini mühr-i Süleymânıŋ
Kelîm-i sâḥa-i ‘aşḳı olurdum ben o cânânın
Girerse ceyb-i âmâle yed-i beyżâ-yı istiġnâ

Göŋül virmekdedir dilberlere ehl-i edeb cümle
Fesâd u sûzeş-i dünyâya ânlardır sebeb cümle
Ne çâre ânlarıŋ ḥükmündedir ẕevḳ-ü ṭarab cümle
Olurlar ‘andelibân gülistânda beste leb cümle
Olunca dilrubâlar subesu gûyâ-yı istiġnâ

76b
(Emîrî) nefḥa-i efzâdır kelâm-ı ‘aşḳ ile ṣabrî
Seniŋle hemḥâl (………..) ‘aşḳ ile ṣabrî
Bu naẓmı itdi inşâr iltizâm-ı ‘aşḳ ile ṣabrî
Bir şeb cûş u ḫurûşa geldi câm-ı ‘aşḳ ile ṣabrî
Hemân dönsün boşansun ṣubḥa dek ṣahbâ-yı istiġnâ

Diyâr-bekirli   Mürsel Ṣabrî Efendiniŋ Bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Ẓuhûr itdi çemende mevsim-i sermâ-yı istiġnâ
Gelüb vaḳt-i geçmiş dem-i kermâ-yı istiġnâ
Çemenden eylemiş ‘avdet şeh-i vâlâ-yı istiġnâ
Ḳu‘ûd itmiş serîr-i nâzenîn-i dârâ-yı istiġnâ
Çeker fermân ḥüsn-i berçemin ṭuġrâ-yı istiġnâ

Baŋa mey sun benim ḥâlim perîşân oldı ey sâḳî
Gice rü'yâda gördüm gerdan-ı sîmîn ü berâḳı
Sakın zann itmeyiŋ gördükçe sergerdân bu müştâḳı
Virir nâ'imâya istiġnâ-ü nâr-ı 'aḳlı 'uşşâḳı
İki yüzden ider üftâde şekvâ-yı istiġnâ

Tebessüm itse gûyâ aġzıdır bir ġonca-i ḫandân
Ḫırâmân olsa gûyâ ḳaddidir bir serv-i nûr-efşân
Ḳızıllar giyse başdan ṭırnaġa bir âteş-i sûzân
Kebudî câme giydikce o mihr-ü ẓuhr ider insân
Leṭâfet ebrine girdi meh-i yektâ-yı istiġnâ

Göŋül hergün temâşâ eylemek ister o dildârı
Degil hergün görünmek âyda birgün görmez o yârı
Esîr-i yes ü ḥirmân itdi bu müştâḳ nâçârı
Görünmez ḫâneden çıḳmaz ne yapsun 'âşıḳ zârı
Ele girmek ne mümkün dâmen-i zîbâ-yi istiġnâ

Baŋa vaḳtiyle ol mihru ne derd-i bî-emân açmış
Dilimde zaḫm-i ebrûsuyla çoḳ zaḫm-ı nihân açmış
Göŋül 'azm eyle bâb-ı fırṣatı şimdi zamân açmış
Girişme sâḥasında (……….) tâcir dükkân açmış
Ârarmış müşteri ṣatmaḳ içün kâlâ-yı istiġnâ

Ne seffâŋ ol ne fettâŋ ol ne hettâk ol ne âfâḳ ol
(Emîrî) 'abd-i memlûk gerd-i sulṭân-ı levlâk ol
Ḥaḳîḳat râhını terk itme aṣlâ merd-i çâlâk ol
Çalış (Ṣabrî) ḥayât-ı câvidân bul ehl-i idrâk ol
Muḳîm-i dergeh-i pîr olsun ârtıḳ pâ-yı istinġâ

77a

Diyâr-bekirli Kul Câmi‘-i Şerifi Mektebi Mu‘allim-i Şibyân Şıdḳî Efendiniŋ Bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Mekân oldı o yâre gülşen-i zîbâ-yı istiġnâ
Ḥużûrunda ḳuruldu meclis-i şûrâ-yı istiġnâ
Feżâ-yı gülşen oldı maḥşer-i şekvâ-yı istiġnâ
Çemende jâlerîz oldı gül-i ra‘nâ-yı istiġnâ
Şaşırdı bülbül- i nâşâdını sevdâ-yı istiġnâ

Selâma muntaẓırdır her ṭarafdan ‘âşıḳ-ı nâçâr
Kime bir iltifât itse olur gûyâ şeh-i aḳṭâr
Ṣadâ-yı bârekallahı ider her seyrândan tekrâr
Ḫırâm itdikçe gülşende ẓerâfetle ol gül-i rûḥsâr
Ḫacîl eyler gül ü serv-i ḳad bâlâ-yı istiġnâ

Cihân ḫalḳı görüb vech-i cemâliŋ oldı meḥbûruŋ
Degil mecbûr belki oldılar meftûn u mesḥûruŋ
Emîrî mülk-i ḥüsn oldıŋ gerek düşünde menşûruŋ
Ḫaṭṭ-ı nevḫîz rûḥsârıŋ yazar menşûr u destûruŋ
Çıkar perçemleriŋ ‘unvânına ṭuġrâ-yı istiġnâ

Ol cânân birgün olsun ṣormadı aṣla benim hâlim
Bekâm u kâmyâb oldı bütün emsal u akranım
Perîşân oldı ḥâlim başladı edbâra iḳbâlim
Dem-â-dem keşmekeşdir yâr u aġyâr ile aḥvâlim
Ḳoyardıŋ başıma ẓâlim yamân ġavġa-yi istiġnâ

Bugün meydân-ı ġamda ṭurmayub cevlân ider ferdim
Naṣıl ‘arż eyleyim ta‘rîfe gelinmez miḥnet ü derdim
Görüb raḥm eylemez ol nâz-perverdim ruḫzerdim
Âçılmaz ġoncaveş ol şeh-i bülendim nâz-perverdim
Ḥicâb âlûdedir ol dilber-i ra‘nâ-yı istiġnâ

Fezâyı renc ü miḥnetde o cânân oldı çevlânlar
Ne mümkündür ki olsun ʻâşıḳ-ı şeydâsı tâb âver
Siyah ʻişve müştâkân nâlâna çeker ḫançer
Nigâh ġamzesi üftâdekâne sell-i seyf eyler
Anunçun ḳabladı ʻâşıḳları belvâ-yı istiġnâ

(Emîrî) ʻâlem-i fânîde bir merd-i żarın oldıŋ
Selâmetgâh-ü ṣadet-i iḫtiyâr itdiŋ metîn oldıŋ
Ṣaḳın sen kendiŋi nâ-kâm ṣanma kâm-bin oldıŋ
Çekildiŋ inzivâya (Ṣıdḳiyâ) ʻuzlet nişîn oldıŋ
Yine kemlerde oldı ḳâfda ʻanḳâ-yı istinġâ

(AYN)

Birâderim Aḥmed ʻÂkif Efendiniŋ Bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Kime ʻazm eyleyüb itseŋ ʻaceb şekvâ-yı istiġnâ
Disek ey melek nâz u ʻişvede dârâ-yı istinġâ
Ṣadr -ı imḳâma ḥaḳ it ey kerem fermâ-yı istiġnâ
Ẓuhûr itdi yine bir şûḫ-i nev-peydâ-yı istiġnâ
İder ʻâşıḳları biŋ nâz ile şeydâ-yı istiġnâ

77b
Bugün vardım ḫarâbâta ne görsem çehreler ṣolmuş
Tehî ḳalmış ḳadimler sâḳiyân perçemlerin yolmuş
Harîm-i âsitânı sâḥa-i maḥşer gibi ṭolmuş
Bütün üftâdeler ʻaṭşân-ı istiġnâ u nâz olmuş
Bugünlerde ḳapanmış ġâlibâ mecrâ-yı istiġnâ

Nedir nâz u edâsı yâ rab ol serv-i ḫırâmânıŋ
Nedir nûr-ı ṣafâ-baḫşâsı ol şemʻ-i şebistânıŋ
Ṭoyulmaz ẕevḳ-i istiġnâsıŋa o cânânıŋ

Bu istiġnâsı ammâ ḳorḳarım ʻâdet olur ânıŋ
Nolurdı itmeseydi ol ḳadar icrâ-yı istiġnâ

İder her ḳaṭresi biŋ ʻâşıḳ bir keşte-yi sercûn
İder her curʻası biŋ ʻâşıḳ-ı dîvâneyi medhûn
İder her neşvesi biŋ ʻâşıḳ-ı âvâreyi dilḫûn
İder her şemmesi biŋ ʻâşıḳ-ı bî-çâreyi beyhûn
Ne eczâdan mürekkebdir ʻaceb eczâ-yı istiġnâ

(Emîrî) olmadım gitdi bu ʻaşḳıŋ sırrına vâḳıf
Ne ʻaşḳıŋ sırrına vâḳıf ne ḥüsnüŋ künhüni kâşif
Niçin bir dilber-i nâzik edâ ey müşrid-i ʻârif
Gider yaġmaya heb ṣabr-u şekîb ʻâşıḳ ey ʻâkif
Eger bir kerre itse ʻâşıḳa îmâ-yı istinġâ

Dayım ʻAbdulkerîm ʻAbdî Efendiniŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Bugün seyrângeh olmuş yârime ṣaḥrâ-yı istiġnâ
Giyinmiş ḳâmet-i mevzûnine kâlâ-yı istiġnâ
Yaḳışmışdır çiçekli kâle-i zîbâ-yı istiġnâ
Ḫarâm nâze geldi ol ḳadd-i bâlâ-yı istiġnâ
Baş egdi ḫacaletinden pâyına ṭûbâ-yı istiġnâ

Efendim dil-pesendim sır-bülendim mülkad-ı ḥüsne
Cihânbânım ḳamer-şânım efendim mülkad-ı ḥüsne
Ḥabîbi ercümendim şeh-i levendim mülkad-ı ḥüsne
O şûḫ-ı şeh-levendim dil-pesendim mülkad-ı ḥüsne
Nezâketle ulaşmış tâze başmış pâ-yi istiġnâ

Nedir yâ Rab bu ḥüsn-ü ânı o cânân reşîdimde
Efendimde o ḫurşîd-i cihântâb ferîdimde
Nümâyândır Ḫudânıŋ luṭf-ı ṭıfl-i nâr-ı seyrimde

Henüz bir ġonca-yı ne şekdir bâġ-ı ümîdimde
Hele seyr it âçılsun ol gül-i ra'nâ-yı istiġnâ

78a
Ne mümkün lâyıḳ olmaḳ vaṣfı ol cânânı ẕî-şânıŋ
O cân-ı 'âşıḳânıŋ ol güzel ṣûretli cânânıŋ
Devâm eylerse böyle vaḥşet-i nâzı o fettânıŋ
Görünce vaḥşetinden nâzını ol âfet-i cânıŋ
Nola pervâne iderse Ḳâfedeŋ 'anḳâ-yı istiġnâ

Bulundum dün o yâriŋ âsitân-ı dilistânında
Nice 'âşıḳ şehîd olmuş (Emîrî) âsitânında
Nedir bu şiddet-i te'ṡîr ḳahr-i ḳahramanında
Ḫûnuŋ ġamzesini ḳurmuş kemân-ı ebrûvânında
Çekilmez ('Abdiyâ) müşkül belâdır yâ-yı istiġnâ

İstânbûllı 'İrfân Paşa Merḥûmuŋ Bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Gelür cûş u ḫurûşa enfes-i eşyâ-yı istiġnâ
Ne mihr ü mâh ḳalır ne zühre-i zehrâ-yı istiġnâ
Ne meriḥ-i ḳâżâ peymânede cûzâ-yı istiġnâ
Olunca o şekerḫandem şuḫfermâ-yı istiġnâ
Ḳalur mebhûd ü ḥayrân tutî-i kûyâ-yı istiġnâ

Nedir bu vaḥşet nâz u edâ ol çeşm-i câdûdan
Cihânda görmedim bir böyle vaḥşet hiçbir âhûdan
Neler çekdim o cânânımdan ol yâr-ı fitne-cûdan
Murâ'ât nevâzeş şöyle ṣorsun ol sitem-ḫûdan
…………………………………………………

Oṭurmuş taḫt-ı iclâyı melâḥat üzre bir şehdir
Yaḫud âfâḳa nâz u 'işvede nâdire bir mehdir
Bu ḥâle fikr-i ḫayât hüner ḥayrân ü vâlehdir

Ne o rütbe olsa kâlâ-yı nebât efzûn kûtahdır
O rütbe mürtef'idir ḳâmet-i bâlâ-yı istiġnâ

Ṭurur câm-ı şarâba cilve her bir laḥẓa destiŋde
Maḳâmıŋ mürtefdir dilîrân 'işve pestiŋde
Degildir 'ârıż bir şey mizâc-ı 'işve pestiŋde
Bu ḥâlet-i neşve-i bezm ezeldir çeşm-i mestiŋde
Nigâhıŋdır ḫumâr-ı âlûde-yi ṣahbâ-yı istiġnâ

Saŋa meftûn u müştâḳ oldıġım ḫalḳa 'ayân oldı
Bütün mehpâreler (….....) eyledi bir dâsitân oldı
Vefâsız oldıġıçün âh ḥâlim pek yamân
Hevâ-yi vaṣl ile cûlar gibi eşkim revân oldı
Yine meyl itmediŋ ey serv-i sertâbâ-yı istiġnâ

Beni sen mubtelâ itdiŋ hezârân âh feryâda
Benim âhımdan oldıŋ ḥayf sen de ḥüzne üftâde
Ne var bir kerre olsun biz de ẕevḳ itsek bu dünyâda
Şu bezm-i dilküşâde neyle meyle müṭrib âmâde
Ele peymâne âl sâḳî degildir câ-yi istiġnâ

78b
Emîrî 'âlemiŋ her köşesinde söylenür nâmıŋ
Zamân dilinden ḫaylî a'lâ oldı encâmıŋ
Seniŋ münḳâdıŋ oldı 'âḳibet yâr-ı dil-i ârâmıŋ
Zih-i âs̱âr-ı ḳudretdir ki ('İrfân) ol gül endâmıŋ
Gehi güftâr u geh reftârıdır mecrâ-yı istiġnâ

Diyâr-bekirli 'Abdurraḥman 'İzzet Efendiniŋ Bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

O cânân itmemek isterse de icrâ-yı istiġnâ
Nigâh-ı mesti eyler 'âleme ifşâ-yı istiġnâ
Faḳaṭ mest itmemişdir bâde-yi mînâ-yi istiġnâ

Degildir mübtelâ-yı neşve-i ṣahbâ-yı istiġnâ
Dutar destinden yâr-ı dil-pesendim câ-yı istiġnâ

Bugün gülzâr-ı istiġnâda bir sevr-i sa‘âdet var
O şûḫ-ı nûr ḳâmet ‘azm-ı bâġ itmiş şeṭâret var
Şitâb u ‘azme herkesde anınçün böyle raġbet var
O yâriŋ her ẓuhûr-ı ‘işvesinde başḳa lezzet var
Virir heb gün-a-gün meyveler ṭûbâ-yı istiġnâ

Ḥaḳiḳî ḥüsn ü ‘aşḳ esrârına dil ġayr-ı vâḳıfdır
Görürsüŋ yek-naẓarda hem muḫâlif hem murâdifdir
Şu ‘âşıḳ kim bunı idrâk ider bir merd-i ‘ârifdir
Güzellerden şikâyet mezheb-i ‘aşḳa muḫâlifdir
Anınçün eylemez ‘ârif olan şekvâ-yı istiġnâ

Baŋa ol rütbe cevr itdiŋ ta‘rîfe muḥâl olmaz
Ne mümkündür ânıŋ ta‘rîfi ibrâz-ı miṣâl olmaz
Beni maḥv itdiŋ ey ẓâlim saŋa ḳanım ḥelâl olmaz
Benim ża‘fım gibi ‘âlemde bir ża‘f-ı muḥâl olmaz
Göŋül itmez taḫammül eylesen îmâ-yı istiġnâ

Ben itdikce ricâ-yı ‘âṭıfet sen eylediŋ ḥiddet
Ben itdikce niyâz-ı merḥamet sen eylediŋ şiddet
(Emîrî) pek naḥîf oldı seniŋ derdiŋle ey âfet
Ararsa ġam beni bulmaz ża‘îfim öyle (‘İzzet)
Naṣıl ben olmayım dünyâda bî-pervâ-yı istiġnâ

Diyâr-bekirli   Evrâḳ Müdir Esbaḳı Merḥûm ‘Alî ‘Avnî Efendiniŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Dıraḫşândır serinde efser-i vâlâ-yı istiġnâ
Nümâyândır sözünde cevher-i ma‘nâ-yı istiġnâ
Neẓîrin görmemişdir ṭârım bâlâ-yı istinġâ

O mâha münḥaṣırdır ġazze-i ġarrâ-yı istiġnâ
'Abitdir mehrûlar eylese da'vâ-yı istiġnâ

Żiyâ neşr eylemişdir âfitâb-ı ṭârım ḫilḳat
Nis̠âr-ı âb u ṭab' zînet itmiş 'âlem-i fıṭrat
Meşiyyet naḳşı sırr-ı bî-naẓire eylemiş raġbet
O şâh-ı kişver nâzıŋ debîr-i ḫâme-i ḳudret
Berât-ı ḥüsnüne çekmiş güzel ṭuġrâ-yı istiġnâ

79a
Bir üstâd-ı ḥaḳḳâ haḳbîne gösterdim o mâhı ben
Dedim bu ḥüsn-i samansüz 'uşşâḳa ne dirsin sen
Dedi ol 'ârif ḥikmet-ḳarîn ol vâḳıf her fen
Bir taḳdîr-i ḥikmet işlemiş târ-ı ẓerâfetden
Çıḳarmış bir maṣna'-ı mu'teber kâlâ-yı istiġnâ

O fâżıldan bu ḥüsnüŋ seyr itdi selb ârâmış
'Uyûn u ḳalbine baḫş eyledi bu eşvâḳ u ârâyış
Yine sır virdi güftâra dedi ol ṣâhib-i dâniş
Büyüyünce dest-i ḫayâṭ ḳadr biçmiş de giydirmiş
O mevzûn ḳâmet-i zîbâya bir dîbâ-yı istiġnâ

Cenâb-ı kibriyâ ol mest-i nâzı serfirâz itdi
Cihân gülzârına şehgül revnaḳṭırâz itdi
Sipehr nâz u istiġnâda kesb-i imtiyâz itdi
Ḥaḳiḳatde o meh tâ 'âlem-i bâlâya nâz itdi
Cihânda ḳalmadı ḫûbân dehre câ-yı istiġnâ

Seniŋle gerçi çoḳ ṣoḥbetler itdik bâġ-ı vuṣlatda
Ṭolaşdıḳ çoḳ zamân birlikde pehnâ-yı muḥabbetde
Ḥased erbâbı çoḳdur ġaflet itme ferṭ-i diḳḳatde
Amân ey serv-i nâzım dürbîn ol bezm-i 'işretde
Diler seniŋ sipâhî pembe-yi mebnâ-yı istiġnâ

Begendi şâʻirân uşkûfe-i nażmındaki levni
(Emîrî) ṭutdı şiʻr-i âbdârıŋ şöhreti kevni
Żarûrî serfirâz itdirdi ḥatta ḫaṣm-ı firʻavni
Biliyor erbâb-ı maʻnâ ḳadrini eşʻârımıŋ (ʻAvnî)
Muḳadderdir ki her naẓmımda var maʻnâ-yı istinġâ

(GAYIN)

Şâʻir-i Meşhûr (……..) Ġâlib Begiŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Göŋüldür mülk-i ʻuzletde şeh-i vâlâ-yı istiġnâ
Ferâġat taḫtı üzre Ḫüsrev-i yektâ-yı istiġnâ
Hemân bir câme vardır Cem gibi dârâ-yı istiġnâ
Dile iḳlîm-i cemdir gelşen-i mevâ-yı istiġnâ
Muraṣṣıʻ tâc-ı zerdir ġonca-yı vâlâ-yı istiġnâ

Neler peydâ olur dünyâda bir fikr eyle bir ânda
Kimi ṣulḥ üzre insânıŋ kimi ġavġa-yı ruçḥânda
Ḳalır ʻaşḳ ehli ancaḳ hey’et-i câvîd nisyânda
Ḫoşa gülzâr-ı feyż-i ʻaşḳ kim yekrenk olur ânda
Gül-i ḫûrşîd-i maḥşer lâle-i ṣaḥrâ-yı istiġnâ

Gelir ḳalbe ṣafâ renkâr-ı reybiŋ ḳalʻ u ḳatʻından
Ḫaberdâr ol reh-i tevḥîd-i ʻaşḳıŋ fırḳ u cemʻinden
Cihân âs̱âr-ı renk-â-renk olur yekrengi lemʻinden
Ḫoşa bezm-i cunûn kim rûşnâdır tâb-ı şemʻinden
Çeraġ-ı ʻaḳl-ı evvel cevher-i mînâ-yı istiġnâ

79b

Benimdir ʻâlem-i efkâr-ı ʻulviyetde her meydân
Ḫabîrim nükte-i esrâra benden ders âlur ekvân
Dil-i feyż-i âverimdir kâ’inâta huccet-i raḫşân
Ben ol Cemşîd-i feyżim kim ṣafâ-yı bezmime hurân
Dem-i nuṭḳ-ı mesîḥâ neş’e-i ṣahbâ-yı istiġnâ

Göŋüldür öyle bir mir'ât-ı feyż-i ḫâliḳ-i ekber
Derununda nuḳûş-i mâsivâ manẓûrdur yekser
Ben ol İskender-i Cem meşrebim ki bî-(……..)
Ben ol Keyḫüsrev-i mihr-i efser-i faḳrım ki faḫr eyler
Şükûh u şevḳetimle 'âlem bâlâ-yı istiġnâ

Nola meyl itsem firdevs ile ġilmân u ḥûrâya
Nola dil vermesem iḳbâl u istiḳbâl-i dünyâya
Nola göz dikmesem gencine-i Cemşîd ü dârâya
Nola el ṣunmasam gencine-i bâġ-ı tecellâya
'Âyandır âsitanımda bir beyżâ-yı istiġnâ

Ne şey mevcûd ise şimdi olur bilcümle nâ-mevcûd
Ne şey meşhûd ise şimdi bilcümle nâ-meşhûd
Baŋa bir başḳa feyż-i iḥsân buyurmuş Ḥażret-i Ma'bûd
Hüveydâda sevâd-ı himmetimde ka'be-i maḳṣûd
Nümâyândır dilimde Yes̱rib ü Beṭḥâ-yı istiġnâ

Getirmez deste ba-ḳuvvet murad-ı zor ile ilḥâḥ
Nümâyân eylemez teshîl-i râhın pertev-i miṣbâḥ
Naṣîb eyle ṭavâf-ı 'aşḳı yâ Allah yâ Fettâḥ
Ṭavâfında olur iḥrâm-bend iftiḥâr-ı ervâḥ
Muḳaddesdir o rütbe-i ka'be-i 'ulyâ-yı istiġnâ

Ṭarîḳ-i 'aşḳ-ı mevlâ şâhrâh ehl-i derk olmuş
(Emîrî) 'âlem-i feyżim cihân-ı terk terk olmuş
Nihâl kâme hiç-â-hiç raġbet-i bâr u berḳ olmuş
Ögünemem ki ey (Ġâlib) baŋa ṣaḥrâ-yı merk olmuş
Sevâd-ı künc-i 'uzled sâye-i 'anḳâ-yı istinġâ

Diyâr-bekirli Şâfi'îler İmâmı-zâde Muḥammed Sa'îd Ġâlib Efendiniŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Nolur bir gün deseydi dilber-i ra'nâ-yı istiġnâ
Nedir ḥâliŋ seniŋ ey 'âşıḳ-ı şeydâ-yı istinġâ
Görünce söylerim ey âfet-i yektâ-yı istiġnâ
Düşün bir nerde ḳaldı devlet-i dârâ-yı istiġnâ
Şükûh-ı Ḫüsrev-i Cem şevḳet-i kisrâ-yı istiġnâ

Degildir tecriye âmûr o cânân fikr-i ḫâm eyler
Ṣanur kim ḥüsn-i icrâ'at ü 'arż- ı iḥtişâm eyler
Ân-ı bî-çâre fikr itmez ki kesb-i sû-i nâm eyler
İder aġyârı da'vet âşinâ-yı talḫkâm eyler
O cânân ba'żı kerre böyle yer helvâ-yı istiġnâ

80a

Degildir elde bilmem neyleyim ey zümre-i yârân
O şûḫ-i dil-pesendiŋ olmuşum dîdârına ḥayrân
Eger bir gün idüb terk-i meşaḳḳat eylese iḥsân
Beni ser-mest ider biŋ câm-ı mey içmiş ḳadar cânân
Demiş olsa viriŋ şu 'âşıḳa bir ça-yı istiġnâ

Dedi virdim saŋa ruḫṣat o dilber-i iḫtiyârıyla
Neler çekdikse yaz evrâḳa hicr-i ġam nişârımla
Ne lâzım yazmaḳ ammâ sergüzeşt-i 'aşḳ-ı yârımla
Geçen aḥvâlimi ta'rîfe ḥâcet yoḳ nigârımla
'Ayândır mâcerâ-yı Vamıḳ u 'Azrâ-yı istiġnâ

Olur inşâd-ı eş'âr itmege her nev heves ṭâlib
Ḳalır çoḳ kimse bî-behre (.....) ḫâsır u ḫâ'ib
(Emîrî) olmuyor lüṭf itmedikçe Ḥażret-i Vâhib
O ẕâta söylerem ben şâ'ir-i mu'ciz edâ (Ġâlib)
Ki her nuṭḳunda olsun nice biŋ ma'nâ-yı istiġnâ

(FE)

Diyâr-bekirli Câmidî zâde Fâżıl Efendi Merḥûmuŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Ne biricik mâhısıŋ ey pertev-i raʻnâ-yı istiġnâ
Ne çarḫıŋ mihrisiŋ ey şuʻle-yi yektâ-yı istiġnâ
Dehânıŋ olsa da baʻżan suḫan perâ-yı istiġnâ
Dem-â-dem çeşm-i mestiŋdir iden îmâ-yı istiġnâ
Bıraḳ ʻâşıḳlar itsün senden istidʻâ-yi istiġnâ

Giyinmiş bir kebûdi renge mâ'il câme-i raḫşân
Gezerdi nâz ile kâkül-i perişân dîdeler fettân
Göründi çeşmime şâhâ bir mir'ât-ı nûr-ı efşân
Bugün ʻarż eyledi âyîne-yi endâmını cânân
ʻAyân oldı ʻuyûna ṣûret-ü maʻnâ-yı istiġnâ

Dehânıŋ fitne küster-i dîde-ḫûnın ġamzeler ẓâlim
Bıraḳmaz kimseyi seḥḥâr-ı çeşmiŋ fitneden sâlim
Müberrâsıŋ bu dünyâda herâs u ḫavfdan dâ'im
Diyâr-ı ʻaşḳ-ı ḫûbândan bulunmaz żâbiṭ ü ḥâkim
ʻAceb ʻâşıḳlarıŋ itsün kime şekvâ-yı istiġnâ

Güneşden farḳı yoḳdur gerdan-ı ruḫşân u berrâḳıŋ
Ne müşkil derde düşmüş biliyorsuŋ âh ʻâşıḳıŋ
Hele bu ʻabd-i maḥzûn-i perişân itdi eşvâḳıŋ
Bütün aġyâr ile bir dutma lâyıḳ mı bu müştâḳıŋ
Nolur bir kerre olsun yoḳ mı istis̱nâ-yı istiġnâ

80b
Emîrî ṭabʻıŋı dur itme temkîn ü metânetden
Ṣabur ol ehl-i temkîn ol çekinme derd ü miḥnetden
İrer maḳṣûdına elbette âdem saʻy u ġayretden

Ṣaḳın dûr olma (Fâżıl) sâḥil-i baḥr-i muḥabbetden
Bulursuŋ birgün ânda bir dür-i yektâ-yı istinġâ

Dayım ʻAbdülfettâḥ Fetḥî Efendi Merḥûmuŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Ẓuhûr itdi yine bir şevreş ü yaġma-yı istinġâ
Ne müdhiş mevcler iẓhâr ider deryâ-yı istinġâ
Yetişdi mülk-i ḥüsne ṭıfl-ı nev-peydâ-yı istiġnâ
Cihân ḥüsn-i taḥrîk eyledi daʻvâ-yı istiġnâ
Anunçun ṣulḥa müncer olmuyor ġavġa-yı istiġnâ

Şarâb-ı naḫvetiŋ dünyâda olmaz ʻârifân mesti
Müsâvîdir yanında ʻâlemiŋ bâlâ ile pesti
Olur ʻanḳâ-mizâc himmet âçmaz kimseye desti
Olan müstaġraḳ bûd u nebûd-i ʻâlem hesti
Biliyor dünyâda ol kimse nedir maʻnâ-yı istiġnâ

Rumûz-ı feyż ü basṭıŋ hükm-i câr-i zîr ü bâlâda
Müsâvîdir ġam-ı dünyâda şâh u mâh u şehzâde
Ne ḥikmetler nihândır perde-i sırr-ı tecellâda
Amân ey mest-i naḫvet pek de maġrûr olma dünyâda
Gelür ʻuşşâḳa birgün növbet-i icrâ-yı istiġnâ

(.... ..) maʻdende müncelîdir başḳa bir cevher
O cevherdir iden ʻuşşâḳı hem memnûn hem mużṭar
Umûr-ı inḳılâbât-ı cihân ḫavf u recâ ister
Virir nûr-i cemâl dilberâna revnaḳ- ı diger
ʻAbeṣdir ʻâşıḳâna eylemek şekvâ-yı istiġnâ

Ne lâzım bir ṭaḳım nâ-ehl olan ademleriŋ medḥi
Bıraḳ artıḳ (Emîrî) elvirir bu medḥ ile ḳadḥi
Oḳu iḫlâṣ ile dilden bıraḳma sûre-i fetḥi

Ḳanâʻatla olur bir köşesinde sende ey (Fetḥî)
Musellemdir cihânda vüs’at-i pehnâ-yı istinġâ

İlk Ḳur’ana Başladığım Diyâr-bekirli Pazarbaşı-zâde Muʻallim Feyżî Efendiniŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Ẓuhûr itdi bugün bir ḥâlet-i uḫrâ-yı istiġnâ
Zemîne itdi gûyâ ʻâlem-i bâlâ-yı istiġnâ
Başım üstünde döndi kûh ile ṣaḥrâ-yı istiġnâ
Yine başdan çıḳardı perçemin Leylâ-yı istiġnâ
Dil-i nâkâmı mecnûn eyledi sevdâ-yı istiġnâ

81a
Degil lâyıḳ ḥarîm-i vuṣlat-ı cânâna fâsıḳlar
Muḳîm-i mevḳiʻ-i suflî olur ḥayvân-ı nâ-ehiller
Görünsün uğruŋa cânlar viren merdân-ı ṣâdıḳlar
Bu bazar-ı rıżâdır cân virüb cân âlsun ʻâşıḳlar
Nigâh-ı fitnekârıŋ eylesün iḥyâ-yı istiġnâ

Bugün ḫûbâna sensiŋ devlet ü iḳbâl ile server
Seniŋdir sâḥa-i cevlân seniŋdir ṭâliḥ-i yâver
Nigâh-ı fitnesâzıŋ günde biŋ siḥr ü füsûn eyler
ʻAceb kimdir saŋa ey nâzenîn üstâd-ı siḥr-âver
Naṣıl taḥsîl-i nâz itdiŋ naṣıl peydâ-yı istiġnâ

Efendim ḫânçer-i cevriŋle ʻabd-i sine mecrûḥum
Yine hicriŋle mesdûd oldı bâb-ı baḫt-ı meftûḥum
Saŋa ḫayr istemekdir maḳṣadım ey yâr-ı memdûḥum
Çalış kesb-i kemâl- i ḥüsne maġrûr olma ey rûḥum
Düşersiŋ ṣoŋra raġbetden gelür ferdâ-yı istiġnâ

Göŋül bilmez ki kangı cevr-i yârı eylesün taʻdâd
Dil-i nâşâdî birgün itmedi ol şeh-levendim şâd

Olurmuş bir böyle mi resm vefâ-yı dilber-i bîdâd
Niçün eyler ol cânânım şu istiġnâsını müzdâd
Göŋül itdikce ref‘-i ṣayḫa şekvâ-yı istiġnâ

(Emîrî) mest ü sergerdân ider insânı mey-i feyżi
Semâ’ ârâ ider ‘uşşâḳı bî-ârâmı ney-i feyżi
İder derviş-i dil-rîşânı iḥyâ ẕikr-i ḥay-i feyżi
Âlur inẓâr-ı ümmet mevḳi‘-i taḳdîre ey (Feyżî)
Meḥalinde metânet gösterirse pâ-yı istinġâ

(KEF)

Büyük ‘Amcam Şa‘bân Kâmî Efendi Merḥûmuŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Bugün gülşende vardır ḫayli hûy u hâ-yı istiġnâ
Ṣanursıŋ ḳuşlar olmuş her biri şeydâ-yı istiġnâ
Kimi şeydâ-yı istiġnâ kimi rüsvâ-yı istiġnâ
Girince şebnem taze gül-i zîbâ-yı istiġnâ
Şaşırdı naġmesin bülbül ider şekvâ-yı istiġnâ

Feżâ-yı âsumân ‘işvede eylerse pervâzı
Olur evc-i cihân cilveniŋ nâdîde şehbâzı
Cihânda görmedim ben böyle bir dildâr-ı mümtâzı
Geçürmüş nice ḥüsn-i ḥudûd kişver-i nâzı
Ânunçun ḳalmamış ḫûbân-ı ġayre câ-yı istiġnâ

Efendim ṣanma kim ‘uşşâḳ-ı müştâḳıŋ esiriŋ yoḳ
Saŋa dil virmeyen dünyâda bir ferd-i ḥażîriŋ yoḳ
Şeh-i mülk-i melâḥatsıŋ hemân tâc-u serîriŋ yoḳ
Cihânıŋ âbrusısuŋ güzellikde neẓîriŋ yoḳ
Semâdan saŋa nâm indi melek-sîmâ-yı istinġâ

81b

Nedir bilmem bu ġaflet bu tecâhül ey pir-i peyker
Bu nâz u bu edâlar ‘işveler ey mehliḳâ dilber
Bu ḥâle bî-sukûndan şaşdı ḳaldı ‘âşıḳ-ı mużṭar
Nigâh-ı fitne-engîziŋ çeker ‘uşşâḳa ḫânçerler
Ẓerâfetdir diye çeşmiŋ ider îmâ-yı istiġnâ

Benim ey nûr-i ‘aynim ṣanma bir müştâḳ-ı maḳdûḥum
Saŋa ben ṣıdḳ ile dildâdeyim memlûk-i memdûḥum
Ġarîbim derdmendim bî-kesim mâyyûs u mecrûḥum
Firâḳıŋla diler uçmaḳ ḳafesden ṭâ’ir-i rûḥum
Degildir (………….) lüṭf it degildir câ-yi istiġnâ

Benim ḫâṭır-nevâzım ser-firâzım yâr-ı mümtâzım
Efendim nâzenînim dilberim dildâr-ı ṭınnâzım
Bütün ḫûbân u dünyâyı utandırdı o serbâzım
Behişte serv-i nâzım dil-nevâzım ol ser-firâzım
Ḫarâm itse ḳoyar yüz yerlere ṭûbâ-yı istiġnâ

Ne işler yapdılar ehl-i suḫan seyr it bu dünyâda
Ne teşbîhât-ı gün-â-gün âs̱ârlar ṣaḥn-ı icâde
Ne dirler baḳ s̱enâ-yı perçem-i ḫoş-bû-yı zîbâda
O bir nev-bâde sünbülder binâ-gûş-i dilârâda
Ḳomuşlar nâmını perçem-i suḫan-pîrâ-yı istiġnâ

Büyük ġamıŋ seniŋ nezdinde bu naẓm-ı dilârâmı
Demişdi tam altmış yıl muḳaddem fikr it eyyâmı
O demler nerde ḳaldı ey (Emîrî) âŋla encâmı
Ḫammâr-ı neşve-i meyden ne mümkün ḳurtuluş (Kâmî)
Elinden düşmüyor ol nûrsuŋ ṣahbâ-yı istinġâ

82a

(NUN)

Diyâr-bekirli Maḫkeme Başkâtibi Nâẓım Efendiniŋ Bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün

Gelürse bir yere ḫûbân-ı nev-peydâ-yı istiġnâ
Pey-â-pey ṭoplanursa ʿâşıḳ-ı şeydâ-yı istiġnâ
Dönerse orta yerde sâġar-ı ṣahbâ-yı istiġnâ
Âlursa destine bir kere cânân nâ-yı istiġnâ
Ḳopar her sineden gülbânk-ı şevḳ -i efzâ-yı istiġnâ

Yine güller âçılsa gülşene ʿazm eylese yârân
Yine ṭoplansa ṣaḥn-ı gülistânda zümre-i rindân
Yine ʿuşşâḳ-ı ḫoş-güftârı talṭîf itse mehrûyân
Yine aġyâr-ı zişt eṭvâr-ı tekdîr eylese cânân
Yine olsa nümâyân çehre-i zîbâ-yı istiġnâ

Nedir yâ rab o zülf ü ḫad o ʿârıż ol ḳadd-ı mümtâz
Dem-â-dem ḫânümânsuz dil-i ʿuşşâḳ olan ol nâz
Naṣıl ṣabr-ı ḳarâr itsün ilâhî ʿâşıḳ-ı serbâz
Turâb-ı kaʿbe eyler mezheb-i ʿuşşâḳda iḥrâz
Dolaşsa kû-yi yârı ʿâşıḳ-ı şeydâ-yı istiġnâ

Saŋa yâr oldı ol yâr-ı dilârâ ey göŋül ât ṭut
Girer dest-i ümîde baʿdezîn her şey göŋül ât ṭut
Saʿâdet ṭopunu al deste peyderpey göŋül ât ṭut
Seniŋle ʿazm ider ṣaḥrâya ol şâh ey göŋül ât ṭut
Seniŋdir şimdi meydân-ı hüner-pîrâ-yı istiġnâ

O mest-i nâza virmiş başḳa bâb-ı ḳudret-i iʿcâz
Ser-â-pâ ḫûbdur reftâr u ḥüsn ü ḳâmet ü âvâz
İderse ey Emîrî nûrdan bazusını ibrâz

(……...) ṣafâ -yı câm-ı Cemşîde o mest-i nâz
Eger bir gün virirse (Nâẓım) a bir câ-yi istiġnâ

82b

Müfti-zâde Ḫoca Mes'ûd Lüṭfî Efendiniŋ Maḫdûmı İbrâhîm Naẓmî Efendiniŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Didim kimdir bu gün mümtâz u müstaġnâ-yı istiġnâ
Didi yârân seniŋ dil virdigiŋ yektâ-yı istiġnâ
Ânıŋ fevḳinde yoḳdur dilber-i ra'nâ-yı istiġnâ
O cânândır yegâne merd-i bî-pervâ-yı istiġnâ
Neẓîr olmaḳ ne mümkün ne mümkün bir iki ḫanbâ-yı istiġnâ

Ne muḫriḳ âteş-i cândır ġam-ı 'aşḳ-ı civânânıŋ
Görünmez şu'le vü dûd-i o nâr-ı şiddet efzânıŋ
Ânunçun ellerinden ḳurtuluş yoḳ hiç ḫûbânıŋ
Dil-i 'uşşâḳı ṣarmış nâz u istiġnâ-yı cânânıŋ
Ne mümkün ḳâbil olsun çâre-i iṭfâ-yı istiġnâ

Beşer ol mertebe nisyân-ı nemût ġayret olmuş kim
'İlm ol ḳadar müşkil-pesend naḫvet olmuş kim
Cihân ol rütbe sergerdân yes-ü ḫaybet olmuş kim
Ḫalâ'iḳ öyle istiṣnâ nümâ-yı himmet olmuş kim
Bulunmaz 'âşıḳ-ı şeydâya bir suknâ-yı istiġnâ

Nigâhı bir belâ-yı cânsitândır çeşm-i ġammâzıŋ
Edâsı bir ḳażâ-yı nâgehândır zülf-i ṭınnâzıŋ
Cefâsı bir güzinde bî-emândır ḫâl-ı hammâzıŋ
Eger böyle devâm eylerse ḫaşmı ol şer nâzıŋ
Olur mesken bütün 'âşıḳlara menfâ-yı istiġnâ

Eger bir fâżıl itse biŋ kitâb-ı dilistân te'lîf
Zamâne muḳbilleri itmez (Emîrî) raġbet u talṭîf

Bu gevher-i rind ile ḳıl köşk-i nukûş-i desen teşnîf
Muḳbiller mizâc üzre ne rütbe itseler ta‘rîf
Yine naẓm-ı muvâfıḳ çıḳmıyor rüyâ-yı istiġnâ

Edîb-i Şehir Nâmıḳ Kemâl Beg Merḥûmuŋ Ġazel Belâġatlarınıŋ Taḫmîsi

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Degil dûr eyleyen mihr-i żiyâ perâ-yı istiġnâ
Felek fevḳinde gösterdim ben beyżâ-yı istiġnâ
Olursa böyle olsun ḳudret-i ‘uzmâ-yı istiġnâ
Dil feyż-i âvârımdır ka‘be-i ‘ulyâ-yı istiġnâ
Olur miḥrâb-ı tekrîm ânda naḳş-ı yâ-yı istiġnâ

Olur dünyâda yüzbiŋ ṣulḥ yüzbiŋ cenk feyżinden
Gelür gûş-i żamîre muḥteşem âheng-i feyżinden
Bulur her bir gedâ bir efser dâd reng-i feyżinden
Ḫoşâ gülzâr-ı ‘iṣmet kim olur yek-reng-i feyżinde
Cemâl-i şerm-i Yûsuf ġonca-i zîbâ-yı istiġnâ

83a

‘Ayândır muġcizât-ı sermed-i ‘aşḳıŋ diyârında
Dıraḫşân nûrdan emvâc cev-i âbdâranda
Nümâyândır lezzet ü reng maḳfâ berḳ ü bârında
Ḫoşâ deşt çünkim muḫtefîdir her ġubârında
Hezârân ‘âlem (…….) ṣadd-ı deryâ-yı istiġnâ

O şâh-ı ‘uzletim kim pîş-i Cemşîdimde olmuşdur
O nûr-i ṣafvetim kim nezd-i ḫûrşîdimde olmuşdur
O rind-i vaḥdet kim bezm-i câvendimde olmuşdur
O mest-i ḥayretim kim bâġ-ı tevḥîdimde olmuşdur
Gül-i bâġ-ı tecellî sâġar-ı mînâ-yı istinġâ

Cihâne meyl iden bilmem naṣıl beyhûde insândır
Beḳâ yoḳ hey’et-i mecmû‘a-i dünyâ şitâbândır
Dilim kevnine raġbet eylemez bir başḳa sulṭândır
O şâh-ı vaḥdetim kim devr-i tecrîdimde siyândır
Serîr-i ‘arş-ı a‘lî kûşe-i ṣaḥrâ-yı istiġnâ

Ṣudûr eyler bu küstâhâne sözler mest-i rüsvâdan
Baŋa ṭa‘n itmeyen naḳş itdiġim mażmûn u ma‘nâdan
Ḫabîrim dâsitân-ı Ḥażret-i Hârûn u Mûsâdan
Olur azer de ḫâr-ı gülbin ṭûr-ı tecellâdan
Getürmez renceş-i külfet-i yed-i beyżâ-yı istiġnâ

Ne eylersem beyân peydâ olur âṣâr-ı nev-îcâd
Ne eyler ‘ayân-ı iẓhâr ider envâr-ı istis‘âd
Ne söylerse lisânım itmeyeŋ i‘câb u istib‘âd
Hüveydâdır zemîn fıṭratımda ‘arş-ı isti‘dâd
‘Ayândır meşrebimde ‘âlim belâ-yı istiġnâ

Merâr-ı muṭlaḳ tekvîn-i (…………….) şimdi
Mi‘ad-ı beyt-i ma’mûr-ı mu‘allâ âyetim şimdi
Ramad-ı ḳab-ı ḳavseyn hüvviyet-i nisbetim şimdi
Sevâd-ı lâ-mekân iclâl-i ḳâf-ı ‘azlim şimdi
Bulur sâyemde câ-yı ilticâ ‘anḳâ-yı istiġnâ

Tehîdir ceyb-i âmâlım ġanâ’imden maġânimden
Ḫafîdir kâ’inât-ı ḳudretim ‘ayn-ı me’âlimden
Celîdir cehd-i himmet-kerem sa‘-yı a‘ẓimden
Ġanîdir ṭâb‘-ı ḳuds-i perverim yekser ‘avâlimden
Ḳal-i himmetimdir âyet-i kübrâ-yı istiġnâ

Sen ol maḥbûb-i mevlâsıŋ ki nûr-i ḳalb-i meknûzuŋ
Görür her ẕerresin bir şems-i a‘ẓam ‘abd-ı dilsüzuŋ
Ezel ẕâtıŋla ḳâ’imdir ebed müştâḳ fîrûzuŋ

Olur Allah müştâḳ-ı cemâl-i ʻâlem efrûzuŋ
ʻAceb nûr-i ezelsiŋ ey cihân ârâ-yı istiġnâ

83b
Olur maʻşûḳuŋ uġrunda ne ʻâlem himmet-i ʻâşıḳ
(Emîrî) cânını ḳurbân ider bulmaz yine lâyıḳ
Taṣavvurundan da âlîdir ʻuluv-i himmet-i ṣâdıḳ
O rütbe mürtefʻidir revzen-i himmet ki ey (Nâmıḳ)
Sırr-ı Cibrîle düşmez sâye-i ṭûbâ-yı istiġnâ

Ḥaḳiḳî şâʻir-i yektâsına mülk-i belâġatdır
Bu rütbe şâʻir-i aʻẓam faḳaṭ maḳrûn-i nedretdir
(Emîrî) miṣli yoḳ bir şâʻir-i âlî ṭabîʻatdır
(Cenâb-ı mîr-i Ġâlib) ʻîsâ-yı devrân-ı himmetdir
İder her nefesde ẖâmesi iḥyâ-yı istiġnâ

(VAV)

Diyâr-bekirli Gülşenîzâde Vâṣıf Efendiniŋ Ġazeliniŋ Taẖmîsi
Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Olursa böyle olsun ṭâʼir-i yektâ-yı istiġnâ
Ne âlîdir baḳıŋ pervâz-ı bî-pervâ-yı istiġnâ
Olur dâʼim maḳâm-ı mevkiʻ-i aʻlâ-yı istiġnâ
Hümâyı o ciger ʻişve per-i bâlâ-yı istiġnâ
Sezâdır ḳâf-ı taze olsa ker ʻanḳâ-yı istiġnâ

Ol dilberde baḳıŋ bir kerre zîb ü zînet-i ḥüsne
Ne ʻâlîdir naẓar endâz olaŋ mâhiyet-i ḥüsne
Olur ḥayrân baḳanlar iḥtişâm u zînet-i ḥüsne
O şûẖ-ı nâz-perver cilve küster zînet-i ḥüsne
Ne ṭarafa şîvelerle oldı gör dârâ-yı istiġnâ

Ne san‘atlar nümâyân oldı şi‘r-i dil-pesendimde
Henüz âşâr-ı raġbet görmedim bir gün efendimde
Ne ḫoş teşbîh olur baḳ cilve ker ṭab‘-ı bülendimde
Degildir ḫaṭ-ı (………….) ġaddâr şeh-levendimde
Yazılmış ḫâme-i ḳudretle bir ṭuġrâ-yı istiġnâ

Seḥâb-ı nûr u şer peydâ ider eṭrâfı âfâḳıŋ
Telâṭım eyler emvâc hücûm-i baḥr-i eşvâḳıŋ
Düşer bir ârzûya her biri ‘uşşâḳ-ı müştâḳıŋ
Ḳıyâmetler ḳopar maḥşer gibi bezminde ‘uşşâḳıŋ
Başınca nâz ile ol serv-i ḳâmet pâ-yı istiġnâ

Degildir vaḳt-i ġaflet mevsim-i riḳḳatdır ey sâḳî
Ayaġıŋ pekce baş ḫidmetde memnûn eyle ‘uşşâḳı
Naẓar ḳıl kâmyâb itmek içün ‘uşşâḳ-ı müştâḳı
Olunca bezme ol gül-çehre sâḳî ṭutdı âfâḳı
Ser-â-pâ na‘ra-i gülbâng hû-yı hâ-yı istiġnâ

84a

Nedir ol çeşm-i ebrû zülf-ü giysu ‘âraż u ḳâmet
Virirler her biri erkân-ı ḥüsne âyrıca zînet
İlâhî bu ne ḳudretdir ne ṣan‘atdır ne mâhiyet
Virir tâb u ṭerâvet ḫoş leṭâfet başḳa bir ḥâlet
Gülistân-ı cemâle ġonca-yı ra‘nâ-yı istiġnâ

Benim, miḳdârımı fehm eyleyen bir ‘âciz -i ednâ
Belâġat ‘arṣasında pehlivânlıḳ eylemem da‘vâ
(Emîrî) ‘arż-ı ḥürmetdir naẓîre eylemek imlâ
Ne mümkün naẓmını tenẓîre (Vâṣıf) rıf‘atıŋ zîrâ
Müsellemdir ‘aṣırda ol suḫan-pîrâ-yı istinġâ

Diyâr-bekirli Ḥüseyin Vaṣfî Efendiniŋ Bir Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Bu gün gülzâre gitdi dilber-i raʻnâ-yı istiġnâ
Naṣıl dilber odur bir nüsḫa-i kübrâ-yı istiġnâ
Yerinden oynadı dünyâ-yı mâ-fî-hâ-yı istiġnâ
O cânândır bu gün şâh-ı cihân ârâ-yı istiġnâ
Muṭîʻ-i ḥükmi olmuşdır bütün dünyâ-yı istiġnâ

O yâr-ı nevresm itmiş beni bî-çâre ye's efzâ
Görünmez yalvarırsam âh ider eylemez (……)
Bugün geldi naṣılsa itdi istifâr-ı dil icrâ
Gitmedi o mest-i ʻişve gördüm geleli bir dünyâ
Ölürsem örtüŋüz tabutuma dîbâ-yı istiġnâ

Nolur bir kere baḳsaŋ pek perişân oldı aḥvâlim
Revâ mı ʻarż-ı dîdâr itmeyüb cevr eylemek dâ'im
Güzeller cevr ider ammâ biraz da merḥamet lâzım
Bu ḥüsn-i âne maġrûr olma ʻibretîn ol ey ẓâlim
Ne ḥâle geldiler çoḳ görmüşiz ferdâ-yı istiġnâ

Ehibbâ bilmiyor göŋlüm ne müdhiş derde ṭalmışdır
Cihânıŋ bâz gün ḥâli ḳarâr u ṣabrım âlmışdır
Beni taʻrîfi mümkin olmayan bir derde ṣalmışdır
Göŋül bârân-ı devr-i ʻâlemiŋ âltında ḳalmışdır
Naṣîb olsa baŋa süknâda bir mâ'vâ-yı istiġnâ

Cihânda baʻżı kere merd-i ṣâhib-i iktidâr oldım
Baŋa yâr oldı iḳbâlim (Emîrî) yâre yâr oldım
Nihâyet târk-ı zevḳ u melâl-i rûzgâr aṭdım
Tevekkül taḫtına (Vaṣfî) emîr-i nâmdâr oldım
Bütün eṭrâfıma ṭoplandılar şeydâ-yı istinġâ

84b

Eniştem ʻAbdullah Vehbî Efendiniŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün

Görünce yâri ṣandım bir şeh-i vâlâ-yı istiġnâ
Oṭurmuş taḫt-ı Cem üstünde bir dârâ-yı istiġnâ
Ḳıyâm itse ḳopar biŋ maḥşer-i şekvâ-yı istiġnâ
Rikâb nâza baṣsa şehsuvârım pâ-yı istiġnâ
Âŋâ cevlân deminde tenk olur ṣaḥrâ-yı istiġnâ

Nigâh-ı çeşm itdikce hücûm ġamze-yi teşrîḳ
Herâs-ı ġamla çeşmimde bütün dünyâ olur târîk
Dil-i şeydâya bir zencîr olur her nükte-i bârîk
İdince kâkül şîrînini bâd-ı ṣabâ taḥrîk
Bütün ʻuşşâḳı dilbend eyledi sevdâ-yı istiġnâ

Mizâc-ı ʻâşıḳa münḳâd olursa yâr-ı mehpeyker
Sezâdır öyle bir mehpeykere yâḳûtdan efser
Sezâdır ṣarf olunsa uġruna yıldız ḳadar gevher
Mücessem nâz u istiġnâ olur üstâd olan dilber
Faḳaṭ görmez olanlar mübted-i zûbâ-yı istiġnâ

Keremverlikde ikrâm ehline ẕevḳ-i ḥaḳîḳat var
Mürüvvet eylemek ʻâşıḳzâra ʻadâlet var
Ṣafâ var merḥamet var ʻâṭafet var şân u şöhret var
ʻAceb ʻâşıḳlara cevr ü meşaḳḳatde ne lezzet var
İder bilmem ne ḥâṣıl dilber-i ḫadrâ-yı istiġnâ

Bu ʻâlem bir ʻaceb dâr –ı ġurûr olmuşdur ey iḫvân
(Emîrî) meslek luṭf-i ferâmûş eylemiş ḫûbân
Müfîd olmaz ḫaṭâsın ṣoŋra ammâ derk ider insân
Żarar yoḳ nâbecâ nâz u edâlar eylesun cânân
Gelür ḫaṭ bir gün eyler (Vehbiyâ) imḥâ-yı istinġâ

Diyâr-bekirli Şa'ir Remzî-zâde 'Abdulvehhâb Vehbî Efendiniŋ Ġazeliniŋ Taḫmîsi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Virir ḫâl-i siyahı 'âşıḳa sevdâ-yı istiġnâ
Perişân zülfi eyler sersem u rüsvâ-yı istiġnâ
Gezer derd ü elemle bir sûr-i şeydâ-yı istiġnâ
O yâre 'ahdım olsun eylerim şekvâ-yı istiġnâ
Eger bulmuş olursam mevḳi'-i tenhâ-yı istiġnâ

85a
Naṣıl bilmem çekerdi ḫaṭṭ-ı buṭlân ṣatr-ı eşfâḳa
Naṣıl bilmem cefâ eylerdi 'uşşâḳân-ı müştâḳa
Naṣıl isterdi bilmem âteş urmaḳ böyle âfâḳa
Cesâret eylemezdi böyle ġadr u ẓulm 'uşşâḳa
Elinde var ânıŋ elbetde bir fetvâ-yı istiġnâ

İder renk-i 'azâr-ı 'aḳlımı biŋ renk ile rüsvâ
İder zülf-i perişânı ḳarâr u 'aḳlıma na'îmâ
İder nûr-i nigâhı 'âleme her râzm-ı ifşâ
İder ḫâl-i siyahı 'âşıḳânı vâla vü şeydâ
Ṭulû' itdikçe burc-i nâzda cevzâ-yı istiġnâ

Gidüb olmuş idim kû-yi dilârâda bugün mihmân
Ne görsem ânda cem' olmuş bütün iḫvân ile yârân
O yârimde ḫurûş u cûşa geldi lüṭf ile iḥsân
Semâṭ-ı 'işve tertîb eyledi 'âşıḳlara cânân
Dimaġa virdi lezzet (……..) beyżâ-yı istiġnâ

Degil evvel gibi mesrûr göŋlüm şimdi maġmûmum
Maḳâmım sâḥil-i yemdir muḳîm-i kişver-i Rûmum
(Emîrî) nâẓir-i lüṭf-i Ḫudâ-yı Rabb-i ḳayyûmum
Bugünler iltifât yazdun ey (Vehbî)maḥrûmum
Niçün bir derkenâra itmiyor deryâ-yı istiġnâ

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
MATERYAL VE METOD

4.1. MATERYALLER

Bu çalışmanın kaynağı Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Efendi Kitaplığı Manzum 38 numarada kayıtlı olan Ali Emirî Divanı'nın el yazmasıdır.

Metnin transkripsiyonu yapılırken doğru okunabilmesi için "Kamûs-ı Türkî"[11] den, kelimelerin doğru yazılabilmesi için "Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat"[12] ten faydalanılmıştır. Arapça kelimelerin okunması için "Arapça-Türkçe Lûgat"[13], Farsça kelimelerin okunması için ise "Farsça-Türkçe Sözlük"[14] başvurulan diğer sözlükler olmuştur. Kelimelerin günümüz Türkçesiyle karşılaştırılmasında ise "Türkçe Sözlük" kullanılmıştır.[15] Transkripsiyon çalışmasında Ünver[16] ve Timurtaş'tan[17] da yararlanılmıştır.

4.2. ALİ EMİRÎ DİVANI'NIN İNCELEME VE TRANSKRİPSİYON METODU

Divan çalışmaları uygulamalı çalışmalardır. Bu çalışma XIX. yüzyıl Divan şairi olan Ali Emirî Divanı'nın Latin harflerine transkripsiyonu, şairin hayatı ve edebi şahsiyeti üzerine yapılmıştır. Şairin adı tezkirelerde yer almış, üzerine araştırmalar yapılmıştır. Şairin edebî şahsiyeti ve divanın incelenmesi ile ilgili çalışmalar, daha önce bu alanda çalışılmış ilmî eserlerde uygulanan sisteme göre yapılmıştır. Şairin edebî şahsiyeti anlatılırken şiirlerinden alıntılar yapılmıştır.

Ali Emirî Divanı'nın transkripsiyonu yapılırken bütün beyitlerin vezinleri kontrol edilerek, metnin doğru transkrip edilmesine çalışılmıştır. Ancak divanın bazı sayfalarında, silinmiş ya da okunamayacak kadar tahrip olmuş kelimeler de vardır.

---

[11] Şemsettin Sami. (2004) *Kamusı Türkî,* Çağrı Yay. İstanbul, ss.1-1574.
[12] Ferit Devellioğlu. (1999) *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat,* Aydın Yay. Ankara, ss. 1-1995.
[13] Mevlüt Sarı. (1984) *Arapça-Türkçe Lugat,* İpek Yay. İstanbul, ss. 1-1695.
[14] Ziya Şükun. (1996) *Farsça-Türkçe Lugat,* MEB Yay. Ankara, ss. 1-2040.
[15] TDK, (1997) *Türkçe Sözlük,* TDK yay. Ankara
[16] İsmail Ünver, a.g.m. ss.51-89.
[17] Faruk K. Timurtaş, a.g.e. c.I, ss.81-191.

Bu kelimelerden bazıları, şairin kullandığı kelimeler tahmin edilerek [ ] biçiminde yazılmıştır. Tamamen silinmiş ve tahmin edilemeyen kelimeler ise parantez içerisinde sıralı noktalar (............) biçiminde gösterilmiştir. Divan'ın tarnskripsiyonu TDK'nın transkripsiyon alfabesine göre yapılmıştır.

4.2.1. Transkripsiyon Alfabesi

ا :a,â,e	ز :z	ك :k
ب :b	ژ :j	ڭ: ñ, ŋ
پ :p	س :s	ل :l
ت :t	ش :ş	لا:lamelif
ث :s̱	ص :ṣ	م :m
ج :c	ض :ḍ,ż	ن :n
چ :ç	ط :ṭ	و:v,û
ح :ḥ	ظ :ẓ	ه :h
خ :ḫ	ع : ʿ	ە:h,e
د :d	غ :ġ	ي:y,î
ذ :ẕ	ف :f	ء :'
ر :r	ق :ḳ	

BEŞİNCİ BÖLÜM
BULGULAR VE TARTIŞMA

5.1. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu yüzyılın en önemli şairleri Enderunlu Vasfi, Keçecizade İzzet Molla, Yenişehirli Avni, Leyla Hanım, Şeref Hanım ve Aynî'dir.Ali Emirî devrin mühim şairleri arasına girmemiştir ama araştırmacı kimliğiyle devrin en önemli divan edebiyatı araştırmacılarından, bilgi sahiplerinden ve de bibliyomanlarından biridir. Belki de en önemlisidir.

Devrin cereyanından etkilenerek Ali Emirî Efendi'nin yeni usulde şiir söylemek gibi bir hevese kapıldığı söylenebilir. Öyle ki, şiirlerine çekinmeden günün yeni icadlarının isimlerini – telgraf, fotograf vb. – almış, sadece almakla kalmayıp bu teknik aletler üzerine şiirler bile yazmıştır.

Bu yüzyılın önemli şairleri arasında kadın şairleri de görmek, dönemin Batı tesirindeki gelişmelerinin bir göstergesi olarak düşünülebilir. Ali Emirî de divanında iki kadın şairin gazellerini ciddiye almış, tahmisat bölümünde onlara da yer vermiştir.

SONUÇ

Divan edebiyatı, sosyal ve siyasi şartlar gereği 18. yüzyıldan itibaren değişmeye başlamıştır. Bu dönemden Divan edebiyatının bittiği son döneme kadar çokça şair çıkmıştır. 19. yüzyıl Divan edebiyatı şairlerinden olan Ali Emirî, şiirlerinde genellikle Divan şiirinin klasik unsurlarına uyarak ve bolca Arapça ve Farsça kökenli kelimeler kullanarak şiirler yazarken, yeni kelime ve kelime terkiplerini kullanmaktan da çekinmemiştir .

KAYNAKLAR

Akün, Ömer Faruk. (1994). *Divan Edebiyatı,* İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, c. 9, İstanbul, ss. 389-430.

Devellioğlu, Ferit. (1999) *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat,* Aydın Yay. Ankara, ss. 1-995.

Dilçin, Cem. (1995) *Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yay. Ankara, ss. 227-250.

Gürlek, Dursun. (2004) *Ayaklı Kütüphaneler*, Kubbealtı Yay. İstanbul, ss.81-135

İpekten, Haluk. (1994) *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz,* İstanbul Dergah Yay. ss.1-277.

İpekten, Haluk. (2002) *Şair Tezkireleri*, Grafiker Yay. Ankara, ss.170-174

İnal, İbnü'l Emin Mahmud Kemal. (1999) *Son Asır Türk Şairleri*, AKM Yay. c.I Ankara, ss. 453-470

Macit, Muhsin., İsen, Mustafa., Horata, Osman., Kılıç, Filiz. ve Aksoyak, İ.Hakkı. (2003). *Eski TürkEdebiyatı El Kitabı*. 2.Baskı, Grafikler Yayınları, No: 10, Ankara, s.109.

Mengi, Mine. (1999) *Eski Türk Edebiyatı Tarihi,* Akçağ Yay. Ankara, ss. 173-180.

Onan, Necmettin Halil. (1997) *İzahlı Divan Şiir Antolojisi,* MEB Yay. Ankara, ss. 1-488

Onay, Ahmet Talat. (2000) *Mazmunlar Ve İzahı*, Ankara, Akçağ Yay, ss.1-474.

Sami, Şemsettin. (2004) *Kamusı Türkî,* Çağrı Yay. İstanbul, ss.1-1574.

Sarı, Mevlüt. (1984) *Arapça-Türkçe Lugat,* İpek Yay. İstanbul, ss. 1-1695.

Şentürk , Ahmet Atilla. ve Kartal, Ahmet. (2004) *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergah Yay. İstanbul,ss. 342-344.

Şükun, Ziya. (1996) *Farsça-Türkçe Lugat,* MEB Yay. Ankara, ss. 1-2040.

Tanpınar, Ahmet Hamdi.(1988) *19.Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Çağlayan Kitabevi, İstanbul, ss. 77-100

TDK (1997) *Türkçe Sözlük,* TDK Yay. Ankara

TDK Dergisi (1986) *Türk Şiiri Özel Sayısı* II TDK Yay. Ankara

Tevfikoğlu, Muhtar. (1989) *Ali Emiri Efendi*, Kültür Bakanlığı Yay. Ankara, ss. 1-206

Timurtaş, Faruk Kadri. (1994). *Osmanlı Türkçesine Giriş,* Alfa Yay. c. I. İstanbul, ss. 81-191.

Ünver, İsmail. (1993). *Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler*, *Türkoloji Dergisi*, c.XI, ss. 51-89

.

ÖZGEÇMİŞ

Sefer Serin 1977 yılında Oğuzeli'nde doğdu. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümünden 1998 yılında mezun oldu. 2004-2005 öğretim yılında Gaziantep Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında yüksek lisans öğrenimine başladı. Hâlen Gaziantep ili Şehitkamil ilçesi Hasan Süzer Lisesinde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak çalışmaktadır.

VITAE

Sefer SERİN was born in Oğuzeli in 1977. He graduated from the Department of Turkish Language and Literature, Faculty of Education, Karadeniz Teknik University in 1998. He started his Master of Arts in the Department of Turkish Language and Literature, Graduate School, Gaziantep University in the academic year 2004 – 2005. Currently, he is working as a Turkish Teacher in Hasan Süzer Lisesi, Şehitkâmil, Gaziantep.